

จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

THE IMAGINATION IN “KHIAN PHAEN DIN” POETRY

OF NAOWARAT PHONGPHAIBOON

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. 2563

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ผู้วิจัย : วิลาวัลย์ แพงทรัพย์

สาขาวิชา : ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

: รองศาสตราจารย์ ดร.วิลาวัลย์ พูลพิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

: รองศาสตราจารย์ สนิท สัตย์ภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จำนวน 292 เรื่อง โดยใช้เครื่องมือในงานวิจัย คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์และแบบบันทึกการวิเคราะห์จินตภาพในกวีนิพนธ์

ผลการวิจัยพบว่า จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีการใช้รูปแบบคำประพันธ์ 5 ประเภท ได้แก่ กาพย์ กลอน ร่าย คำว้า และโคลง โครงสร้างกวีนิพนธ์เป็น 3 ส่วน คือ การเปิดเรื่อง พบว่า การเปิดเรื่องโดยการพรรณนามากที่สุด ได้แก่ พรรณนาสถานที่ บรรยายภาพ และความคิด อารมณ์ความรู้สึก รองลงมาคือ การบรรยาย ได้แก่ บรรยายลักษณะทั่วไป และบรรยายขั้นตอน ส่วนการดำเนินเรื่อง นิยมใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลามากที่สุด รองลงมาคือ ตามสถานที่ และการปิดเรื่อง พบว่า แบบสุขนานุกรมมากที่สุด รองลงมาคือแบบโสขนานุกรม และแบบทิ้งท้ายให้คิดตามลำดับ ในส่วนกลวิธีการประกอบสร้าง พบว่านิยมใช้คำ 2 ชนิด คือ คำกริยา คำวิเศษณ์ และกลุ่มคำที่นิยมนำมาใช้ คือ กลุ่มคำนาม กลุ่มคำกริยา และกลุ่มคำวิเศษณ์ ส่วนจินตภาพในกวีนิพนธ์ แบ่งเป็น 2 ประเด็น จินตภาพโดยการใช้คำ คือ การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เพื่อแสดงสภาพ เพื่ออารมณ์ความรู้สึก การเล่นคำ เพื่อให้มีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่ง ได้แก่ ซ้ำคำ เล่นเสียง เล่นคำสัมผัส การใช้คำบอกแสง สี การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำที่มีความตรงข้ามกัน และจินตภาพโดยใช้โวหารภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และสัทพจน์ พบว่า มีจินตภาพในกวีนิพนธ์คือ ความงามของธรรมชาติ ความรักและความภูมิใจในถิ่น ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คำสำคัญ : จินตภาพ, การประกอบสร้าง, กวีนิพนธ์

The Title : The Imagination in “Khian Phaen Din” Poetry of
Naowarat Phongphaiboon

The Author : Wilawan Phaengsap

Program : Thai Language

Thesis Advisors : Associate Professor Narawan Poonpipat Chairman
: Associate Professor Sanit Satayopat Member

ABSTRACT

The objective of this research was to investigate the Imagination in 292 poems in the “Khian Phaen Din” poetry of Naowarat Phongphaiboon. The research tools consisted of a poem formation analysis record and a poem imagination analysis record. The research reveals that there are 5 types of the prosody which are Kap, Klon, Rai, Khaw ha, and Kholng. The structures of the poetry are composed of three parts: the opening, the progression, and the closing. For the opening, it is found that description is mostly used to describe place, atmosphere, thoughts, feelings, emotions, general aspects, and procedures. For the progression, chronological order is mostly used and followed by the progression of place. For the closing, it is revealed that happiness is mostly used and followed by tragedy and questioning respectively. Regarding the formation methods, it is found that verbs and adjectives are used at the lexical level, while, at the phrasal level, noun clauses, verb clauses and adjective clauses are used. The imagery in the poetry is divided into two types. For the imagination by using words, semantic compounds are used to indicate actions, states, emotions, and feelings. Pun is also used to make poetic rhythms more colorful, consisted of repetition of words and phones, consonantal and vocalic rhyming, color words, local words, and antonyms. The figurative styles in imagination are consisted of simile, metaphor, personification, hyperbole, and onomatopoeia. It is found that the Imagination in the poetry consists of the beauty of nature, love and pride in locality, religious beliefs and rituals, and international relationship.

Keywords: Imagination, Formation, Poetry

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องด้วยผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์สนิท สัตโยภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างดี และติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัยฉบับนี้ จนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ หาญวงศ์ ที่รับเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ พร้อมกับช่วยแนะนำเพื่อการปรับปรุงให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลกษณ์ ศรีป่าซาง อาจารย์จัดติยะ ไวยกุล และอาจารย์สวิง หน่อแก้ว ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ที่คอยให้กำลังใจ อบรมสั่งสอน คอยเตือนสติ และปลอบใจในยามท้อ ให้แรงผลักดันจนสามารถทำงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือการทำวิจัยมาโดยตลอด

ประโยชน์อันพึงได้จากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ผู้ที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

วิลาวัลย์ แพงทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ข
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามในการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับกวีนิพนธ์	7
แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้าง	11
แนวคิดเกี่ยวกับจินตภาพ	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
รูปแบบของการวิจัย	45
แหล่งข้อมูล	45
เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล	49
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ตอนที่ 1 การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	52
ตอนที่ 2 จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	73
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการวิจัย	97
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก หนังสือขออนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	108
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิทยานิพนธ์	117
ภาคผนวก ค ตัวอย่าง การวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ และการวิเคราะห์ จินตภาพในกวีนิพนธ์	118
ประวัติผู้วิจัย	182

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
3.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กวีนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม และเป็นมรดกทางปัญญาที่มีคุณค่าต่อสังคม การแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การใช้ภาษาของคนในชาติ โดยกวีใช้ภาษาวรรณศิลป์มาถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความรู้ผู้ผู้อ่านกวีนิพนธ์ในแต่ละยุคสมัยนั้น และกวีแต่ละท่านย่อมมีลักษณะเฉพาะของตน จึงทำให้กวีนิพนธ์มีหลายรูปแบบ มีพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา และเป็นงานวรรณศิลป์ที่ทรงคุณค่า กวีนิพนธ์รูปแบบทางศิลปะซึ่งมนุษย์ใช้ภาษาเพื่อคุณประโยชน์ ด้านสุนทรียะ อันเพิ่มเติมจากเนื้อหาทางความหมาย และนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมโดยเป็นคำประพันธ์ที่กวีแต่งเป็นงานเขียนที่มีวรรณศิลป์เร้าให้สะท้อนอารมณ์ได้ คำที่มีความหมายทำนองเดียวกันได้แก่ ร้อยกรอง ซึ่งหมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ คำประพันธ์ที่แต่งขึ้นและแต่งได้ดีพร้อม ไม่ว่าจะมีการจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่มีการจารึกไว้ก็ตาม ภาษาและลีลาของการแต่งอาจจะเป็นร้อยกรองร้อยแก้ว หรือลีลาใหม่ ๆ ก็ได้ จึงมีขอบข่ายกว้างขวางคลุมงานประพันธ์ทุกรูปแบบ แต่โดยทั่วไปที่ปรากฏมักจะเป็นร้อยกรอง

คุณค่าหรือความงามทางวรรณศิลป์ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับจินตภาพ โดยสิ่งนี้เป็นหัวใจของกวีนิพนธ์ เพราะตามธรรมชาติของกวีนิพนธ์ กวีต้องมีความรู้สึกลึกซึ้งหรือความคิดที่เป็นนามธรรม อยากจะถ่ายทอดก็อาศัยความเปรียบเข้ามาเป็นสื่อสร้างภาพในการสื่อสาร ดังนั้น การศึกษากวีนิพนธ์ที่อยู่ต่างวัฒนธรรมและต่างยุคสมัย ย่อมประสบปัญหาในด้านจินตภาพที่ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดและเจตคติของกวี ซึ่งเป็นตัวแทนของคนในสังคมยุคนั้น ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วผู้อ่านที่เป็นคนรุ่นใหม่ก็เกิดปัญหาความเข้าใจ เป็นเหตุในการไม่ชื่นชมกวีนิพนธ์ของคนไทยไปด้วย

งานกวีนิพนธ์ที่กล่าวว่าแต่งได้ดีพร้อมนั้น เป็นความงดงามและความคมคายของภาษา หรือถ้อยคำสำนวนที่ใช้ สนวนกับเนื้อหาและแง่มุมต่าง ๆ ที่ได้รับจากเนื้อเรื่อง และเมื่ออ่านกวีนิพนธ์แล้วโดยจะเกิดภาพที่บังเกิดขึ้นในความรู้สึกของผู้อ่านเมื่อได้อ่านบทกวีนิพนธ์นั้น ๆ กวีที่มีความสามารถในการประพันธ์จะสร้างความรู้สึกเห็นจริง ทำให้ประหนึ่งได้สัมผัส ได้แลเห็น

ได้กลิ่น ตลอดจนย้าความรู้สึกซึ่งลักษณะบรรยายชนิดนี้จะไม่เป็นความจริง แต่จะเน้นภาพที่จะปรากฏแก่ผู้อ่าน ซึ่งภาพนั้นจะเกิดได้เมื่อผู้อ่านมีจินตนาการ อีกทั้ง จินตภาพเป็นกลวิธีการสร้างงานวรรณกรรมรูปแบบหนึ่ง ด้วยการใช้อยู่คำที่เลือกสรรเป็นพิเศษ เพื่อแทนความคิด อารมณ์ และประสบการณ์ด้านความรู้สึก ซึ่งก่อให้เกิด “ภาพที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 325) หรือเรียกได้ว่าอ่านแล้วเห็นภาพนั่นเอง

การสร้างภาพในจิตจึงไม่ได้เป็นเพียงถ้อยคำของผู้ประพันธ์ แต่เป็นความเข้าใจร่วมและความรู้สึกร่วมของผู้อ่านด้วย เมื่อภาพที่ปรากฏขึ้นในใจสามารถเร้าอารมณ์ของผู้อ่านให้รู้สึกสะท้อนใจไปกับอารมณ์ของสาร จินตภาพจึงเป็นพลังที่ก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ โดย ดวงมน จิตรจันทน์ (2527, น.162 อ้างจาก Richards, 1965, pp. 171-223) ได้กล่าวว่า

“...จินตภาพเป็นปฏิกิริยาขั้นหนึ่งของผู้อ่าน ซึ่งจะนำไปสู่ปฏิกิริยาขั้นต่อไป คือ ความคิด อารมณ์สะท้อนใจ และทัศนคติ จินตภาพเป็นสื่อชักนำความคิดและเร้าอารมณ์สะท้อนใจ กล่าวได้ว่าจินตภาพปรากฏได้หลายรูป และแม้มีรูปต่างกันก็อาจก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจอย่างเดียวกันได้ ลักษณะสำคัญของจินตภาพคือพลังที่ก่ออารมณ์สะท้อนใจ...”

ทั้งนี้ ภาพในจิตมิได้หมายถึงเฉพาะที่เกิดจากประสบการณ์ด้านการมองเห็นเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงประสบการณ์จากการสัมผัสอื่น ๆ ด้วย เช่น ประสบการณ์จากการได้ยิน ได้สัมผัส ได้กลิ่น ก็ถือเป็นจินตภาพหรือภาพในจิตได้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้จอห์น ดรายเดน (John Dryden, 1660 อ้างถึงใน สุรภีพรรณ ฉัตรการณ 2546, น. 128) กวีเอกในศตวรรษที่ 17 ได้กล่าวว่า “จินตภาพด้วยตัวของมันเองเป็นจุดสูงสุดและเป็นชีวิตของกวีนิพนธ์” จินตภาพมิได้เป็นเพียงภาพที่ปรากฏขึ้นในใจของผู้อ่านเท่านั้น แต่มีบทบาทสำคัญในการคลี่คลายความหมายของบทกวี หรือทำให้เข้าใจของผู้อ่านเท่านั้นแต่ยังลึกซึ้งขึ้นด้วย ฉะนั้น จินตภาพจึงเป็นพลังก่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม และกระตุ้นให้ผู้อ่านใช้สติปัญญาพิจารณาพิเคราะห์เรื่องที่กวีนำเสนอ

เมื่อผู้อ่านบทกวีนิพนธ์แล้ว จะมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกันกับผู้ประพันธ์เลยทีเดียว ไม่ได้ แต่อาจมีความรู้สึกนึกคิดละม้ายคล้ายคลึงมากที่สุด โดยคิดถึงภาพตามที่คุณประพันธ์มุ่งสร้างสรรค์ด้วยจินตนาการ ฉะนั้น ผู้ประพันธ์มีความรู้สึกอย่างไรก็ต้องสร้างเป็นภาพด้วยจินตนาการของตนเสียก่อน แล้วจึงสร้างผลงานนั้นออกมาเป็นถ้อยคำอันเป็นกระเจงกมลภาพนั้นเข้าไปในจิตใจของผู้อ่าน และเมื่อผู้อ่านเข้าใจความหมายที่คุณประพันธ์ต้องการสื่อ เพราะ

“วรรณกรรมหาใช่เป็นเพียงการแสดงความคิด ความเห็น ความรู้สึกของผู้แต่งออกมาตามอำเภอใจไม่ หากเป็นการแสดงความรู้สึกของคนให้สບอารมณ์ผู้อื่นหรืออย่างน้อยให้ผู้อื่นเข้าใจ” (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2531, น. 98) ดังนั้น การสร้างงานประพันธ์ที่ดีผู้ประพันธ์จึงต้องพิถีพิถันในการเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสารนั้น ๆ ได้มากขึ้น

จินตภาพมีความสำคัญทั้งกับผู้สร้างและผู้อ่าน กล่าวคือในฐานะผู้สร้างได้ใช้จินตภาพให้เกิดผลตามเจตจำนงของการสื่อสารด้วยภาพและความ โดยเบื้องต้นของการใช้จินตภาพเป็นไปเพื่อสื่อความทั้งความที่เป็นวารสำคัญของเรื่อง ความคิดหรือทัศนคติของกวีและเพื่อสร้างความหมายที่ลึกซึ้ง อีกทั้งเป็นเครื่องมือแสดงออกซึ่งเป็นนามธรรมหรืออารมณ์ที่ซับซ้อนให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยเป็นการสื่อความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ในฐานะผู้อ่านจินตภาพช่วยให้ใช้จินตนาการมองเห็นภาพและเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ และจินตภาพยังเป็นพลังที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึก อันจะนำไปสู่การรับรู้และเข้าถึงแนวคิดหรือสาระของเรื่องได้มากขึ้น ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้อ่านเข้าถึงอารมณ์และความคิดของสารในกวีนิพนธ์ นอกจากนี้แล้วการสร้างจินตภาพของกวีนิพนธ์เป็นไปเพื่อสร้างความงดงามแก่บทประพันธ์และแสดงถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เขียนได้อีกด้วย

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช 2536 เป็นผู้ที่ชอบการแต่งโคลงกลอน ชอบดนตรีไทย ได้เกิดแรงบันดาลใจในงานเขียนจากโคลงสี่ที่บิดาเขียนไว้เมื่อยังหนุ่ม จึงเขียน โคลงส่งไปลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น บทกวีที่ประพันธ์ขึ้นล้วนแต่มีคุณภาพ ใช้ถ้อยคำที่ง่ายต่อการเข้าใจแต่ทรงพลังและมีความหมายลึกซึ้งต่อผู้อ่าน เรียกได้ว่าเป็นบทกวีที่บรรจงในการสรรคำและเรียงร้อยได้อย่างวิเศษยิ่ง จนทำให้ผู้อ่านชื่นชอบ ชื่นชม เกิดความรู้สึกคล้อยตาม และสามารถสื่อจินตภาพจากถ้อยคำที่มีพลังกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ เร้าอารมณ์ผู้อ่านได้อย่างประณีตพิถีพิถันในการสร้างผลงานได้อย่างมีคุณค่า

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานกว่าสามทศวรรษเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ได้สร้างสรรค์ผลงานไว้มากมาย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผลงานที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่เป็นจะเป็นด้านร้อยกรองทั้งสิ้น นับตั้งแต่ "อาทิตย์ถึงจันทร์" ได้รับรางวัลชมเชยพิเศษ วรรณกรรมของธนาคารกรุงเทพ จำกัด พ.ศ. 2516 "ซักผ้าขมเมือง" ได้รับรางวัลดีเด่น จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2521 "เพียงความเคลื่อนไหว" ได้รับรางวัล ชีไรท์ พ.ศ. 2523 "เพลงขลุ่ยผิว" ได้รับรางวัลดีเด่น จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2527 "ก.ข. ขับขาน" ได้รับรางวัลดีเด่น จากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ สาขาเยาวชน พ.ศ. 2527 นอกจากนี้ยังมีผลงานที่ได้รับคัดเลือกโดยกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้ประกอบการเรียน สำหรับนักเรียน มีงานเขียนประจำในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร และผลงานที่

ได้รับการพิมพ์เป็นเล่มร้อยกรองกวีนิพนธ์เรื่อง “เขียนแผ่นดิน” ก็เป็นผลงานเรื่องหนึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของผู้อ่าน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ไม่เพียงแต่จะมีความสามารถเลือกสรรภาษา ถ้อยคำ มาสร้างงานร้อยกรองได้อย่างไพเราะสละสลวย นุ่มนวลและอ่อนหวานเท่านั้น หากในงานประพันธ์ยังเปี่ยมไปด้วยความคิดที่มีคุณค่า การสร้างวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตาม เพื่อให้ผลงานนั้น ๆ มีคุณค่าควรแก่ความสนใจ ผู้เขียนไม่เพียงแต่คำนึงถึงการตกแต่งถ้อยคำให้งดงามเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้แง่คิดที่น่าสนใจหรือประโยชน์แก่ผู้อ่านด้วย และทักษะในการสร้างงานวรรณกรรมของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ล้วนแล้วมาจากชีวิตที่แท้จริง ในผลงานจึงมีรากฐานประสบการณ์ชีวิตแต่ละช่วงเวลาหล่อหลอมมาเป็นงานความคิดโดยสะท้อนผ่านทางวรรณกรรม

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจในบทกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ผลงานกวีนิพนธ์เฉลิมพระเกียรติในรูปแบบใหม่ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งได้รวบรวมบทกวีเกี่ยวกับธรรมชาติในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย โดยประมวลความงาม ความสำคัญของแผ่นดินไว้มากที่สุด ให้ผู้อ่านได้ชื่นชมอย่างมีสุนทรียรส ว่ามีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์และเกิดจินตภาพได้อย่างไร

คำถามในการวิจัย

1. กวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์มีกลวิธีการประกอบสร้างของคำและกลุ่มคำอย่างไร
2. งานเขียนกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีการใช้คำ โวหารภาพพจน์อย่างไร เพื่อทำให้อ่านเกิดจินตภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
2. เพื่อศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการประกอบสร้างคำ กลุ่มคำ ในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
2. ทำให้ทราบถึงจินตภาพที่เกิดจากกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในการใช้คำ และโวหารภาพพจน์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

หนังสือกวีนิพนธ์ไทย “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์ กวี-เกล้า พิมพ์การ ปีที่พิมพ์ 2541 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 292 เรื่อง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ประกอบด้วย

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกวีนิพนธ์
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้าง
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับจินตภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

กวีนิพนธ์ หมายถึง คำประพันธ์ที่แต่งขึ้นอย่างมีศิลปะ ใช้แสดงความคิด ความเข้าใจ อันลึกซึ้งที่เกิดจากจินตนาการ ใช้ภาษาอย่างมีวรรณศิลป์เพื่อให้สะท้อนอารมณ์ได้

จินตภาพ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในจิตอันเนื่องมาจากการพรรณนา การใช้คำโวหาร ภาพพจน์ กระตุ้นความคิด จินตนาการ โดยไม่มีเหตุการณ์หรือสิ่งของใดให้เห็นในขณะนั้น อาจจะเกิดจากประสบการณ์เดิม ความเคยชิน และความคิดสร้างสรรค์

การประกอบสร้าง หมายถึง การใช้คำและกลุ่มคำมาเรียบเรียงเป็นกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

กวีนิพนธ์เรื่อง เขียนแผ่นดิน หมายถึง หนังสือกวีนิพนธ์ที่รวบรวมบทกวีเกี่ยวกับ ธรรมชาติในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกวีนิพนธ์
 - 1.1 ความหมายของกวีนิพนธ์
 - 1.2 ลักษณะบังคับของกวีนิพนธ์
 - 1.3 รูปแบบของกวีนิพนธ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้าง
 - 2.1 โครงสร้างกวีนิพนธ์
 - 2.2 กลวิธีการประกอบสร้าง
3. แนวคิดเกี่ยวกับจินตภาพ
 - 3.1 ความหมายของจินตภาพ
 - 3.2 ทฤษฎีการสร้างจินตภาพ
 - 3.3 การสร้างจินตภาพโดยใช้คำ
 - 3.4 การสร้างจินตภาพโดยใช้โวหาร
 - 3.5 การสร้างจินตภาพโดยใช้ภาพพจน์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังจะได้นำเสนอสาระสำคัญตามลำดับ

แนวคิดเกี่ยวกับกวีนิพนธ์

ความหมายของกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์เป็นงานเขียนประเภทร้อยกรอง เกิดจากจินตนาการที่เกี่ยวกับโลกและมนุษย์ ด้วยการเรียงร้อยถ้อยคำอย่างมีจังหวะ การเลือกสรรภาษาที่สร้างจินตภาพเพื่อใช้แสดงออกถึงความคิดและความรู้สึกอันลึกซึ้ง นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำที่เกี่ยวกับกวีนิพนธ์ไว้ดังนี้

ชลธิรา สัตยวัฒน์ (2530, น. 12) อธิบายกวีนิพนธ์ว่า หมายถึง ถ้อยคำที่ร้อยรินออกมาอย่างมีอรรถรส ศัพท์นี้ความหมายเฉพาะใช้กับผลงานกวีที่มีมาตรฐานที่แน่นอน กวี (Poet) คนหนึ่ง ๆ อาจจะสร้างผลงานกวีออกมาเป็นบทกวี (Poem) หลายบทหลายชิ้นหลายชิ้นหลายชุด แต่มีเพียงบางบทเท่านั้นที่เข้าขั้นมาตรฐานเป็น “กวีนิพนธ์” งานที่จัดเป็น “กวีนิพนธ์” เป็นได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ขอแต่ให้เข้าขั้นกลอนเปล่า (Blank Verse) บางบทอาจนับเนื่องเป็น “กวีนิพนธ์”

พระยาอนุমানราชชน (2531, น. 11) อธิบายกวีนิพนธ์ว่า เมื่อได้ยินคำว่า กวีนิพนธ์ หรือ คำว่า ประพันธ์ หรือคำว่าร้อยกรอง ใคร ๆ ก็ต้องนึกไปถึงหนังสือโคลงฉันท์กาพย์กลอน แต่หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ที่กล่าวนี้ ที่แต่งเป็นร้อยแก้วก็มี เช่น สามก๊ก ราชาราช เพราะฉะนั้นหนังสือที่เป็นกวีนิพนธ์จะต้องเป็นหนังสือที่แต่งดีมีความไพเราะ ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง

บุญยงค์ เกศเทศ (2536, น. 137) อธิบายว่า บทกวีนิพนธ์หรือวรรณกรรมร้อยกรอง เป็นลักษณะวรรณกรรมที่มีมาแต่อดีต ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบอยู่ตลอดเวลา จากร้อยกรองที่เป็นเรื่องยาว ๆ และศัพท์ยาก ๆ ลดมาเป็นบทสั้น ๆ ประเภทง่าย ๆ ที่ไม่มีศัพท์อะไรยาก จากเนื้อหาสาระที่ค่อนข้างเป็นพิธีการ หรือสวดมีพระเกียรติก็แปรสภาพมาเป็นเรื่องของผู้คนโดยทั่วไปในสังคม

ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา (2544, น. 3) อธิบายว่า กวีนิพนธ์ (Poetry) คือบทประพันธ์ที่เป็นร้อยกรองมีความไพเราะในเรื่องของการใช้ภาษา มีลักษณะแบบแผน รูปแบบ และกฎเกณฑ์ บังคับในการแต่งเฉพาะเจาะจงลงไปอีก โดยรวมแล้วกวีนิพนธ์จะต้องมีความงามอันเกิดจากการเลือกสรรการใช้ภาษาของกวี และการเสนอเนื้อหาสาระต้องก่อให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการควบคู่ไป

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กวีนิพนธ์ มีรูปแบบการประพันธ์ 2 ลักษณะ คือ กวีนิพนธ์ (Poetry) ที่เป็นงานประพันธ์ร้อยกรองมีฉันทลักษณ์ในการแต่ง และกวีนิพนธ์ที่เป็นทั้งงานประพันธ์ร้อยแก้วและร้อยกรอง กวีนิพนธ์มีความงามด้านการใช้ภาษา ทำให้เกิดจินตนาการ เราให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ ซึ่งได้รับการสืบทอดมาช้านานและเรียกขานกันหลายชื่อตามยุคสมัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงเรียกใช้คำว่า “กวีนิพนธ์”

ลักษณะบังคับของกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์แต่ละรูปแบบมีข้อบังคับในการแต่งแตกต่างกันไปตามลักษณะคำประพันธ์ โดยกำหนดไว้ 8 ประการ ได้แก่ คณะ สัมผัส คำครุฑ คำเอกคำโท คำเป็นคำตาย พยางค์ คำนำ คำสร้อย ซึ่งศุภวรรณ มองเพชร (2547) อธิบายไว้ดังนี้

1. คณะ เป็นข้อกำหนดเรื่องจำนวนคำ วรรค บาท และบทในคำประพันธ์
2. สัมผัส เป็นการกำหนดข้อบังคับที่ใช้คำคล้องจองกันในการแต่งคำประพันธ์ ซึ่งประกอบด้วย สัมผัสสระ สัมผัสอักษร สัมผัสนอก และสัมผัสใน
3. คำครุฑ เป็นคำที่บังคับใช้เฉพาะร้อยกรองประเภทฉันท์ มีลักษณะดังนี้
 - 3.1 คำครุ หมายถึง คำที่มีเสียงหนักได้แก่ คำที่ประสมสระเสียงด้วยสระ อำ ไอ โอ เอ
 - 3.2 คำลหุ หมายถึง คำที่มีเสียงเบา ได้แก่ คำที่ประสมสระเสียงสั้นในแม่ ก กา และคำที่ใช้พยัญชนะตัวเดียว เช่น บ ป ก ฌ
4. คำเอกคำโท เป็นคำที่บังคับใช้ในการแต่งโคลงและร่ายมีลักษณะดังนี้
 - 4.1 คำเอก หมายถึง พยางค์ที่มีวรรณยุกต์เอกบังคับทั้งหมด และพยางค์ที่เป็นคำตายทั้งหมด
 - 4.2 คำโท หมายถึง พยางค์ที่มีวรรณยุกต์โทบังคับทั้งหมด
5. คำเป็นคำตาย
 - 5.1 คำเป็น หมายถึง คำที่ประสมสระเสียงยาวในแม่ ก กา รวมทั้ง อำ ไอ โอ เอ และคำที่มีตัวสะกดในมาตราตัวสะกด แม่กง กม เกย และเกอว
 - 5.2 คำตาย หมายถึง คำที่ประสมสระเสียงสั้นในแม่ ก กา และคำที่มีตัวสะกดในมาตราตัวสะกดแม่ก กด กบ
6. พยางค์ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ จะมีความหมายหรือไม่ก็ได้
7. คำนำ เป็นคำที่ใช้กล่าวขึ้นต้นสำหรับเป็นบทนำในคำประพันธ์ ซึ่งอาจเป็นคำเดียวหรือวลี เช่น คำว่า บัดนั้น เมื่อนั้น สักวา เป็นต้น
8. คำสร้อย เป็นคำที่ใช้สำหรับลงท้ายบท หรือท้ายบาทในคำประพันธ์ชนิดโคลงและร่าย การเติมคำสร้อยทำให้มีคำครบจำนวนและเป็นการเพิ่มเสียงให้ไพเราะยิ่งขึ้น คำสร้อยต้องใช้คำเป็น จะใช้คำตายไม่ได้

นอกจากนี้ยังมีข้อบังคับเกี่ยวกับเสียงวรรณยุกต์ทำยวรรคในกลอนสุภาพ ซึ่งกวีต้องลงเสียงให้ถูกต้องด้วย ดังนั้น ลักษณะบังคับในการแต่งคำประพันธ์ที่กล่าวมา จึงเป็นพื้นฐานการแต่งคำประพันธ์ลำดับแรกที่คุณแต่งควรศึกษาให้เข้าใจก่อนเริ่มเขียนกวีนิพนธ์ เพื่อให้สามารถสร้างงานกวีนิพนธ์ได้ถูกต้องตามแบบแผน

รูปแบบกวีนิพนธ์

ในรูปแบบกวีนิพนธ์นั้นนักวิชาการได้อธิบายไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

กัตถัญญ ชูชื่น (2543, น. 22-30) รูปแบบกวีนิพนธ์ หมายถึง ลักษณะร่วมของงานประพันธ์อันเป็นวิถีทางที่ผู้ประพันธ์เลือกใช้ในการนำเสนอเนื้อหาไปสู่ผู้อ่านรูปแบบคำประพันธ์ได้ เช่น กาพย์ กลอน โคลง ร่าย ฉันท์ เป็นต้น ลักษณะคำประพันธ์แต่ละชนิด กวีจะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาได้ ดังนี้

1. กาพย์ เป็นคำประพันธ์ที่กวีมักใช้แต่งเป็นทำนองเล่าเรื่อง
2. กลอน เป็นคำประพันธ์ที่กวีมักใช้แต่งเพื่อแสดงอารมณ์ แสดงความคิดเห็นเล่าเรื่องหรือสะท้อนภาพสังคม กลอนที่กวีแต่งพรรณนาคร่ำครวญถึงบุคคลอันเป็นที่รักขณะเดินทางไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ลักษณะเช่นนี้เรียกกลอนนิราศ กลอนที่นำนิทานมาแต่งเรียกกลอนนิทานหรือนิทานคำกลอน กลอนที่นำนิทานหรือการเล่าเรื่องมาไว้แสดงละคร เรียกกลอนบท ละครกลอนที่นำไปใช้แต่งเป็นบทร้องโต้ตอบกัน เรียกกลอนสัทวา กลอนดอกสร้อย กลอนเสภา
3. ร่าย เป็นลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้แต่งเป็นเนื้อเรื่องตลอด
4. โคลง กวีนิยมแต่งโครงเรื่องโดยใช้โคลงแต่งทั้งเรื่อง
5. ฉันท์ เป็นคำประพันธ์ที่ได้แบบอย่างมาจากบาลี กวีมักเลือกใช้ฉันท์ให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อเรื่อง

การพิจารณารูปแบบคำประพันธ์ ต้องพิจารณาว่ากวีเลือกใช้คำประพันธ์เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องหรือไม่ แต่งคำประพันธ์นั้นถูกต้องตามหลักฉันทลักษณ์หรือเปล่า เป็นต้น

กำชัย ทองหล่อ (2543, น. 433-523) อธิบายรูปแบบกวีนิพนธ์ว่า “คำราที่ว่าด้วยวิธีร้อยกรองถ้อยคำหรือเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นระเบียบตามลักษณะบังคับบัญญัติที่นักปราชญ์ได้วางเป็นแบบไว้” จำแนกออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ โคลง ร่าย ลิลิต กลอน กาพย์ ฉันท์ และกล

สัญญา สังขพันธานนท์ (2539, น. 247-249) แบ่งรูปแบบของบทร้อยกรองไว้ 2 แบบคือ

1. รูปแบบตายตัว (Closed Form) คือรูปแบบที่มีลักษณะบังคับเฉพาะตัวตามกำหนดแบบแผนของฉันทลักษณ์นั้น ๆ เช่น กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย หรืออาจเป็นรูปที่เกิดจากการผสมระหว่างฉันทลักษณ์ เช่น กาพย์ห่อโคลง ลิลิต

2. รูปแบบอิสระ (Open Form) คือรูปแบบที่ไม่ยึดถือฉันทลักษณ์ มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ กลอนเปล่า (Free Verse) และกวีนิพนธ์รูปธรรม (Concrete Poetry)

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543, น. 62-64) อธิบายฉันทลักษณ์ของร้อยกรองไทยปัจจุบันที่ต่างไปจากเดิม สรุปได้ดังนี้

1. นิยมใช้รูปแบบฉันทลักษณ์ที่กวีโบราณบัญญัติไว้น้อยกว่าร้อยกรองในอดีต

2. นิยมเอาทำนองกลอนของเพลงพื้นบ้านมาแต่งเริ่มจาก “ครูเทพ” นำเอาเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์แต่งร้อยกรองเพื่อชีวิต

3. ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ตามแบบแผนนัก คือ จำนวนคำในแต่ละวรรคอาจน้อยกว่าหรือมากกว่าที่กำหนดไว้ การส่งสัมผัสอาจคลาดเคลื่อนไปจากที่เคยนิยมและไม่นิยมสัมผัสในแพรวพราวอย่างสุนทรภู่ คงแต่เสียงสัมผัสนอกไว้เท่านั้น ในด้านการแต่งฉันทลักษณ์ก็ไม่ยึดเสียงครุ ลหุตามแบบแผนตายตัว หากแต่ยึดเสียงหนักเบาของพยางค์ตามแบบกวีในสมัยอยุธยาเป็นสำคัญ

4. นิยมสร้างฉันทลักษณ์ขึ้นใหม่ โดยยึดหลักความเรียบง่าย ชัดเจน และมีกรอบเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะต้องการสื่อสารความคิดมากกว่าความไพเราะ

5. นิยมแต่งกลอนเปล่ากันมากขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้แต่งสามารถแสดงความคิดเห็นได้สะดวกและแสดงอารมณ์ได้ลึกซึ้ง

6. นิยมเขียนบทร้อยกรองแบบรูปธรรม (Concrete Poetry) หรือวรรณรูปมากขึ้น เพราะมิได้ต้องการสื่อความคิดไว้ในบทร้อยกรองแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ต้องการใช้ บทร้อยกรองนั้นเป็นเครื่องมือการ “สื่อสาร” ให้แก่ผู้อ่านด้วย อาจแบ่งออกได้เป็น 2 แนว คือ

6.1 วรรณรูปที่เน้นวิธีการจัดวางถ้อยคำ ข้อความ บนเส้นระนาบเพื่อสร้างเป็นภาพขึ้นมาวรรณรูปชนิดนี้จะเน้นที่วิธีการใช้คำสร้างภาพมากกว่าที่จะเน้นภาพ

6.2 วรรณรูปที่เน้นวิธีการนำถ้อยคำมาจัดวางเป็นรูปภาพต่าง ๆ วรรณรูปชนิดนี้ จะเน้นที่ภาพซึ่งปรากฏแก่สายตาผู้อ่านสำคัญ

จากการศึกษารูปแบบกวีนิพนธ์ หมายถึงกฎเกณฑ์หรือแบบแผนในการเรียบเรียงถ้อยคำให้เกิดเป็นรูปแบบต่าง ๆ ที่มีลักษณะพิเศษ แบ่งออกเป็นรูปแบบฉันทลักษณ์เดิมเป็นงานวรรณศิลป์ที่บังคับวิธีการเรียบเรียงถ้อยคำให้เข้ากฎเกณฑ์ข้อบัญญัติของนักปราชญ์ และรูปแบบอิสระ ซึ่งไม่ยึดถือฉันทลักษณ์แต่นำเสนอความคิดของผู้ประพันธ์มากกว่าความงามทางวรรณศิลป์

แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบสร้าง

โครงสร้างกวีนิพนธ์

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539, น. 162-171) กล่าวถึง โครงสร้างของโครงเรื่อง ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1. ตอนเริ่มเรื่อง เป็นการสร้างความสนใจแก่ผู้อ่านให้อยากติดตามเรื่องต่อไป การเริ่มเรื่องอาจจะเริ่มด้วยการแนะนำตัวละคร สถานที่ หรือเหตุการณ์สำคัญ บางครั้งเริ่มต้นด้วยความขัดแย้ง หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการปูเรื่องให้ดำเนินเรื่องต่อไป โดยปกติการเริ่มเรื่องมีลักษณะการเริ่มเรื่องแบบเรียงเหตุการณ์ตามปฏิกิริยา คือ เรื่องจะดำเนินไปตามเหตุการณ์จากจุดเริ่มต้นไปตามลำดับเหตุการณ์จากจุดเริ่มต้นไปตามลำดับ จนพบปัญหาหรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ ทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้น แล้วค่อยคลายเรื่องไปสู่จุดจบ และการเริ่มเรื่องโดยย้อนเหตุการณ์ไปเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนจะถึงตอนเริ่มเรื่อง

2. ตอนดำเนินเรื่องเป็นขั้นตอนลำดับเหตุการณ์ให้มีปัญหาและความขัดแย้งของเรื่องเพิ่มขึ้น

3. จุดวิกฤตของเรื่องหรือจุดสุดยอดของเรื่อง คือเหตุการณ์หรือความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น เมื่อความขัดแย้งพัฒนาจนถึงจุดสูงสุดหรือถึง “ทางตัน” และเป็นให้เกิดผลบางอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

4. จุดคลี่คลายของเรื่อง เมื่อเรื่องได้ผ่านจุดวิกฤตไปแล้ว ผู้แต่งจะค่อย ๆ คลายปมปัญหา

5. ตอนจบเรื่อง เรื่องสั้นหรือนวนิยายมีทั้งจบด้วยความสุข จบด้วยความเศร้าไม่ถึงทั้งความแปลกประหลาดใจให้แก่ผู้อ่าน หรือทั้งปมปัญหาให้ผู้อ่านคิดต่อเอง

ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา (2544, น. 113-115) ได้กล่าวว่า โครงสร้างของเรื่องสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. บทเปิดเรื่อง (Exposition) คือ บทนำเรื่องที่ผู้แต่งจะปูพื้นฐานให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวละคร เหตุการณ์ เวลา และสถานที่ จึงเป็นช่วงแนะนำตัวละครในเรื่อง ทั้งนี้เพื่อเตรียมให้ผู้อ่านรู้ว่าอะไรเกิดขึ้นก่อนที่เรื่องจะดำเนินต่อไป ผู้แต่งอาจจะเสนอเค้าของปัญหาหรือความขัดแย้งไว้ในบทเปิดเรื่องก็ได้ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกอยากรู้จะติดตามเรื่องราวต่อไป

2. การผูกปม (Complication) และการขมวดปม (Rising Action) คือ เรื่องราวที่เกิดขึ้นหลังบทเปิดเรื่องเป็นช่วงความยุ่งยากที่ทำให้เรื่องพัฒนาและดำเนินต่อไปได้ ปัญหาและความขัดแย้งของโครงเรื่องจะค่อย ๆ ปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด และทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงจุดหักเหของเรื่อง

3. จุดวิกฤต (Crisis) หรือจุดหักเหของเรื่อง จุดวิกฤตนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขมวดปม ความตึงเครียดของเรื่องสามารถเกิดขึ้นได้หลายครั้ง ฉะนั้น จุดวิกฤตในแต่ละโครงเรื่องจึงเกิดขึ้นได้มากกว่าหนึ่งครั้งเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเรื่องดำเนินมาถึงความตึงเครียดที่สุดของเรื่องจนทำให้เรื่องนั้นเกิดการหักเหเป็นครั้งสุดท้ายก่อนเรื่องจะคลี่คลายความยุ่งยากและจบลง มักจะนิยมเรียกจุดหักเหนี้ว่าจุดสุดยอด (Climax) ซึ่งนับเป็นจุดสูงสุดของเรื่อง และเป็นจุดสุดท้ายของช่วงการขมวดปม

4. การแก้ปม (Falling Action) คือ ตอนที่เรื่องค่อยๆ ลดความตึงเครียดลง ซึ่งจะนำไปสู่ความคลี่คลายของปมปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ในที่สุด

5. การคลี่คลายเรื่อง (Resolution หรือ Denouement) คือ การคลี่คลายปัญหาและความขัดแย้ง เป็นตอนจบหรือตอนสุดท้ายของเรื่อง

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าจะสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ โครงเรื่องได้ครบตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้น ได้เสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้แต่งที่อาจตัดหรือรวบบางขั้นตอนเข้าไว้ด้วยกัน เช่น อาจจะรวมบทเปิดเรื่องกับการผูกปมเข้าด้วยกัน เป็นต้น

สุกัญญา สุจฉายา (2557, น. 183-209) กล่าวถึงองค์ประกอบทางโครงสร้าง ในการเล่าเรื่องมักจะดำเนินเรื่องตามปฏิกิริยา คือเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไป ด้วยการเริ่มดำเนินเรื่องไปสู่ปัญหาที่ละน้อย จนเข้มข้นถึงจุดสุดยอดแล้วคลี่คลายปัญหาลงในที่สุด ขอบหรืออารัตินิยมปฏิบัติกันมานั้นมักมีขั้นตอน ดังนี้

1. การเปิดเรื่อง ถือเป็นการเริ่มต้น ในวรรณคดีมักมี 2 แบบ คือเปิดเรื่องโดยมีความนำหรือบทประณามพจน์ โดยจะเริ่มจากการบูชาสิ่งที่ตนเคารพนับถือสูงสุด สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระรัตนตรัย เทพเจ้า กษัตริย์ บิดามารดา ครูอาจารย์ ส่วนแบบที่สอง เป็นการเปิดเรื่องโดยนำเข้าสู่เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องทันที ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงบ้านเมืองของตัวละครเอกว่ามีลักษณะและมีความงดงามอย่างไร

2. เนื้อหาหรือการเดินเรื่อง มักใช้กลวิธีการพรรณนาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. สรุปจบหรือปิดเรื่อง มี 2 แบบ คือแบบแรก การจบแบบมีบทส่งท้าย คือบอกจุดประสงค์ในการการแต่งและความรู้สึกของผู้แต่งด้วย บางเรื่องจะมีการบอกนามผู้แต่งและช่วงเวลาแต่งด้วย และแบบที่สอง คือจบแบบประชุมชาดก คือกล่าวว่าตัวละครใดไปเกิดเป็นใครในสมัยพุทธกาล

จากการศึกษาสรุปได้ว่า โครงสร้างการประพันธ์ ซึ่งองค์ประกอบนี้จะมีส่วนให้เนื้อหามีสีสัน ผู้อ่านเกิดความสนใจใคร่ติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ โดยการแต่งกวีนิพนธ์มีโครงสร้างทางวรรณกรรม 3 ส่วน ดังนี้

1. การเปิดเรื่อง เป็นการเริ่มเรื่องที่คุณเขียนสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับเรื่องหลายวิธี เช่น เปิดเรื่องจากการกระทำของตัวละคร เปิดเรื่องจากบทสนทนา เปิดเรื่องโดยการพรรณานาจาก และบรรยากาศของเหตุการณ์ สถานที่ เปิดเรื่องโดยบรรยายรูปร่าง ลักษณะของตัวละคร เปิดเรื่องโดยใช้โวหาร คำพูดที่คมคาย เพื่อกระตุ้นให้ขบคิด เป็นต้น

2. การดำเนินเรื่อง ผู้เขียนอาจลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นจนจบได้หลายวิธี เช่น ลำดับเรื่องตามลำดับปฏิทิน คือ การเล่าเรื่องไปตามลำดับเวลาก่อนหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การเล่าเรื่องย้อนต้น คือ การดำเนินเรื่องที่เล่าย้อนสลับกันไปมาระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ดังนั้น เรื่องจึงอาจเริ่มต้นที่ตอนใดก็ได้ เล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา แต่เรื่องยังต่อเนื่องกันไปตลอด

3. การปิดเรื่องเมื่อเรื่องดำเนินมาถึงจุดสุดยอด จะคลี่คลายเข้าสู่การปิดเรื่อง และจะทำให้เรื่องจบอย่างใดอย่างหนึ่ง การปิดเรื่องผู้ประพันธ์อาจใช้เพียง 2-3 ประโยค เป็นการจบตรึงใจผู้อ่านจนให้คิดบางสิ่งบางอย่าง หรือให้ความรู้ลึกอย่างสมบูรณ์แก่ผู้อ่าน หลังจากจบลงสงสัย และติดตามเรื่องมาตลอด ซึ่งการปิดเรื่องที่นิยม ได้แก่ การปิดเรื่องแบบหักมุม หรือพลิกความคาดหมาย การปิดเรื่องแบบโสกนาฏกรรม การปิดเรื่องแบบสุสานาฏกรรม และการปิดเรื่องแบบทิ้งไว้ให้คิด

กลวิธีการประกอบสร้าง

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522, น. 71-81) ได้กล่าวถึงการใช้คำว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมากในการใช้ภาษาอาจก่อให้เกิดความรู้สึก กระทบกระเทือนอารมณ์ผู้อ่าน ได้ทั้งความรู้สึกที่สดชื่น และความเศร้าสะเทือนใจ การใช้คำที่ถูกต้องผู้ศึกษาจักลักษณะของคำแต่ละชนิด และคุณสมบัติของคำซึ่งคำที่ใช้ในการประพันธ์ศาสตร์ จำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. คำที่มีความหมายโดยตรง หมายถึง คำที่มีความหมายตามพจนานุกรมที่ใช้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน เช่น

- 1.1 เด็ก หมายความว่า ผู้เยาว์
- 1.2 กมล หมายความว่า ดอกบัว

2. คำที่มีความหมายโดยนัย หมายถึง ความหมายที่แฝงอยู่เป็นความหมายที่เกิดจากสัมผัสภาพคือ ต้องมีบริบทเป็นเครื่องกำกับคิดถึงความหมายอย่างอื่น

- 2.1 เด็ก หมายความว่า หญิงโสเภณี เช่น ไปเที่ยวคีนี่ต้องมีเด็กมานั่งด้วย
- 2.2 กมล หมายความว่า ใจ เช่น ในกมลของเขามีแต่เธอผู้เดียว

3. คำแสดงอารมณ์ หมายถึง คำที่เป็นเสียงอันเกิดจากอารมณ์สะเทือนใจมนุษย์ เช่น โธ โธ เอ๊ย อนิจจา เฮ้ย โอ๊ย โอ๊ย ฯลฯ

4. คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น หวือ หวอ ปึง ปึง เพี้ยง เบี๋ยง โพละ ผัวะ ลับ

5. คำที่ศักดิ์ หมายถึง คำที่ให้ความรู้สึกอันสูงกว่าธรรมดาทั่วไป และคำราชาศัพท์ เช่น
 - 5.1 กิน หมายความว่า รับประทาน เสวย
 - 5.2 หัวเราะ หมายความว่า แย้มสรวล
6. คำรูปธรรม หมายถึง คำที่มีความหมายและความเข้าใจในรูปร่างหรือในทางสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย เช่น
 - 6.1 คำที่ได้รับรู้ทางประสาทตา เช่น สูง คำ ขาว ยาว ใหญ่
 - 6.2 คำที่ได้รับรู้ทางประสาทหู เช่น เบ๊รียง บั้ง เผละ ขวบ
 - 6.3 คำที่ได้รับรู้ทางประสาทจมูก เช่น หอม เหม็น อุ่น สาบ
 - 6.4 คำที่ได้รับรู้ทางประสาทลิ้น เช่น เบ๊รียว หวาน
 - 6.5 คำที่ได้รับรู้ทางประสาทกาย เช่น เย็น หยาบ กระด้าง
7. คำนามธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายทางความคิด หรือคำที่ความหมายทางประสาทที่ 6 คือทางใจ เช่น ความดี ความชั่ว สวย รวย อร่อย รัก เกลียด ชอบ ชัง ไกล ใกล้ บาป บุญ คุณ โทษ เป็นต้น
8. ศัพท์บัญญัติหรือศัพท์เทคนิค เป็นการสร้างใหม่เพื่อใช้ในการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในระยะแรกคำที่บัญญัติไม่ได้รับความนิยมก็เลิกละไป แต่หากคนนิยมก็อาจกลายเป็นศัพท์ทั่วไป เช่น รัฐสภา ประสพการณ์ ศิลปิน ฯลฯ
9. คำเฉพาะกลุ่ม หมายถึง คำที่บุคคลแต่ละกลุ่มคิดขึ้นใช้ภายในกลุ่มตนเอง สื่อสารเฉพาะกลุ่มตนเอง เช่น
 - 9.1 คำเฉพาะกลุ่มนักเลงพนัน คำว่า ตีแตก คำโง่
 - 9.2 คำเฉพาะกลุ่มนักศึกษา คำว่า โดด รมไม่กาง
10. คำสแลงหรือคำคะนอง หมายถึง คำที่ใช้วิปลาสคลาดเคลื่อนไปจากปกติ สแลงในด้านเสียง การเขียนและความหมาย เช่น เดิ้ล เลี่ยน ซ่าส์ เก้า กิ๊กส์ สะเหล่อ ฟูฟ่า ไม่อยากชดวันเบา ๆ ฯลฯ
11. คำภาษาตลาด หมายถึง คำที่เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป ไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือความเหมาะสมแต่สามารถสื่อสารได้ดี เช่น ในหลวง กิโล เมียน้อย เล่นหนัง ฯลฯ
12. คำต่ำหรือคำหยาบ เช่น คำต่ำ คำสบถสาบาน คำเสียดสีหยาบคาย คำประเพณีนี้ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน
13. คำภาษาถิ่น หมายถึง คำที่ใช้กันตามท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษากลางอันเป็นภาษามาตรฐาน เช่น
 - 13.1 ภาษาถิ่นเหนือ รถถีบ คำเดียว ข้าวแดง แล่วคำ

13.2 ภาษาถิ่นอีสาน จ๊กหน้อย แซ่บอีหลี มักหลาย

13.3 ภาษาถิ่นใต้ อ้อลื้อ แหลง แลหนัง

14. คำภาษาต่างประเทศ ปัจจุบันมีคำภาษาต่างประเทศมาปะปนอยู่เป็นอันมาก เช่น ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

15. คำภาษาหนังสือพิมพ์ หมายถึง คำที่นักหนังสือพิมพ์สร้างขึ้น เพื่อให้เกิดความตื่นตื้นเร้าความสนใจผู้อ่าน เช่น ประชาธิปไตยครึ่งใบ

16. คำภาษาพาณิชย์ หมายถึง คำที่ใช้โฆษณา เช่น คุณภาพดีมีค่าเกินราคา

17. คำพวน หมายถึง คำที่อ่านแล้วกลับสลับกันแล้วความหมายใหม่ บางครั้งความหมายหยาบคาย เช่น แซกคอย กากินจี๋หมู

18. คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ การนำคำพูดทับศัพท์เพื่อเกิดอารมณ์ขัน เช่น สเน็ค ๆ ฟิช ๆ เวกัมพูเบงค็อก

19. คำย่อและการใช้ไปยาลน้อย (๓) เป็นการใช้นำที่เขียนอย่างย่อเพื่อประหยัดถ้อยคำหรือไม่เปลืองเนื้อที่ในการพิมพ์ เช่น ค.ณ. รร. สะพานพุทธฯ นายกฯ ท่านรองฯ เมืองกาญจน์ฯ เป็นต้น

20. คำเลียนเสียงพูด หมายถึงคำที่เขียนถ่ายทอดออกมาให้เหมือนเสียงพูด ให้มากที่สุด เช่น ไซ้มัย อย่างนี้ อย่างคีนัย

นอกจากนี้เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2541, น. 239-240) ให้ความหมายของคำเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. ความหมายตามพจนานุกรม หมายถึง ความหมายซึ่งสามารถอ้างอิงถึงสิ่งที่เป็นความหมายของคำได้ผู้ฟังสามารถเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้พูดหมายถึงได้ทันทีแต่จะต้องมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้พูดหมายถึง คือจำได้และนึกเห็นภาพได้เช่น คำว่า หมูวัว แกะ เป็นต้น ความหมายของคำในลักษณะนี้เรียกว่า ความหมายตามพจนานุกรม หรือความหมายอ้างอิง (Referential Meaning)

2. ความหมายตามหลักภาษา หมายถึง ความหมายที่ไม่สามารถอ้างอิงได้เป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาหรือไวยากรณ์ของภาษาเป็นตัวกำหนด เช่น คำว่า บน ใน ที่ ใต้ซึ่ง อัน ยัง เป็นต้น คำเหล่านี้จะต้องอาศัยคำอื่นมาประกอบเป็นวลีหรือประโยคจึงจะรู้ความหมายชัดเจนได้ ความหมายของคำในลักษณะนี้เรียกว่า ความหมายทางไวยากรณ์ (Grammatical Meaning)

วรวรรณ ศรีวิทย (2557, น. 2-20) กล่าวถึงคำและกลุ่มคำ สรุปได้ว่า คำประกอบขึ้นด้วยเสียงหรืออักษรในภาษาไทย ได้แก่ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งคำแต่ละคำจะมีขนาดของเสียงและอักษรไม่เท่ากัน โดยคำจะต้องมีความหมายด้วย เนื่องจากคำกับความหมาย

มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เมื่อเสียงหรือรูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ มาประกอบกันเป็น พยางค์แล้วมีความหมายก็จะกลายเป็นคำ ในการสื่อสารด้วยภาษาไทย การพูดหรือการเขียนเป็นคำ ๆ คำแต่ละคำต้องมีความหมายด้วยจึงจะสื่อความกันได้เข้าใจ ซึ่งความหมายของคำนั้นจะแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ความหมายตรง (Denotation) หรือความหมายโดยอรรถเป็นความหมายที่มีอยู่ใน ตัวเองของคำหรือวลี เช่น เมื่อพูดถึงหมู ช้าง อีแร้ง นกอินทรีก็เข้าใจความหมายได้ทันทีว่า คือสัตว์ ชนิดใด รูปลักษณะเป็นเช่นใด ความหมายตรงจะเป็นความหมายที่ปรากฏตามพจนานุกรมเป็นสำคัญ

2. ความหมายแฝง (Connotation) หรือความหมายโดยนัยเป็นความหมายของคำ วลี หรือ ข้อความที่มีมากกว่าความหมายตรง มีความหมายไม่ตรงตามพจนานุกรม แต่จะมีความหมาย สัมพันธ์กับคำเดิมในเชิงเปรียบเทียบหรือสัมพันธ์กับความรู้สึก เช่น หมู หมายถึง คนอ้วน หิน หมายถึง ความแข็งแกร่ง ความหนักแน่น และมีด หมายถึง ความคม ความลาดเฉียบคม เป็นต้น

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2543, น. 17-28) ให้ความหมาย ของคำไว้ว่า คำ คือ เสียงที่เปล่งออกมาหรืออักษรที่ประสมกันแล้วมีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง คำแต่ละคำแตกต่างกัน ทั้งด้านหน้าที่และความหมายในการใช้ภาษา ผู้ใช้จึงต้องรู้จักชนิด ของคำ และความหมายของคำเป็นอย่างดีจึงจะสามารถเลือกใช้ คำเพื่อการสื่อสารได้อย่างมี ประสิทธิภาพ การเรียนรู้เรื่องชนิดของคำ ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้คำได้ถูกต้อง เหมาะสมกับบุคคล จึงได้มีการ กำหนดชนิดของคำในภาษาไทยขึ้น

วันเพ็ญ เทพโสภณ (2546, น. 61-71) ได้แบ่งชนิดของคำในภาษาไทยออกเป็น 7 ชนิด ดังนี้คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน

1. คำนาม คือ คำที่เรียกชื่อ คน สัตว์สิ่งของต่าง ๆ ทั้งที่เป็นในรูปธรรม และนามธรรม แบ่งได้ 5 ดังนี้

1.1 สามานยนาม คือ คำนามที่ใช้เรียกชื่อทั่ว ๆ ไป เช่น นก หนู ดิน น้ำ บ้าน โรงเรียน

1.2 วิสามานยนาม คือ คำนามที่ใช้เรียกชื่อเฉพาะ ตั้งขึ้นเพราะไม่ต้องการให้นาม นั้นปนกับคำนามอื่น ๆ เช่น อาทิตย (วัน) มินาคม (เดือน) พิจิตร (จังหวัด) มะลิ (ดอกไม้)

1.3 สมุหนาม คือ คำนามที่เรียกชื่อ คน สัตว์สิ่งของที่อยู่เป็นหมวดหมู่ร่วมกัน เช่น โขลง (ช้างหลายเชือก) ฝูงปลา (ปลาหลายตัว) นอกจากนี้ก็มีคำว่า กลุ่ม หมู่ กอง เหล่า พวก คณะ โหล สมาคม บริษัท ฝูง เป็นต้น

1.4 อาการนาม คือ คำนามที่เป็นชื่อกริยาอาการของคน สัตว์และสิ่งของต่าง ๆ อาการนาม หมายถึง คำกริยาหรือคำวิเศษณ์จะมีคำว่า การหรือความ นำหน้าอยู่เสมอ ซึ่งการใช้คำว่า การและความ มีหลักดังนี้

การ จะใช้นำหน้าคำกริยาที่แสดงในด้านทางกายและวาจา เช่น การนั่ง การนอน การเดิน การพูด การฟัง การอ่าน

ความ จะใช้นำหน้าคำกริยาที่เกี่ยวกับจิตใจ เช่น ความคิด ความโกรธ ความตาย ความรัก ความโลภ และยังใช้นำหน้าคำวิเศษณ์เพื่อบอกลักษณะต่าง ๆ เช่น ความเร็ว ความดี ความสุข

หมายเหตุ ถ้า การ และ ความ ไม่ได้นำคำกริยาหรือคำวิเศษณ์จะถือว่าเป็น सामानยนาม เช่น การบ้าน การคลัง การเมือง ความอาญา ความแพ่ง

1.5 ลักษณะนาม คือ คำนามที่ใช้บอกลักษณะของคำนามนั้น เพื่อต้องการให้ทราบ ว่า คำนามนั้นมีลักษณะอย่างไร คำลักษณะนามจะอยู่หลังคำวิเศษณ์บอกจำนวนนับเสมอ เช่น คน 1 คน ดินสอ 9 แท่ง ขลุ่ย 1 เล่า

2. คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนคำนามหรือข้อความที่ผู้พูดหรือผู้เขียน ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อจะได้ไม่ต้องกล่าวนามซ้ำอีก คำสรรพนามจะแบ่งได้ 6 ชนิด คือ

2.1 บุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพูดจากัน จะมีผู้พูดผู้ฟังและผู้ที่เราพูดถึง ซึ่งบุรุษสรรพนามจะแบ่งได้ 3 พวกดังนี้

2.1.1 สรรพนามบุรุษที่ 1 คือ เป็นคำสรรพนามที่ใช้แทนผู้พูด เช่น ฉัน ดิฉัน ผม กระผม ข้าพเจ้า หนูหม่อมฉัน ข้าพระพุทธเจ้า หนู

2.1.2 สรรพนามบุรุษที่ 2 คือ เป็นสรรพนามที่ใช้แทนตัวของผู้ฟัง เช่น เธอ ท่าน เจ้า ได้เท่า ฝ่าพระบาท คุณ

2.1.3 สรรพนามบุรุษที่ 3 คือ เป็นคำสรรพนามที่ใช้แทนผู้ที่เรากำลังพูดถึงเขา เช่น แก มัน เขา ท่าน พระองค์

2.2 ประพันธสรรพนาม คือสรรพนามที่ใช้แทนนาม หรือสรรพนามที่อยู่ข้างหน้า และต้องติดอยู่กับนามหรือสรรพนาม ซึ่งจะมีคำว่า ที่ ซึ่ง อัน ประกอบอยู่ เช่น คนที่พูดมากมักไม่ค่อยฟัง บ้านพักซึ่งฉันอยู่ไม่มีไฟฟ้า ไม้อันนี้มีกลิ่นหอมมาก

2.3 วิภาคสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามหรือสรรพนามเพื่อต้องการแบ่ง นามหรือสรรพนามออกเป็นสัดส่วน และมักมีคำว่า ต่าง บ้าง กัน ประกอบอยู่ เช่น เราไปเที่ยวด้วยกัน ครูต่างก็สอนหนังสือ เพื่อนบ้างก็ขี้ขลาดบ้างก็อ่านหนังสือ

2.4 นิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามในการกำหนดความหมายให้ชัดเจนขึ้น มักใช้คำว่า นี่ นั้น โน่น ดังต่อไปนี้

นี่ จะใช้กับนามที่อยู่ใกล้มากที่สุด เช่น นี่หุคใคร นี่เงินของเธอ

นั่น จะใช้แทนนามที่อยู่ห่างออกไป เช่น นั่นของใคร นั่นหมวกของใคร

โน่น จะใช้แทนนามที่อยู่ห่างออกไปอีก เช่น โน่น บ้านของฉัน โน่น คือศาลเจ้าแม่กวนอิม

2.5 อนิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามซึ่งไม่ได้กำหนดชัดเจนแน่นอน มักมีคำว่า ใคร อะไร ไหน ไฉ เช่น ไม่มีใครรังเกียจเธอ ที่ใครรักที่นั่นมีทุกข์

2.6 ปลุกจาสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนามที่เป็นคำนามหรือสงสัย เช่น

อะไร ทำให้เธอเปลี่ยนไป

ไหน แหวนเธอ

ใคร หยิบของฉันไป

3. คำกริยา คือ คำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม เพื่อให้รู้ว่าทำอะไรหรืออยู่ในสภาพใด เช่น หมาเห่า นกร้อง เขาหัวเราะ ฝนตก คำกริยาแบ่งได้ 4 ชนิด คือ

3.1 อกรรมกริยา คือ คำกริยาไม่ต้องมีกรรมมารับข้างท้าย ก็ถือว่าอ่านได้ความสมบูรณ์ เช่น หมาเห่า รดเล่น พ่อป่วย เขาร้องไห้

3.2 สกรรมกริยา คือ คำกริยาที่ต้องมีกรรมมารับข้างท้าย จึงจะอ่านได้ความ สมบูรณ์ เช่น เขาถูกรุขูตี ฉันถูกรางวัลที่หนึ่ง เพื่อนกินถ้วยเดียว เขาทำงาน

3.3 วิภทรกริยา คือ คำกริยาที่จะต้องอาศัยคำนาม หรือสรรพนามมาช่วยขยาย จึงจะอ่านได้สมบูรณ์ วิภทรกริยา มักมีคำว่า เป็น เหมือน คล้าย เท่า เช่น พ่อเป็นทหาร เขาตัวเท่าฉัน เขาเหมือนแม่ เขาแต่งตัวคล้ายฝรั่ง

3.4 กริยานุเคราะห์ คือ คำกริยาที่มีหน้าที่ช่วยกริยาสำคัญในประโยคเพื่อจะบอก กาล (เวลา) มาลา (สภาพ) และวาท (หน้าที่) ซึ่งต้องการเน้นกริยาสำคัญให้เด่นชัดขึ้น มักมีคำว่า จะ นะ กำลัง เอะ อยา ต้อง ถูก ให้ยัง อยู่ ได้ ไซ้เคย

4. คำวิเศษณ์ คือ คำที่ใช้ประกอบเพื่อให้ความหมายของคำชัดเจนขึ้น ซึ่งคำวิเศษณ์อาจประกอบ คำนาม สรรพนาม กริยา หรือวิเศษณ์ก็ได้ เช่น

4.1 ประกอบนาม เช่น น้ำเย็น ใจร้าย รถเร็ว

4.2 ประกอบสรรพนาม เช่น เขาอ้วน เธอตัวเล็ก ฉันผอม

4.3 ประกอบกริยา เช่น เดินช้า กินเร็ว หัวเราะดัง

4.4 ประกอบวิเศษณ์ เช่น นุ่มนุ่ม หอมหวาน เหม็นเปรี้ยว

5. คำบุพบท คือ คำที่ใช้นำหน้านาม สรรพนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์เพื่อต้องการบอกตำแหน่งของคำเหล่านั้น และยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหรือประโยค ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น เขาทำงานหนักเพื่อฉัน ฉันทำขนมสำหรับถวายพระ รถมของเขาสีแดงเข้ม และเขาคือเจ้าแห่งขุนเขา เป็นต้น คำบุพบทสามารถแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

5.1 คำบุพบทที่ไม่ต้องเชื่อมกับคำอื่น คือ บุพบทที่เป็นคำร้องเรียก จะมีคำว่า คุณก่อน ดูกร ข้าแต่ ข้า เช่น ข้าแต่ผู้เป็นเจ้า ดูกรภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย

คำร้องเรียกนี้ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว แต่ถ้าจะใช้บทร้องเรียกจะใช้คำ สำนวน นาม หรือวิสามานยนาม ซึ่งจะเรียกชื่อหรือตำแหน่งกันไป เช่น อาจารย์ครับ มีคนมาหา คุณยาย ขาคิดถึงจังเลยคะ มณีรัตน์กลับมาเมื่อไร

5.2 คำบุพบทที่ต้องเชื่อมกับคำอื่น คือ คำบุพบทนี้จะนำหน้าคำนาม สรรพนาม หรือกริยาสภาวะมาลา เพื่อต้องการให้ประโยคชัดเจนขึ้น ซึ่งมีลักษณะการใช้ดังนี้

5.2.1 บุพบทที่นำหน้ากรรมในประโยค จะมีคำว่า ซึ่ง เป็นตัวเชื่อม เช่น มนุษย์อยู่ได้ย่อมกินซึ่งอาหาร คำซึ่งในบุพบทนี้ภาษาไทยไม่นิยมใช้แต่จะละเสีย แต่จะใช้กันเฉพาะในการเชื่อมประโยคให้ไพเราะ เช่น ผู้ประพาศติดย่อมถึงซึ่งความเจริญ

5.2.2 บุพบทที่นำหน้าคำที่แสดงอาการเป็นเจ้าของมักมีคำว่า ของ แห่ง เชื่อมอยู่ เช่น หนังสือของฉัน เจ้าแห่งท้องทะเล

5.2.3 บุพบทที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องใช้หรือแสดงความสัมพันธ์กัน มักจะเชื่อมด้วยคำว่า ทั้ง กับ ด้วย โดย ตาม เช่น ฉันทำกับมือ เขาทำตามโดยดี

5.2.4 บุพบทนำหน้าที่คำที่เกี่ยวกับการให้หรือผู้รับ จะมีคำว่า แด่ แก่ แต่ ต่อ สำหรับ เพื่อ เช่น เขาขอมตายเพื่อเธอ ตะกร้ามีไว้สำหรับใส่ของ

5.2.5 บุพบทที่นำหน้าคำเพื่อบอกเวลา มักมีคำว่า ตั้งแต่จนกระทั่ง เมื่อ ใน แต่ เป็นตัวเชื่อม เช่น เขามาโรงเรียนแต่เช้า จับพบเขาเมื่อวานนี้

5.2.6 บุพบทนำหน้าคำเพื่อบอกเวลา มักมีคำว่า เหนือ ใต้บน ล่าง ใน ขอบ ขิด ริม ถึง ใกล้ที่จาก เป็นตัวเชื่อม เช่น ฉันมาจากนครสวรรค์ เขานั่งใกล้ฉัน

5.2.7 บุพบทที่นำหน้าคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบจะมีคำว่า กว่า เป็นตัวเชื่อม เช่น พี่วิ่งเร็วกว่าฉัน เขาแก่กว่าฉัน

5.2.8 บุพบทที่นำหน้าคำเพื่อบอกประมาณหรือคาดคะเน มักเชื่อมด้วยคำว่า ราว สัก เกือบ พอ หมด ล้น ทั้งหมด ทั้ง ตลอด เช่น ฉันไปโรงเรียนเกือบสาย เขาทำงานตลอดวัน

หน้าที่ของคำบุพบท

1) นำหน้าคำนาม เช่น เขากินข้าวกับฉัน เสื้อของเธอสวย

- 2) นำหน้าคำสรรพนาม เช่น เงินของเขาหาย ครูให้รางวัลแก่เด็กเรียนดี
- 3) นำหน้ากริยา เช่น เขารอเธอจนกระทั่งตาย ฉันเย็บเสื้อผ้าสำหรับใส่
- 4) นำหน้าคำวิเศษณ์ เช่น เขาปฏิบัติโดยดี เขาพูดตามชื่อ
- 5) นำหน้าประโยค เช่น ครูให้รางวัลเฉพาะคนเรียนดี

6. คำสันธาน คือ คำที่ใช้เชื่อมระหว่างคำ หรือข้อความ ให้ติดต่อกัน ซึ่งมีหลักการใช้ดังนี้

- 6.1 ใช้เชื่อมคำกับคำ เช่น หมูกับหมา คนดีหรือคนชั่ว
- 6.2 ใช้เชื่อมประโยคกับประโยค เช่น ฉันกินแต่เขาหลับ เธอจะกินหรือจะนอน
- 6.3 ใช้เชื่อมข้อความกับข้อความ ให้ต่อเนื่องกัน มักมีคำว่างที่นั้น เพราะฉะนั้น อนึ่ง เพราะเหตุว่า อีกประการหนึ่งคำสันธาน นั้นจะอยู่ตำแหน่งใดในประโยคหรือข้อความก็ได้จะใช้คำสันธานที่ตัวก็ได้ เช่น กว่าถั่วจะสุกกาก็ไหม้ ถึงฝนจะตกเขาก็ไปโรงเรียน

คำสันธานเชื่อมคำหรือข้อความได้ดังนี้

- 1) เชื่อมข้อความที่คล้ายคลึงกัน จะเชื่อมด้วยคำว่า ก็ ก็ดี ทั้ง และ กับ ก็ได้ แล้ว...จึง เมื่อ...ก็ครั้ง...จึง พอ...ก็ทั้ง...กับ ทั้ง...และ เช่น ครั้นรุ่งเช้าจึงเดินทาง เขาและเธออยู่ด้วยกัน
- 2) เชื่อมข้อความที่ขัดแย้งกันมีตัวเชื่อมด้วยคำว่า แต่ แต่ว่า กว่า...ก็ถึง...ก็ เช่น เธอผอมแต่แข็งแรง ถึงเขาจะยากจนแต่เขาเป็นคนดี
- 3) เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุเป็นผลกัน มักเชื่อมด้วยคำว่า ฉะนั้น ฉะนั้น ฉะนั้น...จึง เพราะฉะนั้น...จึง เช่น เขามาสายเพราะรถติด เธอวิ่งนอนจึงหลับไป
- 4) เชื่อมข้อความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง มักเชื่อมด้วยคำว่า หรือ...ก็ มิฉะนั้น ไม่เช่นนั้น เช่น เธอจะกินข้าวหรือกินก๋วยเตี๋ยว เธอต้องอ่านหนังสือมิฉะนั้นจะสอบตก
- 5) เชื่อมข้อความแบ่งรับแบ่งสู้หรือการคาดคะเน ซึ่งจะเชื่อมด้วยคำว่า แม้ แม้็น อาจ เป็น ถ้า...ก็ เช่น เขาอาจพูดไม่จริง ถ้าเธอขยันก็สอบได้
- 6) เชื่อมข้อความที่แสดงการเปรียบเทียบ มีคำว่า ดัง ดูจ ราว เสมือน เหมือน เป็น ตัวเชื่อม เช่น เธอสวยเหมือนนางฟ้า สายตาเขาดูแววตาเสือ
- 7) เชื่อมข้อความที่ต่างตอนให้ติดกัน มักเชื่อมด้วยคำว่า ฝ่าย อนึ่ง ส่วน อีก ประการ หนึ่ง เช่น เขาทำงานส่วนฉันเรียนหนังสือ ฉันสอนหนังสือฝ่ายเขาทำธุรกิจ
- 8) เชื่อมข้อความให้สละสลวยและไพเราะมักเชื่อมด้วยคำว่า ก็ อย่างไรก็ดี ทำไมกับ อันว่า เช่น อันว่าความรัก เราก็ซาชาดิทหาร

7. คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้พูด ซึ่งไม่มีความหมายแต่จะมีความหมายในด้านเน้นความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พูดคำอุทานแบ่งได้ 2 ชนิดคือ

7.1 คำอุทานบอกอาการ คือ คำอุทานที่เปล่งเสียงออกมาเพื่อให้รู้อาการของ ผู้พูด เช่น

ดีใจ	เช่น	ไชโย ฮ่า ๆ เฮ ฮูเล
โกรธเคือง	เช่น	จี๊วะ ฮีเหม่ คุณุ่
ร้องเรียก	เช่น	นี่แน๊ะ เฮ้อเฮ้ย
ประหลาดใจ	เช่น	เอ เอ๊ะ เอ้คุณพระ
รับรู้	เช่น	อ้อ เออ อ้อ หือ
เจ็บปวด	เช่น	โอย โอย โอย โอย

7.2 คำอุทานเสริมบท คือ คำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยหรือเสริมบททำให้ความสมบูรณ์ไพเราะสละสลวยขึ้น แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

7.2.1 คำสร้อย คือคำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยในบทประพันธ์พวกโคลงและร่าย มักมีคำว่า แลนา นามแม่ เทอญพ้อ พี่เอช จริงแฮ เช่น

“เสียงทูลเสียงเล่าอ้าง อันใด พี่เอช
เสียงย่อมยอศไกร ท้าวหล้า
สองเชื้อพี่หลับไหล ส้มดั้น ฤาพี่
สองพี่คิดเองอ้า อย่าได้ถามเพื่อ”
(ลิลิตพระลอ, ม.ป.ป.)

7.2.2 คำแทรก คำอุทานที่แทรกระหว่างข้อความหรือคำ เพื่อต้องการให้ฟังไพเราะสละสลวย มักประกอบด้วยคำว่า สินะ จิเฮย เอย เอ้ย เช่น เร็ว ๆ หน่อยนะ รอดันด้วยนะ

7.2.3 คำเสริม คือ คำอุทานที่ต่อคำให้ยาวขึ้น เพราะต้องการให้ออกเสียงสะดวกขึ้น โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยน เช่น กินข้าวกินปลา ไปวัดไปวา ลูกเต้า ตำรับตำรา

จากการศึกษาชนิดและหน้าที่ของคำในภาษาไทยสรุปได้ว่า คำในภาษาไทยจำแนกได้ 7 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน แต่ละคำมีหน้าที่การใช้ต่างกัน และใช้ให้ถูกต้องตามบริบทของข้อความหรือประโยค ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมได้ว่า กลุ่มคำหรือวลี ก็คือคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงกันทำให้เกิดความหมายเพิ่มขึ้นและความหมายดังกล่าวพอเป็นที่เข้าใจได้ แต่ยังไม่สมบูรณ์เป็นประโยค โดยเป็นส่วนประกอบของประโยคจะทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ กลุ่มคำที่ทำหน้าที่เหมือนคำนาม จะทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำนาม เช่น ทำหน้าที่เป็นประธาน เป็นกรรม เป็นส่วนเติมเต็ม เป็นส่วนขยายคำนาม เป็นส่วนขยาย

ตัวแสดง และใช้เป็นคำเรียกขาน เป็นต้น อีกทั้งกลุ่มคำสรรพนาม กลุ่มคำกริยา กลุ่มคำวิเศษณ์ กลุ่มคำบุพบท กลุ่มคำสันธาน และกลุ่มคำอุทาน

แนวคิดเกี่ยวกับจินตภาพ

ความหมายของจินตภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นิยามความหมายของ “จินตภาพ” ว่ามีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Image ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 325) คำว่า จินตภาพ (Image) หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น, ภาพลักษณ์

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ประพินธ์ (2514, น. 57-58) ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องการสร้างภาพในใจ สรุปได้ว่า การสร้างภาพให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่าน ผู้ประพันธ์ต้องอาศัยจินตนาการในการสร้างภาพ โดยสร้างภาพให้เกิดขึ้นในใจของตนเองเสียก่อน แล้วจึงถ่ายทอดภาพเหล่านั้นออกมาเป็นถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการแล้วเห็นภาพนั้นตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการ จินตนาการจึงมีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมสร้างจินตภาพให้มีความแจ่มชัดมากขึ้น

ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2542, น. 11) กล่าวว่า กระบวนจินตภาพ คือภาษาที่ถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นภาพหรือการรับรู้ในมโนคติ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นและรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่มองเห็นได้ ไม่ว่าจะเป็นรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ความรู้สึก และการเคลื่อนไหว ดังนั้น คำทุกคำที่สามารถใช้บอกสิ่งต่าง ๆ ที่มองเห็นได้หรือบอกให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในมโนคติได้ ถือเป็นภาพลักษณ์ ซึ่งจำแนกออกตามการรับรู้ทางประสาทสัมผัสได้เป็น 6 อย่าง คือ ภาพที่เกิดจากการมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรับรู้รส การสัมผัส และภาพที่สื่อความรู้สึกการเคลื่อนไหว

กุหลาบ มลลิกะมาส (2524, น. 123-134) ได้อธิบายเกี่ยวกับภาษาจินตภาพไว้ว่า จินตภาพ คือ ภาพที่บังเกิดขึ้นในความรู้สึกผู้อ่านเมื่อได้อ่านบทประพันธ์นั้น ๆ นักเขียนที่มีความสามารถในการประพันธ์จะสร้างความรู้สึกเห็นจริง ทำให้ประหนึ่งได้สัมผัสเอง ได้แลเห็น ได้กลิ่น ตลอดจนย้าความรู้สึกลึกซึ้ง ลักษณะบรรยายลักษณะนี้จะไม่มีความสมจริง แต่จะเน้นภาพที่ปรากฏให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งภาพนั้นจะเกิดได้เมื่อผู้อ่านมีจินตนาการ

ดวงมน จิตจำนงค์ (2527, น. 162 อ้างจาก Richards. 1965, pp. 171-123) ได้กล่าวว่าถึงนักวิชาการชาวต่างประเทศอย่างริชาร์ด ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม สรุปได้ว่า จินตภาพไม่ได้เป็นเพียงถ้อยคำของผู้เขียนอย่างเดียว แต่เป็นความรู้สึกร่วมระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านด้วย เนื่องจากบางครั้งจินตภาพไม่ได้เกิดขึ้นด้วยรูปแบบที่ตายตัว เพราะแม้จะมีรูปแบบที่ต่างกันแต่สามารถ

ก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจอย่างเดียวกันได้ ซึ่งริชาร์ด ได้แสดงตัวอย่างของจินตภาพที่มีความแตกต่างกัน เช่น กวีอาจใช้จินตภาพของการแตกทำลายของขุนเขา น้ำไหล พลุพลาญ หรือลมพายุ กระหน่ำเพื่อสื่อความรู้สึกปั่นป่วนทรมานทราญได้เหมือนกัน ดวงมนกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะของจินตภาพจึงเป็นพลังที่ก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจนั่นเอง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า จินตภาพ คือ การสร้างภาพในสมอง หรือนึกคิดเป็นภาพ เกิดจากการกระตุ้นความคิด จินตนาการ โดยไม่มีเหตุการณ์หรือสิ่งของใดให้เห็นในขณะนั้น อาจเกิดจากประสบการณ์เดิม ความเคยชิน และความคิดสร้างสรรค์ด้วย เป็นการมองเห็นด้วยตาของใจ โดยการใช้ประสมผัสทั้งหมดในการสร้างหรือรวบรวมเพื่อสร้างประสบการณ์ให้เกิดขึ้นในใจ การรับรู้สิ่งต่าง ๆ จะช่วยให้การสร้างภาพในใจได้ชัดเจนมากขึ้น จินตภาพเป็นประสบการณ์ด้านความรู้สึกนึกคิดเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับมาก่อนเป็นสภาวะที่ทำให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว การแสดงทักษะและความรู้สึกทางด้านจิตใจ

ทฤษฎีการสร้างจินตภาพ

ทฤษฎีการสร้างจินตภาพ (Imagery Theory) การสร้างจินตภาพมีพื้นฐานมาจากการเชื่อมต่อของช่องว่างระหว่างมิติของเวลา การสร้างจินตภาพเกิดขึ้นเพราะมีการทะลุเข้าไปในช่องว่างระหว่างมิติของเวลา ทำให้ ณ จุดนั้น ไม่มีอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ขณะเกิดการสร้างจินตภาพเวลาจะคงอยู่อย่างนั้น ดังนั้น ทฤษฎีนี้ จึงเป็นการนำภาพในอดีตของตนเองที่เคยประสบมาแล้ว สร้างจินตภาพใหม่เพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น ทฤษฎีการสร้างจินตภาพของฮอโรวิตซ์ (Horowitz) (บุษบา สมใจวงษ์, 2544, น. 25-26 อ้างจาก Dossey, 1995) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างจินตภาพและรูปแบบของความคิดมี 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่หนึ่ง ความคิดที่มีผลต่อการตอบสนองของร่างกาย (Enactive Thought) ความคิดที่มีผลต่อการตอบสนองของร่างกายจะเป็นความคิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เช่น การคิดถึงการยกของหนักจะทำให้เกิดการหดเกร็งของกล้ามเนื้อที่ไหล่และแขน การคิดถึงภาพการกัดผลมะนาวสีเหลืองที่สุกฉ่ำแล้ว ชิมรสเปรี้ยวของมะนาว กล้ามเนื้อบริเวณด้านหน้าของหูกจะเกร็ง และมีน้ำลายไหลออกมาจากปาก เป็นต้น

ลักษณะที่สอง ความคิดในเชิงเปรียบเทียบวิเคราะห์วิจารณ์ (Lexical Thought) ความคิดในเชิงเปรียบเทียบวิเคราะห์วิจารณ์เป็นความคิดในการสื่อสารให้มีความกระชับชัดเจน ความคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดนามธรรม การคำนวณ การจดจำเวลา การวิเคราะห์วิจารณ์ให้มีความชัดเจน โดยความคิดนี้จะอยู่ในสมองซีกซ้าย ซึ่งจะเกิดจากการเรียนรู้ในวัยเด็ก เก็บสะสมเป็นประสบการณ์ และเก็บไว้ในความทรงจำ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารเข้ามาใหม่ บุคคลนั้นก็จะนำไปพิจารณาเปรียบเทียบ

ความเป็นเหตุและผลตามความเป็นจริง และประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดในขณะนั้น เกิดเป็นพฤติกรรมและอารมณ์ที่แสดงออก

ลักษณะที่สาม ความคิดให้เห็นภาพ (Imaged Thought) ความคิดให้เห็นภาพเป็นความคิดที่เกี่ยวข้องกับความฝัน การสร้างจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะถูกควบคุมโดยสมองซีกขวา โดยส่วนมากจะคิดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ความคิดให้เห็นเป็นภาพจะมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงก่อนที่เด็กจะเริ่มหัดพูด

การสร้างจินตภาพโดยการใช้คำ

การใช้คำ มีความสำคัญต่อวินิพนธ์เป็นอย่างมาก คำทุกคำย่อมมีความหมายในตัวเอง ผู้ประพันธ์จึงจำเป็นต้องเลือกใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องเหมาะสมและชัดเจนในการถ่ายทอดงานวินิพนธ์ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายการใช้คำ ไว้ ดังนี้

ประทีป วาทิกทินกร (2539, น. 10-20) กล่าวถึงการใช้คำในการเขียนว่า ผู้เขียนที่ดีจะต้องรู้จักเลือกคำมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสม ต้องรู้จักความหมายของคำ และนำมาใช้ให้ถูกต้องและควรจดจำการใช้คำเพื่อเป็นหลักในการเขียน ดังนี้

1. การใช้คำให้ถูกต้องและตรงความหมาย มีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจ คือ
 - 1.1 การใช้คำที่มีความหมายหลายอย่าง
 - 1.2 การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน
 - 1.3 การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย
 - 1.4 การใช้ลักษณะนาม
 - 1.5 การใช้คำบุพบท
 - 1.6 การใช้คำอาการนาม
 - 1.7 การใช้คำพ้อง
2. การใช้คำให้เหมาะสม มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ
 - 2.1 ใช้คำให้เหมาะกับกาลเทศะ
 - 2.2 ใช้คำให้เหมาะกับบุคคล
 - 2.3 ใช้คำให้เหมาะสมกับข้อความ
3. การใช้คำให้ชัดเจน ได้แก่ การเลือกใช้คำต่อไปนี้
 - 3.1 คำที่รู้จักกันดีแล้ว คือ พยายามใช้คำที่คนส่วนมากเข้าใจกันเป็นอย่างดี
 - 3.2 คำที่เป็นสื่อสร้างความเข้าใจ ได้แก่ คำที่แสดงภาพ คำที่แสดงอาการ
 - 3.3 คำที่หมดจด ได้แก่ การเลือกใช้คำต่อไปนี้
4. การใช้คำให้มีน้ำหนัก อาจจะกระทำได้ด้วย

4.1 ใช้คำเท่าที่จำเป็น คือ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย

4.2 ใช้คำเปรียบเทียบ คำพังเพยและสุภาษิต

4.3 ใช้คำซ้ำ ๆ กัน คือ ใช้คำคำเดียวกันหลาย ๆ ครั้งในข้อความ เพื่อเน้นน้ำหนัก

รณู ทดแทนคุณ และกานต์วี แพทย์พิทักษ์ (2557, น. 17) ได้กล่าวถึง การเลือกใช้คำมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เราต้องพิจารณาก่อนที่จะเลือกใช้ ดังนี้

1. ความถูกต้อง ควรระมัดระวังให้ถูกต้องทั้งความหมายและหน้าที่ของคำ การสะกดคำผิดหรือกาลเทศะและระดับภาษา

2. ความชัดเจน การใช้คำจำเป็นต้องคำนึงถึงการสื่อสารความหมายได้อย่างชัดเจนตามวัตถุประสงค์

3. ความสละสลวย การใช้คำเพื่อให้เกิดความสละสลวยก่อให้เกิดความไพเราะ รื่นหูมีที่น่าอ่านน่าฟัง

4. ความนิยม การใช้คำจำเป็นต้องคำนึงถึงความนิยม เพราะจะทำให้เข้าใจความหมายของใจความสำคัญได้ถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น

ศิวกันท์ ปทุมสูติ (2548, น. 45) กล่าวถึงศิลปะการใช้ภาษาสรุปได้ดังนี้

1. การใช้คำ เป็นศิลปะที่ต้องฝึกฝน จนสามารถควบคุมกำกับภาษาให้รับใช้ความหมายที่ต้องการสื่อสารในงานเขียนให้ได้ดังที่คิดตลอดเวลา

1.1 การใช้คำในที่เหมาะ คำแต่ละคำเกิดขึ้นอย่างมีความหมายในตัวเอง ตราบใดที่คำคำนั้นถูกใช้เพื่อบอกความหมายหนึ่งความหมายใดอยู่ในคำคำนั้นก็ยังมีคุณค่าต่อการดำรงอยู่ ไม่ว่าคำคำนั้นจะเป็นคำหายากหรือคำสุภาพก็ตาม เพียงแต่ให้ผู้เลือกใช้คำให้เหมาะสมกับเนื้อความ

1.2 การใช้คำมีชีวิต งานเขียนที่มุ่งอธิบายความรู้หรือความคิดที่ปราศจากอารมณ์ความรู้สึกงานเขียนนั้น ย่อมไม่มีชีวิต ขาดเสน่ห์ ดังนั้นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ดีจะสามารถตรงใจผู้อ่านให้มีความสุขและความเพลิดเพลินปัจจัยที่สำคัญ คือ ถ้อยคำ

1.3 การเล่นคำ ศิลปะการเล่นคำเป็นศิลปะที่ทำให้งานเขียนมีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่งให้ชวนอ่าน

1.3.1 การเล่นสัมผัสอักษร คือ การเล่นเสียงอักษรของคำที่มีพยัญชนะต้นเดียวกันหรือเป็นอักษรคู่เสียงกัน

1.3.2 การเล่นคำล้อคำ เป็นการเล่นคำในลักษณะต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเล่นล้อกันของกลุ่มคำพวกเดียวกัน หรือกลุ่มคำเล่นล้อกันใดเสียงกัน หรือบางทีก็เป็นการล้อเล่นกันโดยความหมายบ้าง เหตุผลบ้าง เช่น ใบไม้ร่วงหนึ่งใบในราวป่า ยังดีกว่าใบไม้เหลืองในเมืองหลวง ที่รอปอดหล่นปล่าประโยชน์ปวง เป็นต่างดวงคำเปื้อนในปากคน

1.3.3 การเล่นคำซ้ำ ได้แก่ การใช้คำคำหนึ่งเล่นซ้ำหรือยกย่อนกัน ด้วยความหมายบ้าง เหตุผลบ้าง น้ำเสียงบ้างหรือเพื่อเล่นชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ให้มีชีวิตชีวาสนุกหรือเสนาะอารมณ์ผู้อ่าน

2. การใช้สำนวน สำนวนโวหารเกิดจากการนำคำหลาย ๆ คำมารวมกัน มาเรียบเรียงหรือมาจัดเข้าเป็นกลุ่มคำสื่อความหมายอย่างมีชั้นเชิงวรรณศิลป์เพื่อให้งานเขียนมีมิติแห่งความเสน่ห์หาเพิ่มรส และกระทบต่อความรู้สึกของผู้อ่าน ลักษณะการใช้โวหารมีดังนี้

- 2.1 การใช้บริบทของความกระชับเฉียบคม
- 2.2 การใช้บริบทของคำหรือความคู่เปรียบ
- 2.3 การใช้บริบทและแง่มุมที่เหนือสามัญความคิด
- 2.4 การใช้บริบทเชิงแสดงตักจะ
- 2.5 การใช้บริบทของการเสียดสีเหน็บแนม
- 2.6 การใช้บริบทของการประชดประชัน
- 2.7 การใช้บริบทของการปริภาษ
- 2.8 การใช้บริบทของการปลุกสำนึกมนุษยชาติ
- 2.9 การใช้บริบทของมรุตสวาทิ
- 2.10 การใช้บริบทของความขบขันหยรษา

3. การใช้สัญลักษณ์ เป็นศิลปะอย่างหนึ่งของการใช้ภาษาและการเขียนหนังสือเพราะว่าสัญลักษณ์จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความสนุกในการตีความหาความหมายที่ซ่อนเร้น ในข้อความที่ผู้เขียนมีความชำนาญในเชิงวรรณศิลป์ได้เรียบเรียงเอาไว้ได้อย่างน่าค้นหา

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518, น. 115) อธิบายเกณฑ์ในการพิจารณาการใช้ถ้อยคำในกวีนิพนธ์ สรุปได้ดังนี้

1. ประหยัดคำในกวีนิพนธ์ที่ดีใช้จำนวนคำน้อย แต่กินใจความมาก
2. คำที่ทำให้เกิดความรู้สึกเสมือนหนึ่งว่าผู้อ่านสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า
3. คำที่ทำให้เกิดภาพพจน์ หรือ เกิดมโนภาพ เป็นคำบรรยายอธิบายให้เกิดเป็นภาพขึ้นอย่างแจ่มชัด
4. คำที่ทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจและกินใจ กวีเลือกสรรคำที่กินใจเพื่อให้คล้องกับอารมณ์ของตัวละครและดึงดูดอารมณ์ผู้อ่านให้เกิดรสโอชา
5. คำที่มีอำนาจเร้าใจให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจ หมายถึงใช้คำงามที่คนธรรมดาไม่ใช้กันและคำเหล่านั้นเป็นคำละเอียดอ่อนซาบซึ้งตรึงใจ

6. การเลือกเฟ้นคำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ได้แก่การวางคำในที่ที่เหมาะสม คือเหมาะสมกับโอกาสและเหตุการณ์ในท้องเรื่อง

7. การใช้คำง่าย ๆ เพื่ออ่านได้สะดวก และเข้าใจได้ชัดเจน

8. การใช้คำพูดให้ถูกลำดับ ได้แก่ การพรรณนาจากส่วนรวมไปส่วนย่อย หรือพรรณนาจากส่วนย่อยมาหาส่วนรวม เป็นต้น

9. การใช้คำซ้ำ อาจเป็นการซ้ำคำเพื่อความไพเราะ ซ้ำคำเพื่อความหมายเด่นชัดขึ้น

10. การใช้คำเลียนเสียง เป็นการถ่ายทอดของจริงในรูปแบบของภาษามนุษย์

วันเนา ยูเด็น (2532, น. 89-105) อธิบายหลักการใช้คำในการเขียน สรุปได้ดังนี้

1. เสียงของคำ ทำให้เกิดภาพ สร้างความรู้สึกและอารมณ์ ถือเป็นการสร้างให้ถ้อยคำมีชีวิต การใช้คำให้เกิดความงามลักษณะนี้ เช่น

1.1 การใช้คำซ้ำ (Reduplication) มีวิธีการดังนี้

1.1.1 การใช้คำซ้ำในลักษณะคำยืม คือซ้ำแบบ “Repetitive Reduplication” หมายถึง ใช้คำนั้นซ้ำลงไปอีกครั้ง สร้างให้คำนั้นมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นหรือลดลง

1.1.2 การใช้คำซ้ำแบบเล่นคำ คือนำคำใช้ในความหมายต่าง ๆ กัน

1.1.3 การใช้คำเพื่อเลียนเสียงธรรมชาติ การเลียนธรรมชาติ (Onomatopoeia) สร้างความรู้สึกเหมือนได้รับประสบการณ์ตรงจึงถ่ายทอดความจริงออกมาในรูปถ้อยคำเหมือนรับฟังด้วยหู

1.2 การวางจังหวะเสียงของคำ มีอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1.2.1 การวางเสียงของคำที่ทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่าง เสียงสูง กับ เสียงต่ำ เสียงสั้น กับ เสียงยาว เสียงหนัก กับ เสียงเบา หรือเสียงแหลม กับเสียงทุ้ม

1.2.2 การใช้เสียงของคำในลักษณะประเภทเดียวกัน คือ เล่นสัมผัสอักษร (Consonance) ซึ่งมีทั้งคำสัมผัสอักษรที่พยัญชนะต้นเป็นตัวเดียวกัน และพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน

1.2.3 การใช้เสียงของคำโดยเสียงสัมผัสที่กลมกลืนกัน คือการใช้สัมผัสสระ (Assonance)

1.2.4 การใช้เสียงของคำที่กังวานรับ เช่น ใช้เสียงเปิด (Resonance)

2. ศิลปะการใช้คำ หมายถึง การเลือกใช้คำเหมาะสมที่จะเขียน มีการสร้างคำใหม่ การแปลงคำให้ความรู้สึก การใช้คำในภาษาของร้อยกรองอยู่ในลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 การเล่นคำ มี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

2.1.1 การเล่นคำตามที่ฉันทลักษณ์บังคับ คือการเล่นที่เป็นไปตามบังคับของคำประพันธ์ชนิดนั้น ๆ บัญญัติไว้

2.1.2 การเล่นคำนอกเหนือบังคับของฉันทลักษณ์ เป็นสามารถส่วนตัวของผู้เขียนอาจเล่นคำในลักษณะพ้องรูป พ้องเสียง หรือสัมผัสอักษรโดยไม่บัญญัติไว้ในฉันทลักษณ์

2.2 ความประณีตในการใช้คำ

2.2.1 ใช้คำง่าย ๆ ตรงกับความหมาย ควรเลี่ยงการใช้ศัพท์โดยไม่จำเป็น เลี่ยงการสร้างศัพท์ที่เป็นสำนวนโคลง โคลง หรือที่ผู้อื่นไม่ใช่ไม่นิยมใช้

2.2.2 ไม่นิยมใช้คำที่ฉีกความหรือแยกความ คือ ไม่ใช่คำยืมคำโดยไม่มีจำเป็น

2.2.3 ไม่ควรใช้คำลากเข้าหางเสียงสัมผัส ไม่ว่าด้วยการใช้ข้อความที่ซ้ำซาก หรือใช้คำแผลง รวมทั้งความหมายกำกวม หรือใช้โดยให้ถูกสัมผัสแต่ไม่ตรงความหมายไม่คำนึงความหมาย

2.2.4 ต้องระมัดระวังการใช้คำสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นเฉพาะบุคคลหรือสังคม ซึ่งเป็นความหมายที่ต้องตีความ (Interpretation) ให้เข้าใจความหมายเฉพาะตัว หรือสังคมนั้น ๆ

2.2.5 หลีกเลี่ยงคำที่กระด้างหยาบคาย หรือการสร้างคำใหม่ที่โคลง โคลงจนดูเป็นเสแสร้ง รวมทั้งการใช้ศัพท์สแลงที่แพร่พร่าเพื่อแสดงภูมิรู้ และสำนวนที่ห้วนหยา

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539, น. 246) อธิบายลักษณะการใช้ถ้อยคำและภาษาของกวีสรุปได้ดังนี้

1. การใช้คำที่มีความหมายตรงและความหมายแฝง คือ มีทั้งคำที่มีความหมายตามพจนานุกรม (Denotation) เป็นคำที่เข้าใจความหมายได้ทันที กับคำที่มีความหมายโดยนัย (Connotation) มีความหมายในระดับลึกซึ้งอยู่ การจะเข้าใจได้ต้องอาศัยบริบทหรือข้อความแวดล้อม

2. การใช้คำให้เกิดจินตภาพ คือ การแสดงภาพของกวีผ่านภาษาของความรู้สึกที่มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์เดิม ซึ่งกวีทำให้ปรากฏขึ้นในความรู้สึกของผู้อ่าน

3. การใช้คำแบบโวหารภาพพจน์ เป็นการใช้อย่างอื่นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้เกิดจินตภาพแก่ผู้อ่าน ภาพพจน์ในวรรณคดีมีหลายรูปแบบ แต่ภาพพจน์ที่ใช้กันบ่อย ๆ คือ อุปมา (Simile) อุปมา (Metaphor) บุคลาธิษฐาน (Personification) และการใช้สัญลักษณ์ (Symbol)

กุหลาบ มลลิกะมาส (2554, น. 123-124) อธิบายการสรรคำใช้ (Diction หรือ Choice of Words) สรุปได้ดังนี้

1. คำที่มีความหมายเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และสถานภาพของบุคคล

2. การเลือกเสียงของคำตลอดจนการเล่นคำ เป็นเรื่องที่นิยมในการแต่งร้อยกรองของไทยโดยเฉพาะ

3. คำที่มีความหมายเจาะจงเฉพาะที่

4. คำภาษาถิ่น อาจนำมาใช้ในกรณีที่ต้องการความจริง และใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงตามสถานการณ์ในเรื่องมากขึ้น

จากการศึกษาการใช้คำในกวีนิพนธ์สามารถสรุปได้ว่า การใช้คำ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องของผู้ประพันธ์ เพื่อให้เกิดความไพเราะ และสื่อสารอารมณ์ในเนื้อเรื่องได้ดี

การสร้างจินตภาพโดยการใช้โวหาร

การโวหาร มีความสำคัญต่องานเขียนกวีนิพนธ์อย่างมาก เป็นถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารด้วยการเรียบเรียงอย่างมีวิธีการ มีศิลปะและชั้นเชิงในการเขียน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ รับรู้ข่าวสารที่เป็นความรู้ ความคิดประสบการณ์ โดยให้เกิดจินตภาพตรงกับที่ผู้เขียนต้องการ นักวิชาการได้ให้ความหมายของ โวหาร ไว้ดังนี้

โวหาร ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า โวหาร หมายถึง ชั้นเชิงหรือสำนวนแต่งหนังสือหรือพูด เช่น มีโวหารดีและถ้อยคำที่เล่นสำบัดสำนวน เช่น อย่างมาดีโวหาร เขาชอบเล่นโวหาร (2556, น. 1134)

กิตติชัย พินโนและคณะ (2554, น. 66-73) ได้ให้ความหมายโวหารไว้ว่า โวหาร หมายถึง กลวิธีในการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน ผู้ใช้ภาษาต้องมี “กลวิธี” หรือ “โวหาร” หากผู้ใช้ภาษาสามารถเลือกใช้คำหรือประโยคได้อย่างเหมาะสม ย่อมทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความประทับใจ ในงานเขียนหนึ่ง ๆ ไม่จำกัดว่าต้องใช้โวหารอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ตัวอย่าง เรื่องเกี่ยวกับประวัติบุคคลไม่จำเป็นต้องใช้บรรยายเพียงอย่างเดียว บางช่วงบางตอนอาจใช้พรรณนาโวหาร สาธกโวหาร หรืออุปมาโวหารได้ตามเหมาะสม โดยแบ่ง โวหารเป็น 6 ประเภท คือ บรรยายโวหาร อธิบายโวหาร พรรณนาโวหาร อุปมาโวหาร และสาธกโวหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บรรยายโวหาร คือ โวหารที่ใช้เพื่อนำเสนอเรื่องราวให้ผู้รับสารได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น มักใช้ในการเล่าเรื่อง ภาษาที่ใช้มีความกะทัดรัด นำเสนอเรื่องราวไปตามลำดับ

2. อธิบายโวหาร คือ โวหารที่ใช้เพื่ออธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราว รายละเอียด หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง มักพบในงานเขียนที่ต้องการการอธิบาย การอธิบายโวหารมีลักษณะใกล้เคียงกับบรรยายโวหารมาก บางครั้งจัดไว้ในโวหารประเภทเดียวกันได้ แต่ทั้งนี้อธิบายโวหาร

มีความแตกต่างจากบรรยายโวหารที่เห็นได้ชัดเจนคือ บรรยายโวหารจะพูดถึงประเด็นทั่วไปอย่างกว้าง ๆ ในขณะที่อธิบายโวหารจะอธิบายเฉพาะเจาะจงลงไปทีละประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

3. พรรณนาโวหาร คือ โวหารที่ใช้เพื่อนำเสนอเรื่องราวให้ผู้รับสารได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึก เกิดจินตภาพ ความซาบซึ้ง และความประทับใจตามที่ผู้ส่งสารต้องการ โวหารชนิดนี้มักใช้ในบทพรรณนาความงาม การร่าเริงความในใจ คำที่ใช้มักเป็นคำที่ผู้ส่งสารเลือกสรรมาอย่างประณีต คือมีความไพเราะ ได้ทั้งรสคำและรสความ ภาษาที่ใช้ในพรรณนาโวหารจึงมักจะไม่น่ากระชับ เพราะมุ่งให้ผู้รับสารเห็นรายละเอียดปลีกย่อยของสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการการนำเสนอ

4. เทศนาโวหาร คือ โวหารที่มุ่งให้ผู้รับสารเชื่อถือ เห็นด้วย และปฏิบัติตาม การนำเสนอเรื่องโดยใช้โวหารประเภทที่ส่วนมากมักมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำ สั่งสอน ให้คติชีวิต มักใช้คู่กับบรรยายโวหาร หรือพรรณนาโวหาร

5. อุปมาโวหาร คือ โวหารที่ใช้แสดงการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น โวหารประเภทนี้มักใช้คู่กับพรรณนา

6. สาธกโวหาร คือ การเขียนโดยยกตัวอย่างประกอบเรื่องราวให้มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ข้อความที่ยกมานั้นมักเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ข่าวดูเหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้น หรือนิทานพื้นบ้าน โวหารชนิดนี้มักใช้คู่กับบรรยายโวหาร อธิบายโวหาร และเทศนาโวหาร

สมเกียรติ รัชย์มณี (2551, น. 73) กล่าวว่า โวหาร หมายถึง การใช้สำนวนภาษาอย่างมีชั้นเชิงในการแต่งหนังสือ เพื่อมุ่งหมายให้หนังสือที่แต่งขึ้นมีความไพเราะสละสลวย และมีเสน่ห์ชวนอ่าน ชวนฟัง และยังกล่าวถึงโวหารการประพันธ์ว่า หมายถึง วิธีการเรียบเรียงถ้อยคำสำนวนตามแบบที่มีมาแต่เดิมในภาษาไทยซึ่งบูรพาจารย์ได้จำแนกไว้ 5 ชนิด ดังนี้

1. บรรยายโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการบอกเล่า แจ้ง แดง อภิปรายเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจเป็นสำคัญ หากใช้ในวรรณกรรมหรืองานเขียนทั่วไปจะใช้เป็นโวหารหลักในการนำเสนอเรื่องราว หรือขยายความเรื่องราวให้รู้และเข้าใจตรงกัน

2. พรรณนาโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการเขียนหรือแสดงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อร่าเริงร่าเริงความรู้สึก อารมณ์ หรือมุ่งแสดงให้ผู้อ่านผู้ฟังนึกจินตนาการเห็นภาพ แสง สี เสียง บังเกิดความประทับใจ ซาบซึ้งใจ และเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับกระบวนการพรรณนาเหล่านั้น จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือการพรรณนาภาพกับพรรณนาอารมณ์

3. เทศนาโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการอธิบายความให้กว้างขวางออกไปโดยมีเจตนาชัดเจนเพื่อสั่งสอน อบรม ตักเตือน แนะนำให้ผู้อ่านผู้ฟังเห็นจริง เชื่อถือและปฏิบัติตามเป็นสำคัญ

4. สาธกโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการยกเรื่องราวมาเป็นตัวอย่างประกอบ โวหารชนิดนี้มักใช้ไปพร้อม ๆ กับโวหารชนิดอื่น เช่น เทศนาโวหาร บรรยายโวหาร เป็นต้น

5. อุปมาโวหาร หมายถึงชั้นเชิงในการเปรียบเทียบ โวหารชนิดนี้จะดึงเอาวิธีการเปรียบเทียบมาใช้ในการสื่อสาร หรือการนำเสนอเนื้อหาของสารให้ผู้อ่านผู้ฟังจินตนาการนึกเห็นภาพ

นอกจากนี้ วิเศษ ชาญประโคน (2550, น. 71-82) ได้ให้ความหมายโวหารไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. บรรยายโวหาร คือสำนวนภาษาและเรื่องราวต่าง ๆ ที่ชัดเจนตรงประเด็นเป้าหมายของผู้เขียน ได้แก่ เรื่องเล่า ประวัติ ตำนาน รายงานหรือจดหมายเหตุต่าง ๆ

การเขียนบรรยายโวหารมีลักษณะ ดังนี้

1.1 ข้อเท็จจริงหรือสาระสำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์เรื่อง ความรู้ต่าง ๆ ที่น่าสนใจผู้เขียน ต้องมีความรู้ในเรื่องราวนั้นอย่างแท้จริงหรือหลักฐานอ้างอิงเพิ่มเติมจนแน่นชัด จึงเลือกสาระสำคัญมากกว่าตรงไปตรงมามีสาระสำคัญหนึ่งอย่าง หากมีความจำเป็นต้องยกตัวอย่างข้อมูลอ้างอิงต้องเลือกเฉพาะสาระสำคัญที่จำเป็นเท่านั้น

1.2 วิธีการเรียบเรียงเนื้อหา ได้แก่ การเขียนบรรยายโวหารต้องคำนึงถึงหลักในการเรียบเรียง เนื้อหา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่ถูกต้อง

1.2.1 เอกภาพ คือมีเนื้อหาตอนเดียวย่อหน้าเดียว มีความสำคัญเดียวเป็นการเพิ่มรายละเอียดส่งเสริมความสำคัญให้ชัดเจนขึ้น

1.2.2 สारัตถภาพ คือการเน้นใจความสำคัญให้เด่นชัด จัดวางตำแหน่งของเอกภาพตอนต้นของข้อความหรือกลางข้อความไม่นิยม เพราะทำให้จับใจความสำคัญได้ยาก

1.2.3 สัมพันธภาพ คือเป็นข้อความแต่ละตอนของย่อหน้า มีความสัมพันธ์กันตลอดเรื่อง โดยวางโครงเรื่องก่อนการเขียน ลำดับ ความสำคัญเนื้อหาแต่ละประเด็น มีความสัมพันธ์กันต่อเนื่อง

1.3 การใช้ภาษา ได้แก่ บรรยายโวหาร ต้องคำนึงหลักการใช้คำและประโยคดังนี้

1.3.1 การใช้คำเรียบง่าย คือคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะศัพท์บัญญัติ คำเฉพาะกลุ่ม เช่น คำสแลง ภาษาถิ่น คำเฉพาะอาชีพ งดเว้นการใช้คำที่กระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้ฟังและผู้อ่านและเว้นการใช้คำปฏิเสธซ้อนคำปฏิเสธ ดังนี้

“เจ้าหน้าที่ตำรวจวิ่งไล่จับโจรร้ายที่ปล้นร้านทองอย่างอุกอาจได้แล้วเมื่อบ่ายสามโมง” แก้ไขเป็น “เจ้าหน้าที่ตำรวจจับคนร้ายที่ปล้นร้านทองได้แล้วเมื่อบ่ายสามโมง” เป็นต้น

1.3.2 การใช้สื่อภาพ คือการใช้คำแสดงภาพให้อ่านเข้าใจชัดเจน ภาพอาการ เสียง คำแสดงรูปภาพ เช่น หนาทิบ กระฉับกระเฉง เปรี๊ยะปรี๊ยะ เป็นต้น

1.3.3 การใช้ประโยคที่ตีความหมายชัดเจน คือการใช้ประโยคที่มีความหมายสมบูรณ์ชัดเจน มีความหมายเดียว เช่น “รถขนขยะออกไปแล้ว” การกล่าวชัดเจน “รถที่ขนขยะออกไปแล้ว” เป็นต้น

1.3.4 การใช้ประโยคกระชับ คือการใช้คำน้อยแต่ความหมายชัดเจนมีน้ำหนักเช่น “พ่อกับแม่สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยก่อนนอนทุกคืน” แทนการเขียนที่ว่า “พ่อกับแม่สวดมนต์บูชาพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ก่อนนอนทุกคืน” เป็นต้น

1.3.5 การวางคำขยายในประโยคให้ถูกที่ คือการวางคำที่เกี่ยวข้องกันให้ชิดกัน เช่น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดสรรทุนการศึกษา เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจน คือ “ยากจน” ขยาย “นักเรียน” เป็นต้น

2. พรรณนาโวหาร คือสำนวนเขียน การพุดร่าพัน ความรู้สึกความในใจที่คนหรือพบเห็นนำมาเขียนถึงเรื่องราวต่าง ๆ อารมณ์ของผู้เขียนที่ไพเราะ ผู้อ่านได้รสชาติเพื่อให้อ่านได้นึกเห็นภาพ

3. เทศนาโวหาร คือสำนวนการเขียนเกี่ยวกับพระ การเทศนา ชักจูงให้คล้อยตาม แนะนำ สั่งสอน ปฏิบัติในหลักธรรม คติธรรม โดยมีมุ่งหมายให้อ่านและผู้ฟังติดตาม

4. สาธกโวหาร เป็นสำนวนโวหารที่มีเรื่องราว สมเหตุสมผล ให้ผลอ่านเข้าใจได้ชัดเจน มักใช้ร่วมกับการเขียนที่ใช้ประกอบในเทศนาโวหาร

5. อุปมาโวหาร คือโวหารที่ใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบกับสิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจน เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจ เห็นภาพได้ชัด จึงยกตัวอย่าง เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันสองสิ่ง มักมีคำว่า เหมือน ดัง ราวกับ คล้าย เปรียบอย่าง เป็นต้น

จากการศึกษาโวหารที่ได้กล่าวมานั้น โวหาร เป็นการใช้ถ้อยคำท่วงทำนองในการเรียบเรียงงานกวีนิพนธ์ นำมาปรับใช้เนื้อเรื่องในให้เข้ากับงานกวีนิพนธ์ เพื่อให้ความโดดเด่น น่าสนใจ โวหารเป็นพื้นฐานของการเขียนแต่จะให้เลือกใช้โวหารแบบใดก็อยู่ที่นักประพันธ์จะเลือกใช้ โวหารที่นิยมใช้มีอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร อุปมาโวหาร และสาธกโวหาร ซึ่งในงานเขียนกวีนิพนธ์มักใช้การพรรณนาโวหาร และอุปมาโวหารในการประพันธ์

การสร้างจินตภาพโดยใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ในกวีนิพนธ์จะทำให้เกิดจินตภาพชัดเจน สามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้ดียิ่งขึ้น เป็นการทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมกลายเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งนักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2544, น. 125-131) อธิบายภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายความว่า “เป็นวิธีใช้ภาษาซึ่งคำหรือสำนวนที่ใช้มีความหมายไม่ตรงตามตัวหนังสือ การใช้ถ้อยคำใน

ลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพ หรืออารมณ์บางอย่างซึ่งยากแก่การบรรยายด้วยภาษาอย่างตรงไปตรงมา”

กุหลาบ มลลิกะมาส (2548, น. 125-131) อธิบายภาพพจน์ว่า “คือถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างใช้โวหาร ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้โดยมีเจตนาให้มีประสิทธิภาพต่อความเข้าใจและต่อความรู้สึกยิ่งขึ้นกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดา การสร้างภาพพจน์มีหลายวิธี สรุปได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย
 - 1.1 เปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง (Simile - เปรียบเหมือน)
 - 1.2 เปรียบสิ่งหนึ่ง เป็นอีกสิ่งหนึ่ง (Metaphor – เปรียบเป็น)
2. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นสมมุติขึ้นให้มีกิริยาอาการเหมือนมนุษย์
3. สัญลักษณ์ – สิ่งแทน (Symbol) หมายถึงสิ่งหนึ่งใช้แทนอีกสิ่งหนึ่ง
4. การกล่าวถึงความขัดแย้งคู่ขนานกัน (Paradox)
5. การกล่าวเกินจริง (Hyperbole) โดยมีความมุ่งหมายให้กระทบอารมณ์ ไม่ได้เพ่งเล็งข้อเท็จจริง
6. การกล่าวน้อยคำแต่กินใจความกว้างขวาง (Understatement) เป็นความพยายามสื่อสารอารมณ์อันลึกซึ้ง
7. การใช้คำถามที่รู้คำตอบอยู่แล้ว และไม่ต้องการคำตอบอีก (Rhetoric Question)
8. การกล่าวเย้ยการประชด (Irony หรือ Sarcasm)
9. การกล่าวเท้าความ (Allusion) เป็นการกล่าวอ้างถึง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ เป็นที่รู้จักกันดีทั่วไป ยกมาประกอบข้อความ เมื่อเอ่ยขึ้นมากันเป็นที่รู้จักและเข้าใจทันที
10. การเรียบเรียงข้อความที่มีเสียงสัมผัส มีดุลแห่งความหมายและน้ำหนักของเสียงเท่าเทียมกัน

ชุมสาย สุวรรณชมภู (2540 : 44-48) ได้ใช้คำจำกัดความของโวหารภาพพจน์ว่า ภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ โดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงในการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่าน จนเกิดความประทับใจ เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และเกิดอารมณ์สะท้อนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา โดยได้แบ่งภาพพจน์ออกเป็น 12 ประเภทสรุปได้ดังนี้

1. อุปมา (Simile) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกันแต่มีลักษณะเด่นร่วมกัน มักใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือนหรือคล้ายเป็นคำแสดงการเปรียบเทียบ เพื่อเน้นให้เห็นจริงว่าเหมือนอย่างไรและในลักษณะใด เช่น

“ดวงหน้านางนวลกระจ่างดุจพระจันทร์”

“เพลงนี้ไพเราะราวกับเพลงสวรรค์”

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง และมีความหมายลึกซึ้งกว่าอุปมา โดยแบ่งอุปลักษณ์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 อุปลักษณ์ (Metaphor) ที่มักปรากฏการใช้คำว่า เป็น คือ เท่า ในการเปรียบเทียบ เช่น

“ลูกคือดวงตาดวงใจของพ่อแม่”

“ปัญญาคือดาบผู้ศรัทธา”

“มอมมิได้รักนายเท่าชีวิต แต่นายคือชีวิตของมอม”

“นี่คือนรก เพราะเต็มไปด้วยความร้อนแห้งผากและฝุ่นบ้า ๆ”

2.2 อุปลักษณ์โดยนัย (Implicit Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบคล้ายอุปลักษณ์ แต่ไม่มีคำว่า “เป็น” ปรากฏในข้อความ โดยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังตีความหมายเอาเองว่าสิ่งที่นำไปเปรียบนั้นคืออะไร เช่น

“เขาไม่ยอมทำงานอะไรเลย จะรอให้ราชรถมาเกยหรืออย่างไร” (โศกมาถึงโดยไม่รู้ตัวหรือประสบโชคทั้งที่ไม่ชวนขวยอะไร)

3. สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทน คำใช้เรียกนั้น การใช้สัญลักษณ์นี้เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เช่น ใช้คำว่า

“สิงโต” เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ที่มียอำนาจ

“ตราฐ” เป็นสัญลักษณ์แทนความยุติธรรม

“สีขาว” เป็นสัญลักษณ์แทนความบริสุทธิ์

“ดอกกุหลาบสีแดง” เป็นสัญลักษณ์แทนความรัก

4. นามนัย (Metonymy) หมายถึง การใช้คำหรือวลี ซึ่งบอกลักษณะหรือสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด

“เวที” หมายถึง การแสดงละคร

“มงกุฎ” หมายถึง กษัตริย์

“เสวตรฉัตร” หมายถึง ราชสมบัติ

การใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่ง คือ การกล่าวถึงชื่อของสถานที่แต่หมายถึงคน เช่น “ไม่มีคำตอบจากท๊อบแก้ว” ท๊อบแก้วใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่ง คือการกล่าวถึงชื่อคนแต่หมายถึงผลงานของเขา เช่น “ฉันชอบทมนต์มากกว่าบุษยามาส” หมายถึง ฉันชอบอ่านนวนิยายของทมนต์มากกว่า นวนิยายของบุษยามาส

5. อติพจน์ (Hyperbole) หมายถึง การกล่าวเกินจริงซึ่งเป็นความรู้สึก หรือเป็นความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ฟังหนักแน่นจริงจัง เช่น

“ฉันหิวไส้จะขาดแล้วนะ”

“ชาติหน้าตอนบ่าย ๆ จึงจะได้พบคนดีเช่นนี้อีก”

“คอแห้ง คอแห้งเป็นผง แม่โถมยงขอน้ำกินที”

“ถึงตายแล้วเกิดใหม่สักแสนชาติ ที่จะให้ละความจงรักภักดีนั้นอย่างหวังเลย”

6. บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีในชีวิต ไม่มีความคิด หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมและสัตว์ กลายเป็นผู้มีสติปัญญา โดยที่สามารถมีอารมณ์และแสดงกริยาอาการเหมือนอย่างมนุษย์ได้

“ทะเลไม่เคยหลับใหล เธอตอบได้ไหมไหนจึงตื่น”

“ดาวกระพริบตาเยาะเราหรือดาวเอ๋ย”

7. ปฏิทรรศน์ (Paradox) หมายถึง การใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือขัดแย้งมากล่าวเปรียบเทียบกันเพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจน เช่น

“ยิ่งรีบก็ยิ่งช้า”

“เสียน้อยเสียยากเสียมากเสียง่าย”

“เป็นความมืดที่แว้งสว่างไสว”

8. ปฏิพจน์ (Oxymoron) หมายถึง การใช้คำที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันมารวมได้ด้วยกันเพื่อให้มีความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก เช่น

“ไฟเย็น”

“ชัยชนะของผู้แพ้”

“สันติภาพร้อน”

9. คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) หมายถึง การตั้งคำถามที่ไม่ได้หวังคำตอบ หรือถ้ามีคำตอบก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว เพื่อเร้าอารมณ์ผู้อ่าน ผู้ฟัง หรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ เช่น

“ถ้าเหตุการณ์ภายหน้าที่เศร้าร้าย ฉันจะทนทนมานอยู่ได้อย่างไร”

“เราจะยอมให้มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงต่อไปอีกหรือ”

10. การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) หมายถึง การใช้คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์ หรือเลียนเสียงกริยาอาการต่าง ๆ ของคน เช่น

“เสียงระฆังดังห่างแห่งวังเวงแว่ว” เลียนเสียงขอระฆัง

“ยุ้งชุมรุมกั๊ดป๊าะปะปะ เสียงผัวะผะผลุบผลับปู้บแปะ” เลียนเสียงการปิด และตบยุ้ง

11. สัมพจน์ (Synecdoche) หมายถึง การกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการให้มีความหมายถึงส่วนเต็มหรือทั้งหมด เช่น

“เขากินหมาก” หมายถึง เขากินหมากซึ่งมีพลู ปูน และส่วนผสมอื่น ๆ รอออยู่ด้วย มิใช่กินแค่เพียงหมาก

“ในหมู่บ้านนี้ทุกหลังคาเรือนมีแต่คนแก่” หลังคาเรือน หมายถึง บ้านทั้งหลังไม่ใช่แต่หลังคาบ้าน

12. การกล่าวอ้างถึง (Allusion) หมายถึง การกล่าวเพื่อความ ซึ่งหมายถึงการกล่าวอ้างอิงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ หรือการกล่าวอ้างถึงข้อความตอนหนึ่งตอนใดจากวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ ทั้งโดยตรงและดัดแปลงมา

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2534, น. 92-100) กล่าวถึงภาพพจน์ โดยสรุปได้ว่า ภาพพจน์ มีจุดหมายต้องการจะให้โวหารนั้นเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความฝันหรือความรู้ของผู้แต่งไปยังผู้อ่าน ซึ่งได้แบ่งภาพพจน์ ออกเป็น 15 ประเภท ดังนี้

1. อุปมาอุปไมย (Simile) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่ง โดนที่ผู้แตงนำของสองสิ่งทีเหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำว่า เหมือน คล้าย ราวกับ ดูก กลเพียง ประหนึ่ง เทียบ ดังเพียง เป็นต้น

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง มักใช้คำว่า เป็น คือ เท่า ในการเปรียบเทียบ

3. สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง การเรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทนคำที่ใช้เรียกนั้น โดยคำที่นำมาใช้มีความหมายไม่ตรงตามอักษร และจะต้องอาศัยการตีความ เช่น

“ฝน” เป็นสัญลักษณ์แทน ความสดชื่น

“แมลงและดอกไม้” เป็นสัญลักษณ์แทน บารุชและสตรี

4. อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างทีมีความหมายต่างกันว่คล้ายกัน โดยการยกข้อความที่เข้าใจง่ายมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้แตงต้องการเสนอ มักนิยมใช้คำสุภาษิต คำพังเพย หรือเพลงกล่อมเด็ก เพื่อช่วยสรุปใจความสำคัญและสร้างบรรยากาศของเรื่อง

5. คำถามชวนคิดหรือปฏิจำณา (Rhetorical Question) เป็นศิลปะการใช้คำถามทีไม่ต้องการคำตอบ เพราะถ้าวรู้คำตอบกันคืออยู่แล้ว มีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านมากกว่าต้องการคำตอบ

7. ปฏิภาณพจน์ หรือการกล่าวถึงความขัดแย้งซึ่งนำมาคู่กัน (Paradox) เป็นการกล่าวถึงข้อความทีมีความหมายขัดกันหรือตรงข้ามกัน อาจดูเหมือนไม่น่าเป็นไปได้ แต่กลับเข้ากันได้

8. ปฏิภาวะ (Oxymoron) เป็นการนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกันเพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ โดยเป็นความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง และยังช่วยเพิ่มความหมายของคำแรกให้เข้มข้นขึ้น เช่น

“นักบุญใจบาป”

“รามสูรเดินดิน”

9. การใช้คำตรงกันข้าม (Antithesis) เป็นวิธีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายกลับกันเพื่อให้เกิดความสนใจ เช่น กล่าวถึงชีวิตของคนเราว่าต้องพบกับทุกข์และสุข เสียงร้องไห้และเสียงหัวเราะ เป็นต้น

10. อติพจน์ หรือ โวหารกล่าวเกินจริง (Hyperbole) เป็นการกล่าวเพื่อให้ได้อารมณ์เป็นสำคัญไม่คำนึงถึงข้อเท็จ

11. อวตพาภย (Synesthesia) หมายถึง การใช้เรียกผลของการสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดาเพื่อเรียกร่องความสนใจจากผู้อ่าน เช่น ผู้แต่งใช้คำว่า หอมตัวหนังสือ

12. สัทพจน์ (Onomatopoeia) หมายถึง การเปรียบเทียบด้วยการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังมองเห็นภาพ แสง สี หรือ ท่าทาง เป็นต้น

13. การเลียงคำ หรือ สัมพจน์ หรือ อนุนามนัย (Synecdoche) เป็นการกล่าวถึงส่วนเล็ก ๆ ที่เป็นองค์ประกอบย่อยเพื่อใช้แทนส่วนใหญ่มหุ่ด ดังที่ อังคาร กัลยาณพงศ์ กล่าวถึงชีวิตที่คอยยากแค้นแค้นของตนไว้ใน “ลำนากูกระดัง” โดยใช้คำว่า “ไส้” ซึ่งเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายมาใช้เป็นคำแทนตัวเอง ความว่า “เกิดเป็นกวีที่ไซ่งเเลา เมาปัญญาเอกาน้ำตาไหล รักรู้ปรัชญาศึกษาไปจนไส้แห้งราฐานะยากจน”

14. นามนัยหรือการแทนคำ (Metonymy) เป็นการเรียกชื่อสิ่งหนึ่งแต่ให้มีความหมายเป็นอย่างอื่น โดยใช้ชื่อเรียกนี้มักเป็นคำแทนสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง ในความหมายรวม ๆ เช่น ในบทร้อยกรองของ ป. ถิ่นนคร เรียกชื่อเด็กกลุ่มที่เรียนเก่งและสามารถสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้ว่า เป็นพวก “เนื้อ” ส่วนเด็กกลุ่มที่เรียนไม่เก่ง ไม่สามารถสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อในสถาบันศึกษาต่าง ๆ ได้ว่า เป็นพวก “เปลือก”

15. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการใชภษาที่ทำให้สิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมแสดงออกปกริยาต่าง ๆ ได้ราวกับเป็นคน หรือกำหนดให้สิ่งเหล่านั้นมีบทบาทและฐานะดุประหนึ่งว่าเป็นคนกำหนดให้แผ่นดินมีฐานะเป็น “แม่พระธรณี” กำหนดให้ข้าวในนามิฐานะเป็น แม่พระโพสพกำหนดความตายให้มีฐานะเป็น “พระยมัจจุราช” ทั้งนี้ เพราะผู้แต่งมีเจตนาจะสร้างเรื่องราวธรรมดาให้ดูมีชีวิตชีวาน่าอ่าน และช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจคล้อยตามไปด้วย

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544: 20-25) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาพพจน์ ดังนี้

1. อุปมา (Simile) เป็นการเปรียบเทียบหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งเข้าด้วยกัน เพื่อโยงความคิดของผู้อ่านช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ดียิ่งขึ้น ความเปรียบในลักษณะนี้มักมีคำเชื่อมโยงสองสิ่งที่น่าสนใจเปรียบกัน ได้แก่ ว่า เหมือน ดุจ ดัง ปาน ประหนึ่ง ราวกับ เช่น ประดุจ เปรียบ เปรื่อง เป็นต้น
2. อุปลักษณะ (Metaphor) เป็นโวหารที่เปรียบเทียบหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง คำเชื่อมที่โยงความคิดให้เด่นชัดระหว่างสิ่งที่นำมาเปรียบคำว่า “เป็น, เท่า, คือ” บางครั้งผู้ประพันธ์อาจไม่ใช้คำเชื่อมก็ได้ แต่ก็จัดเป็นโวหารแบบอุปลักษณะ เพราะเป็นการเป็นการเปรียบเทียบโดยนัยให้ผู้อ่านเปรียบเทียบเอง
3. ปฏิภาคพจน์หรือปฏิพากย์พจน์ (Paradox) คือข้อความที่มีความหมายขัดกัน ไม่ว่าผู้ฟังจะสนใจหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน
4. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นโวหารที่กล่าวถึงสิ่งไม่มีชีวิต แต่เขียนเสมือนหนึ่งว่ามีชีวิต หรือการนำเอาสัตว์มากล่าวถึงเสมือนว่าเป็นมนุษย์ จัดเป็นวิธีการเขียนที่มุ่งหมายจะสร้างเรื่องราวธรรมดาให้น่าสนใจมีชีวิตชีวาและเร้าอารมณ์ของผู้อ่าน
5. สัญลักษณ์ (Symbol) คือสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งกำหนดสมมุติให้หมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง เช่น รูปหัวใจ เป็นสัญลักษณ์ของความรัก สีดำเป็นสัญลักษณ์ของความเศร้า มลทินหรือความชั่วร้าย สัญลักษณ์ในวรรณคดีมีความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเป็นรูปธรรมที่เป็นเครื่องหมายนามธรรม เช่น “น้ำค้าง” แทนความบริสุทธิ์ “พระเพลิง” ใ้แทนความร้อนแรง หรืออาจใช้ตัวละครในเรื่องเป็นตัวแทนนามธรรม เช่น ทศกัณฐ์ เป็นตัวแทนความเลวร้ายของผู้อ่านที่ไม่มีธรรมะ เป็นต้น
6. อติพจน์ (Hyperbole) เป็นโวหารที่กล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความรู้สึกและเร้าอารมณ์ให้ผู้อ่านเคลิบเคลิ้มและคล้อยตาม
7. อธิพจน์ (Overstatement) เป็นโวหารที่เหมือนจะโอ้อวด เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกขบขัน
8. ปฏิพจน์ (Rhetorical question) เป็นศิลปะของการใช้คำถาม คือ เป็นคำถามที่มีได้หวังคำตอบ ผู้ถามมีเจตนาจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ แต่หากจะมีคำตอบ คำตอบนั้นก็มักจะเป็นคำตอบปฏิเสธ
9. อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่ไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบว่าคล้ายกัน โดยการยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจ หรือความคิดสองอย่างที่ผู้เขียนหรือผู้พูดต้องการจะอธิบาย วิธีใช้คล้ายอุปมา แต่ต่างจากอุปมาตรงที่ไม่ใช่เป็นการเปรียบเทียบถ้อยคำ แต่เป็นการเปรียบเทียบข้อความ

10. อารัตพาคย์ (Synesthesia) คือการใช้ข้อความแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เช่น รสเป็นผลสัมผัสด้วยกลิ่น กลิ่นเป็นผลสัมผัสจากจมูก เช่น ความสุขที่คุณดื่มได้

11. ปฏิรูปจน์ (Allusion) เป็นการใช้ข้อความที่ดัดแปลงมาจากข้อความอันเป็นที่รู้จักกันคืออยู่แล้ว เช่น สุภาษิต คำพังเพย หรือวาทะของนักปราชญ์ รัฐบาล กวี หรือผลงานของผู้อื่น เช่น รักคิณแก้ว รักชั่วกินเหล้า รักสิรักชั่วกินถั่วแกล้มเหล้า เป็นต้น

12. ปรพาคย์ (Antithesis) เป็นการใช้ความเปรียบกับสิ่งที่ตรงกันข้าม คล้ายกับปฏิภาคพจน์ แต่ปรพาคย์นอกจากช่วยให้เห็นความแตกต่างกันแล้ว มักสร้างอารมณ์ขันด้วย

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การใช้ภาพพจน์ หมายถึง ลักษณะของผู้ประพันธ์มีการใช้ภาษา หรือการใช้คำหรือสำนวนที่แฝงความหมายโดยนัย มาเรียบเรียงเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพโดยมีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความเข้าใจและต่อความรู้สึก มีการแบ่งภาพพจน์ต่าง ๆ มากมาย แล้วแต่ความเหมาะสมและความสามารถของผู้ประพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือนหรือคล้ายเป็นคำแสดงการเปรียบเทียบเพื่อเน้นให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด ได้แก่คำว่า เหมือน เสมือน ดัง ดัง คล้าย ดูราว เหมือนดัง ดู ประดุจ ประหนึ่ง ละม้าย เสมอ ปาน เพียง ราว ราวกับ พาง เทียบ เทียม เหนก เช่น เป็นต้น

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่กล่าวตรง ๆ ใช้การกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอง เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอาลักษณะสำคัญของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ มาเปรียบเทียบทันทีโดยโดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง ไม่ต้องใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ ไม่มีคำแสดงความหมายว่า เหมือน ปรากฏอยู่ หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ใช้คำว่า “เป็น” หรือ “คือ” อุปลักษณ์ เป็นการใช้อรรถาธิบาย ในเชิงการเปรียบเทียบที่มีชั้นเชิงและลึกซึ้งกว่าอุปมา นิยมใช้กับภาษาหนังสือพิมพ์ เพราะใช้คำน้อยได้ความมากเหมาะกับเนื้อที่อันจำกัด

3. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือสัตว์ให้มีสติปัญญาอารมณ์หรือกิริยาอาการ เหมือนมนุษย์เพื่อให้สิ่งเหล่านั้นเกิดปรากฏการณ์เสมือนเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา แล้วสื่อความรู้สึกออกมาให้ผู้รับสารได้รับรู้เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอาสิ่งไม่มีชีวิตหรือมีชีวิต แต่ไม่ใช่คนมากล่าวถึงราวกับเป็นคนหรือทำกิริยาอาการอย่างคน

4. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริงซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังรู้สึกว่หนักแน่นจริงจัง เน้นความรู้สึกให้เด่นชัดและน่าสนใจ โดยไม่เน้นความเป็นจริง เพราะต้องการให้ผู้รับสารเกิดความซาบซึ้งและประทับใจ ซึ่งอาจจะมากเกินไปหรือน้อยเกินไปก็ได้ เพื่อเน้นความรู้สึกมากกว่าความเป็นเหตุเป็นผล มุ่งเร้าอารมณ์และรู้สึกสะเทือนใจเป็นสำคัญ ภาพพจน์ประเภทนี้นิยมใช้สื่อสารกันมากทั้งการพูดและการเขียน ที่ต้องการแสดงความรู้สึกเพราะสามารถเปรียบเทียบให้เห็นภาพได้ง่าย

5. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือ การใช้ถ้อยคำที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรีเสียงร้องของสัตว์ หรือเลียนเสียงกิริยาอาการต่าง ๆ ของคน การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน จะช่วยสื่อให้ผู้รับสารรู้สึกเหมือนได้ยินเสียง โดยธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ และเห็นกิริยาอาการของสิ่งนั้น ๆ ด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นศึกษาจินตภาพและการประกอบสร้าง จากการศึกษาพบว่า มีผู้สนใจดังนี้

ชลฤทัย ขาวดีเดช (2540) ศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อิศริ ธรรมโชติ ซึ่งให้เห็นว่า การสร้างภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อิศริ ธรรมโชติ เป็นลักษณะเด่นอันทำให้งานเขียนมีความชัดเจนงดงาม ผลการศึกษาพบว่า ภาษาในเรื่องสั้นของ อิศริ ธรรมโชติ มีลักษณะต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนลึกซึ้ง โดยผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ อันได้แก่การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองและจังหวะ การใช้คำซ้อน การใช้คำบอกแสง สี การใช้คำทำเนียบกวี การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม การซ้ำคำ การใช้ประโยคซ้ำความ การใช้ประโยคคำถาม การใช้ประโยคยาว การสร้างความสมดุลทางโครงสร้างประโยค การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ ลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้ มุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง มีสัมพันธภาพและเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความ และเข้าใจสารสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน ได้แก่ จินตภาพของความโหดร้าย ความน่าสะพรึงกลัว ความทุกข์ ความเศร้า ความเหงา ความท้อแท้ และความสิ้นหวัง จินตภาพเหล่านี้ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ในชื่อเรื่องและฉาก อิศริ ธรรมโชติได้เลือกใช้ภาพธรรมชาติที่โหดร้ายรุนแรง เช่น “พายุ” “มรสุม” และ “ไฟ” เป็นสื่อแสดงความโหดร้ายที่มนุษย์ได้รับ ใช้ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน คือ ให้ธรรมชาติและสถานที่ทำกิริยาอาการและมีความรู้สึกเศร้า เช่น “ต้นหญ้าเื่องหงอย” “ลมครางเศร้าๆ” “คลื่นลมหวนไห้” “ทะเลร่ำไห้” “ชอยเหงาอ้างว้าง” และใช้ภาพพจน์แบบอติพจน์คือ “ทะเลน้ำตา” เพื่อสื่อความรู้สึก

เศร้าที่มีปริมาณมากมายมหาศาล รวมทั้งใช้ “บทเพลงเศร้า” “ฝน” เป็นสัญลักษณ์ของความเหงา เศร้า ใช้ “รถไฟ” และ “เครื่องจักร” เป็นสัญลักษณ์ของสังคมสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยความโหดร้าย และใช้ “หมาบ้า” เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ไร้จริยธรรมในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง จินตภาพต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้สารสำคัญที่อัสศิริ ธรรมโชติ สื่อมายังผู้อ่าน โดดเด่น และเข้มข้น ด้วยพลังความคิด โดยสื่อผ่านความงดงามแห่งวรรณศิลป์

ในการศึกษาจินตภาพของ วรรณพร พงษ์เพ็ง (2547) ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาจินตภาพ ในพระราชนิพนธ์เรื่องไกล เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านมีลักษณะเด่นของการใช้ภาษาจินตภาพเพื่อบรรยายหรือพรรณนาให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม รวมทั้งเพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตาม ผลการศึกษา พบว่า ระดับคำพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำเพื่อสร้างจินตภาพ ด้วยการเรียบเรียงคำให้เกิดเสียงสัมผัสพยัญชนะและสระระหว่างคำ การสร้างคำ โดยการประกอบคำขึ้นใหม่และคิดคำเพื่อเรียกสิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการสรรคำโดยเลือกใช้คำแสดงสี แสง เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูปร่าง สันฐาน และอาการ รวมทั้งนำคำมาใช้ในบริบทใหม่ ในระดับประโยค พระองค์ทรงใช้ประโยคที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน ประโยคที่มีโครงสร้างขยายความแบบพิเศษ และประโยคที่มีการซ้ำโครงสร้าง เพื่อลำดับภาพ และขยายภาพ ในด้านการใช้ภาพพจน์ พระองค์ทรงใช้ภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และสัทพจน์เป็นจำนวนมาก การใช้ภาษาจินตภาพทั้งหมดนี้ ส่งผลให้เกิดคุณค่า 2 ประการ ประการแรก ทำให้พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ในฐานะเป็นสารคดีท่องเที่ยวยุคแรกของไทยด้วยสามารถถ่ายทอดสิ่งแปลกใหม่ให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพอย่างแจ่มชัด ประการที่สอง ทำให้เกิดวรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน นอกจากนี้ยังสะท้อนในด้านความเป็นนักปราชญ์ กวี และนักวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างเด่นชัด

ต่อมา นิตยา แก้วคัลณา (2551) ศึกษาวิเคราะห์การสืบสร้างจินตภาพในกวีนิพนธ์ไทย เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของการสร้างจินตภาพ และวิธีคิดของกวีที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ โดยศึกษาจินตภาพที่ปรากฏในตัวบท คือสมัยกวีนิพนธ์ไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า การสร้างจินตภาพในกวีนิพนธ์ไทยเป็นการสืบทอดและการสร้างใหม่โดยมีรากฐานเก่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการบ่งชี้ถึงพลังของจินตภาพว่าสามารถนำมาสร้างใหม่ได้หลากหลายมิติ เพื่อสื่อความคิดในบริบทใหม่ หรือใช้วิธีดัดแปลง ล้อเลียน และพาดพิง กวีใช้การสืบสร้างจินตภาพเพื่อสร้างบรรยายการและให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น เพื่อแสดงอารมณ์ของตัวละครหรือกวี แสดงคู่เปรียบเทียบและเพื่อแสดงโลกทัศน์ของกวี อันเป็นวิธีการที่แสดงถึงความสัมพันธ์โยงใยระหว่างตัวบทและความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมแต่ละยุคสมัย

ในปีถัดมา ปาริชาต คงสังข์ (2556) ศึกษาจินตภาพกับการตีความในรวมเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย เพื่อชี้ให้เห็นว่า จินตภาพเป็นส่วนสำคัญของการนำเสนอสารในวรรณกรรมและเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่นำไปสู่การตีความ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า รวมเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย เกิดจากการพรรณนาภาพในสังคมชนบทและสังคมเมืองผ่านการขยายนาม กริยา วลี การใช้ภาพพจน์ อุปมา อุปลักษ์ณ์ บุคคลวัต สัตพจน์ อธิพจน์ วิภาษ และอรรถภาษ ซึ่งใช้เปรียบเทียบความรู้สึกอารมณ์ของมนุษย์ให้มีความลึกซึ้งมากขึ้น และการใช้สัญลักษณ์ที่ไม่ซับซ้อนแต่แทนความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ การตีความสารเกิดจากการตีความตัวบท ผ่านกระบวนการทางจินตภาพที่ผสมผสานกันระหว่างภาษากับเรื่องราวในตัวบท สารจึงสื่อมายังผู้อ่านได้อย่างละเอียดละไม ส่วนการตีความบริบทจากประวัติประชาคม ลุนาชัยทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงและระหว่างความจริงในชีวิตผู้เขียนกับความสมจริงในวรรณกรรม

ในปี 2559 สุรชาติพิทย์ แหงบุญ (2559) ศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายเรื่องเลื่อมสลับลาย : การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก เพื่อศึกษาจินตภาพจากกลวิธีการใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องเลื่อมสลับลาย ของกฤษณา อโศกสิน ผลการศึกษาพบว่า ภาษาจินตภาพเป็นส่วนสำคัญในการสร้างงานเขียนให้มีคุณค่า โดยผู้แต่ง ได้มีกลวิธีเลือกใช้คำสื่ออารมณ์ความรู้สึกทางบวก เช่น การใช้คำที่แสดงความรู้สึกมีความสุข สบายใจ ดีใจภูมิใจ เป็นต้น และคำสื่ออารมณ์ความรู้สึกทางลบ เช่น การใช้คำที่แสดงความรู้สึกโศกเศร้า เหงา เจ็บปวด ทรมาน คับข้องใจ หงุดหงิด โกรธแค้น เหยียดหยาม เป็นต้น มาแสดงให้เห็นลักษณะอารมณ์ที่ซับซ้อนลึกซึ้งของตัวละคร ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งให้ภาพสะท้อนอารมณ์ของตัวละคร อันใกล้เคียงกับชีวิตจริงของมนุษย์ได้อย่างละเอียด ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพเกิดความเข้าใจ และสะท้อนอารมณ์ร่วมไปกับตัวละคร ดังนั้น การจะนำเสนอสิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่ต้องอาศัยความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว ใช้ลีลาทางภาษามีชั้นเชิงในการประพันธ์ เพื่อสื่อสารสิ่งต่าง ๆ ในงานเขียนสู่ผู้อ่านจนเกิดเป็นจินตภาพที่เด่นชัด

ขณะเดียวกันปี 2559 มีผู้ศึกษาการประกอบสร้างมีด้วยกันถึง 2 ท่าน คือ ปฏิพันธ์ อุทยานกุล (2559) ศึกษาคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย และค้นหามิติแห่งสารัตถะที่ปรากฏในคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือคำสาปแช่งที่ปรากฏในวรรณคดีไทย 8 เรื่อง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวน 43 บท โดยใช้กรอบแนวคิดการประกอบสร้าง ผลการวิจัยพบว่า การประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยนั้นใช้องค์ประกอบ 3 ส่วนคือ การเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่องหรือเนื้อเรื่อง และการจบหรือสรุปเรื่อง กลวิธีในการประกอบสร้างคำสาปแช่งนั้น พบว่ามีการใช้คำ 3 ชนิด คือ คำกริยา คำช่วยกริยา และคำวิเศษณ์ โดยคำที่ใช้ประกอบคำสาปแช่งนั้นมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือเป็นคำที่ช่วยแสดงความหมายของกริยา

หรือประโยคนั้นให้ชัดเจนขึ้น และทำหน้าที่สื่อความหมายว่าตัวละครมีการกระทำ มีอาการหรืออยู่ในสภาพเช่นไร ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาของคำสาปแช่งนั้น พบว่า มีลักษณะเป็นภาษาเรื่องเล่า ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ มีการเริ่มต้นและการลงท้าย มีการแสดงหัวเรื่องและการแสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องหรือหัวเรื่องย่อย มีการเชื่อมโยงความ และมีการซ้ำ ส่วนการศึกษามิติแห่งสารัตถะของคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยนั้นพบว่ามี 2 ประเด็น คือวิถีของการสาปแช่ง ได้แก่ มูลเหตุในการสาปแช่ง รายละเอียดของคำสาปแช่ง ผลของคำสาปแช่ง เจื่อนใจในการพ้นคำสาปแช่ง วิธีการพ้นจากคำสาปแช่ง และปัจจัยของคำสาปแช่งที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของเรื่อง ส่วนธรรมชาติของสรรพสิ่งที่ปรากฏในคำการสาปแช่ง ได้แก่ ระบบความคิดและจิตวิญญาณ และสถานะเหนือโลกเหนือธรรมชาติ

ในส่วนของ อริยานุวัตน์ สมารยากุล (2559) ได้ศึกษาทวิวิธีประกอบสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ เพื่อวิเคราะห์ที่มาของสำนวนไทยเชิงอำนาจ เพื่อศึกษาการประกอบสร้างคำสำนวนไทยเชิงอำนาจ และเพื่อศึกษาภาพลักษณ์เชิงซ้อนสำนวนไทยเชิงอำนาจ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยคือ สำนวนไทยเชิงอำนาจ จำนวน 7,936 สำนวน ซึ่งนำมาจากเอกสารที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ แล้วคัดเลือกลำดับมาจำนวน 1,326 สำนวน เพื่อศึกษาที่มาของสำนวนไทยเชิงอำนาจ จากนั้นคัดเลือกลำดับให้คงเหลือจำนวน 367 สำนวน เพื่อศึกษาการประกอบสร้างและภาพลักษณ์เชิงซ้อน ผลการวิจัยพบว่า ที่มาของสำนวนไทยเชิงอำนาจ พบว่ามี 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรกมาจากความเป็นไปในสังคม ได้แก่ ด้านหน้าที่การงาน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการคมนาคม ด้านการตัดสินใจ ด้านการกลั่นแกล้ง ด้านการทรยศหักหลัง ด้านการดำรงชีวิตทั่วไปของคนในสังคม ด้านการทำมาหากิน และด้านข้อคิดข้อเตือนใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ประเด็นที่สองมาจากวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านไสยศาสตร์ ด้านการปกครอง ด้านการแบ่งชนชั้น และด้านหลักกฎหมาย และประเด็นที่สามมาจากอุปนิสัยและพฤติกรรมของคนทั่วไปในสังคม ในส่วนการประกอบสร้างของสำนวนไทยเชิงอำนาจ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประการ ดังนี้ โครงสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ ได้แก่ หน่วยคำที่ทำหน้าเป็น บทกริยา และบทช่วยกริยา ประโยค ได้แก่ ประโยคสามัญ ประโยคซับซ้อน และประโยคผสม ส่วนหน่วยวลี ได้แก่ กริยาวลี สถานวลี ประการที่สอง สำนวนไทยเชิงอำนาจที่มีโครงสร้างรูปธรรมและนามธรรม ภาพลักษณ์เชิงซ้อนสำนวนไทยเชิงอำนาจ ปรากฏ 6 ประเด็น ได้แก่ การเมือง การปกครอง ความเชื่อ อารมณ์ จารีตประเพณี และสิ่งเหนือธรรมชาติ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การประกอบสร้าง คือองค์ประกอบในการเล่าเรื่องโดยแบ่งได้ 3 ส่วน คือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง มีการใช้กลวิธีการประกอบสร้างจากการใช้คำ กลุ่มคำ ประโยค ว่าเป็นชนิดและมีหน้าที่ใดในประโยค และสำหรับการเกิดจินตภาพ คือภาพที่เกิดขึ้นหลังจากการอ่าน เนื่องมาจากการใช้คำ การใช้โวหารภาพพจน์ที่กระตุ้นความคิดและจินตนาการได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการประกอบสร้างและจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ โดยใช้โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนวิธีดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาข้อมูลจากเอกสารประเภทกวีนิพนธ์ เรื่อง “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีจำนวนทั้งหมด 292 เรื่อง

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลของการวิจัยนี้เป็นหนังสือกวีนิพนธ์ไทย “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์ เกี้ยว-เกล้า พิมพ์การ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 292 เรื่อง มีดังนี้

สุราษฎร์ธานี	10. ปาโจ	20. รongเงง
1. ไม้รำย	11. ปุลาขง	ปัตตานี
2. พระธาตุไชยา	12. แม่โก-ลก	21. กรือเซะ
3. ดับเพชรพลอย	สงขลา	22. ปะนาเระ
4. แม่ดาปี	13. เกาะขอ	23. น้ำตานี
ยะลา	14. สงขลา	24. รุสะมิแล
5. เมืองยะลา	15. โตนงาช้าง	บุรีรัมย์
6. เนินดวงจันทร์	16. สมิหลา	25. ศรีพนมรุ้ง
7. ชารโศ	สตูล	26. ลำนางรอง
8. เบตง	17. ทะเลบัน	27. ลำน้ำมูล
นราธิวาส	18. ปากบารา	28. บุรีรัมย์
9. นราทัศน์	19. ตะรุเตา	สุรินทร์

29. ช้างขิมูล	53. พระธาตุคุดยสุเทพ	77. เสน่ห์ในยาง
30. สนป่า	54. รินน้ำแม่ปิง	78. พรหมเทพ
31. ไหมสุรินทร์	55. สะล้อซอซึง	79. สีหะตันหยง
32. พนมสวय	56. ยอดอินทนนท์	80. เกษนาภา
ศรีสะเกษ	ลำพูน	ตรัง
33. ไพรพิหาร	57. หริภุญไชย	81. โตนน้ำปลิว
34. ดีเหล็ก	58. ตากฟ้าป่าซาง	82. หาดเจ้าไหม
35. หัวจันทร์	59. ก้อหลวง	83. ป่าชายเลน
36. ดงลำควน	60. ลำไยต้นหมื่น	84. กำสรวลยาง
ยโสธร	แม่ฮ่องสอน	พังงา
37. ตาดทองก่องข้าว	61. ผ่านทาง	85. อ่าวพังงา
38. จิดศรีฐาน	62. เมืองสามหมอก	86. เกะป็นหยี
39. ล่องลำชี	63. ล่องน้ำปาย	87. สระมโนราห์
40. นาสะไมย์	64. น้ำเพียงดิน	88. คลื่นอันดามัน
มุกดาหาร	เชียงราย	ระนอง
41. แข่งเรือลำโขง	65. ล่องแพแม่กก	89. น้ำร้อนระนอง
42. หัวบางทราย	66. กราบพระธาตุคุดย	90. สายน้ำกระบือ
43. ภูทับเทป	67. สามเหลี่ยมทองคำ	91. ถ้ำขยาง
44. มุกดาหาร	68. แม่สาย	92. ทำนน้ำระนอง
อุบลราชธานี	พะเยา	พัทลุง
45. หล่อทอง	69. กว๊านพะเยา	93. ทะเลน้อย
46. ลายแคน	70. พระเจ้าตนหลวง	94. ลำปำ
47. ผาแต้ม	71. แม่น้ำอิง	95. ไพรวัลย์
48. น้ำสองสี	72. ผ้าทอง	96. รำโนรา
ลำปาง	กระบี่	มหาสารคาม
49. รถม้ารอบเมือง	73. 75 ล้านปี	97. โกสัมพี
50. น้ำแม่วัง	74. ลำกระบี่	98. สาดบ้านแพง
51. กล่อมช้าง	75. อ่าวพระนาง	99. มนต์ร่หมอลำ
52. พระธาตุลำปาง	76. ถ้ำกะโหลก	100. หนองบ่อ
เชียงใหม่	ภูเก็ต	ร้อยเอ็ด

101. พุ่มกุลา	125. ภูถ้ำแก้ว	149. ตลาดน้ำ
102. ภูพระโกนา	126. พนมทวน	150. โองม้งกร
103. บึงพลาญชัย	127. ด่านเจดีย์	151. ปรากฏพระมหาธาตุ
104. ฝาน้ำข่อย	128. พลอยไพลิน	152. หนังสือนั่งใหญ่
สกลนคร	สุพรรณบุรี	เพชรบุรี
105. ป่าคำหอม	129. อุทยานอู่ทอง	153. ล่องน้ำเพชร
106. พระธาตุเชิงชุม	130. กลุ่มขุนแผน	154. เพชรพิริบพิ
107. มวยโบราณ	131. แม่ศรีอี่แซว	155. พระธาตุเพชร
108. หนองหารหลวง	132. น้ำท่าจีน	156. หาดชะอำ
ขอนแก่น	อยุธยา	ประจวบคีรีขันธ์
109. ธาตุขอนแก่น	133. ขวัญข้าวแม่เอย	157. หัวหิน
110. น่านน้ำพอง	134. อยุธยา	158. สามร้อยยอด
111. ไหมมัดหมี่	135. สร้อยศักดิ์	159. ตะนาวศรี
112. ภูเวียง	136. เหม่ปลาตะเพียน	160. กำเนิดคนพลุณ
กาฬสินธุ์	อ่างทอง	ชุมพร
113. ฟ้าแดดสงยาง	137. พระนอนขุนอินท์	161. มาบอำมฤต
114. หาดดอกเกด	138. พุ่มคำหยาด	162. อ่าวชุมพร
115. แพรว	139. วิเศษชัยชาญ	163. สวนสมุนไพร
116. โป่งลาง	140. ปั่นอิฐ	164. หลังสวน
นครพนม	ลพบุรี	นครศรีธรรมราช
117. พระธาตุพนม	141. วังนารายณ์	165. ไร่พระธาตุ
118. ลำสางคราม	142. ปรากฏสายยอด	166. เครื่องถม
119. เบิ่งโขง	143. เขาสมอคอน	167. หนังสือนั่งเมืองคอน
120. เสน่ห์เรณู	144. กลุ่มลำลพบุรี	168. เพลงทะเล
นครปฐม	สมุทรสาคร	นครราชสีมา
121. พระปฐมเจดีย์	145. หลวงพ่อบ้านแหลม	169. เขาใหญ่
122. นครชัยศรี	146. ดอนหอยหลอด	170. เพลงโคราช
123. สัมโหสวน	147. แก้วอ้อม	171. พิมาย
124. เครื่องตั้ง	148. เรือนมโหรี	172. ด่านเกวียน
กาญจนบุรี	ราชบุรี	ชัยภูมิ

173. สูดเคนดิน-ป่าหินงาม	197. พระธาตุชัยนาท	221. สุโขทัย
174. ตาดโตน	198. ห่อทองคำ	222. เขาหลวง
175. ปรางค์กู่	199. สวนนก	223. ศรีสังขาลย์
176. ภูลำชี	200. แม่น้ำน้อย	224. ผ้าหาดเสี้ยว
เลย	อุทัยธานี	แพร่
177. ตะวันลา	201. ลุ่มน้ำแควรัง	225. พระธาตุช่อแฮ
178. รับตะวัน	202. ห้วยขาแข้ง	226. แวะเมืองผี
179. ศรีสองรัก	203. การุ้ง-ทุ่งนางงาม	227. ขุนน้ำยม
180. หนาวดอกฝ้าย	204. ผ้าทออุทัย	228. ป่าสัก
หนองคาย	นครสวรรค์	น่าน
181. พระธาตุบังพวน	205. เต็นท์กำราเคียว	229. นันทบุรี
182. สะพานข้ามโขง	206. บึงบอระเพ็ด	230. พระธาตุแช่แห้ง
183. พืดภูว	207. ปากน้ำโพ	231. วรนคร
184. ห้วยดอกไม้	208. เขากบ	232. ซอคล้องน่าน
อุดรธานี	กำแพงเพชร	อุดรดิตถ์
185. วัดป่า	209. อริยสีลา	233. น่านน้ำท่าเหนือ
185. บ้านเชียง	210. กำแพงเพชร	234. พญาสักใหญ่
187. หนองหานน้อย	211. กลางน้ำปิด	235. เขื่อนสิริกิติ์
188. ภูพระบาท	212. คลองลาน	236. เมืองลับแล
เพชรบูรณ์	พิจิตร	ตาก
189. ศรีเทพ	213. น้ำพิจิตร	237. บรมธาตุบ้านตาก
190. น้ำหนาว	214. โพธิ์ประทับช้าง	238. สะพานปิง
191. น้ำป่าสัก	215. บึงสีไฟ	239. เทือกถนนธงชัย
192. เพชรบูรณ์	216. สระหลวง	240. ทีหล่อชู
สิงห์บุรี	พิษณุโลก	สระบุรี
193. พระนอนจักรสีห์	217. พระพุทธชินราช	241. พระพุทธบาท
194. บางระจัน	218. สองแคว	242. แควป่าสัก
195. ลำแม่ลา	219. นครไทย	243. หินอ่อน
196. แม่ลา-การ้อง	220. แก่งโสภา	244. ห้วยมวกเหล็ก
ชัยนาท	สุโขทัย	นครนายก

245. นำนครนายก	261. บางแสน	277. มหาชัย
246. ดงละคร	262. อ่าวเตยงาม	278. ทำจีน
247. สามน้ำตก	263. เขาเขียว	279. ทำหลอม
248. เขาแก้ว	264. อ่างศิลา	280. นาเกลือ
ปราจีนบุรี	ตราด	นนทบุรี
249. ศรีมหาโพธิ์	265. สูดทางอากาศ	281. วัดเฉลิมพระเกียรติ
250. เมืองมโหสถ	266. พLOYงามน้ำตราด	282. คลองอ้อม
251. ต้นน้ำบางปะกง	267. แหลมงอบ	283. สวนทุเรียน
252. ด่านปราจีน	268. ทับทิมสยาม	284. เกาะเกร็ด
ฉะเชิงเทรา	จันทบุรี	ปทุมธานี
253. เขาหินซ้อน	269. แหลมสิงห์	285. เจดีย์หอย
254. พุทธโสธร	270. เสือจันทบุรี	286. สามโคก
255. แปดริ้ว	271. ลุ่มน้ำจันทรี	287. คลองรังสิต
256. ปากน้ำบางปะกง	272. เขาสอยดาว	288. รามัญ
ระยอง	สมุทรปราการ	กรุงเทพมหานคร
257. เกาะแก้วพิสดาร	273. บางปู	289. ราชดำเนิน
258. แม่พิมพ์	274. พระประแดง	290. พระแก้ว
269. ชมสวน	275. พระสมุทรเจดีย์	291. กรุงเทพฯ
260. เจดีย์กลางน้ำ	276. ปากน้ำปราการ	292. เจ้าพระยา
ชลบุรี	สมุทรสาคร	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัย ซึ่งสามารถสร้างเครื่องมือได้ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์
2. แบบบันทึกการวิเคราะห์จินตภาพในกวีนิพนธ์

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ และจินตภาพในกวีนิพนธ์

2. นำแบบบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์และจินตภาพในกวีนิพนธ์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ปรากฏว่าได้ค่า ความสอดคล้องเหมาะสมเท่ากับ 1
3. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไข
4. จัดพิมพ์แบบบันทึกการวิเคราะห์ฉบับสมบูรณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

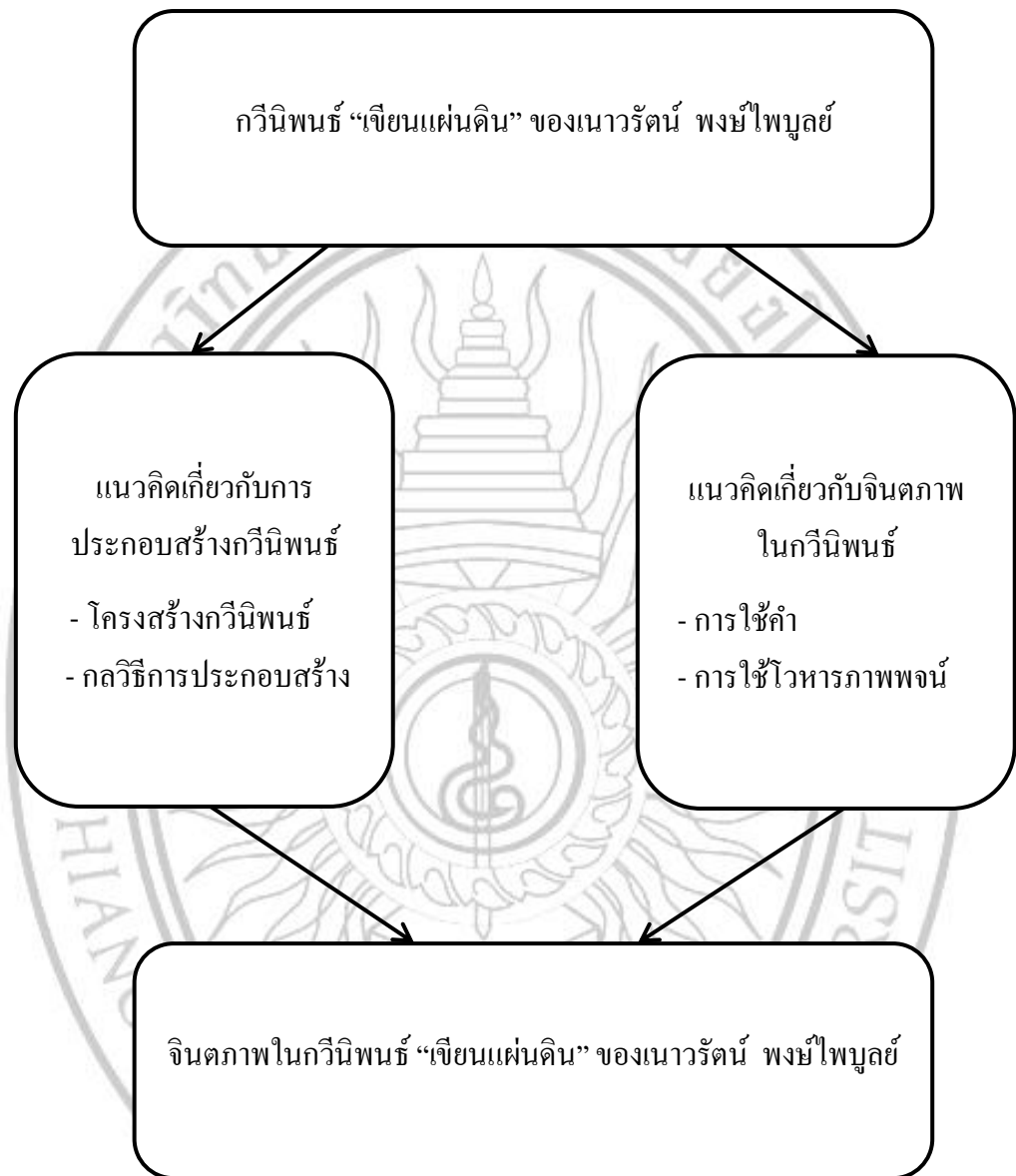
การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง** ผู้วิจัยได้สำรวจ รวบรวมและศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานความรู้ในการกำหนดกรอบความคิดและใช้เป็นข้อมูลประกอบในการเขียนเค้าโครงวิจัย
2. **ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือกวีนิพนธ์เรื่อง “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ แล้วบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์และจินตภาพในกวีนิพนธ์ที่ได้จากเนื้อเรื่อง จากนั้นอ่านบทพจนานุกรมเพื่อหาข้อสรุป พร้อมกับบันทึกผลลงแบบบันทึก เพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้
3. **ขั้นจัดกระทำข้อมูล** ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้
 - 3.1 วิเคราะห์การประกอบสร้าง ได้แก่ โครงสร้างกวีนิพนธ์ และกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์
 - 3.2 วิเคราะห์จินตภาพ ได้แก่ การใช้คำ และการใช้โวหารภาพพจน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ และนำเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์และจินตภาพในกวีนิพนธ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ด้วยการเขียนนำเสนอแบบบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีจำนวนทั้งหมด 292 เรื่อง ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ตอนที่ 2 จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ตอนที่ 1 การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

จากศึกษาการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์นั้น ผู้วิจัยพบว่าการใช้ลักษณะคำประพันธ์ทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ กาพย์ กลอน ร่าย คำอ้อ และโคลง มีการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ ดังนี้

1. โครงสร้างของกวีนิพนธ์

จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างของกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จำนวน 292 เรื่อง พบว่า โครงสร้างของกวีนิพนธ์ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ 1) การเปิดเรื่อง 2) การดำเนินเรื่อง และ 3) การปิดเรื่อง

1.1 การเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่อง เป็นการเริ่มเรื่องที่ผู้แต่งพยายามสร้างความน่าสนใจใคร่รู้แก่ผู้อ่านก่อนเข้าสู่เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกอยากรจะติดตามเรื่องราวต่อไป จากการศึกษาการเปิดเรื่องของกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ปรากฏว่าการเริ่มเรื่องที่ใช้มากที่สุด คือ การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา รองลงมาคือ การเปิดเรื่องด้วยบรรยาย ดังนี้

1.1.1 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา เป็นการกล่าวไว้โดยละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพตามได้

1.1.1.1 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาสถานที่ที่จะให้รายละเอียดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งของสถานที่ กล่าวคือ ที่ตั้ง หรือแหล่ง อันเป็นการให้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับสถานที่นั้น

โดยการพรรณนาเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึก เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพก่อนเข้าสู่การดำเนินเรื่อง อาทิ ทะเล แม่น้ำ ภูเขา วัด เป็นต้น

“กลืนคาวทะเลหอม เมื่อลมหอบกระไอ้อวล

หยดหยาดละอองมวล	ประมาณค่าแม่ตาปี
ธงเรือสะบัดชาย	อยู่ปลายเสากระโดงสี
เขียวแดงน้ำเงินดี	ประดับล้วนประดาเรือ
.....	
ลำพูลำเพราภ	และกอบจากประจจาร
ร้ายรำคังตำนาน	แห่งลำน้ำชั่วกัลป
แขนซ้ายคือพุ่มดวง	แม่น้ำหลวงคือแขนขวา
อุ้มลูกเนบอุรา	ให้คืบนมแม่ตาปี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 21)

จากบทกวีนิพนธ์ข้างต้นแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 มีการเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาสถานที่ กล่าวคือแม่น้ำตาปีโดยพรรณนาทำให้เกิดจินตภาพเมื่ออยู่ที่ทะเลแม่ตาปี ขณะที่เกิดลมพัด ได้สัมผัสถึงกลิ่นอายความคาวจากน้ำทะเล

“ภูฟ้าผาหินดินดอน ผาเสียดผาซอน

ผาแหลมสลับทาบทิว
มหาเมฆแสงแดดแผดผิวิ ผาไพรกรายกริว
ณ สันกาลาคีรี
คำรบแห่งเดือนดลวิถี ฤดูฤดู
ถือนิสิตเสียดละบำเพ็ญ
ดูจันทร์เป็นฤกษ์เบิกเป็น ปฐมวันผันเห็น
แห่งศีลอิสลามิกชน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 25)

จากบทกวีนิพนธ์ข้างต้นแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉบัง 16 เปิดเรื่องด้วยการพรรณนาสถานที่ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพถึงภูเขาหลายลูกที่สูงชันกันเสียดกันขึ้นเป็นแนวอย่างต่อเนื่อง

“เปลวทองพระธาตุปลั่ง

กระทั้งปลายประกายทอง

ข้อไม้ละไมมอง

ละเมอทิพย์พระธัมมา

เหลียวรับระดับลด

ระชด้อยขึ้นบูชา

ธาตุเกศพระเกศา

อันสถิตพระสัทธรรม”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 372)

บทกวีนิพนธ์นี้ที่แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 เริ่มเรื่องโดยการพรรณนาสถานที่วัด ซึ่งทำให้เห็นจินตภาพความงดงามที่เป็นประกายของพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพบูชาจนทำให้ดึงดูดผู้คนที่ผ่านมาจะต้องแวะกราบไว้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่การดำเนินชีวิต

นอกจากนี้ การเริ่มเรื่องด้วยการพรรณนาสถานที่ ซึ่งได้กล่าวถึงสถานที่ที่บ่งบอกถึงจังหวัดในประเทศไทย มีดังนี้

“แสงฟ้าสาดฟ้าสาด

แผ่นดิน

เปล่งประกายธรณิน

ถิ่นนี้

ลิบลิบเทือกภูผิน

ผางคเมฆ

ควนค้อยลอยคล้อยลิ

ยะลา”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 24)

จากบทกวีนิพนธ์ข้างต้นแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่ด้นสุภาพ ใช้การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาถึงจังหวัดยะลา เมื่ออ่านกวีนิพนธ์เมืองยะลาจะให้ความรู้สึกอบอุ่นไปด้วย

แสงแดดที่ส่องมายังแผ่นดิน สะท้อนถึงความสว่างไสวของจังหวัดยะลาเมื่อมาถึง พอมองออกไปไกลจะเป็นภูเขา และเมฆที่ลอยอยู่บนท้องฟ้า คล้ายกับว่าเป็นควันลอยขึ้น

“ตั้งนครนาบขนาน

เป็นปรางการกำแพงกรุง

คือเพชรรัตน์จรัสจรง

จำเรณูศรีสุโขทัย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 347)

กวีนิพนธ์ข้างต้นใช้การเริ่มเรื่องด้วยการพรรณนาจังหวัดกำแพงเพชร ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีกำแพงปราการรอบล้อมเมือง เป็นบ้านเมืองที่เป็นดัง “เพชรรัตน์จรัสจรง” หมายความว่า เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย และมีความเจริญรุ่งเรือง

1.1.1.2 การพรรณนาบรรยากาศ เป็นการสร้างจินตภาพจากความงามที่ปรากฏตรงหน้า สัมผัสได้ทั้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นต้น ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือสิ่งที่เกิดอยู่รอบ ๆ ตัว เช่น นุ่ม ราบเรียบ เย็น สดชื่น ร้อน อบอวน หวาน ขม เปี้ยว หอม กลิ่นเสียงดัง ดังนี้

“ลมร้ายไม่ร้ายระเริงเสียง

สายเพียงแผ่นฟ้าภูผาไหว

แดดสาดส่องประทุใบ

ไล่ไม่ลงไม่ลงมาดิน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 18)

กวีนิพนธ์เรื่อง ไม่ร้าย จากจังหวัดสุราษฎร์ธานีแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน มีการเริ่มด้วยการพรรณนาบรรยากาศตอนลมพัดผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพ จินตนาการได้ว่าขณะที่ลมพัดนั้นกิ่งไม้เสียดสีกันจนทำให้เกิดเสียงขึ้น แสงแดดที่ส่องลงมายังต้นไม้ใบไม้ เมื่อเกิดลมพัดทำให้แสงนั้นลอดส่องถึงพื้นดิน เกิดประสาทสัมผัสถึงรูปและเสียง

“ปราศปรายสายน้ำคะนองสาย
 กระจายกระโจนหลากจากลานหิน
 น้ำแก้วโกรกอิงคะนึ่งยิน
 บรรเลงเพลงพินแห่งราวไพร ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 70)

จากกวีนิพนธ์เรื่อง ห้วยจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ใช้การแต่งด้วยกลอนพรรณนา
 บรรยายทัศนียภาพห้วยจันทร์ เกิดความรู้สึกถึงเสียงน้ำตกที่กระทบกับลานหินทำให้กระเด็นกระจาย
 ไปเป็นเสียงที่อิงคะนึ่งจนฟังไม่ได้ศัพท์ คล้ายเสียงเพลง พิน ที่เกิดขึ้นเองตามจากธรรมชาติ

1.1.1.3 การพรรณนาความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ เป็นการพรรณนาสิ่งที่
 ปรากฏเห็นหรืออ่านขึ้นในใจ มีการใคร่ครวญไตร่ตรอง ซึ่งเป็นภาวะของความรู้สึกทางใจที่
 เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งกระตุ้นทั้งจากภายในและภายนอก โดยผ่านทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ
 เกิดเป็นจินตภาพได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส และผู้อ่านเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ประทับใจ ดังนี้

“ดีอกดีใจ	ลำไยต้นหมื่น
บ้านหนองช้างค้ำ	แม่ยืนต้นอยู่
อายุแม่มัน	ขวัญย่าขวัญปู่
ช่วยคำช่วยชู	อยู่ร้อยพันปี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 109)

กวีนิพนธ์เรื่อง ลำไยต้นหมื่น ใช้การแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ขับไม้
 พรรณนาความรู้สึกดีใจ มีความสุข พรรณนาถึงต้นลำไยที่มีอายุมากที่จังหวัดลำพูนซึ่งออกผลให้
 กำไร สำหรับการปลูกต้นลำไยจะเป็นอาชีพหนึ่งของคนจังหวัดลำพูน เป็นอาชีพที่มีความยาวนาน
 มาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ช่วยให้อันในจังหวัดมีรายได้

“ไหว้พระเจดีย์ใหญ่พระไตรทอง
 เสมาหินกองกับอิฐหัก
 คิดถึงพ่อพลายเสียคายนัก
 ลอยชักปากกว่าฟ้าพื้น”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 352)

จากวินิพนธ์ข้างต้น แต่งคำประพันธ์ด้วยกลอน เปิดด้วยการพรรณนาถึงความรู้สึกที่ได้มาไหว้พระเจดีย์ใหญ่พระไตรทอง ที่จังหวัดพิจิตร และหวนนึกถึงเรื่องราวของพลายงาม จากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

1.1.2 เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกรายละเอียดของลักษณะทั่วไป ขั้นตอน หากแต่จะไม่บอกรายละเอียดทุกอย่างที่เห็น

1.1.2.1 เปิดเรื่องด้วยการบรรยายลักษณะทั่วไป เป็นการเขียนบรรยายเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงของสิ่งต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา ดังนี้

“ทะเลหนุนน้ำคลองก้นองุ่น
 พอลองหนุนน้ำคลองก็ล่องไหล
 ทั้งสองน้ำสองหนุนหมุนเวียนไป
 แต่คลองไม่เคยใสแม้ถ่ายเท”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 24)

กวินิพนธ์ข้างต้นใช้การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนแปด โดยการบรรยายลักษณะน้ำในคลองหนุน พอน้ำในคลองหนุนขึ้นก็ทำให้ไหลลงทะเล ทั้งที่น้ำในคลองและทะเลนี้มีการไหลเวียนกันไปมา แต่น้ำคลองก็ยังไม่เคยใส

1.1.2.2 การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายขั้นตอน มีการลำดับหรือวิธีการมีความชัดเจน เมื่อนำเข้าอะไรแล้วจะต้องได้ผลลัพธ์เป็นเช่นไร ดังนี้

“เหยียบไม้จิ้งนยงไหม

กระสวยสอดเป็นไหมสี

ก้อยน้อยมีน้อยนี้

ก้อยคัดลายก้อยจิดลาย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 196)

กวีนิพนธ์เรื่อง แพรว่า แต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 ใช้การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายให้เห็นขั้นตอนการทอผ้าแพรว่า โดยเหยียบไม้ให้จิ้งนยงไหมแล้วสอดกระสวยไหมที่เป็นไหมสีต่าง ๆ แล้วค่อยใช้มือในการทำลวดลายจิดลาย

“ปั้นดินขึ้นเป็นอิฐ

แล้วก่ออิฐเป็นองค์พระ

ไสยาสน์ ณ อาสนะ

ที่กลางทุ่งพระโพธิ์ทอง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 232)

จากกวีนิพนธ์ข้างต้นแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 มีการบรรยายพระนอนขุนอินทร์ เป็นขั้นตอนการทำ โดยเริ่มการปั้นดินขึ้นเป็นอิฐแล้วจากนั้นก็ก่ออิฐจนเป็นองค์พระนอนตั้งอยู่ที่อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

1.2 การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่อง ผู้แต่งอาจลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นจนจบได้หลายวิธี โดยจากการศึกษาการลำดับเรื่องกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พบว่า ผู้แต่งนิยมใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลามากที่สุด และรองลงมาคือ การลำดับเรื่องตามสถานที่

1.2.1 การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา เป็นการลำดับตาม วัน เดือน ปี เวลาของ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลัง ดังนี้

“เมฆคลุ้มเคลื่อนเลื่อนไหลไปช้าช้า

ราวจะชวนภูผาแผ่นดินผัน

ไปชมฟ้าอำสรวีวรรณ

ค่อยสาดแสงสีอันพรรณราย

.....
ไม่มีวันจ่าสรวีขึ้น

ไม่มีคืนเดือนเชื่อมปานเอี่ยมสอย

อาบสีทองผ่องพรียมัยมัยลอย

ให้เรื่อน้อยคล้อยไกลไปเก็บดาว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 20)

จากวินิพนธ์เรื่องดัดเพชรพลอย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่งด้วยคำประพันธ์ ประเภทกลอนแปด ดำเนินตามลำดับเวลา โดยพรรณนาบรรยายกล่าวถึงแสงแดดที่ค่อย ๆ ส่อง มายังพื้นดิน ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าเป็นเวลากลางวัน เห็นท้องทะเล มีภูเขา ต้นมะพร้าวที่เคลื่อนไหว ตามลมพัด และเสียงนกกริ่ง จากนั้นพรรณนาต่อไปว่าหากมีกลางวันย่อมมีกลางคืน ซึ่งเมื่อถึงตอน กลางคืนผู้แต่งจะพรรณนาว่า “ไม่มีคืนเดือนเชื่อมปานเอี่ยมสอย” ดังนั้น ผู้อ่านจึงทราบได้ว่าขณะนี้ เป็นเวลากลางคืนแล้ว ช่วงกลางคืนที่เรามองเห็นดวงจันทร์ เห็นดวงดาวแสงสีทองส่องสว่าง หากแต่ตอนนี้กลับไม่ปรากฏ สะท้อนให้เกิดความรู้สึกว่าวันเวลาเปลี่ยนแปลงไป สภาพสังคม หรือ แม้แต่ธรรมชาติที่เคียงดงามก็มีการเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

“บึงเก่าบ่อเก่าเล่าเรื่อง คู่มิ่งคูเมือง
 ร้อยเอ็ดสิบเอ็ดประตู
 หินแตกอิฐแตกเต็มคู เต็มขอบรอบคู
 ดินใหม่มาสร้างมาสรรค์
 แต่งสวนแต่งสัตว์แต่งพันธุ์ ไม้ซ้อประชัน
 ประชุมพุ่มใบไผ่สี
 เหลืองแดงเขียวคาราคาซัง บึงรอบบ่อรี
 เป็นบางเป็นบึงปลาชุก
 สืบเชื้อสืบชนสืบสมัย เมืองกว้างเมืองไกล
 คือลูกคือหลานสุวรรณภูมิ
 เจ้าแก้วมงคลต้นปุม แบ่งท่งท่าทุม
 ร้อยเอ็ดร้อยเพชรแผ่นดิน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 178)

จากนิพนธ์เรื่อง บึงปลาชุก จากจังหวัดร้อยเอ็ด แต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์
 ฉบับ 16 ได้เล่าเรื่องความเป็นมาของบึงปลาชุกว่าเป็นสัญลักษณ์ที่อยู่คู่บ้านคูเมืองร้อยเอ็ดจนมาถึง
 ปัจจุบัน ซึ่งยังมีทั้งอิฐหินที่แตกเป็นร่องรอยที่บ่งบอกถึงความหลัง และสร้างสรรค์ประดับตกแต่ง
 ใหม่เป็นสวน ที่มีทั้งสัตว์ มีพันธุ์ไม้ตกแต่งอยู่รอบบึงปลาชุก ขณะเดียวกันผู้แต่งใช้คำว่า “เหลืองแดง
 เขียว” นอกจากจะให้ความหมายถึงพันธุ์ไม้ประดับหลากหลายสี ยังสะท้อนถึงผู้คนในจังหวัดที่มี
 ความแตกต่างกันแต่ต้องมาอาศัยอยู่ร่วมกัน และรักษาพื้นแผ่นดินให้ชั่วลูกหลานได้อยู่อาศัย

“ไหลเลื่อนเคลื่อนจากแผ่นดินใหญ่
 ค่อยไหลลงลำแม่กลองแหล่ง
 ราชบุรีเริ่งรินดินแดง
 ได้แรงได้รำน่านาคี

ขุดดินคันดินเป็นดินแก้ว
 ขึ้นแล้วเป็นรูปเป็นทรงสี่
 นิ้วปาดปาดปรายไหวท่าที่
 มังกรจรลีจำแลงลง

โถมเกล็ดเกลือกม้วนทะยานเมฆ
 คายแก้วแววเสกประกายส่ง
 โหมไฟไล่น้ำเคลือบกลายคง
 คลี่คลื่นย่นยงอยู่ยืนยาว

เคล้าน้ำคำดินกลุกหินไฟ
 จับใจมังกรให้พื่อนหา
 รับดินรับน้ำรำเรื่องราว
 เป็นคิ้วเป็นวังโอ่งมังกร”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 253)

จากวินิพนธ์เรื่อง โอ่งมังกร จากจังหวัดราชบุรี ที่แต่งด้วยกลอน เป็นการดำเนินเรื่องแบบตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ เริ่มจากการพรรณนาให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของโอ่งมังกรว่ามีต้นกำเนิดมาจากเมืองจีน ซึ่งจังหวัดราชบุรีมีดินมีน้ำดีเหมาะอย่างยิ่งสำหรับการทำโอ่งมังกร จึงเป็นสาเหตุทำให้มีการทำโอ่งที่จังหวัดราชบุรี จากนั้นเป็นการพรรณนาขั้นตอนการทำ ตั้งแต่การขุดดิน นำมาปั้นเป็นรูปทรง ทำลวดลายมังกร แล้วนำไปเผาจนได้เป็นโอ่งมังกรที่พร้อมสำหรับรองน้ำ จะเห็นได้ว่าการดำเนินเรื่องราวมามีลำดับขั้นตอนการเกิดก่อนหลัง

1.2.2 การดำเนินเรื่องตามสถานที่ เป็นการดำเนินเรื่องที่เป็นไปตามสถานที่ต่าง ๆ ตามแต่ผู้แต่งประสมมาหรือตามเหตุการณ์และความสำคัญของสถานที่นั้น ๆ โดยมีความสอดคล้องกันทั้งเรื่อง ดังนี้

“ต้นหยงต้นหยง	หยงไรเล่าน้อง
หยงดอกจิกเล	
คลื่นลมก็โหม	ระดมเท
แต่ชาวลิเห่	ลิเริงมย
เรือเอยเรือน้อย	เรือเจ้าจะลอย
เรือเจ้าจะจม	
แต่เรือชาวเล	ไม่เคยล่ม
อ่านน้ำจ๋าลม	อ่านฟ้าจ๋าดาว
ต้นหยงต้นหยง	หยงไรเล่าน้อง
หยงดอกมะพร้าว	
เจ้าใบไม้เหลือง	เล่าเรื่องราว
คนหนุ่มคนสาว	สร้างเหย้าสร้างเรือ
เรือเอยเรือเร่	จะเร่ไปไหน
ไปได้ไปเหนือ	
จะอยู่ที่ไหน	ไม่จางเจือ
สืบเลือดสืบเนื้อ	ชาวเรือชาวเล”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 140)

จากนิพนธ์เรื่อง ลิเห่ต้นหยง แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนเพลงต้นหยง มีการลำดับเรื่องตามลำดับสถานที่ กล่าวคือ เพลงกลอนจะแต่งจบไปเป็นบท แต่ละบทมีเนื้อหาไม่เหมือนกัน เช่น บทแรกจะกล่าวถึงคลื่นลมทะเลถึงแม้จะพัดกระหน่ำเท่าใด ชาวทะเลก็ยังมีความสุข บทที่สองเรื่องของชาวเลไม่เคย เพราะชาวเลมีประสบการณ์สามารถคาดการณ์ทิศทางลงและฟ้าฝนได้ และบทที่สาม คนหนุ่มคนสาวชาวเลที่จะสร้างครอบครัวด้วยกัน พวกเขาได้สร้างบ้านที่อยู่อาศัย และมีเรือสำหรับทำมาหากินตามวิถีชีวิตของชาวเล แต่จะเห็นได้ว่าทั้งมีความสอดคล้องทั้งเรื่อง

“ลั่นทมร่มลานผสานสี

ขาวแดงเสดคี

เหลืองส้มชมพูพรว

หอร่มรังรายเรียงราว

ล้อมรอบระเบียงยาว

รายระยະพระวิหารทิศหน

องค์พระปฐมตั้งแต่งสกล

ตระการบันดล

ดำเนินพระธรรมจักรา

เยธัมมา เหตุปภว

ปฐมธรรมคาถา

สถาปนาพุทธศาสน์สืบศรี

สืบยุคทวารวดี

แผ่นไผทไผที

พิทักษ์พระธรรมธำรง

ตำนานพญาพานพญากง

ก่อพระสถูปทรง

เป็นองค์พระปฐมปธานสถาน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 208)

กวีนิพนธ์เรื่อง พระปฐมเจดีย์ ใช้การ แต่งด้วยคำประเภตกาพย์ฉบับ 16 การดำเนิน
เรื่องตามสถานที่ว่าพบอะไรบ้าง โดยบริเวณพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม มีดอกลั่นทมหลากสี
มีระฆังแขวนเรียงเป็นแถวยาวตามแนวระเบียง มีพระปฐมเจดีย์ที่ตั้งตระหง่านอยู่มานาน พร้อมทั้งมี
คาถาสำหรับกราบไหว้ ซึ่งได้สืบทอดกันมา เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวให้คนในแผ่นดิน

“ฟ้าเพื่อนเลือนรางสาย

สายหมอกดอกฝ้ายชายน้ำ

น้ำน้ำค้างชุ่มนุ่มน้ำ

น้ำนมดอกคำเชียงคาน

คานน้ำลำโขงโค้งคุด

คุดคู้กุดแก่งย่าน

ย่านฟ้าห่มภูพลีพาน

พานพอกหมอกม่านมุงเมือง

เมืองหนาวน้ำหนาวภูหนาว

หนาวดาวหนาวตะวันนานเนื่อง

เนื่องน้ำโขงคล้อยลอยเรือง

เรืองรายร้ายเรื่องราวไกล

ไกลลึบไกลเลยไกลลับ

ลับเลื่อนเหมือนกลับมาใกล้

ใกล้เลยใกล้แล้วใกล้ใจ

ใจไม่ไปจากเลยเลย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 299)

จากวินิพนธ์ข้างต้น แต่งด้วยคำประเภตกาพย์กลอนหกกลบทัวพันหลัก ดำเนินเรื่องตามสถานที่ พรรณนาสถานที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เห็นถึงบรรยากาศท้องฟ้า สายหมอกที่ปกคลุมทุ่งดอกฝ้ายให้ชุ่มฉ่ำ จากนั้นได้พรรณนาถึงอำเภอเชียงคานที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขง มีบรรยากาศหนาวเย็นทั้งกลางวันและกลางคืน เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำโขง และกล่าวถึงว่าแม่น้ำโขงไหลไปเป็นสายยาว ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการลำดับเรื่องราวตามสถานที่ที่ประสบมา โดยให้ความสอดคล้องกันตลอดทั้งเรื่อง

1.3 การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องเป็นวิธีการที่ผู้เขียนจะวางแผนว่าอยากให้เรื่องจบด้วยแบบไหน ในตอนจบของเรื่องเป็น โอกาสดีที่จะทำให้อารมณ์ของผู้อ่านได้รับอารมณ์สูงสุดตามที่ผู้เขียน ต้องการให้เป็นไป อาจจะเป็นความประทับใจ ซาบซึ้งใจ ความเหงาเศร้าแบบสุด ๆ และหักมุม เมื่ออ่านมาถึงย่อหน้าที่หักมุมที่ผู้แต่งตั้งใจให้ผู้อ่านคาดไม่ถึง จากการศึกษาวิเคราะห์วิธีการปิดเรื่อง ในกวีนิพนธ์เรื่อง “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พบว่า ใช้การปิดเรื่องแบบ สุขนานุกรม แบบโศกนาฏกรรม และแบบทิ้งท้ายให้คิด

1.3.1 การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม เป็นการปิดเรื่องอย่างมีความสุข ความ ประทับใจ ยกย่อง ยินดี ดังนี้

“ค้อยวงพระธาตุ เป็นบาทเป็นฐาน ลายกระจังลังการ พระจักรธรรม
พระเจ้าพระพุทธ วิสุทธิหลักคำ
วิหารหลวงล้ำ จำหลักลานทราย
มิ่งไม้ชะจาว เสาค้ำสืบสาย ระเบียบเรียบราย หล่อลง

พระแก้วดอนเต้า พระเจ้าพระองค์ คู่มิ่งคุ้มมั่ง- กลเมือง

พระธาตุลำปาง- หลวงสร้างแต่เบื้อง

เขารามเบาเรื่อง ลัมพกลัป

ฝากเรื่องฝากนาม ฝากความสำคัญ เมืองทิพย์นิรันดร์ ลำปาง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 97)

กวีนิพนธ์ เรื่องพระธาตุลำปางหลวง จากจังหวัดลำปาง แต่งด้วยคำประพันธ์ ประเภทคำร่ำ ใช้การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม เป็นความประทับใจที่อยากจะฝากถึงคนรุ่นหลังว่า พระธาตุลำปางหลวงมีพระแก้วดอนเต้า เป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นพระพุทธรูป คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดลำปาง และเรื่องราวตำนานเกี่ยวกับพระแก้วดอนเต้า เป็นตำนานที่อยู่คู่กับ จังหวัดลำปางมาอย่างยาวนาน

“เฮาคือลูกอีสาน ฮู้ฮู้ฮู้
 คนล้าคนพื้อน ออนซอนเหลือหลาย
 แปลงปรืบกัลบลาย คือใหม่คือเก่า
 นื่องหล้ามาว่า มาวาคล้า
 วาดชีวิตชีวา ในวงหมอล้า”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 172)

จากกวีนิพนธ์เรื่อง มนต์หมอล้า จังหวัดมหาสารคาม แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภท กลอนหมอล้า ปิดเรื่องแบบสุนทราภรณ์ด้วยกลอนหมอล้าเป็นศิลปะการแสดงของพื้นถิ่น ที่ใช้ในการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ขยันทำมาหากิน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายได้เป็นอย่างดี และหมอล้าประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข

1.3.2 การปิดเรื่องโศกนาฏกรรม เป็นการปิดเรื่องด้วยความโศกเศร้า เสียใจ เวทนา น่าเสียดาย เนื่องจากสิ่งที่เคยปรากฏนั้นได้เลือนหายไป หรือเกิดจากการทำลายของมนุษย์ หรือหายไปตามกาลเวลา ดังนี้

“ภูเขาทองนอนน้ำเคียว้าง
 เก็บผักบุงตันตวราหน้าใส
 สร้อยดอกกรักสักวาโอ้อาลัย
 เป็นห่วงใยอยุธยาแลบลาเอ๋ย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 228)

กวีนิพนธ์ เรื่องสร้อยสักวา จังหวัดอยุธยา แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสักวา ปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม แสดงถึงความอาลัยที่จะต้องลาจากจังหวัดอยุธยา หวนคิดถึงความหลังว่าเคยเก็บผักบุงและผักสันตวาที่ลำน้าวัดภูเขาทอง

“หินทรายโทรมสลัก
เป็นชักนาคอยู่ลวน
เวศร้างอยู่กลางหน
ไอ้ปรางค์กู่ชัยภูมิ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 292)

กวีนิพนธ์เรื่อง ปรางค์กู่ จากจังหวัดชัยภูมิ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 การปิดเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่าพระปรางค์กู่ เป็นโบราณสถานที่สร้างขึ้นมาหลายปี ทำให้มีความทรุดโทรมพังทลายไปตามกาลเวลา ซึ่งสมัยก่อนใช้เพียงหินทรายในการก่อสร้าง

1.3.3 การปิดเรื่องแบบทิ้งท้ายให้คิด เป็นการจบเรื่องลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ แต่จะปล่อยให้ผู้อ่านใช้จินตนาการต่อไปว่าจะลงเอยเช่นไร หรือตั้งคำถามให้ผู้อ่านคิดตาม ดังนี้

“ห้วยน้ำหนองหานน้อย
มาแห่งนี้ไม่เห็นหนอง
ดอกหญ้าเป็นไยของ
และบึงบัวสล้างใบ
.....
สร้างเมืองแล้วสร้างมิ่ง
แลสร้างสิ่งอันเป็นศรี
หนองน้อย ณ วันนี้
จักสืบเนื่องอยู่นานไฉน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 310)

กวีนิพนธ์เรื่อง หนองหานน้อย จากจังหวัดอุดรธานี แต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 เป็นการปิดเรื่องโดยทิ้งท้ายด้วยคำว่า “อยู่นานไฉน” ให้คิดต่อไปว่าสร้างบ้านสร้างเมืองสร้างสิ่งศักดิ์ไว้แล้ว แต่หนองหานน้อยที่แห่งนี้จะยังคงอยู่ไปอีกนานเพียงใด

“ใครหนอทอดทะเลให้ลายเลื่อม
 ทอดคลื่นให้กระเพื่อมเพียงแพรวไหม
 ใครหนอเขียนนกให้บินไป
 และใครหนอใครจึงขอบฟ้า

.....
 แมงปอบินทักกับทิวสน
 น้ำท่วมทลายเศศสายส่อง
 สีแปลงแสงเปลี่ยนประกายทอง
 ใครหนอเฝ้าประคองความเปลี่ยนแปลง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 428)

จากกวีนิพนธ์เรื่อง บางแสน จากจังหวัดชลบุรี มีการแต่งคำประพันธ์ประเภท กลอน ทำให้ผู้อ่านได้ติดตามว่า บางแสนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติแล้วใครกันที่ทำให้ ธรรมชาติที่มองเห็นว่าสวยงามกลับกลายเป็นไป ซึ่งผู้แต่งได้ใช้กลวิธีการแต่งโดยการตั้งคำถาม ว่า “ใครหนอ” เป็นการสะท้อนกลับให้คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นใครคือผู้ทำให้ธรรมชาติเกิดความ เปลี่ยนแปลง

2. กลวิธีการประกอบสร้าง

กลวิธีการประกอบสร้างเป็นการกล่าวถึงการใช้คำ ภาษาที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด เกิดอารมณ์สะท้อนใจผู้อ่าน ซึ่งจะสะท้อนภาพที่เกิดในจิตหลังจากอ่านกวีนิพนธ์ เช่น ภาพธรรมชาติ ต้นไม้ ป่า ภูเขา แม่น้ำ เสียงนก เสียงน้ำไหล อากัปกริยาต่าง ๆ เป็นต้น จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์เรื่อง “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พบกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ ดังนี้

2.1 การใช้คำ คำเป็นหน่วยเสียงในภาษาที่มาประกอบกันเป็นกลุ่มเสียง และเป็นหน่วยเสียงที่มีความหมาย ดังนี้

2.1.1 คำกริยา เป็นคำที่แสดงอาการ การกระทำ และสภาพของนามหรือสรรพนาม เพื่อให้รู้ว่าทำอะไร หรืออยู่ในสภาพใด ดังนี้

“แม่ไม่ร้ายถึงตระการ
ร่มลนร่มรอบดินร่ม
ทอดช้อยคล้อยไหวสายลม
ทอดห่มให้น้ำลำชี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 170)

“น้ำนูนพูนพองกระเพื่อมพราว
เป็นราวเป็นริ้วระลอกกล้า
ใบไม้ร้ายลมระเริงรำ
พลั่วน้ำพลั่วลมระมฤ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 189)

“น้ำฟ้าสีฟ้าระยิบระยับ
แดดย้อมน้ำจับเป็นครามเขียว
เรือรำนน้ำเร็วเป็นทิวเทียว
ไล่ระลอกกลอกเกลียวกับกรวดแดง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 195)

จากตัวอย่างทั้ง 3 เรื่อง จะเห็นว่าผู้แต่งใช้ประโยคที่แสดงถึงการเคลื่อนไหว โดยใช้คำว่า ร่าย เป็นคำกริยาซึ่งให้ความหมายถึงการเคลื่อนไหวโดยไม่หยุดนิ่ง เมื่อผู้อ่านได้อ่านจะสามารถเข้าใจได้ทันทีว่า ร่าย เมื่อไปอยู่กับคำใดจะทำหน้าที่บอกกริยาของคำนามนั้น ๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นการสื่อความหมายในตัวของคำว่าอยู่ในสภาพใด

“แสงส่องสาดได้ค้อยได้ลี
ตรงนี้ตรงนั้นระเนนสำ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 42)

กวีนิพนธ์มักจะเลือกใช้คำที่สามารถเข้าใจง่าย มีความชัดเจน และมีความลุ่มลึก เช่น คำว่า ส่องสาด ผู้อ่านเกิดภาพได้ทันทีคือการแสงที่ฉายออกมา และในส่วนคำกริยาที่มักใช้ในการพรรณนาถึงการเคลื่อนไหว ปล่อยให้ตามลม คือ คำว่า พลิว ดังนี้

“ใบไม้รำลุมระเริงรำ
พลิวน้ำพลิวลมระมก”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 189)

“เรือล่องท่องท่าคลาไคล
คลื่นพลิวพลิวไหว
วะวาววะวาวฉาบแสง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 451)

2.1.2 คำวิเศษณ์ จะใช้ประกอบหรือขยายคำนาม สรรพนาม คำกริยา เพื่อให้ได้ใจความชัดเจน และละเอียดมากขึ้น ดังนี้

“วัับแว้ววาวแวบแปลบประกาย
แลบสายสุนิบาตรมาบัญชา”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 30)

“กรอมุมรับอยู่วันวิ
แสงวิ้งไหวะยับระยับพริ้ว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 217)

“สองฝั่งสองแควแพกระเพื่อม
เลื่อมเลื่อมระยับรับแดดส่อง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 316)

“ไม่ร้ายอยู่เรียงลอย
ระยับยับกับน้ำแคว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 399)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้คำว่า ระยิบระยับ ระยับ ระยับยับ เป็นคำวิเศษณ์ที่แสดงถึงความแวววาววิบวับ และคำว่า วับแว็บวาบแวบ วับวิบ เป็นลักษณะแสงที่ส่องกระทบน้ำ ต้นไม้ ใบไม้ สิ่งของ จนทำให้เกิดเป็นแสงยิบ ๆ

“ช่วยดีเกราะเคาะไม้ให้เพลินฟัง
ลมประดังพัดพร้าวอยู่พร้าวพรู”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 197)

“องค์ธรรมพระธาตุพริ้ง พนมธรรม
พนมจิตสู่จิตประจำ ประจักษ์แจ้ง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 200)

จากตัวอย่างทั้ง 2 เรื่อง มีกลวิธีการประกอบสร้างโดยใช้คำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยาย คำนาม คำกริยา เพื่อให้ได้ความชัดเจนยิ่งขึ้น พริ้ง คือสวยงามมาก น่าพึงใจ และ พราวพรูในที่นี้คือ มากมายหรือแซ่ซ้องขึ้น

2.2 การใช้กลุ่มคำหรือวลี เป็นข้อความที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาเรียงติดต่อกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความหมายเพิ่มขึ้นตามความหมายของคำเดิมที่นำมารวมกัน เป็นความหมายพหุเป็นที่เข้าใจได้แต่ยังไม่สมบูรณ์เป็นประโยค

2.2.1 กลุ่มคำนาม ได้แก่ ดวงแดด เป็นคำนามหมายถึง ดวงอาทิตย์ **ทุ่งทำนาทุ่งทำนองสำเนียงเสียง** จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นและเพื่อให้มีสัมผัสในเพื่อความไพเราะ ดังนี้

“ดวงแดดเลื่อนคับกับพื้นทราย
ใบไม้หักทลายกับลมป่า”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 18)

“ทุ่งทำนาทุ่ง ถึงเมืองกรุงเมืองไกล
คนเมืองกาญจน์บ้าน ไกล ยังอยากได้เกี่ยวดอง

.....
เสน่ห์เพลงสุพรรณคือกัศลอง
ทำนองสำเนียงเสียงสุพรรณ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 222)

2.2.2 กลุ่มคำกริยา ได้แก่ **อ่อนอ่อนเอาใจ ถวายบูชา** เป็นต้น เป็นกลุ่มคำกริยาเพื่ออาการหรือสถานภาพขณะนั้น

“อ่อนอ่อนเอาใจ บ่ให้ไผต้อง
ถวายบูชา ศิยาผีปู่”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 381)

2.2.3 กลุ่มคำวิเศษณ์ ได้แก่ แกร่งกรากกร้า หมายถึง แข็ง ทนทาน
ทนความลำบากได้

“หยัคร่างหยักรากแกร่งกรากกร้า
ทำโดยไม่ทำตลอดมา”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 18)

ตอนที่ 2 จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

จากผลการศึกษาจินตภาพของกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พบว่า จินตภาพที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ ได้แก่ การเกิดจินตภาพโดยการใช้คำ และการใช้โวหารภาพพจน์ ดังนี้

1. การสร้างจินตภาพโดยการใช้คำ

1.1 การใช้คำซ้อน เพื่อบรรยายความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งให้รายละเอียด เพื่อให้ภาพแจ่มชัดยิ่งขึ้น ดังนี้

1.1.1 การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เพื่อแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ของคน หรือสิ่งที่สมมุติให้ทำกิริยาอาการได้เหมือนคน ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้แต่งเลือกคำที่แสดงถึงความสนุกสนาน ได้แก่ สำเร็จสำราญ ส่วนคำที่แสดงถึงความร่าเริงมีความสุข ได้แก่ ระเริงร้อง และคำที่แสดงถึงการขมอย่างความสุข ได้แก่ แย้มยิ้มอ้มอ้อ และคำที่แสดงการเคลื่อนไหวช้า ๆ ได้แก่ กรีดกราย ดังตัวอย่าง

“หนุ่มสาวสำเร็จสำราญอยู่
แปงเหย้าปายางตากถางกู”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 203)

“รินรมย์ร่มเย็นเป็นทิวเทียว
นกเลี้ยวลอคเล่นระเริงร้อง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 210)

“พราพรายสายน้ำลำแหลม
ยังแยมยังยืมอิมเอ่อ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 223)

“ละกิวละก้านอันแกร่งไกร
กริดกรายร้ายไว้อึงหะกัน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 315)

1.1.2 การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงสภาพ เป็นการแสดงสภาพต่าง ๆ ของคนหรือสิ่งของรวมทั้งสภาพของบรรยากาศ เพื่อให้ภาพเหล่านั้นชัดเจน และเน้นย้ำถึงสภาพนั้น ๆ ให้เด่นชัดยิ่งขึ้นด้วย ได้แก่ หยดยาด เป็นสภาพที่ค่อยไหลร่วงมา เือบอาบ คือการซึมซาบเข้าไป นูนพูน ก็คือการเพิ่มให้มากขึ้นหรือสูงขึ้นจากระดับพื้นผิวเดิม เว้าแหว่ง เป็นสภาพที่เสียหายหรือถูกทำลายตามกาลเวลา วังเวงแหว่แหว่ววิเวก คือความเงียบสงบนิ่ง และ เว้งว้างคว้าง เป็นความกว้างใหญ่ไม่มีที่สิ้นสุด ดังตัวอย่าง

“กลืนกาวทะเลหอม เมื่อลมหอบกระไอ้อวล
หยดยาดละอองมวล ประมาณค่าแม่ตาปี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 21)

“เือบอาบทาบทิวลิ้วล้ำ
ลำนําคำนานตานี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 50)

“นำนูนพูนพองกระเพื่อมพราว
เป็นราวเป็นริ้วระลอกน้ำ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 189)

“ผาตั้งผาแต่่งกำแพงผา
เชิงขอบชายคาผาเว้าแหว่ง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 179)

“ลมไล่ไฟสี่สถานเพลง
วังเวงแว่วแว่ววิเวกเสียง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 222)

“เว้งร้างกว้างขว้างไรขอบ
ฟ้ารอบน้ำรอบรายเสมอ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 247)

1.1.3 การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก เพื่อยืนยันอารมณ์ความรู้ดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับอารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ได้แก่ ดืออกดีใจ ชื่นอกชื่นใจ เป็นคำที่แสดงถึงความรู้สึกหรือยินดีด้วย อิ่มอกอิ่มใจ หมายถึงความสบายใจ กรุ่มกริม เป็นการทำท่าทางเข้าสู่ พราวใส คือลักษณะแจ่มใสแวววาว ดังตัวอย่าง

“ดืออกดีใจ	ลำไยต้นหมื่น
บ้านหนองช้างค้ำ	แม่ยืนต้นอยู่
.....	
ชื่นอกชื่นใจ	ลำไยลำพูน
ช่วยคำช่วยคุณ	ช่วยกันปกปัก”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 109)

“ปลั่งเปลวทองผ่องพร้ง	โพธิญาณ
หยั่งสู่สันติสุขสาค์	สงบซึ่ง
ไหวเส้นละเส้นหวาน	ไสวสว่าง
อิ่มอกอิ่มใจยิ่ง	อิมถ้อยวาที”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 360)

“เกาะไหล่ใกล้แก้ม	แยมแยมยืมยืม
ผู้หนุ่มกรุ่มกริม	ผู้สาวพราวใส”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 378)

1.2 การเล่นคำ เป็นศิลปะที่ทำให้งานเขียนมีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่ให้ชวนอ่าน
เกิดความรู้สึกตามได้ชัดเจน

1.2.1 การใช้ซ้ำคำ อาจจะวางไว้ติดกันแบบคำซ้ำ หรือวางไว้แยกจากกันแต่เป็น
ระเบียบเรียบร้อยโดยความหมายของคำที่ซ้ำนั้นจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง การซ้ำคำเพื่อให้ความรู้ถึง
การที่ระบุเหตุการณ์ สิ่งของ หรืออะไรบางอย่างที่ไม่ชัดเจนเกินไป ได้แก่ ค้างคาว ยืนยั้น และ
การซ้ำคำเพื่อแสดงถึงความเคลื่อนไหว ได้แก่ กระเพื่อกะเพื่อก ค่อยเลียบค่อยลัด
ค่อยงัดค่อยเลื้อ รื้อรื้อ เลื่อมเลื่อมเลือนเลือน วับวับ ดังนี้

“กรอกกรูฟูไปกว้างกว้าง
ไปกลางโกรกหินรินแรง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 112)

“ยืนยั้นย่ำคำแล้วหนอแก้วพี่
มิให้ความหลังวังเวงหลอน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 249)

“กระทบน้ำกระทบพาย

กระเพื่อกะเพื่อก

เรือกบายกระทบเรือ

ค่อยเลียบค่อยลัด

ค่อยงัดค่อยเลื้อ

น้ำเงินน้ำเหวือ

เนื่องามนวลงาม”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 252)

“รื้อรื้อพลั่วพรายกระเพื่อก

เลื่อมเลื่อมเลือนเลือนเคลื่อนไหว

หญ้าน้ำ โบกไหววับวับ

เขียวขยับเหลืองพรายชายน้ำ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 305)

1.2.2 การใช้คำเล่นเสียง เป็นการเล่นเสียงพยัญชนะต้นเดียวกัน เพื่อให้คำเหมือน มีชีวิต และเพื่อให้ความหมายเด่นชัดขึ้น ได้แก่ พระฝ่าว กระรึมคะลัดบ คะล้อย ระร่อยละลาย ละไลด ดังตัวอย่าง

“แล้วน้ำแล้งแห้งเห็นกาเดินก้อน
พระฝ่าวรื้อนซอนชุกทุกหย่อมย่าน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 197)

“เขี้ยวเขี้ยวคะรึมคะลัดบคะล้อย
แผ่นดินระร่อยละลายสลาย
ตึกลิ่วละไลดและโบสถ์ระบาย
รถจุกระจ่ายกระจอกระเงา”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 474)

1.2.3 การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ สระ เพื่อมีเสียงความไพเราะคล้องจองกัน และเพื่อให้มีสัมผัสใน สัมผัสพยัญชนะ ได้แก่ ฟุ้งฟางฟาย เต็นไต้ ลางลิง ไลไลด ไฟฟ้า สัมผัสสระ ได้แก่ พัทธัษัรักษาสารคาม และ สาดหาดทราย ดังตัวอย่าง

“หอมฟุ้งฟางฟายกระจายหน
หอมเหมื่อหอมงานตำนานคน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 107)

“ที่ลิงเที่ยวเล่นเต็นไต้
ลางลิงวิ่งไลไลดถลา
ไฟฟ้าหย้าคอนปู้ตา
พัทธัษัรักษาสารคาม”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 170)

“ลมสาดหาดทรายใบสนชู
คลื่นแตกฟองฟูเข้าฟอกฝั่ง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 442)

1.3 การใช้คำบอกแสง สี เพื่อที่ช่วยขยายรายละเอียดของแสง และสีให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ แสง สี ต่าง ๆ ในจินตภาพให้เด่นชัด และสะดุดตาผู้อ่าน

1.3.1 การใช้คำบอกแสง คือการใช้คำบอกแสงที่สีภาพของแสง โดยกลุ่มแรก
เป็นแสงเปล่งประกายระยิบระยับเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เช่น ระยิบระยับ ะวาว ะวิบวาว
กระพริบพริบ วิบวิบ ดังตัวอย่าง

“น้ำฟ้าสีฟ้าระยิบระยับ

แดดย้อมน้ำขับเป็นครามเขียว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 195)

“บัวน้อยงูลอยน้ำ

หางปลาอะวาวไหว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 196)

“กลอกกลิ้งน้ำแก้วประกายแรง

เว้งว้างแว้งว้าง

.....
คือคินคัตดวงขึ้นแข่งดาว

น้ำพลอยเรื่องพราวกระพริบพริบ

.....
กรอมุมรุ่มรับอยู่วิบวิบ

แสงวิ้งไหวระยิบระยับพร้อย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 217)

กลุ่มที่สองใช้บอกแสงที่สื่อภาพของแสงที่เจิดจ้าสว่างสดใสสวยงาม ได้แก่
มลังเมโล่ง สว่างพราย อารัม ผ่องพริ้ง ใสสว่าง ดังตัวอย่าง

“น้ำไหลมเลื่องมลัง
มาอ้อมเลียวกุ้งแหลม”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 273)

“ซุ้มแห่งคุหาห้อง
พระทองพรางสว่างพราย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 302)

“เชียงแสนพิเศษทรง
พิสุทธิทามอร่ามทอง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 355)

“ไหวเส้นละเส้นหวาน
อ้อมกออ้อมใจอิง

ใสสว่าง
อ้อมถ้อยวาที”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 360)

และกลุ่มคำที่สามเป็นการใช้คำบอกแสงที่สื่อภาพของแสงที่มีคมชัดและไม่สว่าง
สดใส เช่น มัวมนม่านมืด เมฆเทาคล้ำแสงแดดหม่น มัวมน ครีมนคล้ำ ดังตัวอย่าง

“มัวมนม่านมืดอยู่ยัคยว
รอดาวราวคารคายเนื่อง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 296)

“เมฆเทาคล้ำแสงแดดหม่น
มัวมนทิวไม้ไม่เหมือน
ครีมนคล้ำดำทาบฉาบเชือน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 354)

1.3.2 การใช้คำบอกสี เพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดของสีมากขึ้น โดยใช้คำขยายสีนั้น ๆ เช่น สีฟ้าระยิบระยับ เจียวเทาครีมีทิม หรือใช้คำบอกสีที่ช่วยให้ผู้อ่านสร้างจินตภาพตามไป โดยใช้การเปรียบเทียบ เช่น สีข้ม ครามเจียว สีครั่ง ทะเลเจียว สีทับทิมเทา คำบอกสีเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเกี่ยวกับสีอย่างละเอียดชัดเจน ดังตัวอย่าง

“ฟ้าฝนขึ้น
น่าน้ำอ้อม

ดินสีข้ม
ข้าวแซมคา”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 176)

“น้ำฟ้าสีฟ้าระยิบระยับ
แดดย้อมน้ำขั้เป็นครามเจียว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 195)

“โขงขุ่นเป็นสีครั่ง
ก็เปล่งปลั่งเป็นลำเปรียว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 202)

“โศคเขาเคล้าน้ำทะเลเจียว
หาดเรียวรีเชื่อมกระซับเขา
โศคกล้าเคลือบสีทับทิมเทา
ไหวงวูบงามเจียวน้ำพลอย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 267)

“แดดทองลงทาบทิวเทียว
ทอเจียวเทาครีมีทิมถาม”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 291)

1.4 การใช้คำภาษาถิ่น เพื่อต้องการความสมจริง และให้ความรู้สึกใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงตามสถานการณ์ในเรื่องมากขึ้น ดังตัวอย่าง

“ร้ายจำเรียง “...ตามใจ แม่น้องเถาะหล่า

ผู้เพิ่นเลียงเฮามา จนว่าเติบใหญ่...”

ฟังเคื่อหล่าฟังไว้ วาดล้าอีสาน

คิดฮอดบุญคุณลาน บุญข้าวประดับดิน

พ่อใหญ่พ่อย็น แม่ใหญ่แม่ยล

ครั้นได้ฟ้าได้ฝน เฮ็ดไร่เฮ็ดนา”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 172)

กวีนิพนธ์ข้างต้นเป็นการใช้คำภาษาถิ่นอีสานในการแต่ง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งถ้อยคำ โดยเฉพาะแสดงถึงเอกลักษณ์ รวมถึงลักษณะความเป็นอยู่ของคนในภูมิภาคนั้น และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น คำว่า เถาะ หมายถึง เถาะ หล่า คำที่ใช้เรียก ผู้หญิงหรือลูกสาวคนเล็ก เพิ่น หมายถึง คนอื่น เฮา หมายถึงเรา เคื่อ คำลงท้ายหมายถึง นะ คิดฮอด หมายถึง คิดถึง พ่อใหญ่ หมายถึง ตา ปู่ หรือคำเรียกขานผู้ชายอาวุโส แม่ใหญ่ หมายถึง ย่า ยาย หรือคำเรียกขานผู้หญิงอาวุโส และคำว่า เฮ็ด หมายถึง ทำ

“ท่านได้เอ็นดู

เป็นที่ป็นน้อง

ฮักเฮาทั้งสอง

แต่นานแต่นั้นๆ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 381)

จากตัวอย่างกวีนิพนธ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้คำภาษาถิ่น ภาคเหนือ ได้แก่ เอ็นดู ภาษาเหนือหมายถึง นำสงสาร ฮัก หมายถึง รัก เฮา หมายถึง เรา เป็นต้น

1.5 การใช้คำที่มีความตรงข้ามกัน เป็นการใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เกิดความหมายชัดเจน หรือเรียกว่า ปฏิทรรศน์ ได้แก่ ความเยียบกึกก้องสูงสุดต่ำสุด เมืองเก่าเมืองใหม่ ไฟดิน ป่าไปปูน อ่อน-แกร่ง ความแข็ง-อ่อนไหว ดังตัวอย่าง

“ความเยียบกึกก้องอยู่ไกล
เสียงของธรรมชาติอันไฉน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 18)

“องค์ธรรมพระธาตุพริ้ง พนมธรรม
พนมจิตสู่จิตประจำ ประจักษ์แจ้ง
สูงสุดต่ำสุดสัน- ฤทธิศักดิ์ สิทธิแล
ตราบช่วงโงงไปแล้ง ไปล้นพนมสถาน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 200)

“พรมแผ่นภูผาพื้น เมืองเก่าเมืองใหม่ครั้น
ครั้นไฟดินสมัย เสมอเทอญ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 374)

“จากน้ำไปเป็นท่า
และจากป่าไปปูนปั้น
เป็นบ้านเป็นเมืองบรรพ์
น้ำป่าศักดิ์สิทธิ์ศรี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 399)

“อ่อนอ่อน ละก้ออ่อน ล้วนแกร่ง
ความแข็ง ในความ อ่อนไหว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 400)

2. การสร้างจินตภาพโดยใช้โวหารภาพพจน์

การสร้างจินตภาพโดยใช้โวหารภาพพจน์ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึง การใช้คำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ ภาษา เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งในใจผู้อ่าน ซึ่งกลวิธีที่ช่วยในการศึกษาวินิพนธ์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และสัทพจน์ ในการศึกษาโวหารภาพพจน์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นว่าผู้แต่งใช้โวหารภาพพจน์ชนิดใด หากแต่ศึกษาว่าผู้แต่งใช้โวหารภาพพจน์นั้นสามารถสร้างจินตภาพได้อย่างไร ดังนี้

2.1 ความงามของธรรมชาติ

จากการศึกษาวินิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยพบว่า ใช้โวหารภาพพจน์พรรณนาให้เห็นบรรยากาศเกี่ยวกับธรรมชาติตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ธรรมชาติของป่าไม้จะเต็มไปด้วยสีสัน ความเขียวชอุ่ม ร่มเย็น ทำให้เกิดความรู้สึกสบายตาเมื่อพบเห็น ความสดสวยงดงามของดอกไม้ ความชุ่มชื้น น้ำในลำธารที่ใสสะอาด ความเงียบสงบจากเสียงรบกวนของชุมชน ความน่าชมและน่ารักของสัตว์ป่าทั้งหลาย ดังตัวอย่าง

“รอบเวียงอ่าวว่าอ้อมล้อมภูเขา
ล้วนเกาะแก่งแหล่งเก่าเฝ้ารักษา
สมบัติพิภพทะเลทองผ่องเกศตรา
ทั้งกุ้งหอยปูปลาปะการัง
อ่าวสะพลีมีบ้านเรือนรุ่ง
ชายหาดทุ่งวัวแล่นแผ่นดินขลัง
พนักพิงพักเพียงอยู่เวียงวัง
เหมือนได้นั่งตักนางแนบนางใน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 271)

จากวินิพนธ์เรื่อง อ่าวชุมพร จะเห็นได้ว่าพรรณนาบรรยากาศตามสถานที่ โดยจะเห็นเป็นธรรมชาติที่อ่าวชุมพร เห็นถึงความกว้างของอ่าวบริเวณ โดยรอบเป็นภูเขา มีเกาะมีแก่ง ในทะเลก็มีสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ปะการัง รอบอ่าวสะพลีก็มีบ้านเรือน และมีชายหาดทุ่งวัวแล่น ที่เสมือนเป็นของอำนาจอศมภ์ ซึ่งให้ความรู้สึกว่าสถานที่แห่งนี้มีความล้ำค่าสื่อมาจากธรรมชาติ โดยแท้จริง

“ครึ้มเขียวครามมาแผ่คาค

ผาลาดพาดเพียงกำแพงผา

ผงดั่งกลางแผ่นพสุธา

กลางไพรภูพญาพยับโพยม

เย็นฉ่ำน้ำเหมยกระไปหมอก

เมฆริวเป็นระลอกกระคมโหม

.....

ค่อยล่องค่อยไหลจากลำห้วย

น้ำใสกรวดสวยค่อยจัดสี

โกรกชอกกรอกเซาะเลาะพงพี

จับไม้ไผ่โหรีเป็นลำนำ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 292)

จากกวีนิพนธ์ข้างต้น เป็นการพรรณนาธรรมชาติป่าไม้เขียวคราม สื่อความหมาย
เห็นว่าเป็นป่าทึบ มีผาพาดเป็นเหมือนกำแพงตั้งอยู่กลางพื้นป่า มีน้ำตกไหลลงมาเป็นสายน้ำใส
ไหลเซาะไปตามชอกเย็นฉ่ำไปทั่วพื้นป่า เป็นความงดงามที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ผู้อ่านจะเกิด
ความรู้ผ่อนคลาย สบายใจไปกับความเขียวขจี ร่มเย็นของสายน้ำ

“เย็นเย็นกระเซ็นซ่าจากผาสูง

ทิบทางยางยูงร่มเขาใหญ่

สาธิตนางรองวังตะไคร้

เจ้าเคยชื่นใจประจํามา

น้ำแก้วกรากกรูเป็นเกลียวกลิ้ง

ไม้ไผ่พรายพริ้งช่อมผา

นางรองนงนางหลังธารา

น้ำแก้วสาริกตรระการภู”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 406)

อีกหนึ่งตัวอย่างจากเรื่อง สามน้ำตก ที่จังหวัดนครนายก เป็นพรรณน้ำตก 3 แห่ง คือ น้ำตกสาลิกา น้ำตกนางรอง และน้ำตกวังตะไคร้ ให้ความรู้ลึกถึงความชุ่มชื้นน้ำใสสะอาด จนอยากไปเที่ยว

2.2 ความรักและความภูมิใจในถิ่น

ความรักและความภูมิใจในถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนมีความภูมิใจของตัวเอง และพัฒนาให้มีคุณค่า สำนึกรักบ้านเกิดมองถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม ปาฐรรมชาติ ดังตัวอย่าง

“ไม้น้อยราย	ดินทรายแดง
นาระแหง	ลุ่มแล้งเข็ญ
ดินแตกก้อน	ฝุ่นฟอนเฟิน
ฟ้าฟ้าเห็น	แห้งแล้งโหย
.....	
แสนฟ้าล้น	หมื่นพันทุ่ง
ร้อยพันรู้ง	ยังหลงถิ่น
น้ำงวดแล้ง	น้ำแห่งอริน
ไม่เคยสิ้น	คนอีสาน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 176)

กวีนิพนธ์เรื่อง ทุ่งกุลา จากจังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดจินตภาพเกี่ยวกับของคนอีสาน หรือภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ประสบกับภัยแล้ง ทุกข้อความที่ผู้แต่งสื่อออกมาทำให้รู้สึกถึงความลำบาก อดทนต่อสู้กับความแห้งแล้ง “นาระแหง” คือรอยแยกของผืนดินที่แห้งมากจนแตกออกจากกัน และ “ฝุ่นฟอนเฟิน” คือฝุ่นที่คลุ้งเคล้า ฉะนั้น จึงสะท้อนให้เห็นว่าคนอีสานมีความลำบาก ความอดทน ที่ต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติ เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และข้อความที่ว่า “น้ำแห่งอริน ไม่เคยสิ้น คนอีสาน” สื่อความหมายชัดเจนคนอีสานไม่เคยย่อท้อ อดทน รักถิ่นฐานของตนเอง

“ผาตั้งบังไพรตะเพิงหิน ผาร่วงน้ำริน
 ตกร่ายราวสร้อยสายฝน
 สาดฟ้าสาดผาภูวดล คีตกำบรรพบน
 แผ่นดินถิ่นลำโขงขลัง
 เต็มรูปเต็มลายมเลื่องมั่ง ประดับประดั่ง
 ประคองจะบอกเลงความ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 88)

จากวินิพนธ์ข้างต้นเป็นการพรรณนาให้เห็นถึงผาที่ตั้งมีปามีหินที่เป็นปุมเป็นแ่งยื่นออกมาจากเขาสาดลับกับท้องฟ้าและแผ่นดิน แล้วยังมีน้ำตกด้วย ซึ่งพิจารณาจาก “ตกร่ายราวสร้อยสายฝน” น้ำตกที่ไหลยาวลงมาอย่างกับสายฝน มีภาพเขียนสีโบราณ รู้สึกถึงความรักบ้านเกิด มีประวัติความเป็นมาสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนก่อนประวัติที่ยาวนาน และอยากส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลาน

“ข้ามคอยข้ามคอยบันดล คือถิ่นอินทนนท์
 เหนือสุดสูงสุดในสยาม
 มหาเมฆสาดผาฟ้าคราม คือเงินยวงงาม
 ชะเง้อมชะง่อนอ่อนโอน
 ฟ้าฝากหยากไยไย โยน ครีมยอคยัน โคน
 คือฟ้าคือดินเดียวเสมอ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 103)

จากวินิพนธ์ข้างต้นเป็นการพรรณนา ใช่วิหารอุปลักษณ์ โดยมีคำว่า “คือ” ที่ใช้ในการพรรณนาให้ผู้อ่านรู้สึกถึงการเน้นย้ำว่า ยอดอินทนนท์ที่อยู่สูงสุดของประเทศสูงถึงขนาด “มหาเมฆสาดผาฟ้าคราม” สามารถเห็นเมฆมากที่ลอยบนผาเสมือนว่ายอยู่บนท้องฟ้า ผู้แต่งพรรณนาต่อไปว่า “ฟ้าฝากหยากไยไย โยน ครีมยอคยัน โคน คือฟ้าคือดินเดียวเสมอ” เน้นความรู้สึกว่ายอดอินทนนท์สูงเสียดฟ้า

“แม่ปายปาคปายเป็นสายน้ำ
 สายน้ำชุ่มพื้นพนาผา
 ผ่านพงไพรเขียวเป็นเคลียวคลา
 คล้าคล้อยค้อยบ่าค้อยบิกไพร

แก่งเกาะเลาะเลี้ยวน้ำเอี้ยวอ้อม
 เป็นหย่อมเป็นย่านเป็นลานไหล
 กระลอกกระลอนเข้าซอนไซ
 เซาะใช้กรวดทรายกระเซ็นเซิง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 114)

ในส่วนกวีนิพนธ์ ล่องน้ำปาย จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน พรรณนาแม่น้ำปายที่ไหลเป็นสายให้ความชุ่มฉ่ำแก่พื้นป่า สายน้ำลงไหลลดเลี้ยวไปตามแก่ง เกาะ จนเกิด “เป็นหย่อมเป็นย่านเป็นลานไหล” ผู้แต่งเข้าใจความรู้สึกว่ามีแก่ง มีหย่อม ๆ จนทำให้น้ำที่ไหลนั้น “กระลอน” “กระเซ็น” เข้าไปตามกรวดตามซอกต่าง ๆ เมื่ออ่านแล้วรู้ถึงความสดชื่น สะท้อนความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติที่ควรเก็บรักษาอนุรักษ์เอาไว้

“เสียงหรีงและเสียงลม
 ระงมฟุ้งบนสันภู
 อดีตคึกคักบรรพต
 ตั้งวันวานอยู่ไหวไหว
 กะปอมยักยักปีนย่าน
 จนล้านปีประลัยไป
 กำแพงแอ่งผาไพร
 ก็แผ่วเป็นภูเวียง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 191)

ในส่วนกวีนิพนธ์เรื่อง ภูเวียง ในจังหวัดขอนแก่น เป็นอุทยานแห่งชาติภูเวียง เดิมทีเคยเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีเสียงหรีงร้องไปทั่ว โดยป่าภูเวียงมีความเป็นมาตั้งแต่อดีตคึกคักบรรพตของผู้แต่งให้ข้อความว่า “กะปอมยักยักปีนย่าน” ผู้อ่านตีความได้ว่า

หมายถึง ซากไดโนเสาร์ เนื่องจากกรมทรัพยากรได้ค้นพบแหล่งซากกระดูกไดโนเสาร์ ดังนั้น ภูเวียงเป็นสถานที่ที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่ามีความสำคัญต่อมนุษย์และสัตว์ เพราะธรรมชาติเป็น แหล่งวัตถุต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการดำรงชีวิต

“ทองดีเด่นพราวขาน้ำผึ้ง
ขาวพวงหน่วงคิงราวเค็ดได้
ขาวเป็นแล่นกึ่งอยู่ไกลไกล
ขาวแดงกวาสะอาดพันธุ์

งามน้ำคำชมส้มโอหวาน
หย่อมย่านบ้านสวนเป็นสุขสันต์
น้ำดีดินดีคนดีครัน
อดีตปัจจุบันบันกาลดี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 210)

จากกวีนิพนธ์ข้างต้น ได้การพรรณนาส้มโอพันธุ์ทองดีและพันธุ์ขาวน้ำผึ้ง “ทองดีเด่นพราวขาน้ำผึ้ง” ใช้อุปมาโวหารที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ โดยผู้แต่งใช้คำว่า “ขาวพวงหน่วงคิงราวเค็ดได้” ให้ความรู้สึกว่าเนื้อส้มโอสีขาวเลื่อมออกสีน้ำผึ้ง เนื้อส้มโอเต่งตึงใสราวกับแดงกวา “ขาวแดงกวาสะอาดพันธุ์” และเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วว่าส้มโอเป็นผลไม้ของเกษตรกรไทย โดยเฉพาะในจังหวัดนครปฐมที่เป็นแหล่งที่มีส้มโอคุณภาพดีของประเทศ ทำให้เห็นถึงคุณค่าของท้องถิ่นที่มีอยู่แม้จะเป็นสังคมเกษตรกรรม ก็สามารถเป็นพืชเศรษฐกิจทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยไม่ต้องทิ้งถิ่น

“ลมใต้ผืนผืนเพลง

วังเวงแว่วแว่วเวกเสียง

แม่เพลงอีแซวส่งสำเนียง

รำรายหมายเรียงมาชวนร้อง

.....

แม่เพลงสุพรรณศรีประจันต์ขวัญจิต

ลือทั่วสิบทิศ เพลงอีแซวเสียงทอง

.....

ลมใต้ผืนผืนเสียง

สำนวนสำเนียงเสนาะสนอง

เสน่ห์เพลงสุพรรณคือกลดอง

ทำนองสำเนียงเสียงสุพรรณ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 222)

เพลงอีแซว เป็นเพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของจังหวัดสุพรรณบุรี มีกำเนิดและแพร่หลายในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีและใกล้เคียง เพลงอีแซวมีความเป็นมาที่ยาวนาน และบุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องให้เป็นตำนานแม่เพลงอีแซว คือคุณขวัญจิต ศรีประจันต์ ตามข้อความที่ว่า “สำนวนสำเนียงเสนาะสนอง” ทำให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นผู้ที่มิน้ำเสียงไพเราะจนได้รับยกย่องว่าเป็นตำนานแม่เพลงอีแซว และเพลงอีแซวเป็นศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ทำให้เห็นวิถีชีวิตของคนในจังหวัดสุพรรณบุรีใกล้ชิดอยู่กับเพลงพื้นบ้าน ทำให้เพลงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต จิตวิญญาณของคนสุพรรณเกือบทุกคน ซึ่งเกิดความรักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

“จากทุ่งใหญ่นเรศวรป่าแสนสวย

จรดป่าห้วยขาแข้งเป็นเขตขัณฑ์

ที่ทุ่งผาป่าเชื่อมภูประชัน

น้ำห้วยไหลลดหลั่นเป็นลำยาว

ระดาคหินรินร้อยค้อยลาดลี้ม

ละก้อนกลมเกลี้ยงแก้วประกายขาว

ใบไม้ร้อนร่วงพื้นลงพรวพราว

จะห่มดาวดอกดินประดับไพร

.....
ให้น้ำฟ้าร่วงมาอาบดิน

กลางน้ำรินนกร้องจำเรียงจับ

และไม้ต้นแต่งตัวจะต้อนรับ

แผ่นฟ้ากับแผ่นดินเป็นหนึ่งเดียว”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 335)

กวีนิพนธ์เรื่อง ห้วยขาแข้ง เป็นการพรรณนาธรรมชาติ ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งตั้งอยู่ใน จังหวัดอุทัยธานี และมีพื้นที่ติดต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร มีน้ำห้วยไหลเป็นลำยาว “ระดาคหินรินร้อยค้อยลาดลี้ม” เป็นประโยคที่พรรณนาให้เห็นภาพหินมากมายที่ระเกะระกะ “พรวพราว” เป็นคำวิเศษณ์ให้ความหมายถึงมากมาย พรวพรูที่หลังไหลลงมาต่อเนื่องกัน รู้สึกถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ป่าไม้ ภูเขา ทุกอย่างล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ทั้งนั้น ควรเรียนรู้ ทำความเข้าใจถึงประโยชน์ของทรัพยากรที่มี เพื่อที่จะได้เห็นคุณค่าและเกิดความหวงแหน

2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม

ศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักธรรมคำสอน พิธีกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อนั้น การปฏิบัติศาสนาที่ผสมผสานระหว่างพุทธศาสนา ความเชื่อแบบพราหมณ์และความเชื่อเรื่องผี ซึ่งจะสังเกตจากความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ยังมีอยู่มาก โดยเฉพาะในชนบท

“หวังว่าพรหมเทพแม่	มีจริง
พรหมช่วยเทพช่วยประวิง	วรรคไว้
ลิจิตศักดิ์จะจริง	จงเด่น
ไคตระกูลเป็นสัตว์ให้	สาปห้วงทะเลหาย
จงประกายภูเก็จแก้ว	เกษภู
ภูแผ่นดินภูมิชู	เชิดคำว
พรหมช่วยเทพช่วยดู	คลช่วย
ภูเก็จภูเกษกร้าว	แกร่งเนื้อนิสมัย”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 139)	

กวีนิพนธ์เรื่อง พรหมเทพ คือแหลมพรหมเทพ ที่เป็นจุดชมวิวกจากจังหวัดภูเก็ต ผู้แต่งใช้ข้อความว่า “หวังว่าพรหมเทพแม่มีจริง” เปรียบเทียบการซ่อนความเห็นของผู้แต่งเกี่ยวกับการขอพรพระพรหมจากเทพดาหากมีจริงให้ช่วยดวงเวลาช้าออกไป เมื่อความจริงปรากฏให้คนที่ไม่มี ความเชื่อศรัทธาก็หายไป เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมที่โกหกหลอกลวง ไม่เชื่อศรัทธา ขอให้ ไม่ให้เกิดขึ้นอีกต่อไป “จงประกายภูเก็จแก้ว เกษภู” เป็นประโยคคำสั่งที่อยากให้คนในจังหวัด ภูเก็ต เป็นคนที่มีจิตใจแข็งแกร่งราวกับอัญมณี

“ประดิษฐ์ลายร้อยลายจำเรียงเล่น
 จำหลักเป็น โปงลางแต่ปางหลัง
 ช่วยดีเกราะเคาะ ไม้ให้เพลินฟัง
 ลมประดังพัดพร้าวอยู่พราวพรู

.....
 แล้วน้ำเลี้ยงแห้งเห็นกาเดินก้อน
 ฆะผ่าร้อนซอนซุกทุกหย่อมย่าน
 ลำดั่งหวายถวายเป็นแมนวิมาน
 สอดประสานสร้อยสายลายโปงลาง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 197)

สำหรับกวีนิพนธ์เรื่อง โปงลาง จากจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยโปงลางเป็นเครื่องดนตรีประเภทตีใช้ดำเนินการทำนองอย่างเดียว ซึ่งดนตรีพื้นเมืองอีสานที่ถือว่าจังหวะสำคัญมาก สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนอีสานที่ก่อนทำนามีพิธีขอฝน เนื่องจากภาคอีสานเป็นภูมิประเทศที่ร้อนและแห้งแล้ง จากการใช้คำว่า “ฆะผ่าร้อนซอนซุกทุกหย่อมย่าน” จะเห็นได้ว่ามีคนอีสานมีความเชื่อว่าการบูชาพญาแถนเป็นการขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล จึงมีการบูชาด้วยการรำถวาย และใช้เครื่องดนตรีโปงลางในการให้จังหวะ

“กำแพงแก้วกายซุ่ม	เสมา
เบิกช่องบัญชา-	ระหวะไหว
อรัญธาตุพระพุทธรู-	นุภาพพ่อง
พระธาตุพนมประนมไว้	เวียคล้องลำโขง

.....	
องค์ธรรมพระธาตุพริ้ง	พนมธรรม
พนมจิตสู่จิตประจำ	ประจักษ์แจ้ง
สูงสุดต่ำสุดสัม-	ฤทธิ์ศักดิ์ สิทธิแล
ตราบช่วงโขงไปแล้ง	ไปลัมพนมสถาน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 200)

พระธาตุพนม ประดิษฐาน ณ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร จังหวัดนครพนม ตามตำนานกล่าวว่าผู้สร้างคือ พระมหากัสสปะ พระอรหันต์ 500 องค์ และท้าวพระยาเมืองต่าง ๆ ภายในองค์พระธาตุบรรจุพระอุรังคธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ เป็นความศรัทธาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคหบดีชาวนครพนม คำว่า “เวีย” หมายถึง คหบดี “ลำโขง” หมายถึง ผู้คนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขงรวมถึงคนประเทศลาวที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขง ความสวยงามของ “องค์ธรรมพระธาตุพริ้ง” ความศรัทธากล้าแก่รง การทำความดี มีจิตใจที่บริสุทธิ์ ให้สัมฤทธิ์ผลด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของพระธาตุพนม

“ไหว้พระธาตุเมืองคอน	ไหว้พระนอนพระนั่ง
รายระเบียงเรียงบัง	จตุรงค์ศาลา
เจดีย์เบียดเสียดแซง	จรัสแสงจะรักษา
จตุรงค์ศาลา	บูชาพระธาตุพระธรรม
ถวายเป็นจวจา	ถวายเป็นบุญดวงศัญชาติ
ถวายเป็นศรัทธาพระธาตุ	อภิวัตสังวาลคำ
ล้วนของดีของรัก	ของประจักษ์ประจักษ์
อภิวัตสังวาลคำ	ถวายเป็นศรัทธา”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 276)

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ วัดพระธาตุ เป็นโบราณสถานสถานศักดิ์สิทธิ์ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ไหว้พระได้ทั้งสี่มุม มีเจดีย์เบียดเสียดทั้งสี่ด้าน สะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตเพื่อแสวงหาความสุขทางจิตใจ การกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อสู่ความสมหวัง ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จของการทำงาน ความรัก เกิดจากความศรัทธา และกำลังใจการใช้ชีวิต

“พูนเขาคือขุนเขาหลวง
 พ่อเป็นปู่ผิพวงพญาผา
 ที่พระขลุ้งศีเทพยดา
 อยู่ารักษาแผ่นดิน

.....
 หลวงรักษาป่าเขา
 ผิเหย้าเฝ้าเรือนรักที่
 ผิเมืองคุ้มบ้านเมืองคิ
 พ่อผิเป็นใหญ่ยังยาม”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 367)

จากกวีนิพนธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อเรื่องเทวดาเป็นสิ่งที่อยู่บนสวรรค์และอาศัยอยู่ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ป่าเขา เป็นผี เทพยดารักษาป่า ผิปู่ย่า ผิปู่ตา ผิบ้าน ผิเรือน ผิไร่ ผินา ที่เชื่อว่าจะอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ค่อยปกป้องรักษาภัยอันตราย

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และประเทศมาเลเซีย หรือที่เรียกอีกอย่างว่า ประเทศเพื่อนบ้าน ดังตัวอย่าง

“น้ำแม่โก-ลกไหล
 เชื่อมฝั่งไทยและมาเลย์
 เชื่อมใจที่ไหลเท
 ทอดสู่กันเสมอมา

ไม้ครึ้มแผ่นดินเขียว
 เป็นเงาเดียวอยู่กลับคลา
 ไม่จื้นกับเวลา
 หรืออาณานิคมใด”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 33)

กล่าวถึงสถานที่แม่น้ำโก-ลก ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียที่มีมาช้านาน และมีแม่น้ำโก-ลก ซึ่งเป็นแม่น้ำที่กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียไว้ด้วยกัน ถึงแม้จะมีแผ่นดิน ต้นไม้ที่กั้นระหว่าง 2 ประเทศ แต่เป็นพี่น้องพึ่งพากัน มีจิตใจที่ดีต่อกัน มีสัมพันธ์กันโดยไม่ได้แบ่งแยกตามเขตแดน

“เลอชื่อให้ลือชาติ

สุวรรณมาศฤมาเสมอ

สามใจประสานใจ

ทั้งลาวทั้งพม่าไทย

คือฟ้าคือดินฟาก

คือน้ำหลากเป็นลำไหล

กับกล่ป้อนันต์ไกล

มิมีใครเป็นเจ้าของ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 120)

สามเหลี่ยมทองคำ หมายถึง พื้นที่รอยต่อระหว่างสามประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย (จังหวัดเชียงราย) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (แขวงบ่อแก้ว) และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (ท่าจี้เหล็ก, รัฐฉาน) มีลักษณะเป็นพื้นที่สามเหลี่ยมบรรจบกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ประเทศ อยู่ด้วยกันมาไม่ได้แบ่งแยกว่าเป็นของใครอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

“พีพีก่อแพงกำแพงราก

ฟุ้งพราราวจะฝากพงชวากขวาง

กั้นมิตร ไมตรีที่เลือนราง

กั้นทางสัมพันธ์มาไทย

เชื่อมดินเชื่อมแดนแผ่นทวีป

เชื่อมชีพเชื่อมชนเชื่อมใจ

กระยางขาวค้อยวัดเจริญไป

อยู่ในน่านน้ำกระบรี”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 157)

แม่น้ำกระบรีมีความสำคัญที่เชื่อมมิตรไมตรีระหว่างประเทศไทย – สาธารณรัฐ
แห่งสหภาพเมียนมา นอกจากจะมีแผ่นดินที่เชื่อมกันแล้ว ผู้คนก็ยังวิถีชีวิตอาศัยร่วมกันมา
จากความเชื่อมสัมพันธ์ของแม่น้ำกระบรี ผู้แต่งใช้คำที่สื่อความหมายเข้าใจได้ง่ายมีความชัดเจน
จากคำว่า “มิตรไมตรี” “สัมพันธ์” “เชื่อม” ล้วนเป็นคำที่มีความหมายถึง การเชื่อมโยงกัน

“แผ่นฟ้าและแผ่นน้ำ

ทะเลรำไม่รู้จัก

ไฉนจะเลือนลบ

ละลายเส้นที่แบ่งแดน

เขตกำพูชาไทย

บูชาเทพบูชาเถน

เส้นทางไมตรีแทน

ไม่สิ้นทางแม้สุดทาง”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2541, น. 436)

สุดทางอาคเนย์ กวีนิพนธ์จากจังหวัดตราด อาคเนย์ หมายถึงทิศตะวันออก โดย
ทิศตะวันออกของจังหวัดตราดติดเทือกเขาบรรทัดพรมแดนประเทศไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา ใน
คำที่ว่า “บูชาเทพบูชาเถน” แสดงการมีวิถีชีวิตที่คล้ายกัน เชื้อในเรื่องพิธีกรรมการบูชาเทพ และ
บูชาพญาเถน สะท้อนให้เห็นว่ามีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่คล้ายกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ และจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งเป็นกวีนิพนธ์ที่มีการรวบรวมบทกวีเกี่ยวกับธรรมชาติในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย โดยประมวลความงาม ความสำคัญของแผ่นดินไว้ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 292 เรื่อง จากนั้นนำสาระที่ได้บันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์แล้วเขียนนำเสนอแบบบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษากวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้รูปแบบคำประพันธ์ทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ กาพย์ กลอน ร่าย คำว้า และโคลง

ผู้วิจัยศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ตามวัตถุประสงค์ ได้ศึกษาการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งวิเคราะห์ 2 ประเด็นคือ ประเด็นแรกศึกษาโครงสร้างกวีนิพนธ์ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำคัญไว้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) การเปิดเรื่อง 2) การดำเนินเรื่อง และ 3) การปิดเรื่อง ประเด็นที่สอง วิเคราะห์กลวิธีการประกอบสร้าง ได้แก่ 1) การใช้คำ และ 2) การใช้กลุ่มคำ ส่วนจุดประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ การเกิดจินตภาพโดยการใช้คำ และการใช้โวหารภาพพจน์

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ 2 ประเด็น คือ 1) การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ และ 2) จินตภาพในกวีนิพนธ์ ดังนี้

1. การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ คือ โครงสร้างกวีนิพนธ์ ได้แก่ การเปิดเรื่อง พบว่า มีการเปิดเรื่องโดยการพรรณนามากที่สุด ได้แก่ พรรณนาสถานที่ พรรณนาบรรยากาศ และพรรณนาความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ รองลงมาคือ การเปิดเรื่องโดยการบรรยาย ได้แก่ บรรยายลักษณะทั่วไป บรรยายขั้นตอน ส่วนการดำเนินเรื่องนั้น พบว่า ผู้แต่งนิพนธ์ใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา และรองลงมาคือ การดำเนินเรื่องตามสถานที่ และในส่วนการปิดเรื่องของกวีนิพนธ์นี้ พบว่า ใช้การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแบบโศกนาฏกรรม และแบบทิ้งท้ายให้คิดตามลำดับ ในส่วนกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ พบกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์โดยการใช้คำที่นิยมนำมาใช้ ได้แก่ คำกริยา คำวิเศษณ์ และการใช้กลุ่มคำ ได้แก่ กลุ่มคำนาม กลุ่มกริยา และกลุ่มคำวิเศษณ์

2. จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พบว่า การเกิดจินตภาพโดยการใช้คำ ได้แก่ 1) การใช้คำซ้อน โดยมีการใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เช่น ลำเร้งลำราญ แยมยังยืมอ้อมเออ การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงสภาพ เช่น หยดหยาด เว้าแหว่ง การใช้คำซ้อนเพื่ออารมณ์ความรู้สึก เช่น คือกคใจ กรุ่มกรุ่ม เป็นต้น 2) การเล่นคำ เพื่อให้กวีนิพนธ์มีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่ง ได้แก่ การใช้ซ้ำคำ เช่น รื้อรื้อ เลื่อมเลื่อมเลื่อนเลื่อน การใช้คำเล่นเสียง เช่น ฝะฝ่าว คะครึมคะคลับ การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ สระ เช่น ฟุ้งฟางฟาย เด่นไต่ ส่วนสัมผัสสระ เช่น สาดหาดทราย เป็นต้น 3) การใช้คำบอกแสง สี เพื่อช่วยขยายรายละเอียดของแสง เช่น ระยิบระยับ ะวาว มลึงเมื่อง สว่างพราย และบอกสีเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเห็นรายละเอียดของสีมากขึ้น ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ เช่น ม้วนนมม่านมิด ครีမ်คล้า ครามเขียว สีครึ่ง เป็นต้น 4) การใช้คำภาษาถิ่นเพื่อต้องการความสมจริง และให้ความรู้สึกใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงตามสถานการณ์ในเรื่องมากขึ้น เช่น คืดฮอด ฮัก เตื่อ และ 5) การใช้คำที่มีความตรงข้ามกัน เป็นการใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เกิดความหมายชัดเจน เช่น ความเงิบกึกก้อง สูงสุดต่ำสุด ฟาดิน เป็นต้น

ส่วนการเกิดจินตภาพโดยการใช้โวหารภาพพจน์ พบว่าการใช้คำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ ภาษา เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งในใจผู้อ่าน ซึ่งกลวิธีที่ช่วยในการศึกษากวีนิพนธ์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และสัพพจน์ โดยศึกษาว่าผู้แต่งใช้โวหารภาพพจน์สามารถทำให้อินตภาพได้ สะท้อนให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในกวีนิพนธ์ คือ ความงามของ

ธรรมชาติ ความรักและความภูมิใจในถิ่น ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความงามของธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่า มีบรรยากาศที่เกี่ยวกับธรรมชาติตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ธรรมชาติของป่าไม้จะเต็มไปด้วยสีสัน ความเขียวขจีร่มรื่น ทำให้เกิดความสุขตาเมื่อพบเห็น ความสดสวยงดงามของดอกไม้ ความชุ่มชื้น สายน้ำในลำธารที่ใสสะอาด ความเงียบสงบจากเสียงรบกวนของชุมชน ความน่าชมและน่ารักของสัตว์ป่าทั้งหลาย

ความรักและความภูมิใจในถิ่น จากการศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ ปรากฏจินตภาพเกี่ยวกับความรักและความภูมิใจในถิ่น การต่อสู้กับภัยธรรมชาติ อย่างไม่ย่อท้อ ความหวงแหนถิ่นกำเนิด คนในชุมชนมีความภูมิใจของตัวเองและพัฒนาให้มีคุณค่าจนเกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำนักรักบ้านเกิดมองถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามให้สืบทอดไปยังรุ่นหลัง และการอนุรักษ์ป่าธรรมชาติ

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม จากการศึกษาพบว่า มีความเชื่อเรื่องการขอพรจากพระพรหม เทพยดา วิถีชีวิตของคนอีสานที่ก่อนทำนามีพิธีขอฝน พิธีไหว้ครูก่อนการแสดง ความศรัทธาทางศาสนาอันกล้าแกร่ง การทำความดี มีจิตใจที่บริสุทธิ์ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อแสวงหาความสุขทางจิตใจ การกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ได้รับความสมหวัง ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จของการทำงาน ความรัก เกิดจากความศรัทธา และเพื่อกำลังใจการใช้ชีวิต และความเชื่อเรื่องเทวดาเป็นสิ่งที่อยู่บนสวรรค์และอาศัยอยู่ในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ป่าเขา เป็นผี เทพยดารักษาป่า ผีปู่ย่า ผีป้าตา ผีบ้าน ผีเรือน ผีไร่ ผีนา ที่เชื่อว่าจะอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ค่อยปกป้องรักษาภัยอันตราย

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างไทย กับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และประเทศมาเลเซีย ให้ความใกล้ชิดมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีผลประโยชน์ร่วมกันโดยมีปัจจัยเกื้อกูล ได้แก่ ความใกล้ชิดทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา อาชีพ ภูมิประเทศ และวัฒนธรรม เป็นพันธมิตรที่ให้การสนับสนุนไทยในระหว่างประเทศต่าง ๆ ด้วยดี

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลวิจัยการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ พบโครงสร้างกวีนิพนธ์ ได้แก่ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง สำหรับการเปิดเรื่อง พบว่า มีการเริ่มเรื่องโดยการพรรณนามากที่สุด ได้แก่ พรรณนาสถานที่ พรรณนาบรรยากาศ และพรรณนาความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ รองลงมาคือ การเริ่มเรื่องโดยการบรรยาย ได้แก่ บรรยายลักษณะทั่วไป บรรยายขั้นตอนการทำ ส่วนการดำเนินเรื่องนั้น พบว่า ผู้แต่งนิยมใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา และรองลงมาคือ การดำเนินเรื่องตามสถานที่ และในส่วนการปิดเรื่องของกวีนิพนธ์นี้ พบว่า ใช้การปิดเรื่องแบบสุชานาฏกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแบบโศกนาฏกรรม และแบบทิ้งท้ายให้คิดตามลำดับ พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา สุจนายา (2557, น. 183-209) กล่าวถึงองค์ประกอบทางโครงสร้าง สรุปได้ว่า องค์ประกอบทางโครงสร้างเป็นไปตามขั้นตอนคือ การเริ่มเรื่อง เป็นการเปิดเรื่องโดยนำเข้าสู่เนื้อหาหรือเนื้อเรื่อง จากนั้นมีการดำเนินเรื่องหรือการเดินเรื่อง ที่จะใช้กลวิธีการพรรณนาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และดำเนินเรื่องจนถึงจุดสุดขั้วแล้วคลี่คลายลงไปในที่สุด เข้าสู่การปิดเรื่อง

ส่วนกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ พบกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์โดยการใช้คำ ได้แก่ คำกริยา คำวิเศษณ์ และการใช้กลุ่มคำ ได้แก่ กลุ่มคำนาม กลุ่มกริยา และกลุ่มคำวิเศษณ์ พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน คือ เรืองเดช บันเขื่อนขันธ์ (2541, น. 239-240) วรวรรณ์ ศรียาภัย (2557, น. 2-20) และวันเพ็ญ เทพโสธา (2546, น. 61-71) กล่าวโดยสรุปว่า การประกอบสร้างทำให้สามารถสื่อสาร เข้าใจ และนึกเห็นภาพได้ เกิดจากคำประกอบขึ้นด้วยเสียงหรืออักษร แต่ละคำต้องมีความหมายสื่อความเข้าใจได้ โดยคำในภาษาไทยแบ่งออกเป็น 7 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน และผลงานงานวิจัยพบว่าสอดคล้องกับ ปฏิพันธ์ อุทยานกุล (2559) ที่ศึกษาคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย ซึ่งในการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย พบว่ามีการใช้คำ 3 ชนิด คือ คำกริยา คำช่วยกริยา และคำวิเศษณ์ โดยคำที่ใช้ประกอบคำสาปแช่งนั้น มีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ เป็นคำที่ช่วยแสดงความหมายของกริยาหรือประโยคให้ชัดเจนขึ้น และทำหน้าที่สื่อความหมายว่าตัวละครมีการกระทำ มีอาการหรืออยู่ในสภาพเช่นไร ขณะเดียวกันพบว่าสอดคล้องงานวิจัยของ อริยานุวัฒน์ สมารถากุล (2559) ศึกษากลวิธีประกอบสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ เพื่อวิเคราะห์ที่มาของสำนวนไทยเชิงอำนาจ การประกอบสร้างคำสำนวนไทยเชิงอำนาจ และภาพลักษณ์เชิงซ้อนสำนวนไทยเชิงอำนาจ สรุปได้ว่าโครงสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ ได้แก่

หน่วยคำที่ทำหน้าเป็น บทกริยา และบทช่วยกริยา ประโยค ได้แก่ ประโยคสามัญ ประโยคซับซ้อน และประโยคผสม ส่วนหน่วยวลี ได้แก่ กริยาลี สถานวลี และสำนวนไทยเชิงอำนาจที่มีโครงสร้างเป็นรูปธรรม และนามธรรม

2. ผลการวิจัยจินตภาพในกวีนิพนธ์ การเกิดจินตภาพ เป็นภาพที่เกิดในสมอง หรือนึกคิดเป็นภาพ เกิดจากการกระตุ้นความคิด จินตนาการ โดยไม่มีเหตุการณ์หรือสิ่งของใดให้เห็นในขณะนั้น จะเกิดจากการใช้คำ ซึ่งจินตภาพโดยการใช้คำ คือ การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เพื่อแสดงสภาพ เพื่ออารมณ์ความรู้สึก การเล่นคำ เพื่อให้มีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่ง ประกอบด้วย คำซ้ำ เล่นเสียง เล่นคำสัมผัส การใช้คำบอกแสง สี การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำที่มีความตรงข้ามกัน พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิวกานท์ ปทุมสูติ (2548, น. 45) สรุปได้ว่า การใช้คำต้องใช้ภาษาที่ให้ความหมาย สื่อสารในผลงานให้ได้ การเลือกใช้คำเชิงสร้างสรรค์ที่ดีจะสามารถตรงใจผู้อ่านให้มีความสุขและความเพลิดเพลิน เช่นเดียวกับ วันเนา ฐิติน (2532, น. 89-105) อธิบายหลักการใช้คำ กล่าวสรุปได้ว่า การใช้คำจากเสียงของคำ ทำให้เกิดภาพ สร้างความรู้สึกและอารมณ์ โดยจากการใช้คำซ้ำ การวางจังหวะเสียงของคำ มีลีลาการใช้คำ เลือกใช้คำเหมาะสมกับงานเขียน มีการสร้างคำใหม่ การแผลงคำให้ความรู้สึก เช่นการเล่นคำในลักษณะพ้องรูป พ้องเสียง หรือสัมผัสอักษร และมีความประณีตในการใช้คำ สำหรับจินตภาพที่เกิดจากการใช้โวหารภาพพจน์ในการสื่อสารอารมณ์ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและรับรู้ พบว่า สอดคล้องกับ ชุมสาย สุวรรณชมภู (2540, น. 44-48) กล่าวโดยสรุปได้ว่า โวหารภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ โดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงในการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่านจนเกิดความรู้สึกประทับใจ เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และเกิดอารมณ์สะท้อนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา โดยมีภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษ์ณ์ สัญลักษณ์ นามนัย อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิทรรศน์ ปฏิพจน์ คำถามวาทลipsis การเลียนเสียงธรรมชาติ สัมพจน์ และการกล่าวอ้างถึง ในส่วนผลงานวิจัยพบว่าสอดคล้องกับ คลฤทัย ขาวดีเดช (2540) ที่ศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อัคริ ธรรมโชติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การสร้างภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัคริ ธรรมโชติ กล่าวโดยสรุป ภาษาในเรื่องสั้นของอัคริ ธรรมโชติ มีลักษณะต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนลึกซึ้ง โดยผู้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจ อันได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจอง และจังหวะ การใช้คำซ้อน การใช้คำบอกแสง สี การใช้คำทำเนียบกวี การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม การซ้ำคำ การใช้ประโยคซ้ำความ การใช้ประโยคคำถาม การใช้ประโยคยาว การสร้างความสมดุลทางโครงสร้างประโยค การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ ลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้ มุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง มีสัมพันธภาพและเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความ และเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน

ในส่วนการเกิดจินตภาพโดยการใช้โวหารภาพพจน์ สะท้อนให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในกวีนิพนธ์ ได้แก่ ความงามของธรรมชาติ มีบรรยากาศที่เกี่ยวกับความงดงามของธรรมชาติตามสถานที่ต่าง ๆ ความรักและความภูมิใจในถิ่น มีความสำนึกรักบ้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม และการอนุรักษ์ป่าธรรมชาติ ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม มีความศรัทธา เชื่อเรื่องภูตผี เทวดา และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีปัจจัยเกี่ยวพันจากความใกล้ชิดทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา อาชีพ ภูมิประเทศ และวัฒนธรรม พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา แก้วคัลณา (2551) ได้ศึกษาการสืบสืบทอดจินตภาพในกวีนิพนธ์ไทย ทำให้เห็นความสำคัญของการสร้างจินตภาพ และวิถีคิดของกวีที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ โดยศึกษาจินตภาพที่ปรากฏในตัวบท คือสมัยกวีนิพนธ์ไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า การสร้างจินตภาพในกวีนิพนธ์ไทยเป็นการสืบทอด และการสร้างใหม่โดยมีรากฐานเก่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการบ่งชี้ถึงพลังของจินตภาพที่สามารถนำมาสร้างใหม่ได้หลากหลายมิติ กวีใช้การสืบสืบทอดจินตภาพเพื่อสร้างบรรยายการและให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น แสดงถึงความสัมพันธ์โยงใยระหว่างตัวบทและความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม และวัฒนธรรมแต่ละยุคสมัย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ให้คุณค่าทั้งทางด้านจิตใจและทางสังคม ทางด้านจิตใจทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกเพลิดเพลิน เหมือนได้ท่องเที่ยวชื่นชมธรรมชาติ และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย โดยเกิดจากการใช้คำ การใช้โวหารภาพพจน์อย่างมีวรรณศิลป์ ส่วนทางด้านสังคมสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตสภาพสังคม และภูมิประเทศในแต่ละยุคสมัยจากประสบการณ์ของผู้เขียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยด้านการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์การประกอบสร้างของบทประพันธ์รูปแบบอื่น ๆ
2. ผลการวิจัยด้านจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการอ่านกวีนิพนธ์สำหรับครู เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคำนิยามไทย หรืออุดมการณ์ทางสังคมจากกวีนิพนธ์
2. ควรมีการศึกษาจินตภาพในงานประเภทอื่น เช่น งานวรรณกรรมของนักเขียนคนอื่น ๆ ที่มีลักษณะภาษาที่สร้างจินตภาพ เพื่อศึกษาว่ามีกลวิธีการใช้ภาษาประการใดในการสร้างจินตภาพให้ชัดเจนงดงาม

บรรณานุกรม

- กตัญญู ชูชื่น. (2543). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กำชัย ทองหล่อ. (2543). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- กิตติชัย พินโนและคณะ. (2554). *ภาษากับการสื่อสาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุหลาบ มลลิกะมาศ. (2548). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2543). *การใช้ภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลธิรา สัตยวัฒนา. (2530). *ลัษณะเมืองน่าน*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2522). *สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ชุมสาย สุวรรณชมภู. (2540). *การอ่านบันทึกคดีในภาษากับการสื่อสาร (ฉบับปรับปรุง)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คลฤทัย ขาวดีเดช. (2540). *ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ดวงมน จิตจำนงค์. (2527). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ธนู ทดแทนคุณ และกานต์วี แพทย์พิทักษ์. (2557). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (ฉบับปรับปรุง)*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.
- นภดล มณีวัต. (2554). *กวีนิพนธ์ แม่คำปี - เขียนแผ่นดิน เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์*. สืบค้นจาก <http://www.siamsouth.com/smf/index.php?topic=23144.0>
- นราธิปพงศ์ประพันธ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ, กรมหมื่น. (2514). *วิทยาวรรณกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- นิตยา แก้วกลิ่น. (2551). *การสืบสรรค์จินตภาพในกวีนิพนธ์ไทย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร).

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2541). *เขียนแผ่นดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เกี้ยวเกล้า-พิมพ์การ.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). *ตลอดวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

บุษบา สมใจวงษ์. (2544). *ผลการสร้างจินตภาพต่อการคลีนไส้ ขยี้ และอาเจียนในผู้ป่วยมะเร็ง
เต้านมที่ได้รับสารเคมีบำบัด*. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

ปฏิพันธ์ อุทยานกุล. (2559). *คำสาปแห่งในวรรณคดีไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา).

ประทีป วาทิกทินกร. (2539). *ลักษณะและการใช้ภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประกาศรี สีอำไพ. (2548). *ปริทัศน์วัฒนธรรมในภาษาและวรรณคดี*. กรุงเทพฯ:
นวสาส์นการพิมพ์.

ประสิทธิ์ กาย์กลอน. (2518). *การเขียนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2544). *พื้นฐานการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ปาริชาติ คงสังข์. (2556). *จินตภาพกับการตีความในรวมเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม
ลุนาชัย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ).

ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์ จำกัด.

เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2541). *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

ลิลิตพระลอ. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก <https://vajirayana.org>

วรวรรณ ศรีวิทย. (2557). *การเขียนเพื่อการสื่อสาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วันเนา ฐิติน. (2532). *การศึกษาเรื่องกลอน*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วันเพ็ญ เทพโสภณ. (2546). *หลักภาษาไทย ฉบับนักเรียน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- วิเศษ ชาญประโคน. (2550). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ด กรุ๊ป.
- วิทย์ ศิวศิริยานนท์. (2531). *วรรณคดีและวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศิวกันต์ ปทุมสุติ. (2548). *การเขียนสร้างสรรค์ไม่ยากเลย*. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.
- ศุภวรรณ มองเพชร. (2547). *ภาษาไทยเพื่ออาชีพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ.
- สมเกียรติ รัชมณี. (2551). *ภาษาวรรณศิลป์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สายน้ำใจ.
- สวนิต ขมาภัย. (2526). *การสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: 68 การพิมพ์.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2557). *วรรณคดีนิทานไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติพงษ์ แห่งบุญ. (2559). *ภาษาจินตภาพในนวนิยายเรื่องเลื่อมสลับลาย: การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก*. กำแพงเพชร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุรเกียรติ์พรหม นิตราภรณ์. (2546). *กวีนิพนธ์ชาติ: การศึกษาเชิงวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- หทัยวรรณ ไชยกุล. (2544). *วรรณกรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนุমানราชชน, พระยา. (2531). *การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: ชูรสภา.
- อริยานุวัตน์ สมชายกุล. (2559). *กลวิธีประกอบสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา).
- อัครา บุญทิพย์. (2535). *การเขียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2533). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ อว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๑๑๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลลักษณ์ ศรีป่าซาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาววิลาวัลย์ แพนทรัพย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์” โดยมี รองศาสตราจารย์ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบ และให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนัฏฐ์ พูลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

THE IMAGINATION IN KHIAN PHAEN DIN POETRY OF NAOWARAT
PHONGPHAIBOON

คำชี้แจง แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือในการทำวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำให้การประเมินความเที่ยงตรง โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้อง
0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความสอดคล้อง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้องหรือถูกต้องเพียงใด พร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

รายละเอียดแบบประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย	✓			
2. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	✓			
3. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับคำถามการวิจัย	✓			

รายละเอียดแบบประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
4. เครื่องมือมีรูปแบบที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้จริง	✓			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กล่าวแนะเรื่อง "มือ" ขึ้นไว้แล้ว สิ่งที่จะแนะนำ
สำหรับวิทยานิพนธ์คือ ควรดูภาพหรือ
ออกแบบเพิ่มเติม และเพิ่มขั้นตอน ขั้นตอน
ให้ชัดเจน และขั้นตอนใหม่ว่า เชื่อมต่อไว้กับ
ข้อให้พลวิใจกับ ท้องถนนน้ำดื่ม

๒๕๖๓...
(มหาวิทยาลัย สงขล.)
ตำแหน่ง อธิการบดี
ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ขว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๑๑๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายชิตติยะ ไวยกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาววิลาวัลย์ แพงทรัพย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์” โดยมี รองศาสตราจารย์ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์, เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจ และให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

THE IMAGINATION IN KHIAN PHAEN DIN POETRY OF NAOWARAT
PHONGPHAIBOON

คำชี้แจง แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือในการทำวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรง โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้อง
0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความสอดคล้อง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้องหรือถูกต้องเพียงใด พร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

รายละเอียดแบบประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย	✓			
2. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	✓			
3. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับคำถามการวิจัย	✓			

รายละเอียดแบบประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
4. เครื่องมือมีรูปแบบที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้จริง	✓			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(นางสาวกัญญา ไชยกุล)

ตำแหน่ง นักศึกษาคณะ บริหาร. ๕

ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ อว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๑๑๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายสรวง หนองแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาววิลาวัลย์ แพงทรัพย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์” โดยมี รองศาสตราจารย์ นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจ และให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ์ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

THE IMAGINATION IN KHIAN PHAEN DIN POETRY OF NAOWARAT
PHONGPHAIBOON

คำชี้แจง แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือในการทำวิจัยเรื่อง จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำให้การประเมินความเที่ยงตรง โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้อง
0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความสอดคล้อง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้องหรือถูกต้องเพียงใด พร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

รายละเอียดแบบประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย	✓			
2. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	✓			
3. เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับคำถามการวิจัย	✓			

รายละเอียดแบบประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
4. เครื่องมือมีรูปแบบที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้จริง	✓			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

- เครื่องมือมีความเหมาะสม ในกรณีศึกษากรณี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(..... นนอ.เรศ.....)

ตำแหน่ง..... ดร. ชำนาญ ทร.....

ผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลักษณ์ ศรีป่าซาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา ภาควิชาพืชเชียงใหม่
2. อาจารย์ชัตติยะ ไวยกุล ข้าราชการบำนาญ สปป.เชียงใหม่ เขต 5
3. อาจารย์สรวง หน่อแก้ว ครูชำนาญการ

ตารางที่ 1 แบบบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน”

ชื่อบทกวีนิพนธ์ ไม้ร่าย จ.สุราษฎร์ธานี น.18

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างของกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ลมร่ายไม้ร่ายระเริงเสียง สายเพียงแผ่นฟ้าภูผาไหว แดดสาดส่องประทุโลบ ไล่ไม้ลงไม้ลงมาดิน หรีงหรีงเรื้อรรับระยับไม้ ร่ายเพลงแห่งไพรและเพิงหิน ผีเสื้อโบไม้พริบพรายบิน ค่อยร่วงค่อยรินระเริงรำ ความนิ่งมีในความไม่นิ่ง ลึกซึ่งหนึ่งสิ่งในสิ่งล้ำ หยักร่างหยักรากแกร่งกรากกรำ ทำโดยไม่ทำตลอดมา ดวงแดดเลื่อนดับกับพื้นทราย โบไม้พักทาบกับลมป่า ความเงียบกึกก้องอยู่ไกลา เสียงของธรรมชาติอันได้ยิน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน มีการเริ่มเรื่อง โดยการพรรณนาบรรยากาศลักษณะลมพัดกิ่งไม้จนทำให้เกิดเสียง แสงแดดที่ส่องลงมาสู่ไม้เมื่อเกิดลมพัดทำให้แสงนั้นลวดถึงดิน การดำเนินเรื่องของบทกวีนิพนธ์นั้น ดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา คือ พรรณนาธรรมชาติ เสียงของหรีงเรไร้องในป่าเพิงหิน ผีเสื้อโบไม้ค่อย ๆ บิน เหมือนจะนิ่งสงบแต่ยังไม่นิ่งสงบไปกลับพยายามขยับร่างขึ้นมา การจบบทกวีนิพนธ์ด้วยการพรรณนาบรรยากาศหาดทรายตอนเย็น ที่ดวงอาทิตย์ตก ลมพัดโบไม้ โลกที่เหมือนจะเงียบมาก ๆ แต่ก็ไม่เงียบ ถึงแม้เสียงเบาก็ยังได้ยิน	ใช้ประโยคที่เป็นนาม+กริยา ได้แก่ “ลมร่าย” หมายถึงลมพัด “แผ่นฟ้า” หมายถึง ท้องฟ้า “ภูผา ไหว” หมายถึงแผ่นดินสั่นสะเทือน “แดดสาด” หมายถึง แดดส่อง ลักษณะนามวลี ได้แก่ “ลมป่า” หมายถึง ลมที่พัด ออกมาจากป่า และ“ดวงแดด” หมายถึง ดวงอาทิตย์ ซึ่งเมื่อใช้คำนามเหล่านี้ข้างต้นนี้จะทำให้เห็น ลักษณะต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้นกว่าใช้คำที่ตรงตัว ใช้คำวิเศษณ์ ได้แก่ พริบพราย กรากกรำ กึกก้อง ทำหน้าที่ขยายนาม เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้เห็นภาพ ของนามชัดเจนขึ้น

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
เมฆคลุ้มเคลื่อนเลื่อนไหลไปช้าช้า ราวจะชวนภูผาแผ่นดินผัน ไปชมฟ้าอำลีสรวงวิวรรณ ค่อยสาดแสงสีอันพรรณราย ทะเลเรียบเงียบอยู่เหมือนปูผ้า เชิญตะวันเวลามาเจดิลย ตะวันแย้มแค้นสาดจระจาย มะพร้าวพราย่ายรับระยับยิบ นกร้องเพลงเพรียกร้อมกล่อมภูผา แนวคันทาประทับกระท่อมกระห่อมหิย ควันค้อยคล้อยกว้างไหวอยู่ไกลลิบ แผ่วกระซิบจากทะเลวันเวลา อีกไม่นานหรือกะทะเลจะร้อน คลื่นจะซอนทรายกระเซ็นทุกเส้นหญ้า วันจะขึ้นคืนจะยาวราวป่าช้า คลื่นเงินตาโถมทับดับเพชรพลอย ไม่มีวันล่ำสรวีขึ้น ไม่มีคืนเดือนเชื่อมปานเอี่ยมสอย อาบสีทองผ่องพร้อมข้มแย้มลอย ให้เรือน้อยคล้อยโคลไปเก็บดาว	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนแปด เริ่มเรื่องโดย การพรรณนาธรรมชาติ เชิญชวนให้มีชมบรรยากาศตอนนี้ มีเมฆลอยช้า ๆ มีภูเขา ทะเล แสงแดดที่ส่องลงมา การดำเนินเรื่องของบทกวีนิพนธ์นั้น ดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา ผู้ แต่งพรรณนาบรรยากาศไปตามลำดับเวลา โดยกล่าวถึงแสงแดดที่ค่อย ๆ ส่องมาขึ้นพื้นดิน ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าเป็นเวลากลางวัน เห็นท้องทะเล มี ภูเขา ต้นมะพร้าวที่เคลื่อนไหวตามลมพัด และเสียงนกกร้อง จากนั้นผู้แต่ง ได้พรรณนาต่อไปว่า มีกลางวันย่อมมีกลางคืน ซึ่งกลางคืนนั้นจะยาวนาน กว่ากลางวัน ทุกสรรพสิ่งเงียบราวกับป่าช้า ยามกลางคืนที่เขยมองเห็น ดวงดาวสีทองส่องสว่าง การจบบทกวีนิพนธ์ด้วยการทิ้งท้ายให้คิดต่อไปว่าจะ ไม่มีบรรยากาศ ธรรมชาติแบบนี้แล้ว เนื่องจากยุคสมัยใหม่เงินมีอำนาจ คลื่นเงินก็จะทับ โถมเพชรพลอยที่เปรียบกับทับโถมความงดงามที่มีตามธรรมชาติ ไม่มีด วงอาทิตย์ที่ขึ้นอย่างสดใส ไม่มีดวงจันทร์ที่เมื่อยามค่ำคืนให้คนธรรมดาได้ เอื้อมถึง	การกลวิธีการประกอบสร้างใช้คำกริยา ได้แก่ “ตะวันแย้ม” หมายถึงดวงอาทิตย์ค่อย ๆ เผยออกที ละน้อย ๆ “เมฆคลุ้ม” หมายถึง มีเมฆมาก มีดมัว เป็นการประกอบสร้างกลุ่มคำที่ให้ความหมาย ชัดเจนในคำนั้น ๆ “คลื่นเงินตาโถมทับดับเพชรพลอย” เลือกใช้ ประโยคที่ให้ความหมายกินใจ เกิดจินตภาพคือ การเปรียบอำนาจของเงินจะเคลื่อนเข้ามาทำลาย ธรรมชาติให้สิ้นไป

ข้อบทกวีนิพนธ์ แม่ตาปี จ.สุราษฎร์ธานี น.21

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
กลิ่นคาวทะเลหอม เมื่อลมหอบกระไอ้อวล หยดหยาคละอองมวล ประมาณค่าแม่ตาปี รงเรือสะบัดชาย อยู่ปลายเสากระโดงสี เขียวแดงน้ำเงินดี ประดับล้วนประดาเรือ เสากำระระกะก่อ เป็นตอโขงอยู่โครงเครื่อง คร่ำแข็งด้วยแรงเกลือ แห้งน้ำกร่อยเป็นกำลั่ง เรือนโรงระโยงย่าน ยังยืดยาวอยู่ยืนยัน คอบค้อมพอกำบัง กระบวนช้อนชินชาญ ลำพูลำเพราภ และกออกจากประจजार ร่ำรำดั่งตำนาน แห้งลำน้ำซั่วกลปา แขนซ้ายคือพุมดวง แม่น้ำหลวงคือแขนขวา อุ่มลูกแนบอุรา ให้ดื่มมนแม่ตาปี	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาสถานที่แม่น้ำตาปี ได้กลิ่นคาวทะเลและไอน้ำจากทะเลเมื่อลมพัด มีเรือที่บริเวณปลายเสาจะประดับด้วยธงหลากสีทั้งสีเขียวแดงน้ำเงินพัดสะบัดไปตามลม ดำเนินเรื่องตามลำดับ กล่าวคือ พรรณนาบรรยากาศทะเลที่แม่น้ำตาปีเป็นบริเวณที่เป็นน้ำกร่อย(แม่น้ำตาปีจะไหลลงสู่ทะเล) มีเรือที่มีธงปักอยู่ซึ่งปลายเสานั้นประดับด้วยผ้าหลายสี จะเห็นต่อไม้ เสาไม้ปักอยู่อย่างระกะระกะบริเวณน้ำกร่อย มีต้นลำพูขึ้นอย่างดงาม และกออกจากการปิดเรื่องด้วยการเล่าถึงตำนานแม่น้ำตาปีที่มีความน่าสนใจ เปรียบเทียบฝั่งซ้ายคือพุมดวง หมายถึงแม่น้ำพุมดวง และด้านขวาคือ แม่น้ำตาปี ซึ่งมีสองแม่น้ำที่หล่อเลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	ใช้คำกริยา ได้แก่ “ทะเลหอม” ทำให้รู้สึกรู้ว่าได้กลิ่นทะเล “ลมหอบ” หมายถึง ลมพัดแรงซึ่งทำให้รู้สึกรู้ว่าลมพัดแรงมากจนสามารถพัดเอาสิ่งของไปได้ “ร้าย” เป็นคำกริยาที่แสดงถึงการฟังบรรยายต่าง ๆ ที่ใช้เวลานาน ๆ ซึ่งทำการใช้ “ร้าย” ในกวีนิพนธ์นี้จึงทำให้รู้สึกรู้ว่าเรื่องราวตำนานมีระยะเวลาอย่างยาวนาน

ข้อบทกวีนิพนธ์

เมืองยะลา

จ.ยะลา

น.24

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
แสงฟ้าสาดฟ้าสาด แผ่นดิน เปล่งประกายพรรณิน ถิ่นนี้ ลิบลิบเทือกภูผิน พงาดเมฆ คลื่นถ่อยลลยคล้อยลี ยะลา ผาพาดคดไม้ค้ำล่า ชะอุ่มเขียว น้ำขึ้นกลืนกลมเกลียว เคลื่อนเหยา มรรคาวิถีเทียว ทางถ่อง เมืองคู่เมืองเรืองเร้า แผลงยะลา หัตถยาม์สยิดตั้ง ตูมพนม บุญบ่มเมืองมาสม สั่งสร้าง ชนเมืองเชิดเมืองชม ชวนสงบ สงบอยู่อย่ารู้ร้าง ยะลา แสงฟ้าส่องฟ้าส่อง ใจเมือง งามสง่าอ่าองค์เรือง รักป้อม ประทีปแห่งทิพย์ประเทือง ภูมิประเทศ เพรียกแผ่นดินฟ้าร้อง เรียกยะลา	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่ด้น จากบทกวีนิพนธ์รัฐสมิเล จังหวัดปัตตานี เริ่มเรื่องโดยการบรรยายลักษณะน้ำในคลองกุ่มันไปด้วย พอน้ำในคลองหนุนขึ้นก็ทำให้ไหลลงทะเล ทั้งที่น้ำในคลองและทะเลนี้มีการไหลเวียนกันไปมา แต่น้ำคลองก็ยังไม่เคยใส การดำเนินเรื่องตามลำดับ โดยผู้กำลังจะเดินเข้าเมืองยะลา ซึ่งพบเจอวิถีชีวิตที่แท้ของคนยะลา มีมัสยิดที่ซึ่งเป็นหัวใจของคนจังหวัดยะลาทำหน้าที่ขัดเกลาผู้คนให้จิตใจสงบ ไม่คิดทำร้ายกันเอง การปิดเรื่องโดยขอให้จังหวัดยะลารักและปกป้องกัน ให้สว่างไสวเจริญรุ่งเรืองขึ้น จากที่เคยเลิยงคัง “ฟ้าร้อง” ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่าเสียงปืน เสียงระเบิด	ใช้คำนาม+กริยา “ฟ้าร้อง” หมายถึง เสียงที่เกิดขึ้นหลังฟ้าแลบ เนื่องจากอากาศขยายตัว และเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว เพราะความร้อนที่เกิดจากฟ้าแลบ แต่ในที่นี้มีความหมายโดยนัยว่า เสียงปืน เสียงระเบิดที่จังหวัดยะลา การใช้คำว่า “ลิบลิบ” เป็นคำวิเศษณ์ทำให้เกิดจินตภาพดูเหมือนว่าอยู่ไกล ๆ มองเห็นไม่ชัดเจน

ข้อบทกวีนิพนธ์

เนิ่นดวงจันทร์

จ.ยะลา

น.25

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ภูฟ้าผาหินดินดอน ผาเสียดผาซอน ผาแซมสลับทาบทิว มหาเมฆมสแดดแผดผิว ผาไพรกรายกริว ณ สันกาลาคีรี คำรบแห่งเดือนคฤทธุ์ ฤดูแล้ง ถือนิลเสียดบ่าเพ็ญ ดูจันทร์เป็นฤกษ์เบิกเป็น ปฐมนันพันเห็น แห่งศีลอิสลามิกชน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉบัง 16 การเปิดเรื่อง พรรณนาสถานที่ ภูเขาหลาย ๆ ลูกสูงชันเสียด ๆ กันเป็นแนวต่อเนื่องกัน การดำเนินเรื่อง แบบย้อนกลับไปกลับมา พรรณนาบรรยายเขาสันกาลาคีรี จากนั้นพูดถึงเรื่องเดือนถือศีลอดทางศาสนาของอิสลาม เพื่อถือศีลเสียดและ บ่าเพ็ญเพ็ชร และการปิดเรื่อง คือกล่าวถึงศาสนาอิสลามจะดูถูกงามยามดีด้วยดวงจันทร์ เป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน	ใช้คำกริยา+วิเศษณ์ “กรายกริว” กราย ที่มาจากคำว่า กริดกราย ให้ความรู้สึกละคาย ๆ ไล่ลงตามผิวกาย ใช้คำนาม+กริยา ดังตัวอย่าง “ภูฟ้าผาหินดินดอน ผาเสียดผาซอน ผาแซมสลับทาบทิว” ซึ่งทำให้เห็นภาพ ภูเขาสูงชันเสียดกันไป

ชื่อบทกวีนิพนธ์

นราทัศน์

จ.นราธิวาส

น. 30

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ที่น้ำต่อน้ำอยู่ตรงโน้น คลื่น โชนน้ำ โชนทยอยคลื่น ซัดซำสาดซำมาโครมกรีน ลิบลิบเมฆคลื่นทะเลกลาย โรยควันม่านควนค้อยคลี่เคลื่อนไหว ลมเลื่อนเมฆเลื่อนสลับสลาย วับแว้ววาวแวบแปลบประกาย แลบสายสุนิบาตมาบังภูเขา จิตเส้นแบ่งเส้นเป็นสีเข้ม เขียวเต็มคลื่นเด่นเป็นฝั่งหล้า เมฆจืดม่านจางเป็นฝั่งฟ้า รับน้ำบางนรามาหลังลง ฟ้าขาวหาขาวอีกราวฝั่ง คลื่นยังน้ำยังทะยอยส่ง ฟ้าตัดน้ำตัดกันตรงตรง ทั้งที่ยังคงขอบเดียวกัน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาสถานที่ กล่าวคือ บริเวณนั้นเป็นสายน้ำมีคลื่นน้ำซัดเข้ามาเสียงดังซ่า ส่วน โกล ๆ นั้นเป็นเมฆที่มีลักษณะบรรจบกับทะเลซึ่งคล้ายกับจะคลื่นทะเล ดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา โดยการพรรณนาท้องฟ้ากับทะเล เมฆค่อย ๆ ลอยตามลม แสงดวงอาทิตย์ส่องลอดเมฆเป็นประกาย เส้นสีเข้มตัดแบ่งระหว่างท้องฟ้ากับแผ่นดิน หาดทรายสีขาว คลื่นทะเลซัดเข้าฝั่ง การปิดเรื่อง ทั้งให้ผู้อ่านคิด ทั้งที่อยู่แผ่นดินเดียวกันแต่ดูเหมือนจะจิตเส้นแบ่งแยกกัน	การใช้คำว่า “ที่” “โน้น” เป็นคำสรรพนาม ทำหน้าที่นามชี้เฉพาะเจาะจง ใช้กลุ่มคำ “วับแว้ววาวแวบแปลบประกาย” เป็นคำวิเศษณ์ที่ทำให้รู้สึกเห็นภาพท้องฟ้าที่มีแสงแดดเป็นประกายแวบๆ ใช้คำกริยา “สาดส่อง” เป็นคำที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน และมีความล้าชิ่ง ผู้อ่านเกิดภาพได้ทันทีว่าคือการแสงที่ฉายออกมา

ข้อบทกวีนิพนธ์

ทะเลบัน

จ.สตูล

น.42

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
สาตแสงส่องน้ำค้อยเน้นสี ไหวที่ท่วงสะทสะเทือนไหว ปราดปรายป้ายลั้วบับไว ก้านกิ่งไม้ในลายน้ำ แสงส่องสาตได้ค้อยไล่สี ตรงนี้ตรงนั้นระเนนต่ำ สายเขียวซ้อนเขียวสดเขียวคล้า เต็มลำผาลาดทะเลบัน แดดเข้าฉายเข้ามาซ้ำซ้ำ ค้อยเคลื่อนค้อยคลาค้อยเจิดฉ้าน สว่างวาบฉาบไพรพนาวัน ค้อยลค้อยหล่นแล้วเลื่อนลา ภูผาดั่งมีชีวิต ทอดสนิทอยู่ในแสงอุษา ทอดเงาเคล้าน้ำล้าชีวา เป็นเพื่อแผ่นดิน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน มีการเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาบรรยากาศซึ่งดวงอาทิตย์กำลังขึ้น แสงแดดที่กำลังส่องลงมาขังกิ่งไม้ สะท้อนเงาลงบนผิวน้ำ การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ พรรณนาถึงบรรยากาศทะเลบันในตอนเช้าที่ดวงอาทิตย์กำลังขึ้น พรรณนาให้เห็นถึงท้องทะเล ป่า ภูเขา ทุกอย่างดำเนินไปเหมือนกับสิ่งมีชีวิต การปิดเรื่องสุขนานุกรรมโดยการบอกถึงความสำคัญของภูเขาที่ทะเลบันเป็นเหมือนชีวิต มีคุณค่าให้ชีวิตกับผู้คนในแผ่นดิน	การประกอบสร้างด้วยคำซ้อน เช่น “สาตแสงส่อง” ใช้คำที่มีความหมายคล้ายกันเรียงกัน และเป็นการเล่นเสียงพยัญชนะ “ส” และ “สว่างวาบฉาบ” ให้ความรู้สึกว่าแสงแดดที่ส่องลงมานั้นสว่าง

ข้อบทกวีนิพนธ์

ห้วยจันทร์

จ.ศรีสะเกษ

น.70

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ปราดปรายสายน้ำคะนองสาย กรูกระจายกระโจนหลากจากลานหิน น้ำแก้วโกรกกิ่งคะนิงขิน บรรเลงเพลงพินแห่งราวไพร ควันฟองฟองกว้างกลางแดดน้ำ เมฆคล้าเคลื่อนแสงตะวันใส สาดต้องส่องใบทะลุใบ ไม่รุ่มห่มให้ลำห้วยจันทร์ เชิงแท่นแผ่นผาพระไตรครีမ် เสียงน้ำกระหึ่มหฤหรณ์ รากช้อยร้อยธาระบำบรรพ์ เป็นแกเป็นชั้นให้ชมเพลิน ปานสร้อยมุกร่วงชะลอโร คล้องคอลำพาทูเขาเงิน คอยขึ้นคั่นถ้ำตำนาเนิน อัญเชิญจันทร์ฉายในห้วยจันทร์	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน พรรณนา บรรยากาศ จากกวีนิพนธ์เรื่อง ห้วยจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ แต่งคำ ประพันธ์ประเภทกลอน เปิดเรื่องด้วยพรรณนาบรรยากาศน้ำตกห้วย จันทร์ เกิดความรู้สึกลึกลับถึงเสียงน้ำตกที่กระทบกับลานหินทำให้กระเด็น กระจายไปเป็นเสียงที่อึ้งคะนิงจนฟังไม่ได้ศัพท์กลัวเสียงเพลง พิน ที่ เกิดขึ้นเองตามจากธรรมชาติ การดำเนินเรื่องดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา โดยกล่าวพรรณนาให้เห็น ถึงบรรยากาศตอนกลางวัน แสงแดดส่องใบไม้ทะลุถึงลำห้วยน้ำเสียง น้ำตกไหล ตกกลางคืนเห็นดวงจันทร์เหนือภูเขา ในป่ายามค่ำคืน การปิดเรื่องสุนาฏกรรม เป็นความสุขจากธรรมชาติการพรรณนา บรรยากาศยามค่ำคืนที่ชุ่มฉ่ำจากสายน้ำที่ไหลลงจากเนินเขา	การใช้คำกริยา “ปราดปราย” เป็นการทำให้เห็น ภาพการเคลื่อนไหวของสายน้ำที่ไหลลงมาแล้ว กระจายออก “แดดน้ำ” การใช้คำกริยาว่า น้ำ ทำให้ ผู้อ่านรู้สึกได้ว่า แดดที่ร้อนส่องครอบคลุมไปทั่วทั้ง ห้วยจันทร์ แต่ก็ยังชุ่มฉ่ำจากลำน้ำที่ห้วยจันทร์

ข้อบทกวีนิพนธ์

พระธาตุลำปางหลวง

จ.ลำปาง

น.97

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
มือประนม ขอชมพระธาตุ หัวใจสะอาด อิ่มใจ น้ำฟ้ามารดัม แด้มสีส่องใส หล่อศรัทธา ดึกดำบรรพ์กาล ทองเนื้อน้ำเย็น เป็นพระวิหาร แด้มรูปโอฬาร หลวงหลาย ฉัตรแก้วช้อยแก้ว ผ่องแผ้วผกาข ปลื้มทองผ่องพราย สะพรั่งงาม ปล้องไฉนบัลลังก์ รุ่งรังเรืองราม ฉลุฉลุฉลุหลาม รอบล้อมพระองค์ ลงลาดลาดค้อม ค่อยล้อมค่อยลง เบิกบานบุญบง ระบายบาน ค้อยวงพระธาตุ เป็นบาทเป็นฐาน ลายกระจังลังการ พระจักรธรรม พระเจ้าพระพุทธร วิสุทธิหลักคำ วิหารหลวงล้ำ จำหลักลานทราย มิ่งไม้จะจาว เสาค้ำสืบสาย ระเบียบเรียบราย หล่อลง พระแก้วดอนเต้า พระเจ้าพระองค์ คู่มิ่งคู่มง- คลเมือง พระธาตุลำปาง- หลวงสร้างแต่เบื้อง เบารามเบาเรื่อง ลัมพกลป์ ฝากเรื่องฝากนาม ฝากความสำคัญ เมืองทิพย์นรินทร์ ลำปาง	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทคำอาแปดเรื่อง พรรณนาให้เห็นถึงความเลื่อมใสของพระธาตุลำปางหลวง การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ กล่าวคือการพรรณนา พระธาตุลำปางหลวงเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีความ งดงาม และมีความศรัทธา ใช้การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม เป็นความประทับใจที่ อยากจะฝากถึงคนรุ่นหลังว่า พระธาตุลำปางหลวงมีพระแก้ว ดอนเต้า เป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นพระพุทธรูป คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดลำปาง และเรื่องราวตำนานเกี่ยวกับ พระแก้วดอนเต้า เป็นตำนานที่อยู่คู่กับจังหวัดลำปางมาอย่าง ยาวนาน	การใช้กลวิธีการแต่งผู้แต่งใช้คำที่ เข้าใจง่าย ได้แก่ “หัวใจสะอาด” เป็นคำที่ หมายถึงความบริสุทธิ์ ศรัทธาอย่างเลื่อมใส “สะพรั่งงาม” เป็นคำวิเศษณ์ที่หมายถึง ความงดงามที่มีมากมาย

ข้อบทกวีนิพนธ์

ลำไยต้นหมื่น

จ.ลำพูน

น.109

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ดื่อกดีใจ ลำไยต้นหมื่น บ้านหนองช้างกิน แม่ยืนต้นอยู่ อายุแม่มั่น ขวัญย่าขวัญปู่ ช่วยคำช่วยชู อยู่ร้อยพันปี แม่แตกต้นก่อ แม่ต่อกิ่งก้าน ออกลูกออกหลาน หว่านไปทุกที่ แม่ศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง เป็นมิ่งเป็นศรี คู่บุญบารมี คู่เมืองลำพูน แม่ผ่านหมอกหนาว แม่ผ่าวแคร์ร้อน ผ่านฝนเปียกปอน อุดมสมบูรณ์ ได้เก็บได้กิน ไม่สิ้นไม่สูญ ได้เกื้อได้ดูแล บุญคุณแม่นัก ชื่นนอกชื่นใจ ลำไยลำพูน ช่วยคำช่วยชู ช่วยกันปลูก ช่วยปลูกช่วยปัน ช่วยกันพิทักษ์ รู้จักรู้จัก ลำไยลำพูน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ขับไม้ ลำไยต้นหมื่น ที่จังหวัดลำพูน เป็นการเปิดเรื่องด้วยพรรณนาความรู้สึกดีใจ มีความสุข พรรณนาถึงต้นลำไยที่มีอายุมากที่จังหวัดลำพูน ซึ่งให้ผลให้กำไร การปลูกต้นลำไยเป็นอาชีพหนึ่งของคนจังหวัดลำพูน เป็นอาชีพที่มีความยาวนานมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ช่วยให้คนในจังหวัดมีรายได้ การดำเนินเรื่องตามลำดับ โดยกล่าวถึงลักษณะต้นลำไยที่แตกกิ่งก้าน ออกดอก ผล อยู่คู่กับจังหวัดลำพูนมานาน ปิดเรื่องด้วยความประทับใจ กล่าวคือ ประทับใจที่ผู้คนจังหวัดลำพูน มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อนุรักษ์ความเป็นวิถีชีวิตเดิมให้คงไว้มาถึงลำพูนก็ต้องมีลำไย	การประกอบสร้างโดยการนำคำว่า “ดื่อกดีใจ” เป็นคำซ้อน แสดงถึงความรู้สึกดีใจ ประทับใจ เมื่อนำมาแต่งในกวีนิพนธ์ทำให้เกิดจินตภาพถึงความสุขสบายใจ ที่ได้มาจังหวัดลำพูน และคำว่า “ชื่นนอกชื่นใจ” เป็นคำซ้อนที่ให้ความรู้สึกที่ประทับใจ สบายใจ ภูมิใจในจังหวัดลำพูน ซึ่ง 2 คำนี้ เมื่ออ่านแล้วให้ความรู้สึกถึงความสุข

ข้อบทกวีนิพนธ์

สืหรับต้นหยง

ภูเก็ท น.140

ข้อความกวีนิพนธ์		โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ต้นหยงต้นหยง	หยงไรเล่าน่อง	แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนเพลงต้นหยง เปิดเรื่องด้วยเพลงต้นหยงเป็นการพรรณนาทะเลสีเห่ต้นหยงที่จังหวัดภูเก็ต การลำดับเรื่องตามลำดับสถานที่ กล่าวคือผู้แต่งเพลงกลอนจะแต่งไปเป็นบท แต่ละบทมีเนื้อหาไม่เหมือน เช่น บทแรกจะกล่าวถึงกลิ่นลมทะเลถึงแม้จะพัดกระหน่ำเท่าใด ชาวทะเลก็ยังมีความสุข บทที่สองเรื่องของชาวเล ไม่เคย เพราะชาวเลมิประสบการณ์สามารถคาดการณ์ทิศทางลง และฟ้าฝนได้ สำหรับบทที่สาม คนหนุ่มคนสาวชาวเลที่จะครอบครัวด้วยกัน พวกเขาได้สร้างบ้านที่อยู่อาศัย และมีเรือสำหรับทำมาหากิน เป็นต้นหากแต่มีความสอดคล้องจึงเป็นการลำดับไปที่ละเรื่อง การปิดเรื่องทิ้งท้ายไว้คิด กล่าวคือไม่ว่าพวกเขาจะออกไปทะเลไปเหนือได้ พวกเขาก็ยังจะสืบทอดเชื้อสายของชาวเลไว้	การประกอบสร้างด้วยคำว่า “ต้นหยงต้นหยง” เป็นนามตามความหมายคือ ชื่อไม้ต้นขนาดเล็ก ชนิดดอกเล็กออกเป็นช่อกระจุก สีเขียวอมเหลือง อ่อน มีกลิ่นหอมหรือดอก พิกุล ซึ่งนำมาแต่งเป็นเพลงศิลปะของจังหวัดภูเก็ต เมื่ออ่านให้ความรู้สึกไพเราะเป็นคำท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ วิถีชีวิตของชาวเล
หยงคอกจิกเล			
คลื่นลมก็โหม	ระดมเท		
แต่ชาวสีเห่	สีเรียงมย์		
เรือเอชเรือน้อย	เรือเจ้าจะลอย		
เรือเจ้าจะจม			
แต่เรือชาวเล	ไม่เคยล่ม		
อ่านน้ำจืดลม	อ่านฟ้าจืดดาว		
ต้นหยงต้นหยง	หยงไรเล่าน่อง		
หยงคอกมะพร้าว			
เจ้าใบไม้เหลือง	เล่าเรื่องราว		
คนหนุ่มคนสาว	สร้างเหย้าสร้างเรือ		
เรือเอชเรือเร่	จะเร่ไปไหน		
ไปได้ไปเหนือ			
จะอยู่ที่ไหน	ไม่จางเจือ		
สืบเลือดสืบเนื้อ	ชาวเรือชาวเล		

ข้อบทกวีนิพนธ์

โกสุมพิ

จ.มหาสารคาม น.170

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
แม่ไม่ร้ายถึงตระการ ร่มลานร่มรอบดินร่ม ทอดช้อยคล้อยไหวสาขลม ทอดห่มให้น้ำลำชี ค้อยเคลื่อนค้อยคล้อยค้อยไหล ค้อยไล่โลมดินถิ่นที่ โกสุมพิสัยพิสุทธี พงโกสุมพิพสุธา ที่ลึงที่ขวเล่นเด่นไต้ ลางลึงว้างไล่โลดถลา ไฟเฝ้าเห้ายาคอนปู่ตา พิทักษ์รักษาสารคาม ร่มน้ำร่มไม้ร่มเมือง ฝากเรื่องฝากราวหลากหลาย ทำมาหากินถิ่นงาม คงนามคงค่าสาระคน	คำประพันธ์ประเภทกลอนหก เปิดเรื่องด้วยการพรรณนา บรรยายภาพ กิ่งไม้ที่พัดตามแรงลมเคลื่อนไหวช้า ๆ เป็นเป็นร่มเงาให้แก่ พื้นแผ่นดิน การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ กล่าวคือพรรณนาลำน้ำที่ไหล ชโลมแผ่นดินอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีลิงที่ไล่กระโดด โดดเด่นในป่าคอนปู่ตา ต้นไม้แม่น้ำอุดมสมบูรณ์ ให้คนในจังหวัดได้ทำ มาหากิน การปิดเรื่องสุขนานุกรมทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงคุณค่าของแผ่นดิน ที่ ควรอนุรักษ์ไว้ให้แก่ลูกหลานต่อไป	การใช้คำกริยา “ร้าย” เป็นคำกริยาซึ่งให้ความ หมายถึงการเคลื่อนไหวโดยไม่หยุดนิ่ง เมื่อผู้อ่านได้ อ่านจะสามารถเข้าใจได้ทันทีว่า ร้าย เมื่อไปอยู่กับคำ ไฉจะทำหน้าที่บอกกริยาของคำนามนั้น ๆ ซึ่ง หมายความว่า เป็นการสื่อความหมายในตัวของคำว่า อยู่ในสภาพใด “ไล่โลม” เป็นการเคลื่อนไหวที่ค้อย ๆ ประคอง ลูบไล้ไป

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ไอ้โสะ โอะโสะไอ้ตะเนอ ฟังเคื่ออีหล่า เพลง แคนละเล่นลา จากวงหมอลำ ไม่มานำมาหนูน เหมือนพุ้นเหมือนก่อน ขับลำคำกลอน ยังคงสำเนียง ร้ายจำเรียง “...ตามใจ แม่น้องเถาะหล่า ผู้พี่เลี้ยงเฮามา จนูเฒ่าใหญ่...” ฟังเคื่อหล่าฟังไว้ วาดลืออีสาน คิดฮอดบุญคุณลาน บุญข้าวประดับดิน พ่อใหญ่พ่ออิน แม่ใหญ่แม่ยล กรั้นได้ฟ้าได้ฝน เฮ็ดไร่เฮ็ดนา ได้ข้าวได้ปลา เฮ็ดบุญสุนทรทาน เฮคือลูกอีสาน ผู้คือผู้ทน คนลำคนพื่อน อ่อนซอนเหลือหลาย แปลงปรับกลับกลาย คือใหม่คือเก่า น้องหล่ามาเว้า มาวาดลาลา วาดชีวิตชีวา ในวงหมอลำ	แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนหมอลำ เปิดเรื่องด้วยกลอนหมอลำ ใช้คำภาษาถิ่นอีสานในการแต่ง เกริ่นนำเรื่องว่าต่อไปจะเป็นการเข้าสู่ เนื้อเรื่องของกลอนหมอลำ การดำเนินบรรยายตามสถานที่ที่ประสบมา กล่าวถึงวิถีชีวิตของคน ภาคอีสาน มีบุญคุณ บุญข้าวประดับดิน การทำไร่ทำนา สะท้อนให้เห็น ความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นอีสาน ในส่วนการปิดเรื่องสุภาษิตธรรม แสดงให้เห็นถึงความสุขสงบของ คนท้องถิ่นอีสาน วิถีชีวิตเรียบง่าย ร้องหมอลำเพื่อความสนุกและผ่อนคลาย เพื่อสู้กับวันใหม่ต่อไป	การใช้คำภาษาถิ่นมาประกอบสร้าง เพื่อให้เกิด ความใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากขึ้น เกิดจินตนาการได้ อย่างชัดเจน ได้แก่คำว่า เคื่อ อีหล่า เถาะ พี่น คิดฮอด ผู้เฮา อ่อนซอน เว้า

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
บึงเก่าบ่อเก่าเล่าเรื่อง คู่มิ่งคูเมือง ร้อยเอ็ดสิบเอ็ดประตู หินแตกอิฐแตกเต็มคู เต็มขอบรอบคู ดินใหม่มาสร้างมาสรรค์ แต่งสวนแต่งสัตว์แต่งพันธุ์ ไม้ซ้อประชัน ประทุมพุ่มใบใสสี เหลืองแดงเขียวดาดยาคี บึงรอบบ่อรี เป็นบางเป็นบึงพลานุชัย สืบเชื้อสืบขนสืบสมัย เมืองกว้างเมืองไกล คือลูกคือหลานสุวรรณภูมิ เจ้าแก้วมงคลต้นปทุม แปร่งท่งท่าทุม ร้อยเอ็ดร้อยเพชรแผ่นดิน	แต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉบัง 16 เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย ความเป็นมาของจังหวัดเพื่อนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง กล่าวคือบึงพลานุชัยที่ ตั้งอยู่บริเวณกลางเมืองร้อยเอ็ด การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา กล่าวคือกวีนิพนธ์บึงพลานุชัย ได้ เล่าเรื่องความเป็นมาของบึงพลานุชัยว่าเป็นสัญลักษณ์ที่อยู่ คู่บ้านคู่มิ่งร้อยเอ็ดจนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งยังมีทั้งอิฐหินที่แตกเป็น ร่องรอยที่บ่งบอกถึงความหลัง และสร้างสรรค์ประดับตกแต่งใหม่เป็น สวนที่มีสัตว์ พันธุ์ไม้ตกแต่งอยู่รอบบึงพลานุชัย สืบทอดกันมา กลายเป็นเมืองให้ลูกให้หลานได้อาศัย การปิดเรื่องแบบสุนาฎกรรม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบึงพลานุ ชัยกับคนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่สืบสายกันมาอย่างยาวนาน	สำหรับกลวิธีการประกอบสร้างจะใช้ที่ สื่อความหมายเข้าใจได้ง่าย ได้แก่คำว่า “หิน แตกอิฐแตก” แสดงให้เห็นว่าหิน อิฐ มีการทุ พังมาแล้วเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นที่มาของการ ปรับปรุงใหม่ประดับ ตกแต่งสวนใหม่ และ คำว่า “เหลืองแดงเขียว” เป็นคำนามบอกสีได้ ชัดเจน

ข้อบทกวีนิพนธ์

หนองหารหลวง

จ.สกลนคร

น.185

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
โพนผาคือภูพาน อันทอดแผ่เป็นกำแพง มหาห้วยมิเคยแห้ง คือหนองหารละหานเห็น น้ำใหญ่และฟ้าใหญ่ มาเลี้ยงหย้าแผ่นดินเย็น ฝากเรื่องฝากราวเร้น เป็นตำนานพระธรณี เจ้าน้ำก็อยู่น้ำ และเจ้าดินอยู่ดินดี ชิงถิ่นล่องชิงที่ กลมเมืองทลายมาร ข่านน้ำและเกาะนี้ มีเสน่ห์มีตำนาน คนหาญแห่งหนองหาร บ่เคยเดือดบ่เคยหาย	กวีนิพนธ์เรื่องนี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 เปิดเรื่องด้วยการพรรณาสถานที่หนองหาร มีลักษณะเป็นโพนอยู่ที่อุทยานแห่งชาติภูพาน เป็นห้วยน้ำขนาดใหญ่ การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ เป็นการพรรณานองหานหลวง ที่มีขนาดใหญ่ที่ใช้หล่อเลี้ยงผู้คนในจังหวัดให้อยู่เย็นเป็นสุข มีตำนานที่มีเรื่องราวเล่าขานมากก่อนที่จะเกิดเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ สำหรับการปิดเรื่องแบบสุชนาฏกรรม ชื่นชมหนองหานนี้มีเสน่ห์ให้จากตำนานเรื่องเล่าขานมาจนถึงปัจจุบัน	ในการประกอบสร้างกวีนิพนธ์เรื่องนี้ใช้คำที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ได้แก่คำว่า “น้ำใหญ่” “ฟ้าใหญ่” เป็นคำที่วิเศษณ์ที่ใช้ขยายคำนาม ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้ทันทีว่าเป็นการเปรียบเทียบบึงหนองน้ำที่มีขนาดใหญ่เหมือนท้องฟ้า และการใช้คำภาษาถิ่นในการแต่ง เช่น “บ่” แปลว่า ไม่ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกใกล้ชิดเข้าถึงกวีนิพนธ์เรื่องนี้มากยิ่งขึ้น

ข้อบทกวีนิพนธ์

น่านน้ำพอง

จ.ขอนแก่น

น.189

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
น้ำนูนพูนพองกระเพื่อมพราว เป็นราวเป็นริ้วระลอกล่า ใบไม้ร้ายลมระเริงรำ พลี้น้ำพลี้นมระงมภู ภูเวียงพาดวงไปกลางฟ้า ทอดเทือกทิวทำประทับอยู่ ภูพานแผ่รอบเป็นขอบดู ยืนยงคงคู่ภูพานคำ ภูไพรให้น้ำเป็นลำพอง เลี้ยงดินถิ่นท้องที่สูงต่ำ ให้ชื่นให้เย็นเป็นประจำ ให้ฝนฟ้าดำในดินแดน น้ำพูนน้ำพองยังนองย่าน ลำชี้อีสานเลี้ยงคนแสน คนดีคอกขุนและเลี้ยงคน ขับกล่อมขอนแก่นชั่วกับกาลปี่	ใช้การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน เปิดเรื่องพรรณนา บรรยากาศที่น่านน้ำพอง ลำน้ำที่ไหลผ่าน ต้นไม้ใบไม้ที่เคลื่อนไหวไป ตามลม การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ กล่าวคือพรรณนาเล่าเรื่องราว ตามสถานที่นั้น ๆ ผู้แต่งพรรณนาภูเวียง เป็นเทือกเขาขนาดที่มีพื้นที่ติด หลายอำเภอ มีป่าไม้ และลำน้ำพอง เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ การปิดเรื่องแบบสุภาษณากรรม บอกเล่าถึงความอุดมสมบูรณ์ของ ชาวอีสานที่มีแม่น้ำคอยให้ความชุ่มชื้นหล่อเลี้ยงคนในภาคอีสาน มีผู้คน ที่มีน้ำใจ มีเสียงแคนบรรเลงกล่อมเกล้า แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ไม่ วุ่นวาย มีความสุขแบบเรียบง่าย	มีการใช้คำที่แสดงถึงการเคลื่อนไหว โดยใช้ คำว่า “ร้าย” เป็นคำกริยาซึ่งให้ความหมายถึงการ เคลื่อนไหวโดยไม่หยุดนิ่ง เมื่อผู้อ่านได้อ่านจะ สามารถเข้าใจได้ทันทีว่า ร้าย เมื่อไปอยู่กับคำใดจะ ทำหน้าที่บอกกริยาของคำนามนั้น ๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นการสื่อความหมายในตัวของตัวเองว่าอยู่ในสภาพ ใด และคำว่า “กระเพื่อมพราว” “พลี้น้ำ” ก็เป็นคำที่กริยาแสดงการ เคลื่อนไหว

ข้อบทกวีนิพนธ์

หาดดอกเกด

จ.กาฬสินธุ์

น.195

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
น้ำฟ้าสีฟ้าระยิบระยับ แดดย้อมน้ำจับเป็นครามเขียว เรือรำน้ำรีวเป็นทิวเทียว ไล่ระลอกกลอกเกลียวกับกรวดแสง เวี่ยงฟ้าฟากพูนภูกุ่มข้าว ภูสิงห์สาดขาวในย่านแหล่ง ภูป้อพ่อพระอยู่ผาแพง ครึ้มไม้ไพรแพงกำแพงน้ำ คี้อเขื่อนลำปาวเป็นลำไหล เลี้ยงไพรเลี้ยงพื้นให้ชื่นฉ่ำ ไสรจสรกาฬสินธุ์ถิ่นแพงคำ ดินค่าน้ำชุ่มสุหร่ายริน ใสส่องส่องหาดดอกเกดแผ้ว เจ้ากระเเดดแก้วศรีกาฬสินธุ์ น้ำแก้วนํ้าก่านํ้ากองดิน สร้างถิ่นสืบถิ่นอีสานเทอญ	เป็นการแต่งกวีนิพนธ์ประเภทกลอน เปิดเรื่องแบบพรรณนา บรรยายภาพที่หาดดอกเกด น้ำเคลื่อนไหวตามกระแสลมเป็นระยิบระยับ เมื่อกระทบกับแสงแดด เรือเคลื่อนไหวขึ้นลงตามคลื่นน้ำเรียงเป็นแถว การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ ผู้แต่งพรรณนาบรรยายภาพ โดยรอบหาดดอกเกด มองเห็นเป็นเวี่ยงฟ้าสุดลูกหูลูกตา มีต้น ไม้เรียงราย มีเขื่อนลำปาวที่เป็นแหล่งหล่อเลี้ยงดิน ไม้ป่าเขาดินน้ำอุดมสมบูรณ์ และ ที่ทำมาหากินของผู้คนในจังหวัดกาฬสินธุ์ การปิดเรื่องแบบสุนาฏกรรม แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ ทั้งน้ำท่าที่คอกหล่อเลี้ยงดินให้ชุ่ม เนื่องจากการคนอีสานทำเกษตรกรรม ดินดีชุ่มฉ่ำทำให้เพาะปลูกได้ คนในท้องถิ่นก็จะอยู่อย่างมีความสุข	ใช้การประกอบสร้างคำกริยา ได้แก่ “ร้าย” เป็น คำที่แสดงอาการ แสดงถึงการเคลื่อนไหว เมื่อผู้อ่าน ได้อ่านจะสามารถเข้าใจได้ทันทีว่า ร้าย เมื่อไปอยู่กับ คำใดจะทำหน้าที่บอกกริยาของคำนามนั้น ๆ ซึ่ง หมายความว่า เป็นการสื่อความหมายในตัวของคำว่า อยู่ในสภาพใด คำวิเศษณ์ ได้แก่ “ระยิบระยับ” เป็นลักษณะที่ เคลื่อนไหววิบวับ

ชื่อบทกวีนิพนธ์

แพรวา

จ.ภาพสินธุ์

น.196

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
เหยียบไม้ขึ้นยกใหม่ กระสวยสอดเป็นไหมสี ก้อยน้อยมือน้อยนี้ ค่อยคัดลายค่อยจิดลาย ดอกดาวก็พราวดวง ดอกดาบั้งสลับระบาย ดอกจอกดอกจันทน์กระจาย จนดอกส้านก็แดงใส บัวน้อยงูลอยน้ำ หางปลาแวววาวไหว ใบนุ่นก้านทองใบ นาคหัวจุ่มก้ามปูประจัน ก้อยน้อยสะกิดเน้น เป็นลายพันทมาพัน แพรวผ้าแพรวาผัน สะไบสาวผู้ไทยสวย	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภท กาพย์ยานี ๑๑ เปิดเรื่องด้วยบรรยายการทอผ้าแพรวา โดยเหยียบไม้ขึ้นเพื่อยกไหมแล้วสอดกระสวยไหมที่เป็นไหมสีต่าง ๆ แล้วค่อยใช้มือในการทำลายจิดลาย การดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน กล่าวคือเป็นการบรรยายตลอดลายผ้าไหม ปิดเรื่องด้วยความประทับใจจากการบรรยายตลอดลายการทอผ้าไหมเป็นผ้าแพรวาที่มีลายสวยงาม ที่สาวผู้ไทยใส่เป็นสะไบ	การประกอบสร้างคำว่า “พราว” เป็นคำวิเศษณ์ที่ทำให้เกิดจินตภาพที่เลื่อม ๆ หรือเป็นแวววาว คำว่า “วาวะวาวไหว” เป็นคำวิเศษณ์ ที่มีการเล่นเสียง เพื่อให้กวีนิพนธ์มีความไพเราะ ซึ่งทำให้เกิดจินตภาพความแวววาว ละเอียดระยับให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

ข้อบทกวีนิพนธ์

โปงลาง

จ.กาฬสินธุ์

น.197

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ประดิษฐ์ลายร้อยลายจำเรียงเล่น จำหลักเป็นโปงลางแต่ปางหลัง ช่วยดีเกราะเกาะไม้ให้เพลินฟัง ลมประดังพัดพร้าวอยู่พร้าวพรุ ลมจากฟ้ามาพ้อนออนซอนไม้ น้ำค่อยสาดกระเซ็นไหลค่อยไถ่ลู่ ค่อยโลมดินถิ่นแล้งระแหงคู ที่แมงกูดอมดอกในแดนคง เย็นสายน้ำโดนดาดมดกต้อง แล้วไหลล่องลงที่ลำชีหลง นกไซบินข้ามทุ่งมุ้งฉัตร แมงคืบเต่าไต่ลงตามร่องธาร แล้วน้ำแล้งแห้งเห็นกาเดินก้อน ผะผั่วร้อนซอนซุกทุกหย่อมย่าน ลำดั่งหาวชวาวแดนแมนวิมาน สอดประสานสร้อยสายลายโปงลาง	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนแปด เปิดเรื่องแบบ พรรณนาโปงลางว่ามีการแต่งทำนองในการเล่น การเล่นโปงลางมีมา ยาวนาน แต่ก่อนเป็นการดีเกราะเกาะไม้ให้เป็นเสียง การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ โดยการพรรณนาลักษณะที่พบขณะนั้นผู้ แต่งพรรณนาธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีลมพัดต้นไม้ น้ำที่ไหลลงมา กระเซ็นลงพื้นดินที่แห้งแล้งให้ชุ่มฉ่ำ สายน้ำดาดโดน ไหลมาบรรจบกับ แม่น้ำชี เป็นต้น การปิดเรื่องสุนาฎกรรม สะท้อนให้เห็นว่าภาคอีสานมีแผ่นดินที่ แห้งแล้ง แต่ผู้คนก็มีความสุขจากทำนองเพลงเสียงดนตรีที่ไพเราะอย่าง โปงลาง และการลำดั่งหาว ซึ่งมีความเชื่อการลำดั่งหาวบูชาพญาดิน ก็จะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล	การใช้คำภาษาถิ่น ได้แก่ “ออนซอน” เป็นคำที่ หมายถึงความงาม ไพเราะหรือซาบซึ้ง จะทำให้เห็น ว่า การใช้คำภาษาถิ่นสามารถจินตนาการได้ชัดเจน และรู้สึกความเป็นท้องถิ่นอีสานมากขึ้น การใช้คำวิเศษณ์ ได้แก่คำว่า “พร้าวพรุ” เป็นคำ ที่ทำให้ความรู้สึกว่าเพิ่มขึ้นมากมาย “ผะผั่ว” แสดงให้ เห็นว่าอยู่ในสภาพอากาศที่ร้อนผั่วและคำว่า ผะผั่ว เป็นการเล่นเสียงพยัญชนะ เพื่อให้เกิดความไพเราะ

ข้อบทกวีนิพนธ์

พระราชนิพนธ์

จ.นครพนม น.200

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
กำแพงแก้วกำยชุ่ม เสมอ เบิกช่องบัญชาครา- ระหวะไหว อุรังคราตุพระพุทธา- นุกาพเพ่ง พระราชนิพนธ์ประนมไว้ เวียคล้องลำโพง โองคินยอมน้ำธาตุ ประคิษฐาน ล้ำกษัตริย์ราชบริพาร สะพริบพร้อม ช้างม้ามิ่งมโนญาณ พยุหบาท เทวราชกุมารชล้อม หล่อเลียงรักษา ราหูกาลจักรเบื่อง ทวารบัง โปรยประดับดอกประดั่ง ดอกเต็ม กงล้อพระสัจจ ผจงประจักษ์ พนมพุ่มบายศรีเยี่ยม หยครือยรินธรรม องค์ธรรมพระราตุพริ้ง พนมธรรม พนมจิตผู้จิตประจำ ประจักษ์แจ้ง สูงสุดต่ำสุดสัม- ฤทธิ์ศักดิ์ สิทธิแล ตราบช่วงโขงไปแล้ง ไปล้นพนมสถาน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ การเปิดเรื่องบรรยายลักษณะเป็นเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจตุรัสก่อด้วยอิฐกล้ายกำแพง มีความเป็นมาตามตำนานของพระราชนิพนธ์ในอุรังคินทนาว่าเป็นสมัยหนึ่งในปัจฉิมโพธิกาล พระพุทธเจ้า และเป็นพระราชนิพนธ์ที่อยู่คู่กับลำน้ำโขงมา การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ กล่าวคือผู้แต่งได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมาตามตำนานได้กล่าวไว้และบรรยายสถานที่โดยรอบพระราชนิพนธ์ ปิดเรื่องสุกษากรรม ผู้แต่งกล่าวถึงความพระราชนิพนธ์เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พระพุทธเจ้าใช้เป็นที่พักผ่อนพระพุทธานุชาและปัจจุบันเป็นที่นมัสการบูชาของบุคคลทั่วไป	การใช้กลวิธีการประกอบสร้าง ได้แก่ คำว่า “พริ้ง” เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ความสวยงาม น่าพึงใจ เมื่อใช้คำนี้จะทำให้เกิดจินตภาพของความงามได้อย่างชัดเจน

ข้อบทกวีนิพนธ์ พระปฐมเจดีย์ จ.นครปฐม น.208

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ล้นทมรมลนผานสี ขาวแดงแสดดี เหลืองส้มชมพูพรว หอร้งรังรายเรียงราว ล้อมรอบระเบียบขาว รายระชะพระวิหารทิศหน องค์พระปฐมตั้งแต่งสกล ตระการบันดล ดำเนินพระธรรมจักรา เข้มมา เหตุปภา ปฐมธรรมคา สถาปนาพุทธศาสน์สืบศรี สืบยุคทวารวดี แผ่นไผทไผที พิทักษ์พระธรรมธำรง ตำนานพญาพานพญา ก่อพระสถูปทรง เป็นองค์พระปฐมปธานสถาน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉบัง 16 เปิดเรื่องพรรณนาบรรยายภาพ การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ ซึ่งเป็นการดำเนินเรื่องที่ผู้แต่งพบในขณะนั้นก็ได้พรรณนาถึงบริเวณพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม มีดอกกลั่นทมหลากสี มีระฆังแขวนเรียงเป็นแถวขาวตามแนวระเบียบ มีพระปฐมเจดีย์ที่ตั้งตระหง่านอยู่มาจนพร้อมทั้งมีศาลาสำหรับกราบไหว้ สืบทอดกันมา เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวให้คนในแผ่นดิน การปิดเรื่องแบบหักมุม เป็นการจบแบบเหนือความคาดหมายของผู้อ่าน เนื่องจากการดำเนินเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันซึ่งได้พรรณนาบรรยายภาพ แต่พอปิดเรื่องด้วยการกล่าวถึงตำนานเหตุที่สร้างพระปฐมเจดีย์ กล่าวคือตำนานพญาหงษ์พญาพาน ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจได้	การประกอบสร้างด้วยคำว่า “พรวพราว” เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งให้ความรู้สึกถึงอาการที่เคลื่อนไหวพร้อม ๆ กันทีละมาก ๆ และคำว่า “เรียงราย” เป็นคำกริยา เมื่ออ่านแล้วทำให้เกิดจินตภาพของระฆังที่แขวนหน่วงเหนี่ยวไว้โดยเรียงกันไปยาว ๆ

ชื่อบทกวีนิพนธ์

พลอยไพลิน

จ.กาญจนบุรี น.217

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
พรแสวงพลอยสีน้ำเงินใส ระบายเหลี่ยมเจียรระโนผนิกแสง กลอกกลิ้งน้ำแก้วประกายแรง เว้งว้างร้างแวงวะวับวาว ขุดดินคันดินหุบหินเหว จุดเปลวปลั่งประกายกระจายหา ก้อนดินถดดวงขึ้นแข่งดาว น้ำพลอยเรืองพราวกระพริบพริบ หลักเจียรเหล็กงานเจียรระโน ตัดเหลี่ยมแต่งไล่ให้คมกริบ กรอมมูมรับอยู่วับวิบ แสงว้างไหวระยิบระยับพริ้ว จากมือถึงตามถึงใจ เจียรระโนน้ำฟ้ามาสอดสร้อย น้ำเงินน้ำงามน้ำฤดอย ก้อนพลอยไพลินดินเมืองกาญจน์	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน เปิดเรื่องแบบ พรรณนาพลอยไพลินอัญมณีกาญจนบุรีหรือพลอยเมืองกาญจน์ ที่มี ชื่อเสียงโด่งดัง พลอยสีน้ำเงินเป็นระยิบ กลอกกลิ้งไปมาเป็นแสงแวววับ การดำเนินเรื่องตามลำดับเรื่องเล่าบรรยายขั้นตอนการทำพลอย ตั้งแต่การขุดพบ เลือกลักษณะ จากนั้นนำมาเจียรระโน ตัดแต่งให้มี รูปแบบลักษณะที่สวยงาม การปิดเรื่องสุขนากุกรรม เป็นการกล่าวชื่นชมความงดงามของ พลอยไพลิน ซึ่งเป็นพลอยที่มาจากการผลิตจากจังหวัดกาญจนบุรี หรือที่รู้จักกันส่วนใหญ่ว่าพลอยไพลินเมืองกาญจน์	การใช้คำวิเศษณ์ ได้แก่ “เว้งว้างร้างแวงวะวับ วาว” “พราวกระพริบพริบ” “ระยิบระยับ” ให้ ความรู้สึกถึงแสงที่เคลื่อนไหววับ และคำวิเศษณ์ ที่ทำให้ความรู้สึกว่าแสงสว่างมาก ได้แก่ “ประกาย” ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำวิเศษณ์ดังกล่าวให้ความรู้สึกที่ แตกต่างกัน

ชื่อบทกวีนิพนธ์

แม่ศรีอีแซว

จ.สุพรรณบุรี

น.222

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ลมไล่ไฟสี่สานเพลง วังเวงแว่วแว่ววิเวกเสียง แม่เพลงอีแซวส่งสำเนียง ร่ำรำชหมายเรียงมาชวนร้อง มาเถิดหนากระไรแม่มา ขอเชิญแม่มาสนทนาทำนอง แม่เพลงสุพรรณศรีประจันต์ขวัญจิต ลือทั่วสิบทิศ เพลงอีแซวเสียงทอง ทุ่งทำนาทุ่ง ถึงเมืองกรุงเมืองไกล คนเมืองกาญจน์บ้านไกล ยังอยากได้เที่ยวดอง ว่าสุพรรณเมืองเพลง เมืองนักเลงนักรัก มุ่งหมายใจสมัคร คงจะไม่หม่นหมอง ถึงหน้าเก็บหน้าเกี่ยว จะช่วยเกี่ยวช่วยเกี่ยว จะควงเคียวเคียวคอย หมายถึงเป็นคู่ประคองฯ ลมไล่ไฟสี่สานเสียง สำนวนสำเนียงเสนาะสนอง เสน่ห์เพลงสุพรรณคือคัดลอก ทำนองสำเนียงเสียงสุพรรณ	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนผสมกลอน เพลง เปิดเรื่องพรรณนาบรรยากาศ ได้ยินเสียงเพลงแว่วดังมากับ สายลม เป็นสำเนียงเสียงเพลงอีแซวที่ชวนให้ร้องตาม การดำเนินเรื่องด้วยกลอนเพลง โดยกล่าวไปตามลำดับ กล่าวถึงความเป็นมาของเพลงจากครูเพลงขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นบุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องให้เป็นตำนานแม่เพลงอีแซว ความสัมพันธ์ของเพลงอีแซวกับคนสุพรรณที่มานาน สะท้อนภาพ วิถีชีวิตของคนในจังหวัดสุพรรณ และความเป็นเอกลักษณ์ประจำ ท้องถิ่น การปิดเรื่องจะปิดด้วยกลอนสื่อให้เห็นถึงความสุขจากการฟัง เพลง สำเนียงที่ไพเราะเสนาะหู ซึ่งเป็นเสน่ห์ของเมืองสุพรรณบุรี	สำหรับกลวิธีการแต่งการใช้กลุ่มคำนาม “ทุ่ง ทำนาทุ่ง” แสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นและเพื่อให้มี สัมผัสในเพื่อความไพเราะ คำวิเศษณ์ได้แก่ “วังเวก” “วิเวก” แสดงให้เห็น ว่าอยู่ในสภาพที่เงียบงัน และคำว่า “หม่นหมอง” ก็ อยู่ในสภาพที่รู้สึกไม่สบายใจ หรือไม่สดชื่น

ข้อบทกวีนิพนธ์

สร้อยสัทวา

จ.อยุธยา น.228

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
สัทวามาถึงบึงพระราม เมื่อเย็นยามสายัณห์ตะวัน บัวเขยบันดอกเด่นเป็นประจำ บัวจะล้าแล้วหรือแก้วบัว ใครจะเด็ดดอกไม้ไปไหว้พระ ที่ริมสระหนองโสนโพล์พลัดลัว ทั้งโชนทับกรับจิ้งเคยหรีงรว วันนี้มีมัดแล้วแก้วพี่เอช ๕ สัทวาเพลินฟังยังจำได้ เสียงขับไม้มโหรีที่วังหลวง ทั้งกาพย์เห่เรือหงส์ประยงค์ยง ลอยโพยมโลมล่องพระทรวงไทร ภูเขาทองนอนน้ำเคยข้าทุ่ง เก็บผักนึ่งสันตวราน้ำใส สร้อยดอกกรักสัทวาไอ้อาลัย เป็นห่วงโขยอุชูลับลาเอช	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนสัทวา การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาถึงบรรยากาศยามเย็นที่บึงพระราม บึงน้ำขนาดใหญ่กลางเกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดอกบัวบานเด่นประจำในบึง ซึ่งผู้แต่งได้ให้ความรู้สึกเหมือนการบอกเล่าสถานที่แห่งนี้ การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา พรรณนาบรรยากาศตอนเย็น ดวงอาทิตย์ที่กำลังจะลับขอบฟ้า ทำน้ำที่เคยเก็บดอกไม้ไปไหว้ ยามนี้เริ่มมีดสัว ได้ยินเสียงดนตรี โชนทับกรับจิ้งและเสียงหรีงเรไร เหมือนที่เคยฟังเสียงขับไม้มโหรีในวังหลวง โดยการปิดเรื่อง โสภนาฏกรรม กล่าวคือผู้แต่งแสดงถึงความอาลัยที่จะต้องลาจากจังหวัดอยุธยา หวนคิดถึงความหลังว่าเคยเก็บผักนึ่ง ผักสันตวาที่ลำน้ำวัดภูเขาทอง	สำหรับกลวิธีการประกอบสร้าง ได้แก่ “เย็นยามสายัณห์ตะวัน” เป็นกลุ่มคำนามให้ความหมายที่คล้ายกัน หมายถึงเวลาตอนเย็น คำนามวิเศษณ์ ได้แก่คำว่า “มัดมัด” สื่อความรู้สึกได้ 2 ความหมาย คือความหมายแรกเป็นเวลาตอนเย็นที่เริ่มมืดแล้ว และ ความหมายที่สองรู้สึกเศร้าที่ต้องจากลา

ข้อบทกวีนิพนธ์

พระนอนขุนอินท์ จ.อ่างทอง น.232

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ป็นดินขึ้นเป็นอิฐ แล้วก่ออิฐเป็นองค์พระ ไสยาสน์ ณ อาสนะ ที่กลางทุ่งพระโพธิ์ทอง พลั่วเกศมาลาแก้ว วะเวาแสงตะวันส่อง กลาดไธพระศกรอง ตะลัไธราวจดิย์ พัคตรัหันสู่หนเหนือ ขนงแนบพระเนตรวี นาสิกพระโอยฐ์ศรี ลำแดงเดชพระเมตตา พิงพฤษัยในพงพี และทอดองค์ลงทุ่งท่า สืบทอดพระศรัทธา พุทธศาสน์แห่งชนสยาม	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 เปิดเรื่องด้วยการบรรยายพระนอนขุนอินท์ ขั้นตอนการทำ ซึ่งเริ่มการปั้นดินขึ้นเป็นอิฐแล้วจากนั้นก็ก่ออิฐจนเป็นองค์พระนอน อยู่ที่อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา โดยบรรยายลักษณะของพระนอนขุนอินท์ ความงดงามของพระรัศมีซึ่งเปล่งอยู่เหนือพระเศียรของพระพุทธเจ้า พระพัคตรัของพุทธองค์หันไปทางทิศเหนือ บรรยายพระพัคตรั และความเมตตาของพระนอนขุนอินทร์ที่มีต่อปวงชน ปิดเรื่องด้วยความรู้สึที่ศรัทธาในพุทธศาสนา พระนอนขุนอินท์ที่ท่ามกลางทุ่งนา การแสดงให้เห็นถึงเคารพบูชา ความศรัทธาเลื่อมใสของปวงชนชาวไทย ตามแก่นพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมปาฐกถาของพุทธทาสภิกขุ	การใช้คำวิเศษณ์ ได้แก่คำว่า “วะเวา” เป็นแสงที่มีลักษณะวูบวาบระยิบระยับ แสงที่มีการเคลื่อนไหว กลุ่มคำนาม ได้แก่คำว่า “ทุ่งท่า” สื่อความหมายให้เห็นถึงบริเวณกว้างเป็นที่สำหรับพระพุทธองค์

ชื่อบทกวีนิพนธ์

โอ่งมังกร

จ.ราชบุรี

น.253

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ไหลเลื่อนเคลื่อนจากแผ่นดินใหญ่ ค่อยไหลลงลำแม่กลองแหล่ง ราชบุรีเรรินดินแดง ได้แรงได้น้ำน่านาดี ขุดดินคันดินเป็นดินแก้ว ขึ้นแล้วเป็นรูปเป็นทรงสี่ นิ้วปาดปาดปาดไหวท่าที่ มังกรจรลีจำแลงลง โลมเกล็ดเกลือกม้วนทะยานเมฆ คายแก้วแววเสกประกายส่ง โหมไฟไล่น้ำเคลือบคลายคง คลี่คลื่นขึ้นขยงอยู่ยืนยาว เคล้าน้ำคลำดินคลุกหินไฟ จับใจมังกรให้พ่อนหา รับดินรับน้ำรำเรื่องราว เป็นด้าวเป็นวังโอ่งมังกร	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน การเปิดเรื่องด้วย พรรณนาความเป็นมาของโอ่งมังกรว่ามีการนำมาจากแผ่นดินใหญ่ ซึ่ง หมายถึงประเทศจีนผ่านมาทางลำแม่น้ำกลอง และมาอยู่ที่จังหวัดราชบุรี การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา กล่าวคือการพรรณนาให้ทราบถึง ประวัติความเป็นมาของโอ่งมังกร มีต้นกำเนิดมาจากเมืองจีน ซึ่งจังหวัด ราชบุรีเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการทำโอ่งมังกร เนื่องจากมีดินมีน้ำดี จากนั้น ได้พรรณนาขั้นตอนการทำ ตั้งแต่ขุดดิน นำมาขึ้นเป็นรูปทรง ทำลวดลาย มังกร นำไปเผา จนได้เป็นโอ่งมังกรที่พร้อมสำหรับรองน้ำ จะเห็นได้ว่าผู้ แต่งได้มีการลำดับเรื่องราวไปเป็นขั้นตอนการเกิดก่อนหลัง จากกวีนิพนธ์การปิดเรื่องสื่อให้เห็นว่าก่อนที่จะมาเป็นรูปเป็นร่างมีการ ดำเนินการมาอย่างไร และประโยชน์จากโอ่งมังกรที่ให้สำหรับรองน้ำ	สำหรับการใช้กลวิธีการประกอบสร้างจะ ใช้คำที่เข้าใจง่าย สื่อความหมายที่ตรงไปตรงมา ได้แก่ คำว่า “ไหลเลื่อนเคลื่อน” เป็นกลุ่มคำกริยาที่ให้ ความหมายว่า การเคลื่อนย้าย “ปาดปาดปาด” หมายถึงการเคลื่อนไหวย่างฉับไว ซึ่งการใช้ คำกริยาเรียงกันเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้อย่าง ชัดเจนและเพื่อเป็นการเล่นคำให้เกิดความไพเราะ

ข้อบทกวีนิพนธ์

ปรางค์กู่

จ.ชัยภูมิ น.292

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
หินแลงละแท่งท่อน ค่อยซ้อนทรงเป็นองค์ปรางค์ ก่อรูปสถูปวาง กำแพงแลงเป็นเหลี่ยมล้อม สลักหินเป็นองค์พระ สมาริจกรมกรอม ศรีทราแห่งขุนจอม มาแผ่ไว้ในบริเวณ ทับหลังก็จำหลัก เป็นหน้ากาลประมาณเกณฑ์ รังรักษ์พระอิเหนทร์ ให้อยู่ชั่วศรัทธาชน หินทรายโตรมสลัก เป็นชกนาคอยู่กลางน เร็ดร้างอยู่กลางน ให้อปรางค์กู่ชัยภูมิ	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 การเปิดเรื่องแบบบรรยายลักษณะปรางค์กู่ เป็นโบราณสถาน เป็นหินมีฐานสี่เหลี่ยม สร้างด้วยศิลาแลง การดำเนินเรื่องเป็นการบรรยายลักษณะของปรางค์กู่ภายในบรรจุพระพุทธรูป เป็นศิลปะที่มาจากขอม ซึ่งมีความหมายถึง พระพุทธเจ้าทรงมีความรู้การแพทย์ ทำให้ประชาชนมีความสุขและไม่มีโรค การเปิดเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่บัดนี้ปรางค์กู่แห่งนี้ได้เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลาโบสถ์วัดนี้สร้างเร็ดมาหลายปี และเริ่มร้างปราศจากผู้คน	การใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่ามีเนื้อเรื่องที่เกี่ยวกับวัด พระ ซึ่งจะเป็นคำเฉพาะซึ่งบางที่ผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์หรือต้องมีความรู้ถึงจะสามารถเข้าใจความหมาย เช่นคำว่า “หินแลง” ก็คือศิลาแลงที่มีลักษณะเป็นแท่งทำมาจากท่อนหินแล้ววางซ้อนกันขึ้นเป็นสถูป

ข้อบทกวีนิพนธ์

หนวดดอกฝ้าย

จ.เลข น.299

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ฝ้ายเพื่อนเดือนรางสาขาสาย สายหมอกดอกฝ้ายชายฉ่ำ ฉ่ำน้ำค้างชุ่มนุ่มน้ำ น้านมดอกคำเชียงคาน คานน้ำลำโขงโค้งคุด คุดคู้กุดแก่งย่าน ย่านฝ้ายห่มภูพลีพาน พานพอกหมอกม่านมุงเมือง เมืองหนานน้ำหนานภูหนาน หนาวดาวหนาวตะวันนานเนื่อง เนื่องน้ำโขงคล้อยลอยเรื่อง เรื่องราชร้ายเรื่องราวไกล ไกลลิบไกลเลยไกลลับ ลับเลื่อนเหมือนกลับมาใกล้ ใกล้เลยใกล้แล้วใกล้ใจ ใจไม่ไปจากเลยเลย	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนหกกลบทัวพันหลัก การเปิดเรื่อง พรรณนาบรรยากาศเป็นช่วงเวลาสายๆ มีหมอกค้างชุ่มฉ่ำด้วยน้ำค้างที่อยู่บนดอกฝ้ายและดอกคำ(ภาษาอีสาน)หรือดอกคำฝอย อยู่ที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่ โดยผู้แต่งได้พรรณนาสถานที่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย บรรยากาศท้องฟ้า สายหมอกที่ปกคลุมทุ่งดอกฝ้ายให้ชุ่มฉ่ำ จากนั้นก็พรรณนาถึงอำเภอเชียงคานนี้ติดกับแม่น้ำโขง มีอากาศที่หนาวเย็นทั้งกลางวันและกลางคืน เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำโขง และกล่าวถึงว่าแม่น้ำโขงไหลไปเป็นสายยาว จะเห็นได้ว่าการลำดับเรื่องราวถึงสถานที่ต่าง ๆ โดยมีความสอดคล้องกันตลอดทั้งเรื่อง การปิดเรื่องสุขนานุกรรม ผู้อ่านรู้สึกถึงความสุขที่ได้เห็นธรรมชาติจากการเล่นคำต่างๆ ของผู้แต่ง มองเห็น เช่น ไกลลิบไกลเลยไกลลับ เป็นจังหวะของการเล่นคำ รู้สึกถึงความไพเราะและสนุกสนาน	การใช้กลวิธีการประกอบสร้าง ได้แก่ “ฉ่ำน้ำค้างชุ่มนุ่มน้ำ” เป็นคำที่ให้ความรู้สึกถึงความฉ่ำจากน้ำค้างที่ค่อย ๆ ลงมาปกคลุม และ “ไกลลิบไกลเลยไกลลับ” คำว่า “ไกล” เป็นเล่นคำวิเศษณ์ ทำให้กวีนิพนธ์มีจังหวะผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลินไปด้วย

ข้อบทกวีนิพนธ์

หนองหานน้อย

จ.อุดรธานี

น.310

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ห้วยน้ำหนองหานน้อย มาแต่น้ำไม่เห็นหนอง ดอกหญ้าเป็นใยของ และบึงบัวสลับใบ ธาตุแก้วบนดอนแก้ว ก็เก๋คร่ำเป็นคราบไคล กลับกระจำงอยู่กลางใจ ที่บูชาศรัทธาชน ทุ่งโน้นและเถียงนา ที่นกว่อนอยู่เวียนวน คือทุ่งคือมณฑล ที่แผ่นดินอุดมดี สร้างเมืองแล้วสร้างมิ่ง แลสร้างสิ่งอันเป็นศรี หนองหาน ณ วันนี้ จักสืบเนื่องอยู่นานไกล	กวีนิพนธ์เรื่อง หนองหานน้อย จากจังหวัดอุดรธานี แต่งคำ ประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 เปิดเรื่องบรรยายให้รู้ว่ามีหนองหาน หานนี้ที่แห่งแสงจนไม่เห็นว่าเป็นหนองน้ำที่มีบึงบัวที่ตั้งเด่นอยู่ การดำเนินเรื่องตามสถานที่บรรยายถึงวัดพระธาตุดอนแก้ว ถึงจะ เป็นวัดที่เก๋ที่เต็มไปด้วยคราบไคล แต่ก็ยังเป็นทีเคารพไหว้บูชาของคน ทั่วไป มองไปมีทุ่งนา เถียงนา บรรยากาศท้องทุ่งที่มีนกบินว่อนบน ท้องฟ้า มีแผ่นดินดีที่อุดมสมบูรณ์ การปิดเรื่องแบบทิ้งท้ายให้คิด ผู้คนได้สร้างบ้านสร้างเมืองที่อยู่ อาศัยที่บริเวณแห่งนี้ แล้วภายภาคหน้าหนองหานแห่งนี้จะมี อยู่หรือไม่	การใช้คำประกอบสร้างกวีนิพนธ์เรื่องนี้จะใช้ คำที่เข้าใจง่าย ได้แก่ “ก็เก๋คร่ำเป็นคราบไคล” สื่อ ความหมายเข้าใจชัดเจนทันทีว่ามีสภาพที่เก๋คร่ำที่ เต็มไปด้วยคราบไคล “นกว่อน” เป็นคำวิเศษณ์ที่ แสดงอาการเคลื่อนไหวไปในอากาศเป็นฝูงหรือเป็น จำนวนมาก

ข้อบทกวีนิพนธ์

น้ำป่าสัก

จ.เพชรบูรณ์

น.316

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
น้ำห้วยละหานไหล เป็นลำแควค้อยแผ่สาย ชานเขาเขียบเระราย จากเทือกทิวถึงทุ่งทอง ผ่านหล่มแล้วหล่มเล่า ลาดหล่มเก่าอันเรืองรอง หล่มสักปะสมสอง ประสานล่งเป็นลำไหล แผ่นดินได้อิ่มน้ำ และแผ่นดินได้อิ่มไพร แผ่นดินอกได้อิ่มใจ จากป่าสักสู่เจ้าพระยา เห้ายใหญ่จนเมืองใหญ่ จำเรญเร็วไปโศดหล้า เรื่อยไหลไปซ้ำซ้ำ แม่ป่าสักศักดิ์สิทธิ์เสมอ	กวีนิพนธ์เรื่อง น้ำป่าสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แต่งคำประพันธ์ ประเภทกาพย์ยานี ๑๑ เปิดเรื่องพรรณนาสถานที่ห้วยน้ำป่าสักซึ่งเป็นลำ น้ำที่ไหลมารวมกันจากเทือกเขาสูงสู่ท้องทุ่งนา การดำเนินเรื่องตามลำดับสถานที่พรรณนาให้เห็นว่าลำน้ำป่าสัก ไหลผ่านอะไรบ้าง ซึ่งไหลผ่านหล่มโคลนเก่าลงไปทีราบลุ่มผ่านอำเภอ หล่มสัก และลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับการปิดเรื่องแบบสุขนานุกรรม ไม่ว่าบ้านเมืองจะเจริญขึ้น ไปอย่างรวดเร็ว แต่ลำน้ำป่าสักดีแห่งนี้ก็ยังเคลื่อนไหวไปซ้ำ ๆ	การใช้กลวิธีการประกอบสร้าง ได้แก่คำว่า “ชานเขา” หมายถึงแผ่กระจายไปทั่วเข้าไปในซอก เขาเล็ก ๆ ที่น้ำเขาเป็นทางลงมา การใช้คำว่า “หล่ม” เป็นการเล่นคำพ้อง “ผ่าน หล่มแล้วหล่มเล่า” หล่ม คำแรกเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึงมีหลุมที่โคลนลึก หรือลุ่มด้วยโคลนลึก “ลาดหล่มเก่า” เป็นนาม หมายถึงที่หลุมที่มีโคลนลึก และ “หล่มสัก” หมายถึงชื่ออำเภอหล่มสัก

ข้อบทกวีนิพนธ์

กำแพงเพชร

จ.กำแพงเพชร

น.347

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ตั้งนครขนานขนาน เป็นปราการกำแพงกรุง คือเพชรรัตนจักร์จรุง จำเรณูศรีสุโขทัย สองฟากลำน้ำปิง คือสามมิ่งพระเมืองสมัย ไตรตรึงษ์ศรีรัช นครชุมชากังราว เหนือได้ตะวันตก ตระเวนศึกอยู่อีกหา สืบยุคสู่ยุคยาว จนสร้างปรัตยบันยุค ทุ่งพระทุ่งเศรษฐี แลทุ่งทำถันผาสุก พระธรรมนำมาทำนุก ถนอมแก้วกำแพงเทอญ	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 การเปิดเรื่องพรรณนาสถานที่ที่ตั้งจังหวัดกำแพงเพชร กล่าวถึงความเป็นมาว่ากำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัยมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง การดำเนินเรื่องพรรณนาสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร มีสองฟากฝั่งลำแม่น้ำปิง มีเมืองเก่า ไตรตรึงษ์ ริมฝั่งแม่น้ำปิง มีตำนานที่กล่าวถึงเมืองกำแพงเพชรเป็นเรื่องเกี่ยวกับสามเจ้าเมือง ทั้งทิศเหนือ ได้ตะวันออก ตะวันตก มีข้าศึกล้อมรอบ ก่อนที่ฟ้าฝนจนมาถึงปัจจุบัน การปิดเรื่องสุชานาฏกรรม สะท้อนให้เห็นว่าแม้จะมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ประชาชนชาวกำแพงเพชรก็มีพระธรรมศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ	การประกอบสร้างที่สื่อความหมายได้เข้าใจง่าย ได้แก่คำว่า “เหนือได้ตะวันตก” เป็นคำนามที่บ่งบอกถึงการเรียกชื่อทิศ การใช้คำว่า “เพชรรัตน” ให้ความเป็นรู้สึกว่กำแพงเพชรเป็นป้อมปราการที่มีความแข็งแรงปกป้องข้าศึกเพื่อไม่เข้าสู่เมืองหลวงอย่างสุโขทัย

ข้อบทกวีนิพนธ์

น้ำพิจิตร

จ.พิจิตร

น.352

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ไหว้พระเจดีย์ใหญ่พระไตรทอง เสมอหินกองกับอิฐหัก คิดถึงพ่อพลายเสียดายนัก ลอยชกปากกว่าฟ้าพื้น ศรีมาลาพลางามน้ำพิจิตร มีฤทธิ์ก็จะตั้งจะเสกขึ้น ช่างกระไรราเลื่อนเหมือนชั่วคืน เจ้าก็แปรเป็นอันอนิจจา ไกรทองส่องเทียนเข้าถ้ำชัย ชาละวันหวนไหวในอุหา ตำนานแม่น้ำปริมปรา ส่องอารยธรรมวิศิษ อุช้าน้ำรำเรื่องราว ยืนยาวงยูกอยู่ทุกหน คงบ้านด่านเมืองกระเคื่องคน เป็นตัวเป็นตนบนแผ่นดิน	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน น้ำพิจิตรจ.พิจิตร เปิดเรื่องด้วยพรรณนาถึงความรู้สึกที่ได้มาไหว้พระเจดีย์ใหญ่พระ ไตรทอง ที่จังหวัดพิจิตร และหวนนึกถึงเรื่องราวของพลายงาม จาก วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน การดำเนินเรื่องสลับไปสลับมา ซึ่งเริ่มต้นด้วยความรู้สึกรู้สึกปัจจุบันที่ไป ถึง จากนั้นหวนนึกถึงเรื่องราวของพลายงามจากวรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผน และก็สลับไปเล่าเรื่องไกรทอง ซึ่งเป็นตำนานของแม่น้ำพิจิตร การปิดแบบทิ้งให้คิด กล่าวคือ อุช้าน้ำที่นี้มีเรื่องราวความเป็นมาใน ทุกยุค เรื่องราวของบ้านเมือง คน ก่อนที่จะมาเป็นเหมือนปัจจุบันนี้	การประกอบสร้างด้วยคำว่า “คิดถึง” เป็น คำกริยา หมายถึง นึกถึง ระลึกลึง ซึ่งการใช้คำว่า “คิดถึง” เป็นการใช้อย่างที่ให้ความหมายชัดเจน ไม่กำกวม อ่านแล้วสามารถรู้สึกได้ทันที ไม่ต้อง ตีความ คำว่า “อนิจจา” เป็นคำอุทานที่เปล่งออกมาแสดง ความสงสาร หรือสลดใจ

ข้อบทกวีนิพนธ์

พระราชนิพนธ์

จ.แพร่

น.372

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
เปลวทองพระธาตุปลั่ง กระทั่งปลายประกายทอง ช่อไม้ละไมมอง ละเมอทิพย์พระธัมมา เหลี่ยมรับระดับดล ระชด้อยขึ้นบูชา ธาตุเกศพระเกศา อันสถิตพระสัทธรรม โพธิ์คำพระทองขาน คือนั่นคำผคมคำ กลีบแก้วจงกลกรรม อันเหนือกรรมอยู่ไกวัด พลั่วพลั่วพนมแพร่ คือช่อแฮระเหิดหัน รับธามณเฑียรธรรม ณ แพร่แพร่พระธรรมเสถียร	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 พรรณนาสถานที่พระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ พระธาตุสีทองเป็นประกาย เป็นวัดศักดิ์สิทธิ์เก่าแก่คู่บ้านคูเมืองจังหวัดแพร่ ตามตำนานพระธาตุช่อแฮกล่าวถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า พระองค์ได้เสด็จมาถึงเมืองแพร่ การดำเนินเรื่องพรรณนาลักษณะสถาปัตยกรรมพระธาตุช่อแฮ เป็นฐานสี่เหลี่ยมกว้างซ้อนลดชั้นกันขึ้น เจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระศอกซ้ายและพระเกศาธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การปิดเรื่องสุขนาฏกรรม พระธาตุช่อแฮจะเป็นสถานที่ตกแต่งประดับบูชาด้วยผ้าแพร เป็นที่นั้สการให้มีความมั่นคง แข็งแรง	การประกอบสร้างคำวิเศษณ์ ได้แก่คำว่า “ระชด้อย” หมายถึง ความงดงามอ่อนช้อย และคำว่า “พลั่วพลั่ว” หมายถึง ปลิวสะบัดไปตามลม การใช้คำวิเศษณ์ในการแต่งกวีนิพนธ์จะทำให้มีความเข้าใจเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อบทกวีนิพนธ์

ชอล่องน่าน

จ.น่าน

น.381

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ลมพัดไหวไหว น้ำใสคอยสูง แม่ไม่恙ชูง แม่อยู่ป่าใหญ่ น้ำค้างพรางพรม พนมดอกไม้ อ่อนอ่อนเอาใจ บ่ให้ไฟต้อง ถวายนูชา ผีย่าผิปปู ท่านได้เอ็นดู อีกเฮาทั้งสอง เป็นพี่เป็นน้อง แต่นานแต่เนิ่นๆ สะล้อบรเพลง เป็นเพลงล่องน่าน ขับซอเสียงหวาน บรรยายขกเย็น เสียงซึงอ่อนช้อน ขวนพ่อนขวนเพลิน ให้แก้วให้เดิน เชิญลำนน้ำไหล เก็บกวาดทรายสี เป็นห้องหัวใจ ฮักฮักฮักไพร ฮักลำนน้ำน่านๆ	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนเพลงชอล่อง น่านผสมกาพย์ขับไม้ เปิดเรื่องพรรณนาบรรยากาศลมพัด ต้นยางชุง ต้นไม้นานาใหญ่ น้ำค้างที่พรางพรมลงบนดอกไม้ ต้นไม้แต่ละต้น ในจะมีเจ้าของดูแล โดยเชื่อว่าเป็นผิปปูย่า เพื่อให้รักษาอยู่คู่กันไป การดำเนินเรื่องตามลำดับ พรรณนาเสียงเพลงบรรเลงจากสะล้อ เสียงซอหวานเกินจะบรรยาย เสียงซึงที่อ่อนช้อน พาให้ฮักฮักออกมา พื่อน สะท้อนให้เห็นศิลปะทั้งงดงามของจังหวัดน่าน การปิดเรื่องด้วยสุภาษิตกรรม สะท้อนให้เห็นถึง ศิลปวัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่นของจังหวัดน่าน เมื่อไปถึงน่านก็จะ เสียงขลุ่ยเสียงเพลงเป็นเพลงบรรเลงจากเสียงสะล้อ ซอ ซึง ที่ไพเราะ ประจำท้องถิ่น	การประกอบสร้างด้วยคำวิเศษณ์ ได้แก่ “พราง พรม” หมายถึงประโปรยให้กระจายเป็นฝอย หรือ เป็นเม็ดเล็ก ๆ ปกคลุมอยู่ “อ่อนอ่อนเอาใจ” เป็นคำ ที่ให้ความรู้สึกนุ่มนวลประโลมใจ ความรักความ หวงแหน
ชอล่องน่านเออ อย่าเลยลับลา ขอฝากขอมมา ช่วยขับช่วยขาน สะล้อลำน่าน ซึงฮักดำนาน ขลุ่ยแว่วแว่วหวาน ล่องน่านแม่เออ		

ข้อบทกวีนิพนธ์

แควป่าสัก

จ.สระบุรี น.399

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ตะวันเย็นค่อยยอแสง ลงส่องน้ำอันคล้าเขียว รั้วรัวระลอกเรียว ระริกไผ่อยู่พริ้วพริ้ว กิ่งแควแม่ป่าสัก ก่อขุดเป็นสายสร้อย ไหลรายอยู่เรียงลอย ระบายยับกับน้ำแคว งามล้ำแพงาม ลำไผ่หลามเป็นลำแพ ทางเปลี่ยนไปเปลี่ยนแปร พิทักษ์พิทักษ์ เสาให้เสาเรียงให้ สะอื้นให้อยู่โหยหน ท่าหลวงกำลังพล มาขึ้นทำขึ้นทัพทัน จากน้ำไปเป็นท่า และจากป่าไปปูนปั้น เป็นบ้านเป็นเมืองบรรพ์ น้ำป่าสักศักดิ์สิทธิ์ศรี	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ 11 การเปิดเรื่องด้วยพรรณนาบรรยากาศตอนเย็นดวงอาทิตย์กำลังจะตกดิน ส่องน้ำให้เป็นสีคล้าเขียว เห็นคลื่นลูกเล็ก ๆ ต้นไผ่ที่เคลื่อนไหวพลิ้วตามลม การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา กล่าวคือพรรณนาบรรยากาศแควป่าสัก ลมพัดต้นไผ่เคลื่อนไหว ลำน้ำแควที่เป็นแสงระยิบระยับ ในน้ำเห็นเป็นเงาต้นไผ่ จากนั้นต้นไผ่ก็นำมาตัดเป็นแพ เอามาทำอย่างอื่น เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ภาพของธรรมชาตินี้อาจไม่ได้แล้วเพราะยุคสมัย ทำให้เปลี่ยนวิถิชน การปิดเรื่องทิ้งท้ายให้คิด สะท้อนให้เห็นว่าจะทำน้ำที่เคยมีธรรมชาติ เปลี่ยนจากป่าไปเป็นปูน ซึ่งอาจจะหมายถึงอาคารบ้านเรือน	การประกอบสร้างได้แก่คำว่า “คล้าเขียว” เป็นคำวิเศษณ์กับคำนามหมายถึงที่บ่งบอกถึงความมืดไม่พองใส ส่วนคำนาม ได้แก่คำว่า “รั้วรัว” เป็นคำที่ลักษณะเป็นแฉกเป็นแนว และคำวิเศษณ์ ได้แก่คำว่า “ระยับ” หมายถึงแสงที่มีกรเคลื่อนไหวเป็นระยับ

ข้อบทกวีนิพนธ์

บางแสน

จ.ชลบุรี

น.428

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ใครหนอทอดทะเลให้ลายเลื่อม ทอคลื่นให้กระเพื่อมเพียงแพรวไหม ใครหนอเขียนนกให้บินไป และใครหนอใครจึงขอบฟ้า แต่แต่ตรงนั้นแล้วตรงนี้ เป็นสีเป็นต้นอันเจิดจ้า แดงจืดขาวแจ่มกระจ่างตา เคลื่อนไหวไปไม่มีชีวิต ใครหนอโปรยทองเป็นทางทราย ก่อกองหินทรายเรียงต่อติด เรือพลิวคลื่นคลี่ที่ละนิก ทีละน้อยค่อยซัดค่อยฉาบฟอง แมงปอบินตกกับทิวสน น้ำทันท่วมทรายแดงสายส่อง สีเปล่งแสงเปลี่ยนประกายทอง ใครหนอเฝ้าประคองความเปลี่ยนแปลง	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน เปิดเรื่อง พรรณนาบรรยากาศทะเล โดยใช้คำถามว่า “ใครหนอ” ในการพรรณนา เนื้อเรื่องทะเลที่ลายเลื่อม มีคลื่นกระเพื่อมตามลม ท้องฟ้า มีนกโบยบิน การดำเนินเรื่องตามลำดับพรรณนาคล้ายกับว่าให้ความรู้สึกลึกเหมือน เรากำลังวาดภาพ โดยท้องฟ้าที่มีแดดประกายจ้ามีทั้งสีแดงสีขาวให้ ความรู้สึกลึกมีชีวิตชีวา ทราบดีว่ามีใครการก่อกองทรายเรียงรายเป็นแนว และมีเรือแล่นอยู่ในทะเล การปิดเรื่องโดยให้ผู้อ่านได้ติดตาม กล่าวคือ บางแสนเป็นสถานที่ ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งผู้แต่งได้ใช้กลวิธีการแต่งโดยการตั้งคำถาม ว่า “ใครหนอ” เป็นการสะท้อนกลับให้คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นใครเป็นผู้ กำหนด ใครอาจจะทำให้ธรรมชาติที่มองเห็นว่าสวยงามกลายเปลี่ยนไป	การประกอบสร้าง ได้แก่คำว่า “ลายเลื่อม” เป็นคำนามที่ให้ความรู้ว่าเป็นเงามันวาว และ “แดง จืดขาวแจ่ม” เป็นการบ่งบอกสีที่ชัดเจน ผู้อ่าน สามารถเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น คำกริยา ได้แก่คำว่า “เรือพลิว” หมายถึงเรือ แล่นปลิวไปตามลม เคลื่อนไหวตามลม

ข้อบทกวีนิพนธ์

ปากน้ำปราการ

จ.สมุทรปราการ

น.451

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
สูดน้ำต่อน้ำน่านนที เจ้าพระยาวารี รืออกมหาสมุทรไทย เรือล่องท่องท่าคลาไคล คลื่นพลั่วพลั่วไหว วะวาบวะวาบฉาบแสง ส่องสะท้อนซอ้อนอดีตสำแดง ปีนพาดผาดแผลง ผลาญลุ่มไพรกลางชล ป้อมปืนขึ้นประดั่งถั่งเท ถั่งทหารบมิเห บมิห่างพระจุลจอมป้อมพระจุล หน้าด่านปราการสมุทรคุณ น้ำต่อน้ำหนุน เนืองนองอำรรพปากน้ำ สีนอกสินในสินน้ำ สร้างด้าวแดนธรรม พิทักษ์แก้วเมืองสมุทรปราการ	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉบัง 16 เปิดเรื่อง แบบพรรณนาสถานที่ปากน้ำปราการ ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างแม่น้ำกับ ทะเล การดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์พรรณนาบรรยากาศบริเวณ ปากน้ำปราการ มีเรือเล่น คลื่นน้ำที่พลั่วไหวตามกระแสลม จากนั้นมีการ เล่าถึงความเป็นมาในอดีต เคยตั้งเป็นป้อมเพื่อตั้งรับข้าศึกคือ ป้อมพระ จุลจอมเกล้า สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 การปิดเรื่องทิ้งท้ายให้คิด สะท้อนให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์มีการ ปกครองโดยธรรม ปกป้องแผ่นดินเมืองสมุทรปราการ	การประกอบสร้างโดยใช้คำพ้องที่มี ความหมายว่าน้ำ ได้แก่คำว่า “นที” “วารี” เพื่อให้มี คำใช้ที่หลากหลายมากขึ้นโดยไม่ซ้ำ และคำที่มี ความหมายถึงทะเล ได้แก่คำว่า “มหาสมุทร” “ชล”

ข้อบทกวีนิพนธ์ คลองรังสิต จ.ปทุมธานี น.468

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ทุ่งหลวงดอกไม้เหลือง อร่ามเรืองด้วยสายรวง น้ำชาบมาอบทรวง แผ่นดินทาบเป็นทุ่งทอง รังสิตพระรังสรรค์ ขุดคุ้ยเป็นเขื่อนคลอง ทุ่งหลวงจึงเรืองรอง อร่ามเห้ายู่อุ่มเย็น เมืองข้าวเมืองปลากู้ ประคับป้องประคองเป็น น้ำหอมแผ่นดินเห็น เป็นทองผ่องทั้งปฐพี คลองข่อยร้อยรังสิต ร้อยชีวิตร่วมชีวิ เชื่อมน้ำสองน้ำนี้ น้ำเจ้าพระยาน้ำนาค	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11 เปิดเรื่องด้วยการพรรณนาบรรยากาศคลองรังสิตสมัยก่อน เป็นทุ่งขนาดใหญ่มีดอกไม้สีเหลืองอร่ามทั่วทุ่ง น้ำดินอุดมสมบูรณ์ การดำเนินเรื่องตามลำดับโดยพรรณนาคลองรังสิต ที่เป็นคันเป็นคู ท้องทุ่งสุกสว่าง บ้านเรือนอยู่กันร่มเย็น มีข้าวปลาอาหาร เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ การปิดเรื่องสุขนานุกรมสื่อให้เห็นถึงความสุขของผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณคลองรังสิต และเชื่อมกับแม่น้ำสองสายคือแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำนครนายก	การประกอบสร้างใช้คำวิเศษณ์ ได้แก่คำว่า “อร่ามเรือง” และ “อร่ามเห้าย” การใช้คำว่าอร่าม ให้ความรู้สึกถึงความสว่างไสว หากประกอบอยู่กับคำนามจะทำให้เห็นความชัดเจนมากยิ่งขึ้น การใช้คำว่า “ทอง” ได้แก่ “ทุ่งทอง” “เป็นทองผ่องทั้งปฐพี” เป็นคำนามที่ให้ความรู้สึกว่าเป็นของมีค่า เป็นแผ่นดินที่มีค่า และทองที่หมายถึงสีเหลืองทอง

ข้อบทกวีนิพนธ์

รามัญ

จ.ปทุมธานี

น.469

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
เพลงร่ำระร่ำพราจากรามัญ พลัดถิ่นทรงธรรมจ่อมหงษา มะละแหม่งแหล่งมอญก่อนมา ฝากฟ้าฝากดินไว้ดูแล สู่ศรีอยุธยาธานี ร่มพระบารมีมาปกแผ่ เป็นที่เป็นที่นั่งร่วมดวงแค้น ร่วมปรับร่วมแปรเป็นบ้านเมือง ปีเรือยเรือยช้อยมาอ้อยอิ่ง ปลอบมิ่งขวัญเจ้าจะเล่าเรื่อง ฝ้ายมวยดอกไม้ชาชาเผื่อง ค้อยชาตรค้อยช้อยอยู่จุงคิ เปิงมางร่ำร่ำปัวหะเป็น คำเนินทำนองคำนานที่ เห่ชาพญาหงส์ลงวารี เป็นศรีเป็นเสน่ห์สำเนียงมอญ	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน เปิดเรื่อง พรรณนาถึงความเป็นมาของการรามัญ ซึ่งมีที่มาจากอาณาจักรมอญ หรือรามัญประเทศ (ปัจจุบันคือ พม่า) การดำเนินเรื่องตามลำดับ หลังจากพรรณนาถึงความเป็นมาของ เพลงรามัญ ชาวมอญที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยภายใต้การปกครองของ พระมหากษัตริย์ไทย อยู่กันฉันพี่น้องร่วมมือร่วมใจสร้างบ้านเมือง พร้อมกับมีวงดนตรีขึ้นเพื่อประกอบกิจกรรมของชาวมอญ การปิดเรื่องสุขนานุกรม สะท้อนให้เห็นถึงความสุขจากวิถีชีวิต เสียงเพลงดนตรี กิจกรรมประจำท้องถิ่นของชาวมอญที่อาศัยในประเทศไทย	การประกอบสร้างได้แก่ “ระร่ำ” เป็นคำกริยา ให้ความรู้สึกถึงการดีหรือเสียงดนตรีที่ร่ำเข้ามา พร้อม ๆ กัน และคำว่า “เรือยช้อย” เป็นคำที่ให้ความ หมายถึงการกระทำที่อ่อนช้อยเหมือนค้อยกริดกราย อย่างสวยงาม

ชื่อบทกวีนิพนธ์

เจ้าพระยา

จ.กรุงเทพมหานคร

น.475

ข้อความกวีนิพนธ์	โครงสร้างกวีนิพนธ์	กลวิธีการประกอบสร้าง
ทอดเลื้อยเรื้อยล่องเป็นลำไหล ล้าเจ้าพระยาไหวะวับแสง ส่องด้าวแผ่นดินสำแดงแรง ปรับเปลี่ยนปรุงแปลงเป็นเรื่องราว กระหึ่มโหมโครมครืนเป็นคลื่นคลั่ง กระฉอกฝั่งฟัดฟ่องเป็นฟองขาว กระหน่ำน้ำจ้ำจอนขึ้นโขยยาว กระฉ่อนฉาวกราวกรูอยู่ลวน น้ำซ้อยลอยปรารภพระปราสาท แม่โคมมาดาดประดังหน หับห้องหอน้อยลอยลมบน บดบังสุริยอยู่ของโย ระยับยับเหลี่ยมลำคลองขวาง ระยิบระยับรางระเรื่อไหล น้ำหลวงเลี้ยวถิ่นไฟไทย น้ำแม่น้ำเจ้าพระยา	บทกวีนิพนธ์นี้แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน เปิดเรื่องด้วยการพรรณนาบรรยากาศแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดกรุงเทพ แม่น้ำที่ค่อย ๆ ไหล คลื่นน้ำวับจากแสงที่ส่องกระทบน้ำ การดำเนินเรื่องตามลำดับพรรณนาบรรยากาศคลื่นน้ำที่โหมกระทบกัน กระฉอกขึ้นกระหน่ำจนเป็นฟองขาว การปิดเรื่องสุนาฏกรรม ความงดงามจากคลื่นน้ำระยิบระยับ และเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่หล่อเลี้ยงปวงชนชาวไทย	การประกอบสร้าง ได้แก่ “กระหึ่มโหมโครมครืนเป็นคลื่นคลั่ง” ให้ความรู้สึกลึกซึ้งว่าคลื่นน้ำกระทบกันแรงอย่างโหมกระหน่ำ คำว่า “กราวกรู” เป็นคำวิเศษณ์ที่หมายถึงเสียงจำนวนมากที่กระทบพื้น และ “ระยับ” “ระยิบ” เป็นคำที่หมายถึงแสงที่มีลักษณะเคลื่อนไหวระยิบระยับ

ตารางที่ 2 แบบบันทึกการวิเคราะห์จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน”

ชื่อบทกวีนิพนธ์ แม่โก-ลก จ.นราธิวาส น.33

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
น้ำแม่โก-ลกไหล เชื่อมฝั่งไทยและมาเลย์ เชื่อมใจที่ไหลเท ทอดสู่กันเสมอมา ไม้ครึ้มแผ่นดินเขียว เป็นเงาเดียวอยู่คลบลดา ไม่ขึ้นกับเวลา หรืออาณานิคมใด ฝนหลังสลับหล้า ครันฝนซากฟ้าใส ผู้คนก็ต่างไป ก็ต่างมาเป็นอาจีน น้ำไหลคือโก-ลก ตลอดล้าอันหลังริน น้ำใจแห่งแผ่นดิน พี่น้องไทยและมาเลย์	จากกวีนิพนธ์ดังกล่าว มีการเลือกใช้คำง่าย ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ทันที โดยบางวรรคไม่ต้องใช้การตีความหมาย เช่น “น้ำใจแห่งแผ่นดิน พี่น้องไทยและมาเลย์” มีการซ้ำคำ ดังนี้ น้ำแม่โก-ลกไหล เชื่อมฝั่งไทยและมาเลย์ เชื่อมใจที่ไหลเท ทอดสู่กันเสมอมา เป็นการเลือกใช้คำที่เข้าใจง่าย โดยคำว่า “เชื่อม” คือแม่น้ำโก-ลกเชื่อมกลางระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย อีกทั้งเชื่อมใจของคนในชาติให้เข้าใจกันด้วย	ใช้ภาพพจน์ อุปมาอุปไมย จะเห็นว่าเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำว่า “คือ” “น้ำไหลคือโก-ลก ตลอดล้าอันหลังริน น้ำใจแห่งแผ่นดิน พี่น้องไทยและมาเลย์” ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับต่างประเทศ ประเทศมาเลเซีย หรือที่เรียกอีกอย่างว่า ประเทศเพื่อนบ้านมีน้ำใจที่ดีต่อกัน เสมือนเป็นบ้านพี่เมืองน้อง

ข้อบทกวีนิพนธ์

น้ำตานี

จ.ปัตตานี

น.50

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
เนิบนาบทาบน้ำกรำแดด แดงแดงเขี้ยวคร่ำสำลี เสาสงเสียดแซมแหลมรี ตามน้ำตานีนำไป สุดเขตเขื่อนคันกันก่อ ตึกต่อตึกติดชิดใกล้ เหว้าเรือนเลื่อนรางห่างไกล พลั่วพรวัวพรวาไบบจากบัง เนิบน้ำนุ่มย้อนสะท้อนน้ำ เขี้ยวหน้าเขี้ยวขึ้นกลืนฝั่ง น้ำฉายไม่เรือนเลื่อนร้าง ประดังแผ่นดินแผ่นดิน เบตงลงบางกลางไหล ชะลาลาไคลฉายฉ่ำ เอบอาบทาบทิวลิ้วล้ำ ลำนําดำนานตานี	มีการใช้คำมีชีวิต คือคำว่า “กลืน” ทำให้ผู้อ่านกวีนิพนธ์ น้ำตานีรู้สึกได้ว่ามีชีวิตจิตใจ มีการเล่นสัมผัสอักษรซึ่งทำให้งานกวีนิพนธ์มีลีลาแห่ง ท่วงทำนองแต่งให้ชวนอ่านน่าติดตาม ดังตัวอย่าง ตึกต่อตึกติดชิดใกล้, พลั่วพรวัวพรวาไบบจากบัง	กวีนิพนธ์น้ำตานี เป็นพรรณนาโวหาร ใช้ภาพพจน์ บุคลาธิษฐาน “เนิบน้ำนุ่มย้อนสะท้อนน้ำ เขี้ยวหน้าเขี้ยวขึ้นกลืนฝั่ง” จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นว่าสิ่งที่ไม่มีชีวิตแต่ กลับมีชีวิต โดยใช้คำว่า “กลืน” เป็นคำกริยาที่ใช้กับ มนุษย์ เมื่อนำมาใช้ในการแต่งกวีนิพนธ์จึงทำให้เกิด ความรู้สึกว่ามีชีวิต ซึ่งเป็นคำที่หมายถึงทำให้หายหรือ ให้สูญไป สีเขียวของใบไม้เขียวเต็มฝั่งจนมองไม่ สามารถเห็นฝั่งที่เป็นหาดทราย

ชื่อบทกวีนิพนธ์

ผาแต้ม

จ.อุบลราชธานี

น.88

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ผาตั้งบังไพรตะเพิงหิน ผาร่วงน้ำริน ตกร่ายราวสร้อยสายฝน สาดฟ้าสาดผาภูวดล ดึกดำบรรพ์บน แผ่นดินถิ่นลำโขงขลัง แต้มรูปแต้มลายมเลื่องมลัง ประดับประดั่ง ประจจะบอกเลงความ โขดถ้ำลำโขงแหล่งคาม คือผู้อยูยาม ยังอยู่ยังเข้าเรือนเย็น น้ำใหญ่ปลาใหญ่ยังเป็น ปาดป้ายลายเห็น เป็นหินตั้งลายเรียงราย รูปช้างคือช้างหลวงหลาย ผุ่งละมั่งกวางทราย เป็นสายน้ำโขงโค้งคุ้ง คือมือแห่งคนปรนปรุ ประจำอำรุง อารักษ์แผ่นดินหินผา	การใช้คำที่บอกถึงสี ได้แก่ “มเลื่องมลัง” หมายถึงสีที่สุกใส อร่าม เรือง ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสีในจินตภาพให้เด่นชัด และสะดุดตา ผู้อ่าน การเล่นคำสัมผัสพยางค์ “ได้แก่ “ยังอยู่ยังเข้าเรือนเย็น” เพื่อมีเสียง ความไพเราะคล้องจองกัน และเพื่อให้มีสัมผัสใน สัมผัสพยางค์	การพรรณนาใช้ภาพพจน์อุปมา เป็นการ เปรียบเทียบให้เห็นถึงผาที่ตั้งมีปามหินที่เป็นปุมเป็นแ่ง ยื่นออกมาจากเขาสาดลับกับท้องฟ้าและแผ่นดิน แล้ว ยังมีน้ำตกด้วย ซึ่งพิจารณาจาก “ตกร่ายราวสร้อยสาย ฝน” น้ำตกที่ไหลยาวลงมาอย่างกับสายฝน มีภาพเขียน สีโบราณ รู้ลึกถึงความรักบ้านเกิด มีประวัติความ เป็นมาสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนก่อนประวัติที่ ยาวนาน และอยากส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลาน

ข้อบทกวีนิพนธ์

ยอดอินทนนท์

จ.เชียงใหม่

น.103

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
แดดฉายสายหมอกกระดกเขา ครีမ်เขียวเทียวเทา เป็นแถวเป็นทิวทะเลผา เรียงคดขยอหลั่นหลั่นมา น้ำฟ้าในฟ้า ภูน้ำในดินรินหลง ครีမ်คลุ้มคลุ้มผาป่าพง เป็นพุ่มเป็นทรง เป็นส่วนเป็นสัดเป็นลี แปลงสร้างปางสันพันปี เพื่อเป็นชีวี ชีวาขุนเขานาคอย ห่มหมอกห่มฟ้าผาพลอย ผาเพชรรูปรอย จารึกเป็นเรื่องราวคน ข้ามคดขยอข่มคดขยอบันดล คือถิ่นอินทนนท์ เหนือสุดสูงสุดในสยาม มหาเมฆผาฟ้าคราม คือเงินขวงงาม ชะเง้อมชะง่อนอ่อนโอน ฟ้าผ่ากหยากไยไยโอน ครีမ်ยอดชันโคน คือฟ้าคือดินเดิยเสมอ	การใช้คำบอกลี เพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดของ สีมากขึ้น โดยใช้เป็นการคำขยายสีนั้น ๆ ได้แก่ “ครีမ်เขียว เทียวเทา” ให้ความรู้สีก็มืดมัวไม่สดใส การเล่นคำสัมผัสพยางค์ได้แก่ “ครีမ်คลุ้มคลุ้ม” “ชะเง้อมชะง่อนอ่อนโอน” เพื่อให้กวีนิพนธ์มีเสียงที่ไพเราะ และมีสัมผัสใน	การพรรณนาใช้โวหารอุปลักษณ์ โดยมีคำว่า “คือ” ที่ใช้ในการพรรณนาให้ผู้อ่านรู้สึกถึงการเน้นย้ำ ว่า ยอดอินทนนท์ที่อยู่สูงสุดของประเทศสูงถึงขนาด “มหาเมฆผาฟ้าคราม” สามารถเห็นเมฆมากที่ลอย บนผาเสมือนว่าขึ้นอยู่บนท้องฟ้า ผู้แต่งพรรณนาต่อไป ว่า “ฟ้าผ่ากหยากไยไยโอน ครีမ်ยอดชันโคน คือฟ้าคือ ดินเดิยเสมอ” เน้นความรู้สึกว่ายอดอินทนนท์สูง เสียดฟ้า

ข้อบทกวีนิพนธ์

ตากผ้าป่าชาว

จ.ลำพูน น.107

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ลุ่มราบทาบทิวอินทนนท์ ทรายต้นขุนตาลตำแหน่งตั้ง พระบาทตากผ้ายอดผาขี้ ผาขี้ผาขี้สัรทธาชน ลานแลงศิลาสลับทุ่ง หอมฟุ้งฟางฟายกระจายหน หอมเหงื่อหอมงานตำนานคน ดอกฟ้าลายบนพื้นผ้างาม งามขี้เมือขี้เมือสองแก้มใส กงฝ้ายสายใจพาใจข้าม ทอดอารยะยุคมาทุกยาม ทอดทามทอใจทอไยดี แม่ปิงมาป็นเป็นใจเจ้า ขุนเขามาเสกไว้เป็นศรี ป่าชาวปางขึ้นเป็นชีวี ทรายที่ศรัทธาคงค่าคน	การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ เพื่อมีเสียงความไพเราะคล้องจองกัน และเพื่อให้มีสัมผัสใน สัมผัสพยัญชนะ ได้แก่ “ฟุ้งฟางฟาย” “ทอดทาม ทอใจทอไยดี” “แม่ปิงมาป็นเป็นใจเจ้า” การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก เพื่อเน้นย้ำอารมณ์ ทำให้ ผู้อ่านได้สัมผัสกับอารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ได้แก่ “งามขี้เมือ ขี้เมือ” เป็นความรู้สึกมีความสุขขี้เมือขี้เมือแจ่มใส	การใช้โวหารภาพพจน์อุปมา สะท้อนถึงความ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา วัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ วัดพระพุทธรูปตากผ้า นับถือกันว่าเป็นรอยพระ บาทของพระพุทธเจ้าที่มาประทับไว้ตรงบริเวณที่นำ ผ้าจีวรมาตาก มีรอยตารางบนผาหินที่เชื่อว่าคือรอย ตากผ้าจีวรพระพุทธเจ้า

ข้อบทกวีนิพนธ์

ผ่านทาง

จ.แม่ฮ่องสอน

น.112

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ไค้ควับวับวกผกโผน ผ้นโจนจากผาผู้ผา บั่วตองบั่วตาวายลา ดอกหญ้าเมืองวาชราชทาง ออบหลวงออบลั่วลั่วลิก น้ำลิกลิกไหลลั่งพร่าง กรอกกรูพรูไปคว้างคว้าง ไปกลางโกรกหินรินแรง แม่สะเรียงแม่ลามาลง แม่ปางมาปลงลงแหล่ง ปะปกาเกอญอพอแจง อ้อทามาแดงเรื่องราว วิก้อหม้อลอหนี่แล้ว แคล้วแคล้วลงในไร่ข้าว ฝุ่นฟางคว้างลอยดอยดาว ขึ้นขวยขึ้นขงคณดิน	การใช้คำภาษาถิ่นเพื่อต้องการความสมจริง และให้ความรู้สึกใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงตามสถานการณ์ในเรื่องมากขึ้น ได้แก่ “ปะปกาเกอญอ” หมายถึง กะเหรี่ยง “อ้อทา” หมายถึง ร้องเพลง “วิก้อ” หมายถึง แบทตะกร้า “หม้อลอหนี่” หมายถึง ตะวันตกดิน จากคำภาษาถิ่นข้างต้นผู้แต่งได้ให้ความหมายไว้ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำ นอกจากนี้กวีนิพนธ์การใช้คำ อาจะวางไว้ติดกันแบบคำซ้ำ เพื่อแสดงการเคลื่อนไหว ได้แก่ “ลั่วลั่ว” “ลิกลิก” “คว้างคว้าง” “แคล้วแคล้ว” เป็นต้น	การใช้ภาพพจน์ประเภทอริพจน์ เป็นการภาพพจน์ที่กล่าวเกินจริง ให้ความรู้สึว่าการเดินทางที่ผาดโผน “ไค้ควับวับวกผกโผน ผ้นโจนจากผาผู้ผา” จากกวีนิพนธ์สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง มีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นตนเอง มีอาชีพทำไร่ อีกทั้งสะท้อนให้เห็นธรรมชาติ ภูเขา ดอกไม้ตลอดสองข้างทาง

ข้อบทกวีนิพนธ์

ล่องน้ำปาย

จ.แม่ฮ่องสอน

น.114

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
แม่ปายปาดป้ายเป็นสายน้ำ สายลุ่มชุ่มพื้นพนาผา ผ่านพงไพรเขียวเป็นเคลียวคลา คล้ำคล้อยค้อยบ่าค้อยเบิกไพร แก่งเกาะเกาะเลี้ยวน้ำเอี้ยวอ้อม เป็นห่อมเป็นย่านเป็นลานไหล กระลอกกระลอนเข้าซอนไซ เซาะใช้กรวดทรายกระเซ็นเซิง สาดฝิ่งสองฝิ่งสะพรั่งพุ่ม ลงลุ่มสาละวินรินรินเหลิง หลงพงภูค้อยร้อยผาเพิง ผาพันพาดเวียงที่น้ำวน ปาดป้ายใบไม้ให้เปลี่ยนสี จากเขียวสดขจีจนแดงหม่น ปลั่งแสงแดดฉายละลายปน ลงบนลุ่มลำนน้ำแม่ปาย	การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงสภาพ เป็นการแสดงสภาพต่าง ๆ ของคนหรือสิ่งของรวมทั้งสภาพของบรรยากาศ ได้แก่ “ลุ่มชุ่ม” หมายถึงความชุ่มอย่างมีน้ำอ้อมอยู่ในตัว “เอี้ยวอ้อม” หมายถึงบริเวณโดยรอบ “กระลอกกระลอน” เป็นลักษณะที่แพร่กระจายไปทั่วซอนไซไปทั่ว คำที่บ่งบอกถึงสีช่วยขยายให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสี ในจินตภาพให้เด่นชัด ได้แก่ “เขียวสดขจีจนแดงหม่น” และการใช้คำที่ให้ความรู้สึกถึงแสงที่เปล่งประกาย ได้แก่ “ปลั่งแสงแดดฉาย”	การใช้อุปมาโวหาร พรรณนาแม่น้ำปายที่ไหลเป็นสายให้ความชุ่มฉ่ำแก่พื้นป่า สายน้ำลงไหลลดเลี้ยวไปตามแก่ง เกาะ จนเกิด “เป็นห่อมเป็นย่านเป็นลานไหล” ผู้แต่งใช้คำเพื่อรู้สึกว่ามีแก่ง มีห่อม ๆ จนทำให้น้ำที่ไหลนั้น “กระลอน” “กระเซ็น” เข้าไปตามกรวดตามซอกต่าง ๆ เมื่ออ่านแล้วรู้ถึงความสดชื่น สะท้อนความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติที่ควรเก็บรักษาอนุรักษ์เอาไว้

ข้อบทกวีนิพนธ์

สามเหลี่ยมทองคำ

จ.เชียงราย

น.120

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ผาขุนมาแผ่ลาด ขอบฟ้าพาดเป็นกำแพง โขงหลัง ชะลอแรง ค่อยรินทาบมาเป็นทาง น้ำรวกเข้าร้อยเรียง ระหว่างเกาะเป็นแก่งกลาง คว้างกว้างคว้างค้ว้ง ลงร่วมของเป็นลำโขง สบรวกสบโขงไหล คือสายใยที่เชื่อมโยง สามแหล่งอันจรโลง เป็นสามเหลี่ยมทองคำเลอ เลอชื่อให้ลือชาดิ สุวรรณมาศฤมาเสมอ สามใจประสานเจ ทั้งลาวทั้งพม่าไทย คือฟ้าคือดินฟาก คือน้ำหลากเป็นลำไหล กัปกัลปอนันต์ไกล มิมีใครเป็นเจ้าของ	สำหรับการใช้คำมีการเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ สระ เพื่อมีเสียงความไพเราะคล้องจองกัน และเพื่อให้มีสัมผัสใน ได้แก่ “กว้างกว้างคว้างค้ว้งค้ว้ง” และ “กัปกัลปอนันต์ไกล”	การพรรณนาโวหาร ภาพพจน์ประเภทอุป ลักษณ์ กล่าวคือสามเหลี่ยมทองคำ หมายถึงพื้นที่ รอยต่อระหว่างสามประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย (จังหวัดเชียงราย) สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (แขวงบ่อแก้ว) และสาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมา (ท่าขี้เหล็ก, รัฐฉาน) มีลักษณะเป็น พื้นที่สามเหลี่ยมบรรจบกัน เป็นความสัมพันธ์ ระหว่าง 3 ประเทศ อยู่ด้วยกันมาไม่ได้แบ่งแยกว่า เป็นของใครอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ข้อบทวินิพนธ์

พรหมเทพ

จ.ภูเก็ต

น.139

ข้อความกวีนิพนธ์		การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
โลสิมรดกเข้ม เขียวลับเขียวเขียวทาม เหลื่อมเหลื่อมเลื่อมพลอยพลาม ใสส่องก่องแก้วกล้า เรื่องรวีไหววาท้อง ลิบรอบขอบฟ้าหวาน แบ่งน้ำแบ่งฟ้าปาน เป็นคลื่นเป็นฟองเฟ้น หวังว่าพรหมเทพแม่ พรหมช่วยเทพช่วยประวิง ลิขิตคดสัจจะจริง ใดตระบัดเบือนสัดขี้ให้ จงประกาศฎีก์เงี้ยว ภูแผ่นดินภูมิชู พรหมช่วยเทพช่วยดู ภูเก็ตภูเก็กร้าว	เขียวคราม ทาบฟ้า กระเพื่อมเฟื่อง กลอนน้ำระเนนสี ทะเลลาน วาดเส้น มือปาด ฝากด้าวดินหวัง มีจริง วรรณไว จงเด่น สาปห้วงทะเลหาย เกษภู เข็ดด้าว คลช่วย แกร่งเนืองนิสมัย	การใช้คำบอกสี เพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดของสีมากขึ้น โดยใช้คำขยายสีนั้น ๆ ได้แก่ “สิมรดกเข้ม” “เขียวคราม” “เขียวลับ” มีการใช้คำบอกแสง ที่สื่อภาพของแสงที่เจิดจ้าสว่าง ได้แก่ คำว่า “ไหววาท้อง” และการใช้คำบอกแสงที่เปล่งประกายระยิบระยับเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ “เหลื่อมเหลื่อมเลื่อมพลอยพลาม”	เป็นการพรรณนาโวหาร ใช้อธิพจน์ คือภาพพจน์ที่กล่าวเกินจริงหรือผิดจากความจริงด้วยเจตนาเน้นข้อความที่กล่าวนั้นให้น้ำหนักยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้สึกเพิ่มขึ้น กล่าวคือพรหมเทพ หมายถึงแหลมพรหมเทพ ที่เป็นจุดชมวิวจากจังหวัดภูเก็ต ผู้แต่งใช้ข้อความว่า “หวังว่าพรหมเทพแม่มีจริง” เสมือนการซ่อนความเห็นของผู้แต่งเกี่ยวกับ การขอพรพระพรหมจากเทพยดาหากมีจริงให้ช่วยถ่วงเวลาช้าออกไป เมื่อความจริงปรากฏให้คนที่ไม่มี ความซื่อสัตย์ก็จางหายไป เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมที่โกหกหลอกลวง ไม่ซื่อสัตย์ขอให้ไม่มีอีกต่อไป “จงประกาศฎีก์เงี้ยว เกษภู” เป็นประโยคคำสั่งที่อยากให้คนในจังหวัดภูเก็ต เป็นคนที่มีจิตใจแข็งแกร่งราวกับอัญมณี

ข้อบทกวีนิพนธ์

สายน้ากระบุรี

จ.ระนอง

น.157

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
แดดใสสายน้ำนำภูไพร ฟ้าใสเมฆสวยสะอาดขาว แปผูกพันพ่วงระยางขาว ร้อยร้าวร่วงโรยที่ริมน้ำ แม่น้ำแม่ที่ถั่งหัน เลี้ยงชีพเลี้ยงชนให้ชื่น กองจากแจกกันอยู่กร้านกรำ ครีบล้ำคร่ำคร่ำป่าโกงกาง พี่พี่ก่อแผงกำแพงราก พุงพราราวจะฝากพงขวาง กั้นมิตรไมตรีที่เลื่อนราง กั้นทางสัมพันธ์พม่าไทย เชื่อมดินเชื่อมแดนแผ่นดินทวีป เชื่อมชีพเชื่อมชนเชื่อมไฉน กระยางขาวค้อยวัดเจริญไป อยู่ในน่านน้ำกระบุรี	การใช้คำบอกสี เพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดของสีมากขึ้น ใช้คำขยายสีนั้น ๆ ได้แก่ “แดดใส” “ฟ้าใส” “เมฆสวยสะอาดขาว” การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ เพื่อให้เกิดความไพเราะ ได้แก่ “กองจาก แจกกันอยู่กร้านกรำ ครีบล้ำคร่ำคร่ำป่าโกงกาง” การใช้ซ้ำคำ ที่วางติดกัน โดยความหมายของคำที่ซ้ำนั้นจะต้องไม่ เปลี่ยนแปลง การใช้คำเพื่อให้ความรู้ถึงการที่ระบุเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ให้ชัดเจนขึ้น เช่น “เชื่อมดินเชื่อมแดนแผ่นดินทวีป เชื่อมชีพ เชื่อมชนเชื่อมไฉน”	เป็นการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา กล่าวถึง แม่น้ำกระบุรีที่มีความสำคัญที่เชื่อมมิตรไมตรี ระหว่างประเทศไทย – สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียน มา นอกจากนี้จะมีแผ่นดินที่เชื่อมกันแล้ว ผู้คนก็ยังวิถี ชีวิต อาชีพร่วมกันมา จากความเชื่อมสัมพันธ์ของ แม่น้ำกระบุรี ผู้แต่งใช้คำที่สื่อความหมายเข้าใจได้ ง่ายมีความชัดเจน จากคำว่า “มิตรไมตรี” “สัมพันธ์” “เชื่อม” ล้วนเป็นคำที่มีความหมายถึงการเชื่อมโยง กัน

ชื่อบทกวีนิพนธ์

ทุ่งกุล

จ.ร้อยเอ็ด

น.176

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ไม้น้อยราย ดินทรายแดง นาระแหง ล่มแสงเงา ดินแตกก้อน ฝุ่นฟอนเฟ้น ฟ้าฟ้าเหิน แห้งแล้งโหย ทุ่งราบกว้าง งามปางโล่ง เขียวโขง ค้างคาวโคย โดยแรงใด ไคแรงโรย ไคเล่าแล้ง แหล่งกุล ฟ้าฝนขึ้น ดินสีชุ่ม น่าน้ำอุ่ม ข้าวแซมคา คือแรงคน ทนทานมา หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน แสนฟ้าลั่น หมื่นพันทุ่ง ร้อยพันรู้ ยังหลงถิ่น น้ำงวดแล้ง น้ำเห่อริน ไม่เคยสิ้น คนอีสาน	การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ เพื่อให้เกิดความไพเราะ เช่น “โดยแรงใด ไคแรงโรย ไคเล่าแล้ง แหล่งกุล” การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก เพื่อบรรยายอารมณ์ ความรู้สึก ได้แก่ “ทนทาน” ซึ่งหมายถึงความมั่นคงแข็งแรง และ คำว่า “เขียวโขง” หมายถึงการผูกยึดติด เป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยว โยงกัน	ใช้พรรณนาโวหาร และการอภิปจน์ ทำให้เกิด จินตภาพเกี่ยวกับของคอนอีสานหรือภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่ประสบกับภัยแล้ง ทุก ข้อความที่ผู้แต่งสื่อออกมาทำให้รู้สึกถึงความลำบาก อดทนต่อกับความแห้งแล้ง “นาระแหง” คือรอย แยกของผืนดินที่แห้งมากจนแตกออกจากกัน และ “ฝุ่นฟอนเฟ้น” คือฝุ่นที่คลุ้งเคล้า ฉะนั้นจึงสะท้อนให้ เห็นว่าคนอีสานมีความลำบาก ความอดทน ที่ต้อง ต่อสู้กับภัยธรรมชาติ เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพเกษตรกรรม และข้อความที่ว่า “น้ำเห่อริน ไม่ เคยสิ้น คนอีสาน” สื่อความหมายชัดเจนคนอีสาน ไม่เคยย่อท้อ อดทน รักถิ่นฐานของตนเอง

ชื่อบทกวีนิพนธ์

บึงพลาญชัย

จ.ร้อยเอ็ด

น.179

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
บึงเก่าบ่อเก่าเล่าเรื่อง คูมิ่งคูเมือง ร้อยเอ็ดสิบเอ็ดประตู หินแตกอิฐแตกเต็มคู เต็มขอบรอบคู ดินใหม่มาสร้างมาสรรค์ แต่งสวนแต่งสัตว์แต่งพันธุ์ ไม้ซ้อประชัน ประทุมพุ่มใบไผ่สี เหลืองแดงเขียวคารดาบสี บึงรอบบ่อรี เป็นบางเป็นบึงพลาญชัย สิบเชื้อสิบชนสิบสมัย เมืองกว้างเมืองไกล คือลูกคือหลานสุวรรณภูมิ เจ้าแก้วมงคลต้นปทุม แป้งท่งท่าทุม ร้อยเอ็ดร้อยเพชรแผ่นดิน	การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงสภาพ เป็นการแสดงสภาพของบรรยากาศ เพื่อให้ภาพเหล่านั้นชัดเจน ได้แก่ “เว้าแหว่ง” เป็นสภาพที่เสียหายหรือถูกทำลายตามกาลเวลา การใช้ซ้ำคำ ที่วางติดกันโดยความหมายของคำที่ซ้ำนั้น จะต้องไม่เปลี่ยนแปลง เช่น “สิบเชื้อสิบชนสิบสมัย เมืองกว้างเมืองไกล”	การพรรณนาโดยใช้อุปมาอุปไมยให้เห็นถึงความรักและความภูมิใจในถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนมีความภูมิใจของตัวเอง การปรับปรุงสถานที่สำคัญ เพื่อเป็นพักผ่อน อีกทั้งเพื่อสืบสานต่อไปยังรุ่นลูกหลาน “ได้รู้จักและอนุรักษไว้”

ชื่อบทกวีนิพนธ์

ภูเวียง

จ.ขอนแก่น

น.191

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
เสียงหนึ่งและเสียงลม ระงมฟุ้งบนสันภู อดีตคือคำบรรพ์ดู ดั่งวันวานอยู่ใหว่ไหว กะปอมยักยักปีนย่าน จนล้นปีประลัยไป กำแพงแอ่งผาไพร ก็แผ่วเป็นภูเวียง ข้ามโขงมาเขื่อนขันธุ์ แล้วข้ามเขตเข้าคงเคียง ตั้งแหล่งลงรายเรียง จากผาขาดจนแก่นขาม ก่อนเกิดเป็นขอนแก่น นครงามแผ่นดินงาม ภูยังแผ่ยาวาม ขึ้นขงม่นพยานสมัย	การใช้ซ้ำคำ ที่วางติดกันโดยความหมายของคำที่ซ้ำนั้น จะต้องไม่เปลี่ยนแปลง เช่น “ไหวไหว” การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ เพื่อให้เกิดความไพเราะ เช่น “ข้ามโขงมาเขื่อนขันธุ์ แล้วข้ามเขตเข้าคงเคียง”	ในส่วนกวีนิพนธ์เรื่อง ภูเวียง ในจังหวัดขอนแก่น เป็นอุทยานแห่งชาติภูเวียง เดิมทีเคยเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้เห็นว่าเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีเสียงหรีดร้องไปทั่ว โดยป่าภูเวียงมีความเป็นมาตั้งแต่อดีตคำบรรพ์ของผู้แต่งให้ข้อความว่า “กะปอมยักยักปีนย่าน” ผู้อ่านตีความได้ว่า หมายถึง ซากไดโนเสาร์ เนื่องจากกรมทรัพยากรได้ค้นพบแหล่งซากกระดูกไดโนเสาร์ถึง 9 แหล่ง (สืบค้นจาก : www.ท่องเที่ยวไทย.com/อุทยานแห่งชาติภูเวียง-ขอนแก่น) ดังนั้น ภูเวียงเป็นสถานที่ที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่ามีความสำคัญต่อมนุษย์และสัตว์ เพราะธรรมชาติเป็นแหล่งวัตถุดิบต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการดำรงชีวิต

ข้อบทกวีนิพนธ์

เบิ่งโขง

จ.นครพนม

น.202

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ภูเขาถือหินกลิ้ง มากองกลาดอยู่เกลื่อนราย เรียงรอบขอบฟ้าพราย สะพรั่งเขียวไปสุดเขียว โขงขุนเป็นสีครึ่ง ก็เปล่งปลั่งเป็นลำเปรียว ปราดไหลค้อยคล้ายเคลียว ค้อยคลี่เคลื่อนอยู่คล้อยคล้อย แม่น้ำสีชมพู อาบแผ่นดินและภูคอย สายน้ำทั้งใหญ่น้อย ลงสู่แม่หมานที เป็นแม่แห่งแม่น้ำ ตลอดลาคือชีวี น้ำนี้แหละแม่นี้ คือน้ำโขงมหาขลัง	การใช้คำบอกสี เพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดของสีมากขึ้น โดยใช้คำขยายสีนั้น ๆ เช่น “โขงขุน” “สีครึ่ง” เป็นการที่สีภาพของสีที่หมองมัวและไม่สว่างสีครึ่งก็คือออกไปทางสีอมแดง และการบอกสีที่ให้ความชัดเจน ได้แก่ “สีชมพู” มีการเล่นคำสัมผัสพยางค์ เช่น “ปราดไหลค้อยคล้ายเคลียว ค้อยคลี่เคลื่อนอยู่คล้อยคล้อย”	การใช้โวหารภาพพจน์ในการพรรณนาให้เห็นถึงความรักและความภูมิใจในถิ่น สำนึกรักบ้านเกิดมองถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน อนุรักษ์ธรรมชาติ และท้องถิ่นตนเอง มีภูเขาดันไม้ธรรมชาติที่เขียวสะพรั่ง มีแม่น้ำไหลผ่านทั้งน้อยใหญ่ที่ใช้ในการหล่อเลี้ยงผู้คนในแผ่นดิน

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ร้าเอยร้ารายเบิกบายศรี เบิกควมมาลิมาลัย ขวัญเอยขวัญอยู่คู่เคียงกาย ชมชื่นหญิงชายชาวเรณู เบิ่งโขงข้ามโขงลงช่วงข้าว หนุ่มสาวสำเร็จสำราญอยู่ แปงเหย้าปายางตากถางกู เป็นอุเป็นเหย้าชาวเมืองเว ลุ่มหล้าป่าหวายสาบ่อแก ปู่ตาแม่ไม่ห่างเห หนุ่มสาวแสนสวยช่วยถ้ายเท สืบเสน่ห์เรณูผู้ไทยงาม แพรวผ้าขาวน้ำเงินเข้ม สอดเข็มด้ายร้อยค้อยก้าวข้าม ข้ามน้ำข้ามดินสร้างถิ่นคาม สร้างความมีเสน่ห์เรณูนคร	การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เพื่อแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ของ คนหรือสิ่งที่สมมุติให้ทำกิริยาอาการได้เหมือนคน ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ “ชมชื่นหญิงชายชาวเรณู” เป็นการแสดงความชื่น ชม “หนุ่มสาวสำเร็จสำราญอยู่” เป็นอาการของความสนุกสนาน	การใช้พรรณนาโวหาร ให้เห็นถึงความรัก และความภูมิใจในถิ่น การอนุรักษ์ศิลปประจํา ท้องถิ่นซึ่ง เรณูเป็นอำเภอที่อยู่ในจังหวัดนครพนม ถือเป็นที่อาศัยแหล่งใหญ่ของชาวผู้ไทย(ภูไท) มี การพ้องผู้ไทยเรณูนคร เป็นการร่ายรำตามงานบุญ ต่าง ๆ ทั้งชาย-หญิง ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่สืบ สานมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย

ชื่อบทกวีนิพนธ์

สัมผัสโหวน

จ.นครปฐม

น.210

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ร้องล่าน้ำไฉ่ในร่องสวน ส่องเงาขวาวवलล้นสัมผัสเขียว รื่นรมย์ร่มเย็นเป็นทิวเทียว นกเลื้อยลอดเล่นระเริงร้อง เป็นพวงเป็นพุ่มลำพาราย บ้างตกเกลื่อนกระจายชายท้องร้อง ลูกน้อยย้อยหยดหยาดประคอง สวยแสงแดดส่องสลับใบ ทองดีเด่นพราวขวาน้ำผึ้ง ขาวพวงหน่วงดิ่งราวเค็ดได้ ขาวแป้นแล่นกึ่งอยู่ไกลไกล ขาวแดงกวาไสสะอาดพันธุ์ งามน้ำคำชมสัมผัสโหวน ห่อหมกย่านบ้านสวนเป็นสุขสันต์ น้ำดีดินดีคนดีกรัน อติตปัจจุบันบันคาลดี	การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงสภาพบรรยากาศเพื่อให้จินตภาพ เเด่นชัดยิ่งขึ้น ได้แก่ “รื่นรมย์ร่มเย็น” หมายถึงมีร่มเงาเย็นสบาย การใช้คำเล่นเสียง เป็นการเล่นเสียงพยัญชนะต้นเดียวกัน ได้แก่ “ระเริงร้อง” หมายถึงมีความสุขสนุกสนาน	ใช้การพรรณนาโวหาร สัมผัสโอษฐ์ทองดีและ พันธุ์ขวาน้ำผึ้ง “ทองดีเด่นพราวขวาน้ำผึ้ง” ใช้อุปมา โวหารที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ โดยผู้แต่งใช้คำว่า “ขาวพวงหน่วงดิ่งราวเค็ดได้” ให้ความรู้สึกว่าเนื้อ สัมโสนีขาวเลื่อมออกสีน้ำผึ้ง เนื้อสัมผัสโอษฐ์ดังไสรราว กับแดงกวา “ขาวแดงกวาไสสะอาดพันธุ์” และเป็นที่ รู้จักกันคืออยู่แล้วว่าสัมผัสโอษฐ์เป็นผลไม้ของเกษตรกร ไทย โดยเฉพาะในจังหวัดนครปฐมที่เป็นแหล่งที่มี สัมโสนีคุณภาพดีของประเทศ ทำให้เห็นถึงคุณค่าของ ท้องถิ่นที่มีอยู่แม้จะเป็นสังคมเกษตรกรรม แต่ก็ สามารถเป็นพืชเศรษฐกิจทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ขึ้นโดยไม่ต้องพึ่งอื่น

ชื่อบทกวีนิพนธ์

พลอยไพลิน

จ.กาญจนบุรี

น.217

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
พรราวแสงพลอยสีน้ำเงินใส ระบายเหลี่ยมเจียรระโนผนิกแสง กลอกกลิ้งน้ำแก้วประกายแรง เว้งว้างแว้งว้างวาว ขุดดินคันดินหุบหินเหว จุดเปลวปลั่งประกายกระจายหาว คือดินคัสดวงขึ้นแข่งดาว น้ำพลอยเรืองพราวกระพริบพริบ หล็กเจียรเหล็กงานเจียรระโน ตัดเหลี่ยมแต่งไล่ให้คมกริบ กรอมุมรุ่มรับอยู่วับวิบ แสงวิ้งไหวระยิบระยับพริ้ว จากมือถึงตามาถึงใจ เจียรระโนน้ำฟ้ามาสอดสร้อย น้ำเงินน้ำงามน้ำภูคอย คือพลอยไพลินดินเมืองกาญจน์	การใช้คำบอกแสง คือการใช้คำบอกแสงที่สื่อภาพของแสง โดย กลุ่มแรกเป็นแสงเปล่งประกายระยิบระยับเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เช่น “ระยิบระยับ” “แว้งว้าง” “ว้างว้าง” “กระพริบพริบ” “วับวิบ” และคำบอกแสงที่สื่อภาพของแสงที่เจิดจ้าสว่างสดใสสวยงาม เช่น “จุดเปลวปลั่งประกายกระจายหาว” การใช้คำซ้ำที่มีความหมายเปลี่ยน “น้ำเงินน้ำงามน้ำภูคอย” น้ำเงิน หมายถึงเพชรสีน้ำเงิน น้ำงามหมายถึงมาตรฐานของเพชรที่มี ความงดงาม และน้ำภูคอย หมายถึงเป็นทรัพยากรจากธรรมชาติโดยแท้	เป็นการใช้พรรณนาโวหารและอริพจน์ เน้น ข้อความที่กล่าวนั้นให้น้ำหนักยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิด ความรู้สึกเพิ่มขึ้น กวีนิพนธ์นี้สะท้อนให้เห็นคุณค่า ของฝีมือคนไทย โดยพลอยที่สวยงามที่สุดของประเทศ ไทยอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี จัดอันดับให้เป็นอันดับ ต้น ๆ ของโลก ทำให้เกิดความภูมิใจและรักใน ท้องถิ่น

ข้อบทกวีนิพนธ์

น้ำท่าเงิน

จ.สุพรรณบุรี

น.223

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
นกร้องน้ำไหลไฟลู่ พรูพรูผกอลอยคล้อยผ่าน พราพราเงา น้ำลำตาล เรือนขานม่านไม้ลายน้ำ แม่ศรีสุพรรณภูมิฟอง ทาบทองทวารวดีรำ แม่ไหลแม่หลากฝากลา ท่าเงินถิ่นจำลาคลา ชุมชนหนटकหนออก ในนอกเนื่องธรรมนำหน้า เส้นทางสายทองทวาร อุ่อารยธรรมล้ำเลอ พราพรายสายน้ำจำแจ่ม ยังแหมยังอ้อมอ้อมเออ โค้งคู้่งทุ่งท่าปลาเปรอ เหมือนเจอท่าเงินถิ่นใจ	การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เพื่อแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ คำที่แสดงถึงการอ้อมอย่างความสุข ได้แก่ “แหมยังอ้อมอ้อมเออ” และ “คล้าคลา” เป็นคำที่ให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนที่อย่างเกือบก้อนไม่เป็นที่เป็นทาง การใช้คำซ้ำที่วางติดกันโดยความหมายของคำที่ซ้ำนั้นจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง ให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว เช่น “พรูพรู” “พราพรา”	การพรรณนาโวหาร และบุคลาธิษฐาน เป็นภาพพจน์การสมมุติให้สิ่งไม่มีชีวิต ให้มีอารมณ์หรือกิริยาอาการเชิงมนุษย์ สะท้อนให้เห็นความงดงามของธรรมชาติที่แม่น้ำท่าเงิน

ชื่อบทกวีนิพนธ์

ดอนหอยหลอด

จ.สมุทรสงคราม

น.247

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
เว้งว้างกว้างขาวไร่ขอบ ฟ้ารอบน้ำรอบรายเสมอ ลิบล้อลิบล้อล้าเลอ ราวม่านหมอกละเมอมาขา เรือเรียวเพริชลอยคล้อยแล่น กัมปนาทหนักแน่นหนักหนา ไกลไกลไล่เรียงเพียงตา ไรเส้นขอบฟ้าขอบน้ำ ลาดเลนลาดไล่ไห้รอบ จากขอบจรดขอบคลาคล้ำ ดินปลาตีนปูกรูกรำ ดินคนค้อยค้อยซอน โก่งกางโกกเกกเขกเข่ง โยงเขงค้อยหยังค้อยหย่อน นกน้ำนกกินบินจร หอยดอนหอยหลอดลอลเลน	การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงสภาพของบรรยากาศ ได้แก่ “เว้งว้างกว้างขาวไร่ขอบ” หมายถึงความกว้างใหญ่ไม่มีที่สิ้นสุด การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ สระ เพื่อมีเสียงความไพเราะคล้องจองกัน และเพื่อให้มีสัมผัสใน เช่น “ลิบล้อลิบล้อล้าเลอ” และ “เรือเรียวเพริชลอยคล้อยแล่น”	การพรรณนาโวหาร ใช้ภาพพจน์อุปมา ดอนหอยหลอด อยู่ที่จังหวัดสมุทรสงคราม สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ท้องฟ้าที่กว้างใหญ่ไร้ขอบ มีเมฆลอยคล้อยวันลอย ท้องทะเลมีเรือแล่นให้ความรู้สึกถึงวิถีชีวิตของชาวประมง สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่หอยปูปลาอาศัยอยู่ร่วมกัน

ชื่อบทกวีนิพนธ์

กำเนิคนพคุณ

จ.ประจวบคีรีขันธ์

น.267

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
โศกเขาคแล้นน้ำทะเลเขียว หาดริยวรีเชื่อมกระซับเขา โขดคล้าเคลือบสีทับทิมเทา ไหวเงาบุบงามเขียวน้ำพลอย อ่าวเทียนถึงอ่าวบ่อทองหลาง อ่าวคอดทอดทางที่เรือถอย ทอดล้อมอ้อมเมรุาฟุ้งคอย สาวน้อยชมโดยริดาาม กำเนิคนิทานตำนานถิ่น กำเนิคนรินทร์ถิ่นสยาม กำเนิตองบางสะพานตาม ได้นามกำเนิคนพคุณ ฟ้าครามเรือครามทะเลคราม โขดงามคล้าเงาคล้าแดดอุ่น คลื่นซบทรวงทรายละไมละมุน หอมกรุ่นกระไอฟ้ากระไอดิน	การใช้คำบอกสี เพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดของสีมากขึ้น โดยใช้การเปรียบเทียบ เช่น “ทะเลเขียว” “สีทับทิมเทา” “เขียวน้ำพลอย” “ฟ้าคราม” คำบอกสีเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเกี่ยวกับสีอย่างละเอียดชัดเจน การใช้คำซ้ำวางไว้แยกจากกันแต่เป็นระเบียบเรียบร้อยโดยความหมายของคำที่ซ้ำนั้นจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง คือ “กำเนิด” เพื่อเน้นย้ำข้อความว่าเหตุการณ์หลายอย่างได้ถือกำเนิดขึ้นที่สถานที่แห่งนี้	จากกวีนิพนธ์ใช้การพรรณนาโวหารภาพพจน์อุปมา ให้เห็นความงามของทะเลอ่าวเทียนถึงอ่าวบ่อทองหลาง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บรรยากาศ ธรรมชาติที่สวยงาม และมีตำนานต่าง ๆ ก่อนที่จะมาเป็นคำบลกำเนิคนพคุณในปัจจุบัน

ข้อบทกวีนิพนธ์

หลังสวน

จ.ชุมพร

น.273

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ครึ้มสวนที่หลังสวน สะพรั่งใบสะพรั่งบัง น้ำไหลมเลื่องมลัง มาอ้อมเลียวกุ้งแหลม พรวนแน่นเป็นขندق ขนานสวนไสวแซม ไม้ก้านมาก่ายเกม เป็นสวนเก่าแต่ก่อนกาล ฟ้าหม่นและฝนมัว สลัวทั่วทุกท่าธาร น้ำแดงในดินดาน มาเลี้ยวค้ำอูมดี แหลมทรายที่หลังสวน อ้อมออกท่าสมุทรนที เลี้ยวภูและพงพี ประชุมพรให้ชุมพร	การใช้คำบอกสี เพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดมากขึ้น ได้แก่ “มเลื่องมลัง” คือสื่อร่วมเรื่อง “ฟ้าหม่น” “ฝนมัว” เป็นสีที่ให้ความรู้ถึงความมืดมัวไม่สดใส การเล่นเสียงพยัญชนะเพื่อให้ความไพเราะ ได้แก่ “ไม้ก้านมาก่ายเกม เป็นสวนเก่าแต่ก่อนกาล”	ใช้การพรรณนาโวหาร บรรยายภาพอ้อมหลังสวนมีต้นไม้น้ำไหล มีแม่น้ำที่หล่อเลี้ยง ให้เห็นดีพืชพรรณป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ ให้ความรู้สึกถึงงดงามทางธรรมชาติที่ควรอนุรักษ์ไว้สืบไป

ข้อบทกวีนิพนธ์

ไหว้พระธาตุ

จ.นครศรีธรรมราช

น.276

ข้อความกวีนิพนธ์	การใช้คำ	โวหารภาพพจน์
ไหว้พระธาตุเมืองคอน ไหว้พระนอนพระนั่ง รายระเบียบเรียงบั้ง จตุรงค์ศาลา เจดีย์เบียดเสียดแซง จรัสแจรงจะรักษา จตุรงค์ศาลา บุษาพระธาตุพระธรรม ถวายเป็นสัจจา ถวายวิญญูณังวงศ์ญาติ ถวายศรัทธาพระธาตุ อภิวัตตังวาลคำ ล้วนของดีของรัก ของประจักษ์ประจจำ อภิวัตตังวาลคำ ถวายพระธาตุศรัทธา องค์ระฆังบัลลังก์ขึ้น ระชดกระชั้นปล้องไฉน ปลาบปลื้มทองผ่องประไพ ช่อฉัตรชัยบุชา กราบพระธาตุพระธรรม พระสัมมาสัมพุทธา ช่อฉัตรชัยบุชา บุษิตพระธาตุเมืองคอน	การเล่นเสียงพยัญชนะและสระ เช่น “รายระเบียบเรียงบั้ง” การใช้คำซ้ำวางไว้แยกจากกันแต่เป็นระเบียบเรียบร้อยโดย ความหมายของคำที่ซ้ำนั้นจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง เช่นคำว่า “ถวายเป็น” และคำว่า “พระธาตุ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าใช้บ่อยมาก การใช้คำซ้อนแสดงสภาพ เช่น “เบียดเสียด” หมายถึงอยู่ ในสภาพที่เบียดชิดกันมากเกินไป	วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ วัดพระธาตุ เป็นโบราณสถานสถานศักดิ์สิทธิ์ และเป็นศูนย์รวม จิตใจของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ไหว้พระได้ ทั้งสี่มุม มีเจดีย์เบียดเสียดทั้งสี่ด้าน สะท้อนให้เห็น การดำเนินชีวิตเพื่อแสวงหาความสุขทางจิตใจ การ กราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อสู่ความสมหวัง ไม่ว่า จะเป็นความสำเร็จของการทำงาน ความรัก เกิดจาก ความศรัทธา และกำลังใจการใช้ชีวิต

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล นางสาววิลาวัลย์ แพงทรัพย์

วันเกิด 15 ธันวาคม 2534

ที่อยู่ 28 หมู่ 13 ตำบลคอนมดแดง อำเภอคอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2553 มัธยมศึกษา โรงเรียนปทุมพิทยาคม
พ.ศ. 2557 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ประสบการณ์ทำงาน พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2558 ตำแหน่ง ครูอัตราจ้าง
โรงเรียนบ้านวังพระวังไฮ จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2559 - ปัจจุบัน ตำแหน่ง ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย
โครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาจังหวัดเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่